PANEGYRICI
HEROVM

Varia antehac manu sparsi.

Nunc

AB AVCTORE PROPRIO.

P. CASIMIRO WIIVK
KOIAŁOWICZ
SOCIETATIS IESV. S. T. D

In gratiam Iuuentutis studiosæ
in vnum collecti.

VILNÆ Typis Academicis Soc; IESV
Anno 1668.

FACVLTAS R.P. PROVINCIALIS

Ego ALBERTVS CIECISZEWSKI Præpositus Prouincialis, per Prouinciam Lituaniæ Societatis IESV, concedo facultatem, ut Panegyrici P. Casimiri Koiałowicz, eiusdem Societatis nostræ Sacerdotis, antehac cum approbatione superiorum impressi, reimprimi possint.

Datum Vilnæ in Domo Professa 14. Maij 1668.

ALBERTVS CIECISZEWSKI
S.I. manu propria

ILLVSTRIBVS
ILLVSTRISSIMÆ FAMILIÆ
Sideribus,
Nobilis Spei, Orienti Auroræ,
Ingenuo Pari Fratrum,
MAGNIFICIS ac GENEROSIS DOMINIS
D.D. MICHAELI & CON-
STANTINO WOYNA
Tribunid: Vitepsc: Propalatinid: Vilnen:
auctor salutem.

Heroum Panegyres, olim per me uariè sparsas, nunc vno fasciculo reuinctas, vobis dedico, Illustrißimorum Heroum, eximiæ propagini, heroicæq; iuuentutis, candenti decori. Legetis hoc libello non pauca, quæ à se visa, sæcula præterita, sibi gratulabantur: quæ si experiantur futura, beata erunt: atq; ut experiantur non leui parte, efficere poteritis. Magna etenim pars, ut ætatis vestræ, ita publicæ felicitatis ante vos est: utramq; peruasuri, nusquam

quam ſecurius, nuſquam laudabilius, nuſquam publico bono commodius, paſſum figetis: quam ſi omnium plauſu, probatis heroum paßibus inſtiteritis, & ea, quæ facta legeretis, faciendo, ad veſtram imitationem ac demum laudem transtuleritis. Nunquam heroum virtus, priuatis incluſa degit parietibus, nec unquam ſuo bono viuit, ſed omni, omnium hominum profutura ætati. atq; conditioni, publicum petit: adeoq; ipſis, cineribus flammas fouet, quarum luce emicante, perfuſi animi; dubio procul, & procul erroris periculo, laudabile gloriæ iter proſequuntur: Hāc vos lucem, per exempla heroicorum geſtorum memorata, ſparſam, cum reſpexeritis; iter glorioſum generoſo impetu occupabitis, premetis, ſuperabitis: honeſti nobili amore, ceu ſagittis natalitiis, contra omnia recti impedimenta, apprimè muniti. Neq; tamen id velim, ſolū in hero-

um glorioſiſsimorũ luce contemplemini, quod in poſterum veſtrum faciatis, sed & illud, quod ab Illuſtriſsimis maioribꝰ veſtris occupatũ, domeſticũ factum eſt. Nõ ex vano, ſtẽma veſtrũ gentilitiũ, luna, & ſideribus illuſtre spectatur: sed luxiſſe, atq́; lucere Woyniano ſplendore, terras, ut luna & ſtellis cælos, gloriosè indicat. An etiam illud ſimul prodit, ut primo condito cælo, mox illuxêre ſidera: ita cum primá patriæ communis origine, Woyniana à Principũ Ruſſiæ *ſanguine, glorioſo ſumpto ortu, claruiſſe decora?* Ita *eſt equidem. Veſtram igitur quoq́; lucem, quia veſtrorum maiorum, in luce heroum ſpectate, veſtram gloriam, in eorum gloriâ, veſtram fortitudinem, ſapientiam, pietatem in* Deum *ac patriam, in pulcherrimarum virtutum lineamentis, noſcite. ſed imprimis occurrat vobis Atauus veſter,* Illuſtriſſimus Conſtantinus,

Woyna Palatinus in Luki. Proauus, Iuanus Iasieniecki Woyna, Palatinus *Smolẽſcenſis*. Auus Perillustris Cõſtãtin Woyna Notarius Vitepſcẽſis Terreſtris, *vera patriæ ſidera, glorioſæ libertatis lucentes flammæ, eximia cæli Lituani ornamenta. Facilius verò quia è propinquo, ad veſtra commoda laudatæ virtutis documenta, transferretis: ſi lecta inſpecturi, mentem, ad inſignem ſublimis animi & meriti typum*, Perilluſtrem parentem veſtrum, Tribunum Vitepſcenſem. Vilnenſem Propalatinum *reflexeritis, virum utiq; parem* Alexandri *nomini, parem generis amplitudini, parem maximis rebus gerendis, & ſine ambitionis ſtrepitu, glorioſo ſilentio premendis. Non ſupplicat pro numo qui diues eſt: nec ambit laudes, vir emeritus, ſed fructu meritorum intra animum collecto, tota*

gloriæ ſuauitate, ſine diuiſionis immi-nutione fruitur. Vt enim fons per ri-uos diſtractus languet: ita egregiè fa-ctorum laus, per aliorum aures tumi-dè diffuſa, ſiccatur & deficit. Sit itaq; eximiè glorioſum, humanitate pariter ac autoritate, inter nobiliſſimos viros pollere: gentilij ſanguinis decus, non modo virtute integrâ, verùm multùm auctâ ſuſtinere: grandibus Reipublicæ conſiliis, in comitiis Varſauienſibus le-gatũ à Prouinciis multoties ſubueniſſe: ſupremi in magno Ducatu Lituaniæ Tribunalis ſubſellia, magnâ dignitate, atq; iuſtitiæ plauſu obtinuiſſe: maior o-mnibus generosa mens, quemadmodum bono publico, se libenter impendit, ita factorum solatia extra se, per suffra-gia non captat. Huic, totiq; Heroum Senatui, ita uos iungetis, ſi cum ætate, virtutum & gloriæ optata incrementa

su-

sumatis. Spē Loquor, an rem noto? cum ætatem vestram gemmantem, florentem virtutem intueor: cum herbam in in annis, spicam in moribus præfertis: cum literarum bonarum cultu, uterq; ad humaniora studia, alter ad illustre (cuius liber hic, umbram iacit) eloquentiæ decus, enitimini: cum pietate in Mariano cœtu cæteris adeo præcellitis, ut alter pluribus, alter communi suffragio omnibus prælatus, iisdem regendis præfectus sit. Premite animosè cæptum gradum. Hac itur ad Heroum gloriam, hac ascenditur ad ætatum Panegyres, quas ut mereamini, & feratis, ex animo vouet.

Vestris Dominationibus

sincerè addictus

P. CASIMIRVS WIIVK
Koiałowicz S.I.

PANEGYRICVS

In Laudem Summorum Pontificum, qui Societatem IESV confirmarunt. Vilnæ Anno sæculari eiusdem Societatis. A partu virgineo 1640. *Nomine Academiæ.*

AD veſtros demum beatiſſimos pedes, grata triumphati ſæculi veneratio advolvitur Pontifices Optimi Maximi; vt quorum excitata cultu, ſupra temporum conſtitit calamitates: ad eorum proſtrata complexum, ſupra ſuam, ſe attollat, magnitdinem. Magna hæc ætas Societatis, infra plantas veſtræ maieſtatis iacet, quia omne animorum noſtrorum ſtudium, excolendis liberalitatis veſtræ muneribus impenſum, vix ima beneficentiæ veſtræ attingit veſtigia. Diues quoq; illud inopum penu. *Gratiæ*, ita aſſumpta beneficiorum veſtrorum recordatione exhauritur: vt vſitatum illud, Agimus gra-

tias

tias, Devovemus animum, per violatam beneficij dignitatem, erumpere, videatur. Sint pij qui profuso affectu, sint grati, qui magnis vocis beneficia prosequuntur; nobis veriusq; facultatis potestatem, debiti abstulit magnitudo. Cum enim gratiæ nihil in se contineant, præter collatum beneficium, illudq; in testimonio grati animi, tanquàm nostri affectus pignus, præsentemus: nonne de vestro ærario, propria redimimus debita? Dando itaq; pariter, & accipiendo obligatis, immo, quos gratos dando beneficium feceratis, ingratos facitis, accipiendo gratias; propter beneficij auctionem. Malumus tamen ingrati videri, inter gratorum officia, quàm inter desidiam ingratorum; malumus, confessione vocis, sub affectu laborantis, loquendo damnari; quàm sub silentio timidæ conscientiæ, rei pietatis lesæ, delitescere. Permittite igitur PP. OO. ad vestros pedes nos adsterni, permittite ingenium labi, permittite Orationem per terram serpere. Hoc demum casu, ad audaciam venerationis vniversi assurgemus, hoc impetu, ego deiectus, vocē ad testimonium beneficiorum è pectore elidam & rationes, quibus hoc seculum vobis debetur, numerando, vestram liberalitatem collecto Societatis vniversæ affectu adorabo.

Tuæ gloriæ primus honor cedat, Cæli decus, terrarum amor, Pontifex Maxime; Paule Farnes

nesi; quem orbis hoc nomine tertium, Societas primum Pontificem adoravit. Vide iterum pronos tibi accidisse quos semel approbatione erexisti, atq; in gradu confirmasti. Non solus profecto coram te iaceo; verum multos Duces sequor, multos comites, hac felicissima ruina, ad cultum tui inclino. Quod verò exiguo corpore sub aspectum veniam, tui fastigij præstat sublimitâs. Ex alto culmine plana despicientibus, etiam maximæ moles, parvæ uidentur. Vis capita adorantium censeri? innumera sunt, ac tot, quot homines, immensa potestate tua intercepti, simul cum D. Ignatio parente suo, sub dignitate tua iacuerunt. Tum enim secula prona tibi accidêre, tum Provinciæ Imperio tuo se subiêcere, tum perpetuum duraturo cultu, posteritatis animi, sub plantas tuas iuêre. Non poterant à capite integro, membra avelli, cum divina tua virtute, corpus Societatis erigebatur. Quæ verò amplitudo orationis, tuæ benevolentiæ sinum expleat, quo, tot populos, tam latè dissitas nationes, tam ingentis amplitudinis provincias, ante te prolapsos, è terra inter brachia collegisti? simul enim nos tuæ dignitatis maiestas, in terrã deiecit, simul tuæ pietatis affectus, sinu paterno excepit: vt te parentem Societatis, non ex eo tantùm agnosceremus, quòd nos publicæ Orbis luci edideris, verùm etiam ideo amaremus,

 quòd

quòd infantiam nostram in sinu tuo gestaveris. Iisdem manibus, quibus orbis incumbebat, tractabamur, eadem pietate alebamur, eadem conservabamur sapientiâ, potentiâ defendebamur. Quis tum illam, decem virorum exiguitatem contemneret? qui occupatum in tuo animo orbem impleverant? Quis humile augurium, in fortunatissimis auspicijs non abijceret, cũ in tuis manibus, intra Indias Iaponiamq; XAVERIVM, intra Lusitaniam Simonem Rodericium, intra Hispanias Fabrum, intra Italiam & Venetias Lainium, intra Hiberniam Salmeronem & Paschasium, intra Germaniam, Iaium & Bobadillam, intra Italiam item Ioannem Codurium, intra orbem, Ignatium suspiceret. Postquam vero tantùm benevolentiæ in recipienda societate & approbanda impendisti quam admirabili sapientiæ invento, supra vota iudicium extulisti, cum divinæ authoritatis gravissimo elogio, Digito Dei leges Societatis scriptas asservisti. Et verò, quis prudenter disentiret, iis decretis Dei digitum adesse, quæ tuis manibus tractarentur. Pontifex quippe Romanus, brachium, quo DEVS mundum gubernat, iure censetur, Vbi autem brachium, ibi manus, ubi manus ibi digitus. Liberet hic, liberet usq; cultui immorari, & caris parentum amplexibꝰ immori: tu tamen Beatissime Pontif x, tantisper non ab honore tuo aut venerat one, quam nobiscum

biscum semper circumferemus, verùm à nomine, libertatem recedendi permitte, vt te sæpius in pluribus veneremur.

A Paulo igitur ad Iulium Tertium transmissa Societas, hoc solo nomine desideravit Paulum, quod successor simillimus, sui conspectu ac exemplo, memoriam antecessoris cum desiderio revocaret. Dignus uterq; Orbis imperio, dignus vitâ communi, si orbis, tantæ amplitudini, simul suffecisset. Societatis porro Tutelarem curam priùs admisit, quàm fasces Romanos Iulius, eamq; purpurâ involutam, secum solio intulit. Ingens tum spes felicis progressus effulsit, impar autem spei secutus eventus, quia maior. Ita enim amoris ac benevolentiæ munera dispensavit, vt beneficiorum magnitudinem, vinceret dignitate. Annus erat Sacer, quo pietas cælo litat, & lustratis rite animis, Vicariam Dei potestatem, in Vrbe adorat: cum sociorum studia per remotissimas dispersa regiones, orbis saluti vacarent; nec sine gravi multorum incommodo, invitantem temporis commoditatem, Romam sequi poterant. Sollicitus pro summa caritate IGNATIVS, Pontificem adit, Sociorum absentiam Oratione præsentat, ac pro ea supplicat. Admiserat iam illos Pontifex Optimus, non ad vrbem modo, verum etiam ad suæ potestatis usum, atq; ideo, hilari vultu, ad IGNATIVM

conversus socios inquit, *animo meo nunquam abesse intellige, quibus hac parsimonia, quod petis impendo vt omnnem meam potestatem, hac in re cum Societate vestra divisam velim, liceatq; socijs vestri ordinis, ad facultates vrbis promerendas, quidquid visum fuerit, assumere.* Novum sanè & admirabile beneficiorum genꝰ queparsimonia liberalitatẽ vinceret pulchrum atq́, inusitatum; beneficium, accipientis manibus, non comprimere, verùm liberum ad alios permittere transitum. Suspexerit itaque P. O. Roma, in te carissimi olim Principis sui. T. Vespersiani genium, cũ ad revocandos dies, sine beneficio, non perditos, sed elapsos, noctu excubias ageres, maximèq; doleres, quòd accepturi, tecum non vigilarent: in Societatis posteritate antiquitatem tantæ beneficentiæ ipse fundasti Quid etiam memorem. redditum a te Orbis admirationi magni Macedonũ Regis exemplum, tantò illustrius, quantò maiori virtute cumulatius? cum accepto rumore de vastissimo Indiarum Imperio, & religionis orthodoxæ felici in eo progressu, pietatem cum lacrymis effudisti. Ille ad memoriam huius Orbis flevit, vt terras ambitione absorberet, tu ut terræ sceleribus supernatarent: ille ut Oceani aquas, lachrymis devictarum Gentium augeret, tu vt squallorem perfidiæ ablueres. Sane verò laudibus tuorum factorum immorabor,

rabor. cum vix numerando ea recensere possim? Vt perpetuos reditus pietatis tuæ perciperemus, Salmaticensi Collegio. Septingentorum aureorum, Romano, mille quingentorum, census attribuisti; vt in tui memoria semper hæreremus, Cesaraugustæ amplissimum domicilium addixisti: ut tua liberalitate sustentaremur, inopiam ne sæviret mulctasti, imposito D. IGNATIO obediendi sacramento, ad auxilia quoties necessitas exigeret à te sumenda: denique Collegio Laureti instituto cum Hierosolymis, Constantinopoli, & in Cypro fundationem eorum decrevisses, ab immortalibus monumentis, tuam immortalitatem inchoasti.

Non audeo amplius mortali voce immortalia Iulij beneficia prosequi, quin ad tui Pontificatus felicissima auspicia me convertam Marcelle secunde, in quo perennare velle Iulius visus, propter paria virtutis insignia & clarissima æternitatis argumenta. Te Pontifice electo, fata defuncti, tuis triumphis Roma excitavit: Societas vero desiderium illius, tua gratulatione commutavit. Te IGNATIVS vniversæ Societatis voce salutavit, tu in IGNATIO omnes complexus sacri oris osculo beasti: ac Pontificatum, ita tibi probari asserens vt Societatem approbares, Socios Romanos ad te perduci imperasti, vt affectus tui pietatem

in sin-

in ſingulos tranſfunderes. at heu cælorum invidiam nimium uirtutis avaram! quæ te noſtris complexibus eripuit! Pertinebat nimirum hoc etiam ad approbanda orbis de te iudicia, vt quem ille ſupra faſtigia humana, ampliſſimo iudicio evexerat, cælum ad ſe reciperet.

Inſtitutum interea Societatis trium Pontificum munimentis ad perrennem conſtantiam firmiſſimè roboratum, in cenſuram patrum purpuratorũ vocatum eſt, vt plurium ſententijs dignitas eius augeretur. Explicuerunt ſe animi iudicum, cum illud laudibus auctum, intra antiquam depoſuêre ſecuritatem. Nemo itaq; iam dubio cultu ſanctitatem religionis colebat, nemo integritatem, imperfecta ſuſpiciebat admiratione: moveri tamen aliquando ſopita invidia poterat, niſi addita rurſus confirmatio Pij IV. eam obruiſſet. Inveniſti in perfecto opere Pontifex Optime, quod perficeres, & robur, viribus roboraſti. Quod ſi in exiguarum quoq; rerum incrementis, authoris gloria creſcit, quanta ad cætera ingentium tuorum factorum merita acceſſio facta, cum opus omnibus numeris abſolutum, adauxiſti. Hoc demum eſt magnum eſſe, non humilia, ſed ſumma, vincere. Extuliſti tamen altius beneficia tua, quos firmaveras ornaturus, Lauretano Collegio, cenſu copioſiore, & libertate

ſacra

ſacra aucto. Fiet idcirco, ut tuis præſidijs cincti, nunquam expugnemur, ſed neq; tu noſtris te ſubtrahes partibus, Iiſdem, quibus noſtra integritas, inviolata cuſtodietur præſidijs, tui quoq; nominis dignitatem à temporum occaſu defendemus, quā licet tibi orbis vniverſus polliceatur, gratum tamen Societatis ſtudium admittes, vt cui te, tam liberaliter in vita impendiſti, eam vniverſam poſt obitum poſſideas.

Accedes, fatorum & dignitatis comes Pie Quinte Pontifex, & qua dignatione maieſtatis tuæ affectum ad Societatem confirmandam inclinaſti, eadem ad gratias immortali obſequio ab ea tibi pendendas, demittes. Scimus nullum verè gratum eſſe, qui aliquando gratus eſſe deſierit, nullum memorem debere cenſeri, qui oblivionem beneficij admiſerit: quod beneficia æternitatis pretium ſint, non præmium temporum. Venerabimur igitur perpetuò admirabilem tuæ virtutis amplitudinem, & ſuavē morum ſeveritatem, quæ ſemper, integra ſemperq; ſui ſimilis Magiſtratum Romani imperij, ante tuam dignitatem, advolvit: prædicabimus humilem in ſummo gradu excellentiam, quæ, cum infra vaticanum culmen animum deferres, ſupra illud te extulit. vt non Pontifex tantùm Optimus audires, quòd ſummi in terris honoris eſt: verùm etiam Sanctus, quòd ad

cæleſtis

cæleſtis gloriæ encomia pertingit. Et verò quo pacto fieri poterat, vt animo labereris qui pietate tua ad ſuperos à mortalibus prouecta, Dei Matrem MARIAM, ſuſpicione peccati, in ortu primo contracti, amplius in publicis concionibus, atq; certaminibus doctorũ notari, decreto prohibuiſti? Rependit illa hanc tibi gratiam, ſanctitatis tuæ opinione ingenti, in mentibus humanis excitata: auxit verò, ad imitationem meriti, natura tibi famulari coacta. Hinc enim credo proceſiſſe, vt quemadmodum tu, illæſum D. Matris honorem conſeruaſti, ita flammæ inter ceptam tuam imaginem integram foverent: Hinc ortum, ut quemadmodum tu, victoriam de hoſte Generis humani ab ea reportatam, ſupprimi vetuiſti: ita victoriam de Chriſtiani imperij hoſtibus, tuis auſpicijs relatam, cælitus agnoſceres. Hinc venit, vt crudeliſſimus inferorum Tyrannus cui nihil in Matrem Dei poteſtatis permiſſum voluiſti, non ad præſentiam tuam tantùm, verùm etiam ad ſigna, velut vmbrã Apoſtolicam è corporibus afflictis ſe proripere. Vtinam verò tam admirabilium operum tuorum venerationem perpetuo tibi delaturi, eâ gratiâ orationis polleremus, quâ aut Benedictus Palmius, aut Alphonſus Salmeron, aut Franciſcus Toletus, primi è Societate vaticanis concionibus per te admoti, apud te val-
verun

erunt, intelligeret profecto orbis, nobis studium grati animi non deesse. Interea ex inopia sermonis, & Societatem inter mendicantes ordines à te repositam & Collegium Vaticanæ Pænitentiariæ, Societati attributum, & iudices promovendorum ad Sacerdotium, ex eadem Societate assignatos silentio præterire debemus, ita tamen vt nunquam de tuis beneficijs tacituri simus.

Quo verò encomio tuam dignitatem celebrem Gregori Pontifex, qui auctum nomen decimi tertij Pontificis titulo, pari maiestate implevisti? Hæret ad memoriam tui attonita cogitatio, & beneficiorum amplitudine vndiq; septa, primum non invenit. Erumpam tamen per invia, & quod voce exprimere nequeo, digito terrarum vniversitati monstrabo. Hic est ille Gregorius, Pontificum sydus, Latij splendor, orbis Pater, Ecclesiæ sponsus, terrarum oraculum. Hic est ille Gregorius, qui Orbem beneficijs implevit, qui Austriam, Syriam, Bavariam, Bohemiam, Moraviam, Transylvaniam, Poloniam, Litvaniam, Prussiam, Livoniam, Britaniam, Scotiam, Angliam, Hispaniam, Galliam, Belgium, munificentia complexus, ne intra limites terrarum suæ amplitudo charitatis clauderetur, in vltimas orientis plagas, trans Caucasum & Indos liberalitate est provectus. Hic est ille Gregorius, qui viginti tria Collegia in uarijs terrarum partibus erexit, dotavit, censu perenni locupletavit. Hic est il-

le Gregorius, qui vicies centies centena millia nummûm aureorum, præter diurnas impensas, in Pauperes effudit, qui fortunas exulum Christianorum Romæ sustentaturus, sex septéue millia aureorum, per singulos menses impendit, qui Carolum nonum in Gallia Sebestianum tertium in Lusitania, Rodulphum Imperatorem in Germania, Philippum Secundum in Hispania, Melitensium deniq; Magistrum, opibus, atq; manu militari, pro rei Catholicæ incolumitate communivit. Hic est ille Gregorius, cuius nominis fama, nulli retro Pontificum, nulli Imperatorum subdita Regna, ad adorandum eum excivit; cum Deum in novo orbe natum, in eius vicario tres potentissimi Reges, Franciscus Bungi, Protasius Arimanorum, Bartholomeus Omuranorum Rex venerarentur. Hic est ille Gregorius Sanctus senex Ierosolimiticus, qui cum intra vlnas Deo plenas, tenera Ecclesiæ hoc est Christi membra ex voto suscepisset, assentiente Cælo, reclamante terra, post pignora cælestia visa, dimitti in pace petijt, & ingenti gloriæ apparatu, Sanctissimo viro è familia D. Francisci nihil de eius morbo, ne dum morte suspicanti apparens, tam liberaliter cælo animum impendit, quàm profusè terras beaverat. Quo verò ille affectu Societatem prosecutus sit, sufficienter rem edisseram, si dixero, Gregoriano

Qua

Quæ promittere nobis ab eo poteramus, desiderari non eſt paſſus, quæ deſiderio aduocabamus, celeritate beneficij vicit. Hoc munificentiæ nomen, Collegium Societatis in vrbe erectum, hoc aliud in Tranſylvania fundatum, hoc tria apud Iaponios inſtituta, & perpetuis redditibus dotata, hoc plurima Societatis Regimini addicta, grata fronte oſtentant. Gregorius Socios ad Regẽ Sueciæ religioni veræ reſtituendũ miſit. Gregorius Ducem Moſchoviæ ad Romanum imperium cũ fide orthodoxa ſuſcipiendum, per eoſdem invitavit. Gregorius ad Iapones convertendos Sociorum opera vſus, duodecim ab Europa eo ablegavit. Gregorius Agamalæ Archiepiſcopum, Eccleſiæ per Socios reditum, Socijs Maieſtate Apoſtolica per Legationem Impoſita, Agammalam in ſinum Chriſti recepit. Gregorius denique bis Societate comſirmata, ſemper eam integram ornatamq; curavit. Fovent autem hoc admirabilis munificentiœ ac pietatis nomen, ſingulari animorum ſtudio, grata Academiæ Vilnenſis monumenta, ad titulum dignitatis literariæ ſupremum ab eo provecta, & tota vniverſitatis ſuæ gloriâ, decus Gregorianũ elaborant. In qua quidẽ Academiæ cura, illud tibi Pontifex Optime audaci ſpiritu ſpondeo, quod tu vnicè ſemper optaſti, parem tuæ expectationi eruditionis ac pietatis cultum, paremq́; tantis mer[illegible]is immorta-

litatem. Ne enim vnquam beneficiorum tuo-
rum memoria sopiatur, imò nè vnquam benefi-
cus esse desinas, Academia beneficijs tuis, ani-
mos informat Immortales. Quanta etiam spe
quantisq; animis assurrexit Societas, oblata tibi
concordibus suffragijs successione honoris, Gre
gori Decime quarte, cum ex carissimi nomini
auctione, incrementa fortunæ suæ ominaretur
verùm maturior Virtus tua erat, quam vt inte
efflorescentia vota nostra, vigorem colligeret
ideoq; spei flore decerpto, adultos meritorum
fructus, cælo nimium cito intulisti: vt tamen
terrarum iudicio certum tantæ dignitatis relin
queres argumentum inter ipsa exordia Ponti
ficatus tui, terminum nostris votis fixisti, dum
Societatem confirmares: satisq; clare ostendisti
quantum à longiori vsu vitæ tuæ, expectandum
foret, cum vnius anni spatio æternitate occupa
ta, Societatis in ea constantiam perenni dota
tione locares.

Tibi porro à superis vltima Societatis per
fectio debebatur Paule Quinte P. Optime, v
quæ à Paulo processit, in Paulo etiam consiste
ret. Impietas nimirum, audaci Spirituum con
tumacia præceps: & Religionis munimenta
sæpius transiliens, Romanæ potestati insultavi
donec te Romulum divinitus imperio destina
tum, in vulneribus suis sensit. Profligata enim
in Gallia tuis armis cum hæresi, sanguine cri.ne
elui

eluit, morte audaciam oppressit. Spirabat tamen adhuc in posteris, nec Societas tutò consistebat, nisi sub tuo, quo defendebatur brachio. Itaq; manum operi impositurus, Societatem sublatis omnibus inuidiæ atq; improbitatis obicibus, in antiqua statione confirmasti. Inde ad provinciarum subsidia conversus, cum laborantem in Religionis Romanæ causa apud *I*ndiæ Orientalis Regem Serræleæne, Balthasarem Barreorum; & apud Eliam Patriarcham Babylonium, Antonium *Marietam* unum e Societate auxilijs cumulasses, apud Sinas *Matthe*um Riccium inusitatis fovisti benevolentiæ testimonijs, & Societati eas partes incolenti, amplissimam Bibliothecam erexisti. Tuam igitur illa in sacris Exemplis pietatem, in munificentiæ encomijs liberalitatem, in eruditionis monumentis sapientiam leget. Te intra magnas heroum vmbras vivum suspiciet, vt communem eorum habeas æternitatem, quorum memoriam in libris perennabis.

Sic firmata, propagataq; Societate, cum Gregorius Decimus Quintus orbis sacra gubernacula suscepisset, cælesti honore eam auxit, DD. IGNATIO ac XAVERIO in Sanctorum numerum relatis. Vere Pontifex, qui Cælis cives addidit, vere Princeps orbis, qui orbem supplicem ad adorandos Divos in genua deposuit, vere Societatis Parens, qui universos in parente

est

est complexus. E cælo laus petenda est, quæ tua in cælites beneficia Pontifex Optime complectatur humana encomia per terram serpunt. Neq; dubito fortunatissimum illum diem, quò terrarum orbis, primùm Divos adoravit, tuis encomijs apud Superos extitisse gloriosum, & immortalitatis beatæ inchoasse auspicium. Tantùm illo opere egisti, vt superos ad beneficiorum certamen provocares, atq; ideò vota supplicantium, quæ animasti: venerationem, quam sustentâsti, votis pro tua dignitate susceperis exceperunt, suffragijs tibi addictis refuderunt. Cum deiecti ad cultum, mortalium animi; Divorum honorem statuis erigerent, tu in astris locabaris: cum ante aras pietatem consecrarent, tu coram superis sistebaris: cum imaginum spirantes vultus ad vitam, & exempla per oculos ad animum intromittenda suscitarent, tu menti Divinæ proponebaris. Non omen illud erat, sed facti testimonium, quòd nepos tuus Eminentissimus, alter Tu noster, Ludovicus Cardinalis Ludovisius, erecto D. IGNATIO amplissimo templo, in numismate impressit. *Ludovicus Cardinalis Ludovisius* S. R. E. Vicecancellarius S. IGNATII templo, vbi Patruus Gregorius ad sapientiam adoleverat designato, illi ex hoc gloriam, huic ex illo suffragium quæsivit.

Allabitur iam ad te prona Oratio VRBANE

NE OCTAVE Pontifex Optime Maxime, supra cuius patrocinium integrâ sui mole Societatis se inclinavit sæculum: vt te mortalibus datum, ad sustentandam defessorum temporum gravitatem, cum in ea virtute, quâ concussum orbem admirabiliter fulcis, tum in hac quâ Societatem tueris protectione, vniversi veneremur. Tua est virtus, quâ tam longas sæculorum, ac hominum iniurias vicimus, tuum robur, quo nos, irruentibus sæpe regnorum oneribus sustentavimus: quia & ab eius potestatis, quam fers, patrocinio integritas nostra est defensa, & in tua dignitate demum constitit. Intuere nunc mente tuâ, cælo pari, vt illi magni Spiritus, Paulus Tertius, Iulius Tertius, Marcellus Secundus, Pius Quartus, & Quintus, Gregorius Decimus Tertius, Decimus Quartus, Paulus Quintus, Gregorius Decimus Quintus, Societatem à se defensam, ornatam, firmatam, in tuo sinu requievisse gaudent: vt cœlestium cohortium Duces, Ignatius Xaveriusq;, ac cum ijs Franciscus Borgias, Aloysius Gonzaga, Stanislaus Kostka, illiq; tui, Ioannes, Paulus, Iacobus, tibi suos honores deferunt, vt item, Iacobus Laines, Everardus Mercurianus, Claudius Aquaviva, Mutius Vitellescus Generales Societatis, supra trecentos viginti, in Religionis ac pietatis causa occisos, supra duo millia aliquot, ingentium ac perfectorum voluminũ ex eadem Soci-

etate scriptores, ante tuam maiestatem depo-nunt, vt vniversi tui memoriam centenarijs excolunt honoribus. Quod si è more maximorum Principum, id est tuo, ad subiectas tuis pedibus ditiones aspectum inclinaveris, videbis intra solium tuum, Europam, Asiam, Affricam, Americam, Indias, Iaponias, Sinas, aliaq; regna plurima ac maxima, quorum incolæ Societatis, affectum, industriam, eruditionem, virtutem, labores, simul tibi præsenti cultu subijciunt. Futura quoq; pariter cum elapsis, ac nostris sæculis, tempora, amplitudine tuâ occupasti, vt quemadmodum nos totius sæculi decora in te suspicimus, ita posteri quæ in succedente ætate, ventura sunt, magnarum laudum insignia, in te præcessisse sciant, ac adorent. Felices illos tam fertili laudum materia, felices nos tam beato tui vsu: felices illos tanto sæculi sui parente, felices nos, tanto nostri ævi victore: felices vtrosque, felici, pio, Sancto, VRBANO. Videbunt tamen illi in nostra ætate quod inuideant, nos intra illorum ævum animo perspicimus, quo ingentibus votis aspiramus. Illi præsentiam tuam cupient, nos immortalem vitam nobis dari optaremus, vt æternùm tuæ virtutis insignia prædicaremus. Ne tamen omnino à laudibus tuis absimus, tuum nomen advenienti ætati porrigemus, ne nostrum esse desinat, quòd non per nos ad posteros pervenit. Accipiet igitur æterni-

æternitas, à venerabundo ore, immortale tuum nomen VRBANE Optime, & totam se tuis laudibus impendet. Nihil porro in ijs exiguum nihil mortale dicetur, quia terras altitudine dignitatis tuæ excessisti, mortalitatem virtute superasti. Insigemus sæpius oscula, sacris tuis illis vestigijs, quæ domui Romanæ hospes imprimens, posteritatis memoriam es ingressus; laudabimus illam tuam beneficentiam, quâ concesso Societati Iubileo, ætatem Societatis cælo consecrasti. Interea quod superest à superis precamur, vt quemadmodum in fortunatissimo dignitatis tuæ sinu exactum requievit sæculum, ita hoc, tuis auspicijs exortum, diu te sæculorũ dignissimum Parentem, orbis universi amori terrarumq; servet incolumitati.

PANEGYRICVS

In Laudem Serenissimorum Regum Poloniæ VLADISLAI IV. ET *LVDOVICÆ MARIÆ inter augustas eorundem nuptias sub titulo Polonia Pacifica. Vilnæ in Academia.*

Nomine Academiæ

1646.

INter stuporem admirantis fortunæ, & tryumphales plausus constituti, difficile certantium animorum pugnam componeremus, nisi eiusdem contemplatione excitaremur, cuius honore percellimur maiestatis; VLADISLAE REX INVICTISSIME. Ita felices VLADISLAO IAGELONE, gloriosos VLADISLAO VARNENSI, beatas CASIMIRO, inclytas IOANNE, ET ALEXANDRO, invictas SIGISMVNDO Primo, AVGVSTO, ET SIGISMVNDO Tertio Polonias refers; vt amplitudinem maiestatis, imperandi moderatione temperes: & exuberanti publicæ pacis copiâ, subditorum pectora, ad lætitiæ audaciam animes. Hæc est singularis tua, nullius inter Europæos Principes exemplo debita, nullius æquata æmulatione, laus; vno gladij ictu, tot maximorum nostri sæculi monstrorum, capita præcidisse: ereptisq; sceleri & amentiæ tryumphis, spem quoq; audendi non reliquisse. Sæpe prostratus in terrâ hostis, victoris plantâ momordit, & vestigiū quod subrueret, iacendo ante pedes, notavit. Sæpe repentinū fulmen, virentes palmas exussit, & frontem, oculis perduellibus signatā, detracta lauro, ignominiâ oppressit. Dum cadunt corpora, surgunt iræ, invocatur irritata ultio, donec audacia extorqueat, quod negavit fortuna. Quemadmodum gravitate morborum

oppres-

oppressi, vitæ autem cupidi mortales; neq; naturæ deficientis periculis, neq; consulentium credunt monitis, quin vexationem membrorũ iudicent, quòd mors est: ita improbâ contumaciâ durati hostes, virtutem victoris, vicissitudinem fortunæ, victorias, eventus subitos, appellant: cumq; se prostratos ac elisos sentiunt, cecidisse tantùm persuadent. At Gerant bella alij, tu perficis: pugnent alii, tu vincis: victorias ambiant alij, tu tryumphas. Illorum terror aures affligit, Tuus audaciam sternit; illorum dextræ, fortunæ ministræ; Tua, cœlestis potestatis particeps; illorum acies in corpora, Tuæ in animos etiam, ad solam tui venerationem surrecturos, vibrantur, Procul deinceps, procul à nobis superba fabulosæ veritatis mendacia. Herculea prodigia ultra fabulam non sapiunt. & ut sapiat, Herculi informes naturæ fætus, VLADISLAO, Hercules & Thesei; Herculi, vnius antri perniciosa bellua; VLADISLAO, Orbis Christiani pernicies obiecta En Heroem, sub cuius manu absq; igne & incendijs, oppressi fatalium cervicum spiritus, in vitales sese amplius non animâvere motus. Infra eandem iacent gloriam, Magni Pompeiorum, Crassorũ, Metellorum, tituli; quorum victoriæ certitudo, extremis debellatorum supplicijs sanciebatur: sive quôd invictum mori, qui se uictum diffiteretur, ignorarent: sive quòd perdere eos mallent

à quibus vinci metuerent. Vivant sanè hostes, sed timeant: vivant, sed addictis mutilatorum regnorum provincijs, serviant: vivant, sed ignominiæ suæ infamiam, ad victoris gloriam patienter ferant. Pande pullas fortunæ Tuæ alas Moschoviæ Aquila, pete regna, Orbem circumuola. Nosceris vbiq; VLADISLAVIANÆ gloriæ famula & quocunq; volatum protuleris ignominiosâ damnabêre notâ. Tu illa Iovis larvati satelles? Tu prædæ populorum, perduelli designata voto, carnifex. Tu violatorum fæderum infelix auspex. Quàm malè, furtivæ conducunt indignis laudes? Ne non numinis ministra videreris, superbissima fulmina, intra sidera accenderas, vt nunc eorũdẽ malè auspicatis correpta flãmis, cadavere regni, scelus penderes, nisi vitã à Regis nostri recepisses clementia. Tu quoq; solis in septentrione orientis invida æmula, barbara Othomanici imperij luna, excitatas tẽpestatum procellas, Tui aëris peste, lue' ; duce sq; vesaniæ inchoatæ præfoca. Discãt * Abassij, in suã perniciẽ verti, quicquid contra VLADISLAVM molirentur: discãt regi nostri non civium tantùm, sed & hostium pugnare manus; discant communem eodem rege auxiliorum consiliorumq; polis & Polonis Societatem. Quos Poloniæ subtrahunt, suæ reservant superi vindictæ. Stupet immanibus deiecta ausis, barbaria: & os illud patulũ, improbam regnorũ

* *Abassius Turca desperatâ victoriâ suffocatꝰ.*

voraginem, sub restis ludibrio ac tormento prospectans, sui criminis & corporis pœnis gaudet; improba sceleris author, æquissima vltrix. Illa quoq; Tyranni dextera, in minas primum, amentiâ erectâ; ille gladius Christiani cruoris sititor, temerariâ ferociâ, ad commendationem audaciæ pulsatus, intra trepidationem paventis Domini, inclusus: dum Te cogitat, vires non invenit; dum memorat, aciem perdit. Audiet æternitas, Moschoviam VLADISLAI Regis armis profligatam: Audiet Turciam solâ adventus eius famâ, à limitibus Regni, summo cum dedecore reiectam. Illâ ferocissimæ nationes aguntur superbiâ, vt cæterarum gentium vires facilè præ sua potentia contemnant: Illa scelerum licentia, vt fidem commodis licitentur. suscepêre tandem barbari ingenium; &, quam sub nullus manûs belliq; ferula toleravêre, sub VLADISLAI gladio, didicêre patientiam virtutis. Oderunt dolos, dolorũ successibus interceptis; execrantur fraudes, fraudibus prudentiâ circumuentis: reddũt fidẽ, perfidiæ pœnas, cũ iussisti, mutua quoq; pernicie, exolutis. At grande hoc nec à Te vnquam imperatum. Est quædam singularis numinis Tibi addicti benevolentia, votorum tuorum præcursor. Hæc hostes Tuos perpetuò agitat, hæc debita audaciæ supplicia exigit, hæc fœderatas sceleribꝰ acies, in se avertit. Vidimus duo maxima gentique

tiq; Polonæ infestissima Imperia, Moschoviticum atq; Othomanicum; cum pollutas, violatæ pacis sacramento, contra te dexteras iunxissent; cum armorum & belli collatione factâ, immensis exercitibus Severiam, Podoliamq; mundassent; æstu quodam veluti concita, verius occultâ quadam potestate, quam favor superum, tecum communem habet, impulsa; tanto in se, spectante sub lauro Poloniâ, furore exarsisset: vt immensas odijs terras coniungerent, committerent maria, solis ardores, rigentibus perpetuo frigore plagis inferrent, naturam & elementa, quibus exscelerati consilij rationibus, contra te fuerant vsi; in mutua conflarent exitia. Vindicta illa profecto fuit sociatæ perfidiæ, quam barbari bellum dicebant. pugnârunt, non quòd pugnãdi esset necessitas, sed quia supplicio numinis tui, se subtrahere non potuerunt. Stetére igitur acies, signis animisq; infestis; stetêre autem quòd criminis conscijs evenire solet, deiectis vultibus, erectis odijs: mox revocatæ perfidiæ indignatione actæ eâ irarum in pugnam proruerunt contumaciâ, quâ ad inferos vsq; armatæ pervenirent. Patuit luculentiùs cui militarent; cùm alter exercitus, vt Tuus videretur Tui regni finibus in hostes immitti postulavit, alter ne alia, quàm Tua, gerere censeretur bella, fœderum invictâ munitus Societate, pro cædibus à suis cervicibus arcendis, ante aras clementiæ exoravit. Ostendisti vtriq;

genti, longè tibi disparem ab alijs bellandi imperandiq; intercedere rationem; cum temporum atq; eventuum arbitrio, fortunam non committeres; & hostes paulò ante fædifragos, tum pacis publicæ umbrâ protectos, nec læderes, nec sineres lædi. Maiestatis Tuæ pondus mirer, qua cælorum sententiæ, cædibus perfidas victimas destinanti, authoritate intercessisti? an prædicē iuris ac æqui amorem, ex cuius præscripto, bella geris, pacem colis? Multis fædera sancita, quia exitium præsens illa imploravit: Tibi, quia hostis supplicavit prostratus. Multis eò vsq; rite culta, quamdiu occultæ promovendi imperij latuêre artes: quæ posteaquam se prodidêre; cecinit classicum periuria, signa audacia extulit, erupêre repentinæ acies, pugnatum deniq; non virtute, sed fraudibus, non armis, sed mendacijs, non hominibus, sed temporibus. Tu eadem gloriâ pacem atq; arma tractas: quiescis, cum petimus; pugnas cùm invocamus, vtrumq; cælo prius & causâ decernente. Itaq; admirantibus nobis, & diuturnæ pacis inusitata felicitate attonitis, hæc quoq; non immeritò hostium animos intra stuporem pavidos continere videtur cogitatio: lacessiri Te bello non posse, quin priùs, fides, ius, religio violetur: priùs improbæ tormentis obijciantur conscientiæ, quàm Tuis militibus: priùs suis obruantur sceleribꝰ, quàm Tuis armis: Fama igi-

ma igitur est, paucis quoq; ante repetitis diebus, Michaelem magnum Moschoviæ ducem, animam inter senatus sui, belli transacti stimulatricem catervam agentem, Filio, imperij hæredi, supremæ vocis gravissimâ authoritate, pacis cũ Polonia iunctæ perpetuitatem, commendasse. Quã ingens numẽ,& vis virtutis tuæ, quæ tantũ in barbaro animo valere potuit? Imperator fatorum subitaneo impetu oppressus, status domestici imperij,molisq; negotiorum immemor, fidem cum Polonis testamento scribit? Quid prodigij quâ ratione magistrâ, quâ preceptrice instructione,quietis amore, furentem excolvit audaciam? Sine me obsecro VLADISLAE REX tantisper dicta retorquere; sine superiores conveniri cogitationes. dixeram vtiq; , ante tryumphales pedes tuos, non corpora tantùm, verùm animos quoq; procidua veneratione prostratos. Iam nunc quod asserveram specto; iam divinam tibi vim in animos imperium extendendi inesse intueor: quandoquidem ab omni belli metu, publicæ fidei ac potissimum tuæ,sacramento liberatus; stipatorum cohortibus, & senatûs potentiâ cinctus; in ipsa imperij sede, in pacis corde, adhuc tamen de te dux hostium cogitat, adhuc trepidat. Nisi fortè ut sermonem tuis potius,quàm illius moribus conformẽ, in tuo Nomine, fatalibus oppressus angustijs respirat. Veritus est insuper,ne nisi tibi

placatus

placatus è vivis discederet, vltrici morientem sequereris vindictâ: mutatâq; contumacis mentis scenâ, ne perduellem quæreres, æternum se victum esse confessus. Intimis procul dubio, imperij visceribus hæc vox recepta: cuius gravitatem si vnquam barbaria violare ausa fuerit, magnis viribus opus non erit. Desperatione ducis exanimata, facilè in tryumphorum novorum fundamenta concidet. Retorquebit etiam oculos in propinquiorem scythicæ incursionis tempestatem: quæ, fata bellorum, expendentibus, turbatura serenum videbatur: at eventûs argumentis, nubes quædam, Martis hostilis erat, auctura interitu, in quam impulsa properaverat, serenitatem. Dubitari aliquando fortassis poterat, num signis, & auspicijs invictus pugnares? gloriam tuam, an præsentiam fortuna vereretur? Probasti vtrumq; abundè à Moschoviticis victorijs, ad Turcicas conversus: itineribusq; belli susceptis, tryumphorum emensus spatia. Virtutem in agmine ducebas, fortunam præmiseras. Virtus pugnam moliebatur; fortuna ferebat cædes. Virtus, acies, & castrenses respectabat labores: fortuna lauros Emathias fronti nectebat, & sacram, cruore Mahometico tingebat, purpuram. Veniebas, & aderas: expectabaris, & inter hostes versabâre: invocabaris & & victor timebâre. Quid igitur consilij fatalibus illis legionibus adfuisse dicam, vt Te provincias

vinciarum votis in Lituaniam avocato, limites Regni, ingenti exercitu invaderent, barbaroq; ausu pacificas Tuæ oleæ adoreas, corripere tentarent? num devotæ Polonorum saluti victimæ, gloriam infortunatorum manium, à tanti victoris nomine quæsiverunt? an bellorum vices, dubiamq; regnorum vicissitudinem, imperio tuo inferre meditabantur? Factum, quòd evenit plerumq;, ut dum rerum momenta non cognatis ponderibus, sed proprijs librarent cupiditatibus, pronos in humana pericula fortunæ casus, suâ manu capiti ingererent; suæ sepelirentur mole audaciæ. Cadant ergo, doceantq; non impares prioribus furijs umbræ: hostium VLADISLAI, numerum augeri posse; vires non posse. Tam tibi fortuna constans, quàm virtus. Itaq; quoties eâ uti statueris, omnia ex voto cedunt. Nullus tamen tibi funditur cruor, nisi cuius copia, vitale patriæ respirium præfocat; nullum cadit brachijs caput, nisi quod improbo erectum conatu, fatorum te circum stantium, obijcitur custodiæ. Conditur modestâ uaginâ bellator mucro: sic quoq; formidandus, & ad omnem armorum strepitum expeditus. Intelligant hæc titiones, undis marinis prodigiosè prognati, ardentis bello Orbis Christiani favillæ, quæsitorum dominiorum cupidi, suorum periuri satellites; & pacem à te impetratam, & servent & servatam

gaude-

gaudeant. Nunquam diu cum ſcelere fortuna retenta: corruiſſet autem haud dubiè, ſi ad tuorum armorum experimentũ perveniſſet. Rerum iud[illegible] cauſam committamus, & veritatem aſpectu exploremus. Nonne ſub tuis Aquilis invicto ſpectabantur proceſſiſſe agmine, virtutum acies? vectigalis gloriæ tuæ fides, æterna ſacri lateris cuſtos Religio, exploratrix fatorum æquitas, ſignifer fortitudo; quas deinde paucis à re inflexis gradibus dux præibat Deus. Quàm diverſus hoſtilium copiarum aſpectus? quantus horror ſcelerum, impietatis, libidinum, crudelitatis, & læſa ſummi maieſtate numinis, læta periuria; Et quomodo non victor illis campis abiturus eras, quibus tanta præſtò erãt auxilia? an certior de eventu belli, cũ ducibus invictiſſimis, cũ legionibus fideliſſimis, cũ militibus fortiſſimis, quàm cũ Deo in aciẽ deſcenderes? Nulla exercitûs maieſtas, ſpectaculũ auguſtius, hoſtibuſq; magis timendũ exhibitura erat, quàm cuius frontẽ tenuit Devs, latus VLADISLAVS. Expectabamus itaq; victoriæ certi, dũ pugnã decerneres: cũ tu particeps vicini numinis conſilij, ſpes noſtras & expectationẽ, pace, ſupplicãtiũ hoſtiũ votis, poſt Provinciarũ reſtitutionem imperatã, conceſſa, viciſti. Tũ verò ipſæ illæ cœleſtis originis tuæ cohortes, ab ardore belli, ad tui admirationẽ converſæ, pronas ſe venerationi dedêre, Egit gratias clemẽtia moderatiſſimo vitæ humanæ

diſpenſatori: acceſſit gratulabunda fortitudo, benigniſſimo inuicti animi domitori: accidit adoratura Magnanimitas, munificentiſſimum regnorum largitorem. At publica, & quâ nihil bonis Principibus ſanctius, in rê commun Pietas, poſteaquam ſubditorum commoda, amē pliſſimi regni patrimonio à te intellexit prælata, æternum tibi,gloriæ,ſtudiorum noſtrorum, votorum, memoriæ, regnum in animis conſecravit. Augerem orationem & Zaporovienſi bello, civilibus an ſervilibus furijs in improbam audaciam excitato? eòq; perniicioſiore,quia intra viſcera patriæ immenſis rebellium copijs, maximâ mortis contumaciâ tranſacto: niſi reſiduus ille populus, per fortitudinem tuā, cuius auſpiciis arma perfida extorſiſti:per clementiam, quâ, proſtratâ ſceleratorum audaciâ, ſupplicantium vitæ ignoviſti: ne ſæculorum execrationi infamem perduellium nomine obijcerem, deprecaretur. Ignotum nomen Orbi cupit, quod Tibi non audiat ſubditum. Mirum dictu? Eædem illæ acies, eadem corpora, ijdem animi, exiguâ manu invicti pro te, contra hoſtes ſteterunt; hoſtili admiſſo contra te crimine, viribus ſe deſtitutos, exhauſtis etiam copiarum multitudine oppidis, & Provincijs, repererunt. Quærite Poloni, cuius robore infracti, cuius invicti virtute,immenſorum bellorum molem ſuſtinueritis! VLADISLAI
averſo

averſo numine vincuntur, VLADISLAI aſ-
flante numine vincunt cives. Robur, ſpiritus,
animus Polonorum VLADISLAVS. Silvit
tandem magnitudine operum tuorum per-
culſus Martialis armorum fragor, laudandi de-
bitum, Orbis ſuſcepit terrarum. At nos ad
Auguſtam gloriæ Tuæ conſortem animorum
plauſu avertimur.

SERENISSIMÆ
LVDOVICÆ MARIÆ
Nova gloriæ acceſſione Polonias ſerenanti.

Pande ſinus Auguſtos Polonia!
Magnitudinis Tuæ acceſſionem capere
non potes,
quin Te excedas.
Augeris; non indigna molis, ſed fæcunda
laudum.
Incrementum Regnorum, maieſtas Regum.
Ambiunt gloriæ humeris Principes, quod non
capiunt Principatus.
Vnus ſol tanto Orbi, vna lux tot ſufficit mor-
talibus.
Sol, lux Poloniæ,

SERE-

SERENISSIMÆ
LVDOVICÆ MARIÆ

Tot lucis radij, quot generis, tot generis, quot diei.
Securi ab hoſtibus, amicis beamur.
Devićto terrore, Amor tryumphat.
Firmioribus, ad conſtantiam fortunæ præſidijs,
Reſpublicæ aſſurgunt:
quæ à multis amantur, quàm quæ timentur.
Hoſtibus liberi, tutum, ſed inerme pectus gerunt
Amici, murus inexpugnabilis.
SALVE
Auguſta purpuræ Hæres
Alienas te ne crede terras ingreſſam,
Tuæ ſunt:
Et niſi eſſent;
Fierent, dum te agnovêre.
Patet Regni aditus, per civium corda
Quicquid Italia, Gallia, Germania, in Tua dignitate venerata eſt;
Polonia veneratura accumbit:
Quicquid à felici imperio meruerunt;
Polonia expectat.
Naſcendi conditio, vitæ teſſera.
Natales, fortunæ pedes.
Maiorum tuorum tituli, Heroum Orbis compendia.

Immen-

Immensa sæculorum & terrarum, in nostram fortunam decora coalvêre.
Præsagium firmandæ felicitatis,
Invecta, cum titulis Augustæ domus, in Poloniam immortalitas.
Cum
Mantuam, Monsferatum, Niverniam, Rheteliam
In mortalis vitæ domicilia
Ingentes illi Gonsagæ, atq; Lotharingi delegissent:
In Polonia perennare voluerunt.
Alibi merita & dignitatem
Hic fata ipsa coronârunt.

FELICITAS PACIS

A castrensi tumultu, ad quietis stationem, á limitibus regni pacificatis, ad viscera Reipublicæ & gloriæ tuæ; orationem deduco VLADISLAE REX. Bella tua, sæculorum miracula; Pax, prodigium censetur. Fæcunda malorum nostrorum tempora, in eam cædium se profudêre fertilitatem, vt communia fata, mortales fastidientes, mori recusent, perimi gaudeant. At Tu, fulmen & sidus, Lechiæ, bellis immensis tryumphisq; sæcularibus, anni spatio transactis; pacem ex orbe pulsam, in Poloni-

am advocâsti; Regali eam hospitio & solio dignaturus. Timuisset illa multorum, Tuo, tantâ confidentiâ se commisit congressui, vt cum Regalem dextram, augustum fidei pignus porrigeres, ab illius amplexibus se non fineret avelli. D[illegible] cit enimuero sæculorum experientia grandius non rarò, Principum vitia fecisse Paci periculum, quàm bella; hostiumq; intactam telis, aut levibus sauciam vulneribus, in Regum crudelitate, penè expirasse. Cum puris vulneribus, lac flueret non cruor, ne lac esse desineret, in alimentum Tyrannidi destinabatur: vt tamen sanguis maneret, crudelitas eo satiata. Optavit Roma irrito voto, maxima bella, cum in maxima pace versaretur: bellorum sævitia, sub pacis nomine, furente. Cum hostes deessent, libertas, opes, vita civium, in hostium numerum relata, pugnatum servitute, avaritiâ, ferro, ignibus. Vtinam & Tu Romanis felicior fatis, detestandam in exemplis, vitâsses in periculis sãguisugæ Pacis rabiẽ, Polonia. Pudet tãdẽ meminisse Boleslai Audacis, bellò fortunatissimi, scelaratissimi pace, invicti armis, profligati vitiis, vindicis imperii, & civium sago, pestis & exitii togâ. Hoc bellatore nec Macedoniæ Alexandros, nec Romæ Iulios, Pompeiosq; invidimus: eodem pacificatore, Nerones & Caligulas invocavimus. Diu felix & simul diu bonus Princeps; sæculorum Phœnix, natura

perp

perpetuis labentis ruinis fulcimentum. Mellitum virtutis venenum, felicitas continuata: in Principe, copiâ periculosius. Verum cur vt de malis Principibus loquar, Optimum taceo? Quamcunq; vocem laus VLADISLAI non occupat, iniuriâ publici desiderii damnatur. Nemo securè decreverit, hostes te magis timeant, an colant cives? Laurum ornes, an decores oleam gloriosior? Magnus vtroq;, in conspectum Tuorum venis; & neq; vsu communis, neq; maiestatis indultæ partitione minor. Nunquam igitur, crede nobis, nunquam oculos in gloriæ Tuæ pompâ defixos, avertimus. Tryumphi tui non diurnis, vt illi veteres, terminatur spatiis, non curruū aut equorum prætervehuntur gressu, non auri argentiq; opulentis refulgent prædis, non spoliorum atq; opum æstimantur pretio. Maior es, quàm vt à rebus, quæ à populari iudicio valorem accipiunt, in encomia assurgas. Te igitur animi sublimantes Tuorum, supra cæteros Principes evehunt: Te gaudia & plausus vniversorum antecedunt: Te studia & vota Reipublicæ comitantur. Numerari felicitatis nostræ, Tuæ in nos benignitatis partes nequeunt: vnica tamen & maxima felicitas ab omnibus creditur, VLADISLAO Rege frui, VLADISLAI incolumitate donari, VLADISLAI laudibus voces ac memoriam imbuere. A Te, dicturi de rebus militaribus exempla

ſummorum Imperatorum deſumunt; Tuæ famæ eruditione, civilium operum cultores, Optimi Principis imperium inſtruunt: Tuâ ſapientiâ, integritate, maieſtate, vniverſi pacis veræ nomen, implent. Hoc deniq; ſincera animorum devotione ſentiũt, hoc aſſerunt; Æternâ Poloniæ felicitaté fore, ſi æternùm à VLADISLAO gubernari mereatur. Vitam igitur quoque vſu cõmunem, prærogativâ mirabilis beneficii non modò gratiorem, ſed & diuturniorem facis, poſteaquam poſteritatis ſuavitate delibati hominum ſenſus, ſatis ſe vixiſſe arbitrantur, quantumcunq; ſub Te vixerint. Longam vitam non curant, qui bonam habent. Non vivere, ſed vitâ fortunatè frui, vita eſt. Bonus eſſe non potes, quin omnibus ſis. Ius ſummum moderatione cohibes? omnes liberi ſumus. Potentiæ ſatellitio, maieſtatem cingis, non armas ambitionem? omnes tuti. Auctionem beneficiorum, pro cenſu numeras? omnes grati. Fulget ſceptrum, non fulgurat: imperat poteſtas, non premit. Audio libertatem, Polonæ nobilitatis, magnificum titulum, auribus inſuſurrantem. Me VLADISLAVS adamavit. Audio honores & magiſtratus: Nos ornavit. Audio legum & iurium ſanctitatem: Nos erexit & roboravit. Audio literas & literarum cultores: Nos facultatibus, iudicio, honeſtavit, promovit. Fora deniq; mænia, Vrbes terræ, Tuis vel amplificatæ orna-

ornamentis, vel munitæ præsidiis, in similes laudes, voce, & encomio ingenti coniurant. Et dicam aliqua, & tacebo plurima. Dicam, quod silere nequeam: tacebo, quod loqui. Inter prima bene, ac feliciter imperandi præcepta, grauissimum illud semper habitum: exercere imperium, nec sentiri; præstare facienda, nec fatigare. Violenta potestas, ingrata, infida, breuis. Tibi hæc debebatur gloria, vt Rex esses, nos liberi; Quòd quidem gloriosius iure merito censendum iis subditis, & liberis, quos magnum libertatis nomen, à cæterorum regnorum conditione secernit. Semper Poloni suis Principibus obtemperare prompti, nescio an vlli libentius obsecuti, quàm Tibi. Omnium in Te vnum Regem, concordia suffragia consenserunt, omnium conspirauerunt obsequia. Imperas vt Princeps, provides, vt Parens, gubernas vt lex; dignissimus summo solio, remotissimus libertatis contemptu. Ostendisti multorum sæculorum commendatione, Tuo tamen potissimum vsu, probatam vniversis regnandi regulam. Nullius imperij statum, sub Optimo Principe, non esse optimum: & neque Imperatori bono, grauem esse subditorum libertatem; neq; libertati subditorum, Imperatorem bonum. Quanquam vnus plurimum possis, plurimumq; pro nostris commodis agas; omnium studijs, ac iudicijs res perfici censentur. pulcherrimâ liber-

 tate,

tate, in qua nulli à Principe dissentire licet, quia nec Principi à Republica. Vna mens Tua omnibus est, quâ regantur; vnum Tibi Cor, quo vtilitates vniversorum complectaris. Ne affectus per multos dividas, in omnibus Rempublícam amas. Nusquam igitur nobilitas illa aurea, illaq;.

Toto pretiosior auro

Libertas, se magis auream sensit; quàm cum in Tuo Vertice atq; manu aurum imperiale effulsit. Ita curas publicas cum diademate assumpsisti; vt nos curis Tuis coronares: ita ad dexteram tuam nobile potestatis insigne admisisti; vt foveres, non stringeres obedientiam. Quid, quòd commune Tibi legum vinculum facis, vivendi imperandiq; ex publici boni rationibus Tibi à Te præscriptis? Quàm diversa, hac virtute, in vnum coeunt? Suprema potestas, & maiestas, ad legum observantiam sponte inclinata. Quàm delectat frequẽti conuẽtu, Tuos ãbire aspectus? Stupere Regem in solio, legem in fastigio; illum omnibus maiorem, hanc, quia vis, Te altiorem. Intelligo, quàm meritò admiremur in eo culmine præfixos iustitiæ codices, quo locari solitum non ignoramus gladium: in ea lateris parte constitutam æquitatem, quam ex Principũ consuetudine obtinere consuevit summum ius, & assecla iuris summi, summa iniuria. Habent Principes propositam in

Te im-

Te imperandi rationem, quâ [illegible]reantur felicitatem, Hominibus præsint, subsint legibus. Multa sibi licere intelligant, plus legi. Æterna quædam ac immutabilis Mens, Lex est; quâ cum Tuam potestatem circumscribis, nonne incertas sentiendi, dissentiendiq; rationes, perennium consiliorum constantiâ solidas? Paretur quoq; libentius, tanto parendi exemplo, & servatâ legum à Principibus institutione, principum assuescitur à subditis imperio. Ejusdem in Republicam Tui animi eximium argumentum, illi publicarum dignitatum subselliis, proximè Tuæ Maiestati admoti; qui libertati, impenso sanguine, aut difficillimis laboribus, pretium fecissent. Quanquam enim, grandibus parentum studiis parta decora, solam posterorum æstimationem ad perennandum requirere videantur, evenit tamen non rarò, ut quoniam solius fortunæ munera censentur, contempta vilescant. Magnum rerum pondus, affusus frontis propriæ sudor: magna libertatis in dignitate tuendæ commendatio, meriti titulus. Honor, publicæ salutis onus, regnorum decus, virtutis census. Recedat igitur domesticis emollita blandimentis ignavia, recedat infamibus innutritum tenebris otium, recedat pretiosis stipata vitiis ambitio: accedat autem fortitudo, accedat salutarium consiliorum capax animus. His suffragiis ascenduntur curules, capessun

peſſuntur faſces, conſtat poteſtas iurisdicendi, æquiſſimo ac maximo virtutum iudice, VLA-DISLAO. Eoſdem ille amat comites honorum, quos laborum ſocios probavit. Bene caſtra in curiam tranſeunt; vt curia quoque, fatis publicis id poſtulantibus, caſtra ſequatur, & Mars Lechicus, quieſcat, non exarmetur. Digna capita coli, quæ depreſſam patriæ fortunam erexêre: dignæ manus ornari, quæ purpuræ ruborem hoſtium cruore auxerunt: digna pectora adorari, quibus Reſpublica tuto incubuit. Mars Rex, Martius Senatus; Maximus omnium, calcatis barbarorum tumulis Rex; maior cæteris, ſubſtratis eorundem cadaveribus, Senatus. Sequamini animum oculi. Nondum ſe totâ maieſtate ſpectandam dedit, auguſta honorum amplitudo. Sunt, ſunt quorum ſapientibus conſiliis, tantum Reſpublica debet, quantum aliorum cruentis; tantumq́;, quantū armis: immo ad quos armorum, & victoriarum referat felicitatem. Adverſa, reſiſtendo ſuperamus; ſecundis, ſecuri obruimur: ibi fugiuntur, hic amantur pericula. Magna pars felicitatis eſt, fatum ſuum, antequam irrueret deprehendiſſe, dediſſe fortunæ verba, oppoſuiſſe robur, nec inultum, aut imbellem cadere potuiſſe: at fortunâ ſine ſenſu nocente, præſidiis ſpoliari, proſtitui caſibus quieſcentem, & præſtigiis proſperitatis ſopitum, extremis periculis circumveniri: hæc
demum

demum magnæ felicitatis, maxima infelicitas, meritò censenda. Parum interest, lauro, an oleâ, eius patriæ civis coronetur, quæ, bellorum, iuxta ac pacis artibus illustris; manu capitis, mente corporis tuetur integritatem. Fortunatam virtutem, quæ summi Regis vicina solio, eiusdem iudicio crescit. Sibi imputet, quicunq; obscurus iacet: promptus atq; vnus ad honores accessus, virtutem parem dignitati, VLADISLAO spectandam obtulisse. Huius REGVM DIGNISSIMVS, vocibus intendit: cum hac quotidie de civibus deliberat; eius consilium sequitur, eius suffragijs, dignitates, tàm magnificè impendit, quàm liberaliter supplicú, & fortunæ indigorũ supplicationibus largitur clementiam. Hominibus præesse non satis existimat; nisi eorundem interveniat necessitatibus, quantùmq; privatis eminet dignitate; tantùm quoq; benignitate præstet. Ades fortuna! adeste cælites! Fortunæ munus esto, paria beneficijs, excitare animi grati studia, congregare omnium cultum, inuocare sæculorum fidem, testari suam in agendis VLADISLAI munificentiæ gratiis, inopiam: coelorum; æmulam in terris agnoscere virtutem, meritas promere laudes, amplissimam rependere liberalitatem. Quis unquam Regalem accessit fortunam, quin in suam non incideret? quis invocavit beneficentiam, vt vota plena non referret! Tanto in-

tervalle

tervallo prosperitas ab hominibus separatur; quanto homines, à Tui aditû, omnibus prompto, dividuntur. Scis, quæ sint Principum, veræ germanæq; opes, quod auri pretium, quis opulentiæ thesaurus. Ærarium dives ære, destitutum civium affectu pretiosa ex Tuo sensu Regū egestas: animorum ex calamitate sublevatorum percepti census, perennisq; benevolentiæ, atq; prompta pensio; Principe domino, dignum tributum. Neq; verò quidpiam in rebus humanis intervenit; quod Principem à privatorum fortuna, tam gloriosis argumentis excipiat: quàm splendor munificentiæ. Cætera mortalibus communia sunt; aut excellunt quidem, non excedunt conditionis æqualitatem: dare autem fortunam alteri, immo reddere hominem sibi, illius quæ nos nobis dedit, est potentiæ. Præesse hominibus, plurimis contingit; imperare fatis, & sceptri potestatem, ad iniuriarum severitatē cohibendam extendere, Tibi similibus. Similibus dico? Quis verò ille tam sublimibus spectandus meritis, tam altè supra cæteros evectus, tam plenus Deo, qui in Tui comparationem descendat? Non censeo nomina, ne censuram incurrā sæculorū. Grande, secuturæ ætati, elaborasti negotium, munificentiæ Tuæ æmulationem. Indignabuntur, tot annalium encomiis celebrari diurnam Vespasiani beneficentiam, cum integras mortalium ætates, Tuis inclusas conspexerint

ſint beneficiis. Ne tamen diu quærant laudis ſimilitudinem, reſpicient è propinquo Dunam, Chrononem, Viliam, ſublatis oneribus tributorum, ingentibus ſe vorticibus, hoc eſt Tuæ liberalitati paribus, in mare præcipitantia flumina. Loquentur, publica beneficentiæ exempla, pro privatis; iidem amnes, noſtris commodis, Tuis laudibus implebuntur, Horum littoribus, egena ſubſidiorum, dives animi, militaris virtus, Tuorum monumenta præmiorum refiget: his portubus, naufraga impenſis publicæ neceſſitati, patrimoniis, multorum fortuna, liberalitatis oblatæ trophæa ſtatuet: huic aquarum perpetuo decurſui, orbatæ viris matronæ, natis matres, mox facultatum à Te impenſarum, largis ſolatæ auxilijs, gratas, ad Tui memoriam lacrymas, pro triſtibus, affundent. Neq; per confinia aquarum ſparſus pulvis, inſcriptum carmen non diu feret: Marmor fit de pulvere, in quo ſcribit gratitudo. Quod ſi ad ſolem, clariſſimum liberalium Principum ſimulacrum converſi; Te in eius luce, ſuſpicere volverint: pauciora in eo legent lucis nomina, quàm à Te proficiſcantur munera beneficentiæ. Quanquam enim benigniſſimum in humanum genus ſidus, nunquam ſe ita terris ſubtrahat; quin aliquem ſpargat diem: contrahit tamen non rarò ſplendorem, graviq; vmbrarum triſtium contumaciâ, vota ſupplicantium, diu fatigat: Tui vultus benigniſſimi, glo-

mi, glorioſus fulgor, perpetuò idem, perpetuò innubis, eâdem ſemper lætitiæ promptitudine gaudet, & tuos, exhilarat. Nam tum quoq;, cum aut publicæ rei authoritate beneficio præſtando intercedente; aut petentium in dignitate, vocé, vt nō exaudiatur deprimente; aut iuſto indignationis merito, affectûs propenſionem, cohibente; invitam aliquibus ſubtrahere cogeris manum: impendere conſueviſti, amœniſſimo vultu, animum. Hac ratione, muneris ſubtraxiſſe gratiam, eſt liberaliter impendiſſe. Multum dedit, qui prò contemptu, æſtimationis ſuffragium; pro ira, humanitatis obtulit ſignificationem. Nemo non ditior à Tuo conſpectu recedit, nemò non felicior. Magnus eſt, bonæ ſpei proventus, & dives cenſus, clementiæ ac propenſionis Regiæ ſolatium. Quid quòd temporum moras, magnitudine penſas benevolentiæ: quòd expectationis tædio recordationis interponis humanitatem? quod obices votorum obtinēdorū, Tuâ amoues curâ, ſtudio, maieſtatis authoritate. Tot boni ſuperi in vno beneficio beneficia! tot in gratia, gratiæ! Scribatur verò liberalitati proximum illud munificæ iuſtitiæ genus, quo avaritiam rapinis, rapinas iniuriarum ſecuritate, exuiſti, atq; iuribus vigorem, hominibus fortunam reſtituiſti. Cum enim improba nocendi cupido, temporum, publicis judicijs deſtinatorum breuitate, intercipi non

poſſet;

posset; & fallacium artium, sceleratus textus ingenio crimina involveret, alibi iudiciorum spatium, æquissimâ morâ auxisti, caussarum alibi vagos, certis sanctissimisq; rationibus circumscripsisti errores. Simul igitur & evadendi meritas pœnas, necessitate quæstionum, spes elisa; & illudendæ, dilatione, iustitiæ audatia effracta. Indignum: Tibi vt erat visum, calamitosâ aliquorum potentiâ, infirmiorem ita vexari egestatem vt fessa primum, multitudine subselliorum, tũ caussarum alienarum interventa suis ordinibus exclusa; cedere afflicta cogeretur. Primus dicere causam cogitur, qui primus inferre ausus iniuriam: quòd, distingui in foro iustitiæ, honoribus, amicitiâ, opibus non possent; qui criminibus se æquassent. Iudicibus hactenus scelerum vindicta commissa; nunc suos, ipsa scelera, authores accusant, condemnant. Licebit tandem miseris, suæ fortunæ vultu in publico conspici: quod sæpe negari, miserrimum erat. Licebit afflictis, commodatis Tuæ clementiæ humeris, iacentes fortunas attollere: quæ in desperationem proiectæ, situ & squallore conficiebantur. Conversa instrumenta audaciæ, in supplicia, & temporum iniuriæ, temporum beneficijs sarcitæ. Promptitudo peccandi, primum peccati tormentum. Non iam adversarij arbitriũ, causa; sed causæ imperium, reus ad Tribunal sequitur: neq; cum vocem debilitaverit, expectationis fastidium;

sed

ſed cum veritas roboroverit, loquitur innocentia. Creſcebat impetus criminum, ſpe licentiæ diuturnioris: pœna, factum conſequens, quaſi vmbra vindex ſcelerum, dum minatur, deterret, à crimine. Nullis quidem temporibus publicum Polonia aſyllum improbis præbuit; dictæ leges, antequam conderentur: mox conditæ, publica priuataq; officia, æquiſſimis iuribus diſtinxerunt, afflixerunt vitia pœnis, iudicem cauſis ſapientiſſima præſcripta iudicibus, addixerunt: plus tamen valet ingenio improbitas, qui vt tota ſimul deprehendatur Cælo etiã iudice novæ criminũ continuoq; naſcenti induſtriæ vetus pœnarum & ſimplex non ſufficit diſcipli na. Memoremne verò alias ſanctiſſimas leges non in nos tantùm modo, verùm in omnem poſteritatem beneficas? revocemne ordinis Equeſtris dignitatem glorioſiſſimis iudicijs amplificatam? provinciarum ac populorum concordiam, ſtabilibus limitum fœderibus roboratam templorum atq; ſacrorum cætuum ſecuritatem maximâ fide munitam; amplitudinem, magnificis prærogativarum, æterno iure conceſſarum impenſis, auctam. Fortunatam te Polonia tua pace, quia VLADISLAO Pacificatore. An pacem amem, niſi talem? aut talem ſperem, niſi ſub Rege tali? Magnum eſt nomen Pacis Publicæ: neq; ſolùm hoſtium impetum, finium pericula, provinciarum terrorem, arma, pugnas, cædes à Republica excludit: verùm mutuam ci

vium ſecuritatem, vrbium concordiam, legum vigorem, *Magiſtratuum* vigilantiam, *Principis* innocentiam, æquitatem, iuſtitiam, gloriæ ſuæ ſinu ambit. Hac ego pace, te felicem, ô Patria gaudeo: huius authorem VLADISLAVM, quo virtutum titulo ex merito conſalutem, non invenio. Suggeré, ſed paré, ſed tantum, quantũ eſt nomen VLADISLAI. Præteritam ætatem conſulis? alia pars ævi, vnum *Probi* nomen, encomio ſuo ſuffeciſſe gloriabitur; alia, *Pii* ſeſe oſtentabit conſpicuam commendatione; *Iuſti* encomium, alia in ſuas laudes derivabit. Hæc cum audiveris, cum collegeris; maior omnibus, & ſibi ſoli par, ſpectabitur VLADISLAVS. Tantùm cæteris ille eminet, ut glorioſiſſimum maximarùm virtutum nomen, privatum cenſeri poſſit, niſi dicatur eſſe VLADISLAI. Amo præ cæteris ingenium Romæ, quod vt Traianum vocaret, *optimum* dixit: dicere tamen, quod amo, non poſſum; propter tituli ſupremam dignitatem, fraudibus adulationis, corruptam. Adij glorioſam illam vetuſtatem, patuerunt Principis cubilia, admiſſus ſum, ad præſentiæ vſum, atq; (pro pudor!) Imperatorem ſummis laudibus ſtipatum, titulo optimi proiecto, aſſumpta peſſimi crudelitate, civium occiſorum corpora lambentem conſpexi. Didici poſtremò, fideli annalium narratione, impijſſimum divinitatis affectatoré, ſpecie quadam eminen-

eminentis virtutis, Romanas ambijsse laudes, ignarum, magnarum virtutũ nominibus non tegi, sed prodi vitia. Tibi igitur Tu comparandus REGVM GLORIOSISSIME, cuius solo nomine audito, erigimur animis, admiratione, spe: neq; vniversam gloriæ complectimur Maiestatem. Nunc igitur demum, rerum felicissimo magisterio, disco; quid sit, quòd cùm longè plura, quàm vlli ante Reges, factis Tuis, impleueris historiarum ac eloquentiæ monumenta; cumq; clarissimorum diversissimorumq; fatigaueris laudibus ingenia: perpetua tamen, literarum erudito cultui, superveniat materies, & sæculum Tuum, sæculum Tuorum audiat Oratorum. Nascuntur, tanquam sub palma, fertiles meritis libri: nec sistere à laudibus possunt, cum merita sequuntur stylo, semper tamen tardiore. Sola deterret à dicendo rerum maiestas, frequensq; illa, & candida de Te loquentium confessio. *Non sumus dicendo, ferendo non sumus.* Quantum alius in sermonem produxerit; tantum restare alius inuenit, narraturus VLADISLAVM. Eloquens sibi videtur, qui nominis proferre audet dignitatem: estq;, qui potest. Desinit esse vox barbara, summo ornata encomiorũ titulo: desinit videri exilis, compendio gloriæ & virtutis occupata, VLADISLAO. Et multi quidem, toti se subtracturi maiestati, Atlantico robore firmantur: non pauci infantiam

tiam virium, beato exercent onere: vtriq; felices, quia Tibi grati; illi, adultâ firmitate facundiæ; hi ſtudioſo affectu. Amas enim bonas literas, quia bonæ ſunt: amas, quia bonorum operum ſuſceptâ confidentiâ, commendatæ. Gaudet claſſicis famæ, impleri orbem, animi conſcia virtus, certiſſimiſq; immortalitatis præconibus, committere nomen, non dubitat. Quod ſi intima ſacri pectoris Tui promere daretur, atq; ærarium opulentiſſimum, cùm amœniorum, tum ſeueriorum ſcientiarum, introſpicere: dicerem quod res eſt, & ad fidei meæ teſtimonium, vniverſorum confeſſionem, inuocarem. Amas literas, quia pars Tui ſunt: amas, quia in iis, quanquam aliud agentibus, Te ſemper intueris. Quid enim? Maximum illæ, Orbis atq; ſiderum, æuiternumq; Numen loquuntur? Tua, rerum Divinarum cognitione, ac ipſo Deo fæta mens; ſe e vicino ſpectandam exhibet. Abditas naturæ cauſas ingenio veſtigant? Tuus ingens animus, arcanis vniverſi motibus aſſiſtens, admirandum ſe præſentat. Verborum cultum, ſententiarum grauitati ad dictionis commendationem illigant? Tu, vitam animumq; eloquio miniſtras. In tota deniq; heroum expreſſus ſpectaris antiquitate: & tota in Te, ſummæ virtutis, ſummæ fortitudinis, ſummæ ſapientiæ maieſtate, effulta ſpectatur antiquitas. Collegiſti, intra gloriam Prin-

cipis, decora orbis, *REX ARMORVM & LI-TERARVM MAXIME*: nec aliquid superest, quo magni Principes dici potuerint, aut deinceps possint; quòd, in Tuæ fulcra magnitudinis non subiecisses. Crescunt itaq; Tua magnitudine adiutæ literæ, authoritate, æstimatione, patrocinio. Quàm ingens illis bonorum cumulus accessit; cum Moschoviam deuictam post Te trahens, in Academicum pulverem, de curru triumphali, & maiestate descendisti: permiscuisti augustam sapientiam Principis, Doctorum consessui & colloquio: sceptrum ad pedes, ante quos recenti iacebat prostrata cadavere barbaria, demissum, erigi imperasti: Sapientiæ postremò, Theologicæ candidatum, & in vno omnes, annulo de regia manu oblato, coronasti. Vidimus illo die, Herculem triumphatorem, Apollonis sacrario, stupore omnium sese inferentem: vidimus prouinciarum deuictarum trophæa, in musarum ædibus sacrata: vidimus, & fastos felicitatis inusitatæ, nouo hoc benificentiæ munere inauguraturi; Academiam Vilnensem, perenne VLADISLAI Regis Capitolium diximus: cui semel triumphalis Imperator inuectus, æternùm, inter memoriæ, & gratiarum eruditionem, triumphabis. Auxisti magnitudinem iudicij, præsidiorum cumulatâ accessione; & Academicarum controuersiarum prærogatiuâ, ad Tuum Tribunal erectâ. At cùm suble-

ſubleuares afflictam cauſarum authoritatem, oppreſſiſti noſtram gratitudinem. Hoc felici pondere ruo, & omnem poſteritatem, ad Tui VLADISLAE REX, cultum mecum advoluo. Iacebo, viuum ante pedes æterni beneficij monumentum; & perenni, animi proiecti tumulo, debitum literarum ſæculis teſtabor. Cognoſcet ſuæ pacis felicitatem ab hoc aſpectu Polonia, ad cuius proſperitatem augendam; virtus & literæ, imperio Tuo, coniurant.

SERENISSIMÆ
LVDOVICÆ MARIÆ

Magnarum virtutum coniunctione, Felicitatem publicam augenti.

Virtutum nexus, laudum neruus.
In Principibus
Publicæ proſperitatis robur, & catena.
Gaudemus TERRARVM PRINCIPES nubere,
PRINCIPES VIRTVTVM
nubere, magis gaudeamus.
En Purpuram
SERENISSIMÆ LVDOVICÆ!
Textus hic non artis, ſed virtutis; robur non coloris, ſed animi.
Vniverſum laudum miremur apparatum:

Vna, in Reginæ ſpirat vultu, loquitur ore, reſidet pectore, eminet maieſtate, VIRTVS.
Quiſquis coelum inſpexit, humanam non dicet.
GONZAGANA eſt,
Et
LVDOVICI, in LVDOVICA.
Ludit, concors nominis & ſanguinis, per merita, harmonia, nec fallit.
Cœlis accepimus
LVDOVICAM,
Habemus, quibus ornemus ſuperos, & ornemur à ſuperis,
In throno virtutis.
Quanquam
Tam quæ ab alto venit, propria
SERENISSIMÆ LVDOVICÆ
Gloria eſt;
Vt Patria quoq; cenſeatur.
Ne ambigeremus;
Cœleſtium ſatellitio Alitum, adeſt comitata:
Nam ſuccolatorum officium,
Non aquilis gentilitijs, ſed fatis imperatum.
Eodem & LILIA Principis crevêre campo, quo Iovis educatæ miniſtræ.
Cœlo trahunt colorem, ſolum recreaturum:
Floribus Galliæ terræ beantur; radicem, polus retinet.
O fecunda bonis ſæcula!
ad quorum opulentiam tota Regalis horti,
ef-

effunditur fecunditas.
Colliget Pax beata,
& fertilem prosperitatis sinum, novâ explebit
copiâ.
Flores, alij in adventu Principum spargant;
Vt in laudes succrescant:
nos colligimus; vt matura ditemur gloriâ.
Regnabit VLADISLAVS & LVDOVICA,
geminata altius surget, VIRTVS.
VIRTVTVM NODVS, & THRONVS,
SCIRPVS LILIATVS.

SECVRITAS PACIS

ILle demum prudens nauis gubernator, iure merito audit;qui non inter irati tantummodo maris procellas, ratem fluctuum sæuientium furori, subducere nouit: verùm etiam in maxima Coelorum atq; Oceani tranquillitate, in aduentantia pericula nauigat circumspectus. Vincere luctâ fortunam, magnarum virium laus est; ingenio, magnæ sapientiæ: præuenisse autem ne auderet sæuire; an fregisse, vt poeniteret ausam; gloriosius sit; non decerno. Constans, est imposita, humanæ necessitas inconstantiæ: prosperis atq; adversis temporum fata necti, mutari cum sole lucem, cum luce dies,

cum

cum diebus ſerenum. Magna principia, paruis euentibus; exiles rerum ortus, ingentibus terminari incrementis. Latent, occulta bonorum maiorumq; intra nos ſemina, nec facile deprehenduntur, antequam erūpant. Vultus, fortunæ, benè datur: malè manus & pedes. Scopulus fatorum, ſecuritas, in aduerſa expedita. Sapientiſſimi ſcientiarum & Regnorum Imperatores, nauim quandā ingentem Rempublicam, nauclerum Principem, remorum cuſtodes ſenatum, vela, ſubitos rerum euentus edixêre; & poſteaquam tempeſtatibus, bella; tranquillo mari, pacem, comparaſſent: hoſtilem impetum, diuturnumq; armorum ſilentium, ex æquo rebus gerendis infeſtū decreuerunt. Magnum belli pretium, pax: niſi eodem, pericula emerentur. Incubuit altiſſimo vulneri, ad Cannas Roma, ſenſit caſum, & erecta; Orbis victorijs, ac triumphis ſuffecit: mox eadem, ſub blandientis pacis manu, grandi abſq; ſenſu, ſato oppreſſa. Hæc cum loquor, fatum Patriæ cariſſimæ animis atq; oculis obverſatur, ſuauiſſimæ pacis longa quiete fortunatum; incerto felicitatis exitu pavidum. Magnum neſcio quid, ô Poloni! fortuna molitur, timendum tamen nihil eſt, quamdiu gladium, aut ſceptrum, pauet Vladislai. Diuturnæ pacis amor, fortes, armorum curas, animis arcet: cogitat pro nobis VLADISLAVS. Ardorem Martium iu-

ueniū

uentutis, frigida, lenociniorum domesticorum perfūdit, animat vniversos Vladislaus. Vladislai cura, omniū tutela, Vladislai spiritus, omniū vita. Quid agis, Regie publicæ rei, amor? aut, quid ab ea, pro tantis curarum beneficijs, requiris? Petit, ingentibus olim fessa bellis, beatum gremij tui amplexum; benignissimè impendis. Quiescit, afflantibus perpetuæ pacis fauonijs sopita; continuò excubas. Tenent adhuc, recordationis obsequio adiutæ aures, CASIMIRI Regis vocem: gloriantis, se in cuiuslibet subditi sinu, somnum absq; formidine capturum. Plena conscientiâ meritorum vox: tandem à te victa; dum & Principis gremium sinus Reipublicæ, & Reipublicæ sinus, Principis gremium est. Aucta fortuna, non mutata, dum Principi se Respublica tuto committit, Princeps Rempublicam susceptam, fide & felicitate sæculis admiranda fouet. Amor mutuus, se invicem approbat. Quis autem hic pulcherrimarum curarum tuarum indefatigabilis vigor? Quis magnanimi pectoris ardor? quæ flamma Cælestium ignium æmula, aut filia? Non te ingens gravissimorum negotiorum moles, non tædium temporis, aut tui Sacratissimi palatij, perennis hospes maiestas, à nobis auertit: non liberalis, fortunæ Regiæ magnificétia, pretiū minorū animarū, pésione vili, corrūpit? Serenitatem populis daturus in publicum pro-

dis? deducit te Reſpublica. Eandem continuaturus, ſolium aſcendis? aſſidet comes Reſpublica. Illa tecum perennium commodorum, conſilia inueſtigat: illa è Regali ſpecula, in omnes partes intenta, motus hoſtium amicorumque proſpicit: illa, tuorum arcanorum particeps, Tuorum propoſitorum author, tuorum factorum, magnificentiſſima imago. Ingens in vno pectore ſenatus, Rex, & Reſpublica: idemq́; fidiſſimus. Nulla in hac, vnius & omnium deliberatione, diſſenſio intercedit: nunquam Principis alia, alia Reipublicæ vox auditur. Idem vtriq́; animo; idem ſenſus. Exulat igitur, à Regis noſtri, non modò animo, verùm etiam auribus, aſſétatrix illa ignauiæ oratio. Dimitte tantiſper Rempublicam, da Te Tibi, vt Tuus ſis, & non aliorum. Contraria ratio ſtudiorum, languorem cogitationum, procul arcet: atq́; tùm, ſe maieſtate ſuâ digna gerere exiſtimat: cùm digna Republicâ geſſerit. Alienum ab eo eſt, quod ad ſolum refertur. Publicis vtilitatibus omnia meritur, publica gaudet quiete, publicis laboribus ſeſe vegetat, ac recreatur. Cœleſtis hi mores, genij. Cum tellus, fecunda ſeminum Parens, & quicquid tellure proditur, interſtitio laboris, vires reſtauret: ſidera, perpetuo curſu gaudent. Quanta igitur in cæteris quoq́; VLADISLAI & cœlorum, ſimilitudo? Quemadmodum pulcherrimum illud ſolis, lunæ, mi-

norum.

norumq́; ſiderum domicilium, ſecundo terris impetu, continuò orbem ſuum obit, vt provideat; ita VLADISLAVS, ſuum. Nulla parte regni, tam latè prouinciæ protenduntur, vt ultra VLADISLAI prouidentiam extendantur. Orientē, Maieſtate; ſplendore, occidentis Regiones occupauit: vt quoties Phæbus exoriens Poloniam reſpiceret, alterius, quam tanti Principis purpuram, primis luminis ſui radijs accendi ingemiſceret: & quoties ſolem ad tenebras deduceret; Regis noſtri nunquam occidentem gloriam miraretur. Nullæ itaq́; molitiones hoſtium contra Poloniam ſuſceptæ, quin ab hoc ſole deprehenderentur: nulla vis, tam occultè parata, quin per eundem innoteſceret: nulla induſtria cogitationum, tanto conſcientiæ munita ſecreto, quin prodita confutaretur. Satis veteres Ægyptij, Regum officium ſe expreſſiſſe exiſtimauêre, ſi ſceptris oculos præfigerent: ne quicquā ad dexteræ contactum inexploratum admitterent. Latiſſimè VLADISLAI refuſum lumen, non ſceptri, ſed vniuerſi Imperij, verticem obtinuit: ne, aut populorum ſubditorum ditiones, ſui copiam deſiderarent; aut erigeret hoſtilis furor, in audaciam palpebras, quin adureretur. Quis credat, minacem, armorum ſanguine Chriſtiano perpolitorum fulgorem, confinia Poloniæ perſtricturum non fuiſſe? niſi cum fulguraret Conſtantinopoli; terreret VLADI-

DISLAVS in Polonia. Quis ambigat tectas perfido colore alitis iras, longo odio, terrarumq; perditarum dolore, in subitum erupturas impetum? nisi cum fastuoso volatu cogitationum in altum eniteretur; propinquam dispensatrici fatorum Sapientiæ, Regis nostri providentiam, conspexisset? deprehensa & in Baltico, emergentia vndis monstra; & ideò facilè compressa. Habitat intra nos quædam magna vis, non numinis quidem, illius tamen hominis, cum quo, singula syderum, in homines beneficia, partiri sit necesse. Non perpes ille cœlorum error, non latens beneficentissimorũ influxuum liberalitas, non amicus naturæ, solis calor, vestræ magis, o cœli! quàm VLADISLAI debetur benignitati. Si dedistis, quod meteremus: vt meteremus, fecit VLADISLAVS. Si promovistis recepta semina: promota, fovit VLADISLAVS. Rependit & agris annuam munificentiam, tot annorum procuratâ conconseruatâq; fertilitate. Accepit tellus, quod daret: & beneficio, ad beneficium est prouocata. Iam verò, ut constantem æternumq; hunc felicitatis faceret reditum, quantas impendit, cum facultatibus curas? cum vicina, hostili furori, provinciarum vrbiumq; latera, veteribus instauratis, excitatis recentibus, murorum vallorumq; præsidijs; perenni veluti roboris sui complexu, cingeret? Surgunt ingentes properato

rato opere, ac velut sua sponte moles, prodeunt ex imis terrarum visceribus, promptiora, tantò imperio, quàm Orphei cantibus, parere saxa; coguntur perfidis famulatæ vestigijs in fidei tutelam, glebæ. Orator sum non censor operum: numerum negligam, ut me impendam gloriæ. Rapit magnitudine ac pulchritudine singulari spectaculi, ingens ille furoris Moschouitici scopulus, immortale gloriæ tuæ monumentum, Smolenscum: cuius annua oppugnatio, cum supra centum millia hostium irrito eorum conatu fatigasset; tandemq; ruinas, machinis subterraneis admotis, edidisset: primum, ipsis ruinis, se in hostem præcipitantibus, pericula nostra pro te pugnârunt; tum instauratis ruinarum spatijs, spes hostiles, casu illo, terræ allisæ; grandi surgentium munitionum mole, obrutæ sunt. Quod etiam illud, æmulo robore consurgens; eâdem in arce spectatur victoriarum trophæum? Agnosco *Sigismundi* tertij invictissimi Parentis tui opus, agnosco non tam recordatione facti, quàm similitudine gloriæ. Audio etiam communi famæ voce, queri. Fortiusne ille, & felicius, arcem totius Moschoviæ viribus defensam, expugnauerit: an Tu, oppugnatam defenderis, expugnaturus; si Sigismundum, temporibus præuertisses. Diffiteri autem ego nequeo, & te in illo, & illum in Te vicisse: vtrumq; simul triumphasse: vtrumq; simul, æternùm trium-

triumphaturum. Discit, gemino, Magni Parentis, Magniq́, Filij documento, rudis barbaria, nec munitionibus inclusam, nec orbis viribus succinctam perfidiam, tutam esse: eadem mænia, quæ pro perfidia pugnare iussa, corruerant; pro fide Sigismundi, immota stetisse: & quâ, contra perfidiam, indignatione sceleris, sese commouerant; ad fidei VLADISLAVIANÆ præsidia, nouo speciosioreq́; ambitu, conuenisse. Gaudent, & cæteræ arces eadem Tuâ benignitate; aliæ autem expectant. Tam certa sunt, quæ promittis; vt promittendo præstes. Quàm verò se munitos, quàm felices tuis auspicijs limites Poloni, qua parte Valachicis insidijs, totiusq́; orientis furori patebant, lætantur? Deductæ coloniæ, impositæ, custodiarũ fortissimarũ, finibus, cohortes; datũ scutum potentissimũ Patriæ, manus inuicta bellatorum, vniuersis. Hoc facto, quantum fuerit præstitum, satis patuit: cum superbissimum Turcarum Imperatoré, vt de ijs auferendis apud Te supplicaret, coegit. Non potuit petere, ne timeretur: petijt, quod timeret. Victos, formido sequitur; victores, spes vrget. Itum, & in alia, huius propositi sententiâ, commoda. Erepta Scyticæ vastationi, furtivarum prædarum licentia, & potestas, liberè Regni fines inuadendi; aut cum fallacibus uestigijs irruperint, ad suos integrè revertendi. Vident populum frequentem,

vicinis timendum viribus: atq; sub ictu militari positi, rapinarum sæuam cupiditatem, successus desperatione, plectunt. Intuentur pariter agros, fortunatâ opulentiâ fructuum vberrimos, atq; rabiem famis, præsentiâ vetitæ copiæ, exagitant. Magnificum supplicij genus; improbam auiditaté, oculorum cõfodi telis. Iam, quod terræ illæ, fertilius cæteris Regionibus solum alant: nonne eodem tecum sensu, barbariei, turpem horrorem, immanes saltus, desertas solitudines, exprobrant? vt cum hinc fecunditas, inde sterilitas; hinc amænitas, inde rigor constiterit; ipso sui habitu, felices VLADISLAO terræ, & squalentes plagæ barbarorũ, dignoscantur. Potuit antehac, cum neglecta iacerent arua, similitudo naturæ, erroris & audaciæ præbere materiem; vt pro suis inuaderentur: nunc quicquid feliciter viget, VLADISLAI, tribuere coguntur fortunæ. Post vicina pericula, abundanti provisione remota; ad viscera Reipublicæ, Tuâ providentiâ conversa: vniuersaq; Lithuania, ac Polonia, ne imbellem pacem ageret, armata. Tot enim excitata, in præcipuis vtriusq; populi vrbibus, fortissima magnificentissimaq; bellicarum machinarum æraria: vt qui temporum rationes ignoraret, summa vi, bella geri, meritò credere posset. Hac ratione Vilna, hac Leopolis, hac Posnania, hac Varsavia, munita: claro ipsorum operum argumento,

mento, ea VLADISLAI manu, tam invictis mænibus, tam augusta specie, tam opulentis armorum omnis generis præsidijs, surrexisse. Actum id aliquando à Maximis Regibus, vt maiori gloriæ pompâ, in arenam laudum descenderes: actum minori curâ, & rerum dignitate, vt nullum opus eximium, tam perfectum esset, cui plurimum non superadderes. At num Tuæ capacitatem mentis fugiebat? Polonos, hoc est Tuos, aperto Martis campo gaudere, prompta ferre in pericula pectora, cominus hostium latera rimari, & contumaces spiritus non pellere, sed extrahere è corpore. Acies virum probat: vrbes & munimenta, imbellium receptacula. Se fert, Civis Patriæ in bellum, se publicæ dat saluti; non scuta, nec æris, plumbiue metalla liquefacti. Manu pugnatur, sæuitur iaculis, atq; ignibus. Talem Te nos sæpius admirati sumus: Talem, Mars ipse stupuit & expauit: cum, inter telorum, ac grandinum plumbeos imbres, solâ virtute Tuâ, & vulnerum profundiorum dolore notus, fortunam nostram per acies circumferres, turbares ordines, perrumperes cohortes; tam certus, formidatæ nobis victoriæ, quàm virtutis tuæ. Non alias bellandi artes, Poloni à maioribus didicerunt: non alias invicto Tuo exemplo magis docuisti. Permitte te Tuos sequi, permitte forti manu, & Tuæ, publicæq; incolumitati, devoto spiritu, victorias quæri. Vinci nō

possu-

poſſumus, quoties, Tui imitatione roboris, pugnaverimus. Rem fateris, animum probas: Cives tamē ſervaturus,pro nobis elemēta in bellū educis.Opponis viros viris, dextras dextris, pectora pectoribꝰ,fortuitæ autē mortis, pulvereis periculis;Tuæ virtutis artificio,imbuta metalli fulmina.Si idem, orbis totius, quod Polonæ virtutis votum eſſet; fortioribus prælijs, neq; tam diuturnis, bella gererentur; at nunc, cum natura rerum, in mutuas cædes armatur; quàm provido conſilio,munimenta hæc belli paciſq;, inſtaurantur, comparantur. Fluunt ingenioſis ducti venis, ad Tui imperij nomen, ærei fontes: facturi ludum Marti, niſi in ſolidiorem gloriam, rigore ſuo coaleſcerent. Reſumunt, confectam ſenio, bellandi vim, ingentia tormenta; quorum nonnulla, quanquam ſuis conditoribus corpus, Tibi animum & ſucceſſus debent. Signaſti metam glorioſis hoſtium cædibus, ad quam collimarent: & præmiſiſti fortunam, quam ſequerētur. Eant nunc, inflati vaniſſimarum laudum præcones: qui exterorum ingenium, quàm Patriam virtutem,ſuſpicere malunt; eant, & deſideriorum ſuorum errores,factorum præceptis inſtruant; docti non peregrinorum hominum mores, at VLADISLAI imperium, olim Patriæ optandum fuiſſe: vt ſuis votis potirentur, & res bellicæ,Polono, ac totius orbis ingenio,quia VLADISLAI præſcripto, gererentur.

tur Hoc Rege, Poloni, bello & pace pugnāt, bello & pace vincūt: bello, præsentia, pace, aduentātia pericula. Ecce verò, defesso iā, & sub onere rerū tā multarū, tā ingentium satiscenti, longū laudum novarum aperitur iter; florentis palmæ fronde, vndiq; succinctum ac amabile, multitudine invitantium operum, terrarūq; ingentibus tractibus insuperabile. Subibo igitur, viribus integris non ferendam fatigationem? Audio Curlandiam, ostentato Principis sui titulo, fœderum dignitate ædiumq; sacrarum, ex pactorum fide imperatarum sanctitate, ad laudes Regis invitantem? at Prussia, suam post-haberi felicitatem, & se paribus ornatam meritis, queritur præteriri. Severia se ad libertatem vindicatam, Podlachia conseruatam, Masouia exornatam, Lithuania defensam, Polonia propugnatam, vno encomiorum consensu, dici volunt. Nulla Prouincia, nulla urbs, nullus locus, vniverso Regno reperitur, qui non maximis, pulcherrimæ pacis fructibus perfruatur, decoretur ornamentis, alatur vtilitatibus. Tua ingens virtus est VLADISLAE REX, et dissitas, munificentiæ vinculis, connectere terras: & omnibus, benevolentiæ præsētiâ adesse locis, & diuersissimorum populorum necessitates, vno gratiæ complecti sinu. Intueri quoq; mihi videor augustum illud Tuæ pietatis, munificentiæ, immortalitatis, Sigismundo tertio Regum ac

Paren-

Parentum feliciſſimo; in publico Comitiorum Regni theatro, Maieſtatis domicilio, Reipublicæ centro, Senatus atq; Equeſtris ordinis fronte, Varſavienſi campo; ingenti mole, ſtatuâ ipſius Sigiſmundi gladio atq; cruce munitâ, faſtigioq; coloſſi inſiſtente, erectum monimentum? Salutate Romanam Ciues fortunam, nec aduenam, ſed Conciuem; quia vobiſcum, Regi veſtro, obtemperare aſſuetam. Placuerunt, veſtra illi, in parentando Romanæ libertati ſtudia; nouo igitur ſe magnificentiſſimorum operum commendat apparatu. Sic te omnes cœlites VLADISLAE Rex ament, vt Te terrarum ornamenta in nos impendis: nihil quod ad felicitatem, nihil quod ad ſplendorem noſtrum pertineat, intermittis: adeoq; cum omnia Principum beneficia Tuæ æmulationi non ſuffecerint, noua inuenis, quibus nos dites. Stetit attonita ſaxeo gradu antiquitas, poſteaquam e ruderibus, ſe ſenſit excitatam; & Romanis proſtrata fatis, Sarmatica ſurrexit ope. Ne verò dubitaret, an hic Roma olim concidiſſet, vbi illa ſurgebat: caſui ſuo proximam, Te dignam non fuiſſe, intellexit. Nuſquam verò in tanta celebritate facti, faſtus: nuſquam ambitioſa diuinitatis affectatio; nuſquam rapti, inuitis cœlitibus honores, occurrunt: Sola in meritiſſimum Parentem ac Regem, artem iuxta, ac molem, occupavit pietas. Quod ſi Boleslai Kriuou-

sti ingenio, ad nostra tempora propagatâ gloriâ, ob Parentem VLADISLAVM pendula de collo effigie, gratè cultum; tanto tu in posteritatem ibis maiore encomio; quanto maiori Boleslao, præcellis pietatis exemplo. Ille, coluit Parentem, vt morum suorum censorem; Tu, vt publicæ Patrem felicitatis: ille priuato cultu professus, quid ei deberet; Tu, publico testatus honore, ad quantam gratitudinem obligaremur vniuersi. Absit Boleslao laudem detraham; sed meriti tui expendo dignitatem. Non capit Regnum duos & quicquid vnius impenditur obsequio, aut honori: alteri detrahitur. Cedat pietati VLADISLAVIANÆ, ambitiosæ discordiæ cupiditatis. Immortalem Parentem & Regem se cupiisse, abunde testatus est; honore sibi debito, cum eo, post fata diuiso. Regnare vterque semper meruisset: sed nos, quantum singulis deberemus, ambiguâ veneratione, hæreremus. Agnoscamus Parentem in filio, quemadmodum ex aspectu Parentis, filij venturam à longe prospectabamus magnitudinem: duos Orbis Poloni soles, perennatura sideris lumina, auctis honoribus, prosequamur, colamus. O Te renatæ lucis fulgore felicem Varsavia! quam iterum Tuus ille, ille noster Rex, & communis Parens, SIGISMVNDVS prospectat, iterum incolit, iterum partis diu commodis, auget. O Tuos, Sigismunde Regnorum supernorum accola, no-

strorum

ſtrorum amor, admirabili maieſtate venerandos vultus! nunquid non talibus Regnum beat, Tui Simillimus VLADISLAVS? O Tuorum oculorum ſalutiferos omnibus aſpectus! nunquid non his, vniverſos excitat VLADISLAVS? O Tui pectoris ſpirantes adhuc divini Amoris flammas! nunquid non paribus improbos terret VLADISLAVS? Agnoſco manus! incolumitatis publicæ, vindices: agnoſco arma, ſepties centenis barbarorum formidata millibus; agnoſco crucem, Hæreſum profligatis triumphantem cohortibus: agnoſco autem, expreſſione Regum Maximi VLADISLAI. Rara & tanto Regi par, virtus; in comparationem ſummorum Regum, ſæcula advocare. Æquat gloriâ, quem amat parentem: & quicquid venerationis debitus ſubditorum animorum cultus illi detulerit; in cēſu numerat pietatis. Stabit igitur æternis ſūmorū meritorum fulcris, perennandum trophæum: geminatoq; Parentis & Filij, Regum, robore, temporum ruinas ſuperabit. SIGISMVNDE CASIMIRE; magna ante magnam ætatem, VLADISLAI Soboles, Poloniæ delicium, & ſpes auguſta. Tuæ, hæc monumenta, fixa, crede, imitationi. Te ad æmulationem tanti Aui, tanti Parentis, gloriâ invitari. Creſce, & ſpes noſtras perpetuis meritis, altius continuò attolle. Debebis VLADISLAO, quod ille impendit Sigiſmundo. Quanquam e-

nim solius pietatis curis, magnificentissima gratitudinis moles assurrexerit: gloriosissimo tamen, facta coluntur encomio; cum probantur imitatione.

SERENISSIMÆ
LVDOVICÆ MARIÆ
In maxima pacis securitate, Diadema Regale capessenti.

Vnum est
Quod animos in summa securitate solicitos habet;
SERENISSIMA REGINA,
Et DOMINA,
Vt nos imperio tuo, & fortunâ nostrâ dignos,
Cultu & fortunæ reverentiâ probemus.
Hæc pacificarum mentium pugna; certare, de te, affectu,
hic timor, inuigilare veneratione, securæ gloriæ.
Advenienti in Regnum, animorum portas reclusimus;
REGINÆ,
Animos, in solium erigimus.
Ingressa per pectora ad regnum, ascende ad sceptrum.
Calca corda, non premes.

sub

Substrati, meritis plantis, affectus, infra pedes iacent,
Et tamen caput adorant.
Non cadit in terram cultus, ad dignitatem inclinatus.
Opulentissimus Polonorum census,
Amoris tributum.
Quantus sit,
intelligunt Principes, quicunq; opibus abundāt,
Egent fide.
Cincti Regijs vndiq; præsidijs, cingimus Reges animis:
Nullo maiori securitatis partæ pretio;
Quàm
Securo Regum amore.
Superi Te REGINAM & AVGVSTAM!
Quantumcunq; beneficentissimo Regi penderimus:
nunquam tantum omnes,
quantùm solus omnibus, impendemus.
Aucta merendi felicitas, obsequendi cumulato debito.
Nec segniores cæteris ad imperia adsumus,
Quia liberi;
Retinuimus, quod non de stipe fortunæ,
Principibus
sacrum, offerremus.
Ea semper habita Regum, apud Polonos maiestas;

Vteâ.

Vt eâdem, secundùm DEvm mente, Principes
suos colerent:
Integrâ, & liberâ.
Assume nobile Regalis diadematis aurum:
Hoc, nostram in VLADISLAO securitatem
coronavimus;
In Te, reponimus.
Ab auro, aureæ menti Tuæ, pretium non
quærimus,
Sed, ab aurea mente, auro.
Coronantur autem, & ferro Reges, cum ferreis
curis.
Aureæ pacis, germanum decus aurum.
Post demersum, hostili cruore à VLADISLAO
ferrum;
Nihil vsquam seuerum apparet.
Imperabis,
Fortunæ, Paci, securitati nostræ.
Parebimus, votis, animis, amoribus publicis.

SERENITAS PACIS

ASCende iam, ascende, immensum laudum theatrum VLADISLAE Rex, & orbem tuum cultu, Christianum, atq; vniuersum, diffuso cum sole splendore, diu serena. Nullus sit, barbarus Rex, qui tuam potentiam non expauescat: nullus amicus, qui tuis Victo-

rijs

rijs non gratuletur. Menſuram deſiderijs imperantium fixiſti; vt ad Tuæ proſperitatis culmen enixi, maximi haberentur. Hominem Te non diffitemur, & Tu intelligis; ideoq́; maximus, & optimus, quia intelligis: humanis tamen fatis altiùs euectus, ſortium humanarum inconſtantiæ, & viciſſitudini fortunæ imperas. Rex es hominum, & fatorum, eſſe videris. Bella geſſiſti maxima, periculis minimis; pacem colis diuturnam, virtutibus auguſtiſſimis. Cum ferrum manu tractares, continuas numerabas victorias: cum palmas ſuſcepiſti, perpetuos victoriarum parturis fructus. Si itaq́; Themiſtio, vna nauis Imperatoris ſui, quâ fœdus cum barbaris pactum reuexit, claſſe Xerxis, quâ ille, cum exercitu immenſo, traiecit Helespontum, ad laudem atq́; gloriam amplior viſa; & oneraria illa, quæ pacem importavit, ponte, qui bellum tranſmiſit, auguſtior iudicata: quantùm & quàm auguſtum, neceſſe eſt orbi exhibeat vniuerſo, Polonia ſpectaculum, altiſſima pace Tuâ, vndequaq́; circumfuſa. At nos, nihil nobis, nihil noſtræ fortunæ tribui, dum Tibi, tribuatur; optamus. Vnus es, quem vniuerſi reſpicimus; vnus, qui omnem, dignitatis pacificæ ſuſtentas maieſtatem. Neq́; verò Te, dum pacem conderes, exiguâ Cymbâ, totius Reipublicæ fortunam, vectantem vidimus, ſed vaſtiſſimis campis, ſupplicumq́; ante clementiam Tuã

proſtra

proſtratorum, corporibus contextis, explicantem: neq; bellorum pericula oblatis redimentem conditionibus; ſed pugnæ auidum, Martis calorem, benignitate, ad parcendum, flectentem. Auguſtior tamen ſpectaris, in ſolio, quàm viſus ſis, in illo victoriarum theatro. Tunc audacia hoſtium, nūc fatorum; tum calamitas miſerorum, nunc ſtupor fortunæ; tum fracta armorum ærumnis, humana conditio, nunc ſuperata periculorum vaſtitas, ante Te adſternitur. Nō video, acies barbarorū inſtructas; ſed ſpecto arma, crudâ diffidentiâ conditamon adſum, latè ſparſis pugnantium cædibus, ſed intueor pauentium trepidos timores: non audio, graues morientium planctus, & extremis non ſerior ſuſpirijs; ſed oblector recenſentium, ad poſteritatis honorem, Tuam virtutem, numero hoſtium. Cū ad Tuas reſpiceremus victorias, incerto bellorum in diuerſa rapiebamur exitu: cum pacem cogitamus, in Te ſolo, attoniti hæremus, Manu, in bellis geſſiſti fortunam; nunc ſinu complecteris. Victoriarum ſpe, antea gaudebamus; nunc alimur commodis: quantumq; gaudere, antequam eueniſſent debuiſſemus; gaudendo diſcimus: & vt magis gaudeamus, conſuetudine, gaudia roboramus. Vnde verò, hæc tanta in maximis bellorum Europæ tempeſtatibus quies? vnde tam illuſtris, in ſummo rerum turbine, ſerenitas? Serenum eſt Cœlum, cum terris

fauet;

fauet: & fauet,eum serenum. Nulla tamen tam beatarum terrarum narrantur vocabula, quæ perennem merita serenitatem, nec cœlorum æstibus, nec rigoribus frigoris, nec imbrium inundatione, aut niuium magnitudine, diuexentur. Hæreo itaq; ambiguus, & nomen felicitati, nisi ad Te animum conuertam, VLADISLAE Rex, non inuenio. Gesturus nimirum, e dignitate, Polonum imperium, cœlestium Principum animos, Tuis regnis, sociali fœdere addixisti; ut cùm Tu digna talibus socijs gessisses, illi paria dignissimo socio, ac Imperatori, rependerent: nos, maximis vestræ benevolentiæ vtilitatibus, gauderemus. Patent partium studia, patent sancita fœdera, patet seruata ab vtrisq; fides. Intellexeras, ex diuturna eorum consuetudine, sola sinceritate & candore tam beatæ amicitiæ iura constare; illâ, bellorum præsidia, illâ tutelam Rerumpublicarum, illâ, perpetuæ pacis comparari felicitatem: & mox, regnum adeptus, nòn modò animi promptitudinem, nullis vnquam labefactatam temporibꝰ, maiori pietate obstrinxisti, verùm ut Rex, Regio more amicitiam coleres; eosdem, perpetuis in terris delatis honoribus, sacrisq; trophæis erectis, remunerâsti. Num verò illi, promissa, subtraxêre unquam, socialis conuentionis præsidia? Testor tuam sacram dexteram, testor collata inuicem consilia, testor victorias, prognatas vi-

ctorijs,

ctorijs,quoties, præsens Tibi, diuinum Numen adstiterit, Tuum Vibrârit mucronem, auxerit prouentu virium, exercitus, muniuerit protectionis ambitu, securitatem. Huius Societatis fructum profitemur; quòd vitâ, quòd incolumitate, quod eâ, quam loquor, Pacis serenitate, priuatâ, publicâ, & quod caput rei est, Tuâ, quâ minor turba uiuimus, donati sumus; huic acceptum referimus, quod ruinas quassati undiq; orbis, gemitus Prouinciarum, cadauera regnorum non sensimus- Oraculo, divini pectoris Tui, & rerum, argumentis verba firmo. Nonne Tuæ confessionis encomio, in amplissimo omnium ordinum conuentu, Sacramentum fidei, superis datæ enunciasti? nonne ex pactorum edicto, sacro Camalduensiũ Religiosorum cætui, Regias possessiones attribuisti? Tenemus tabulas, versamus, & expressum, in vocis imagine, mentis veneraturi simulacrum, sæpius animis libamus. *A tempore*, inquis, *quo libera utriusq; gentis electione, in hoc sublimi Regalis solij consedimus fastigio, nihil nobis antiquius fuit, Divinæ gloriæ propagatione.* O caput, dignum diu coronari! ô diadema, divinarum curarum eximia sedes! Prima cura tua, res numinis sunt? igitur prima numinis, res Tuæ. Non possunt, cœlites beneficentiâ superari. A tempore verò, quo fastigium Regale ascendisti, hæc à Te studia suscepta? At nos ante conspeximus &

hæc

hæc ipſa coronavimus. niſi Tu Rex eras, priuſquam dicereris? Hoc pietas affirmat; quandoquidem ſimul cum eâ, purpuram induiſti. Quid deinde? *Sacramentum itaq; cælitibus diximus*. Regẽ Poloni agnoſcamus, Deo addixit imperium, aut ſubiecit, ut augeret. Noluit ſolus imperare; vt pluries prodeſſet. *Sacramentum diximus?* Crediddiſſent Tuis nutibus cœlites, non iuramentis. Pietas exuberavit, non fides requiſita. Cur autem, Tuum profers, retices ſociale? Obligari vis, & ſi non obliges? Hic mos & ſuperis. Similitudo actionum, amicitiæ robur. *Sacramentum diximus, debitæ pro imperij collati, atq; victoriarum beneficio, gratitudinis.* En ſacræ mentis arcana recluſa. Quã fortunata noſtra, vota, & felicia ſuffragia! Quem nos Regem dicebamus, ſalutabant ſuperi. Debes igitur eis electionem, imò Tuis meritis. Quem ex omnibus digniorem elegiſſemus? Debes tamen, quia vis. Ardua in Principe virtus, credere ſe obligatum. Victorias pariter ad eoſdem refers? Hoc ego aſſerui; hoc vniverſi ſuſpicabamur: cum præeuntibus ſocialibus copijs, Tibi vni conſpicuis, tanto curſu, ad Regni limites, exercitus, Tuos raperes: tanquam, nullo corporeæ molis corpore, feſſos ſpiritus, ſequereris. Sed iam audivimus, quid Tu Cœlitibus debeas: audi quid illi Tibi. Amant hoc dici, & humanis debere obſequia meritis,

lucrum

lucrum ducunt. Quanta igitur inprimis illa Tuæ benignitatis in illos profusio, quâ sacrum triumphum Diuo indigeti & Consanguineo Principi CASIMIRO, innocentes beati corporis exuuias, in solidi marmoris magnificentissimum translaturus mausoleum, instruxisti? Tenuit, stupefactos, Cœlici apparatus gloria, omnium oculos; maiorem admirationis partem, Regia maiestas, facta Divi feretri assecla, sibi uendicauit. Nunquam Tu ita conspiceris, ut tota aspectus magnitudine subeas: insolitâ tamen, altissimæ dignitatis, augustior visus specie, triumphum Regij iuuenis, Rex & triumphator comitatus. Non miscuit populo Regem, pietas; sed monstravit. Nusquam sublimior Principum spectatur maiestas, quàm ad publicæ sanctitatis, inclinata exemplum. Magnus censeri rectè nō potest: cuius magnitudine vnius Palatij angustijs inclusa, quæri etiam solet, num sit? magnus ille censendus Princeps: cuius maiestas ad omnes pertingit, & vbiq; præsens conspicitur. Tantò etiam magis, Tuum hunc, mirabamur animum, quòd ut honoribus cœlitum indulgeres, Tuæ valetudinis affectæ, detraheres commoditati. Negantibus suum officium pedibus, ministrorum manus, generoso addixisti obsequio. Incedebas cum portareris; non pedibus, sed affectu. Legimus vestigia, non plantarum, sed virtutum; piæ demissionis, demissæ pietatis.

Hoc

Hoc calle, ad cœlum itur; his incessibus, non subsidet, calcata aëris molities, sed subsilit. Venit tum plurimis in mentem, antiquissimorum monumentorum commendatione, ornata narratio; Ioannem Constātinopolitanum Imperatorem, deuictis Saracenis, triumphum à Ciuibus præparatum, ad Reginæ cœlorum venerationem convertisse: eiusq; sacros vultus, imagine expressos, ipso Imperatore, candidos deducente equos, curru triumphali, per vrbem uexisse. O factum solaribus radijs scribendum! O facti expressam similitudinem, luce pingendam meridiana! Nunquid non tuis recentibus ex Moschouia victorijs, immensi decernebantur triumphi? Num non tu, Reipub. totius vocibus, è sublimi triumphalis gloriæ vertice, spectandus exhibebaris? Optauimus, Romanam videre pompam, vidimus cœlestem. Optauimus, Moschouitica spectare spolia, vidimus, diuina arma. Optauimus, captiuos cernere barbaros, uidimus, catenatas uitiorum cohortes. Pro auro ex hostibus capto, Regiæ opes à iuuene Diuo calcatæ: pro castrorum deditorum simulacris, Orbis fastus prostratus, exhibitus. Auxisti votorum felicitatem, beata scenæ mutatione, cùm solus, absq; collega Regio, triumphare recusares. VLADISLAI Regis triumphales vultus, uictricia arma, clypeos, hastas, lauros spectare desideravimus: CASIMIRI, Principis

Divi, immortalis ſplendor, cœleſtes purpuræ, lilia, palmæ, auctuario proſperitatis acceſſerunt. Ne lætitiâ diſtraheremur; IAGELLONIVS, idemq; ſanguis, vtrobiq; emicabat. Præibat ille ingenti vectus pompâ; Tu proximus ſequebaris: quia vos quidem, ò Magni & Pij Principes, ad cœleſtium mentium conuerſionem dirigimini; nos ad veſtram conuertimur imitationem: inter uos & illos, ſola mortalitas intercedit; nos vilitate quoq; noſtra ſeparamur. Altius eminet, Tuus idem animus, Dei MATRIS Virginis cultui, admirabili pietate devotus, quâ quicquid auguſtum ac ingens Polonia colit, totum id, ad eius venerationem proſternis: Equeſtris ordinis dignitatem, authoritatem ſenatûs, Regiam maieſtatem. Tandem, purpurata, gaudet publico, auguſta Reginæ cœlorum Religio. Tandem Rege VLADISLAO, REGINAM ſe eſſe POLONIARVM [placito olim gloriæ ſuæ titulo] luculentius probat, maxima poſt DEVM, MARIÆ maieſtas. Num aliud verius aſſeram? cum erectâ ſacrâ Immaculatæ eius conceptionis aulâ, Te, cùm vniverſo Senatu, divis Dominæ & Reginæ honoribus ſtudentem, intueor. Vbi Regi & ſenatui, MARIA præſidet; Regis & Senatus, Regniq; Regina eſt. Quæ hæc noſtra ſors? Miſcetur maieſtas terrarum, ſupernæ, geminatiſq; honorum titulis, ijdem, MARIÆ & Poloniæ Principes

cipes, audiunt. O dierum illarum quæ illi consecras decus, Tuæ & nostræ felicitatis VLADISLAE REX auspicem! O solis reducis ortum, quem eius gloria illustras, Tuæ pietatis clarissimam facem! O horarum illarum momenta, quæ inter supplicationes sacras, VIRGINI MATRI transmittis, ingentia tui in eam affectus pignora! Non usitata hæc, Principum laudibus, præconia: at magna; at cœlestia. Heu ignominiosam sæculorum nostrorum labem! Eò demùm amentiæ, nonnullorum iudicia prouecta, ut pietatem, cùm Principis dignitate non posse conuenire, iudicent: DEVMq; ab operibus & laudibus humanis, excludant. Tandem cùm placuere uitia; virtus sceleris accusata, improbis iudicijs, per nefas plectitur. Gloriosius exhibet spectaculum, Imperator ante aras supplex; quam terrarum imperijs, effultus. Prostrata, ad Numinis cultum maiestas, Deum, humanæ magnitudini, superaddit. Licet, licet curis Principum, diuinas adiungere; adeòq; qui res publicas sine Deo curat, nullas curat. Quantùm pietas Regum ac populorum; tantùm & Respublicæ crescunt: deficiente illâ; hæ, viribus & felicitate linquuntur. Eiusdem argumenti grandior materies, Episcopatus Smolenscensis, in Seueria ordinatus, amplisq; reditibus & Senatoriâ exornatus dignitate. Dicerem, Te stipendia

Tuis commilitonibus, terrarum deuictarum partitione, soluisse: nisi maximus in Repub. honor, stipendiarij nomen repudiaret. Est tamen re verâ, stipendium virtutis, omnis dignitas; quod, etsi virtus non exigit, exigitur ab ipso. Interest & cœlorum, Polonos vicisse: quorum ornantur præmijs, spolijs ditantur. Felices terras, quæ ad Tuos acciderunt pedes; ut ad Dei, gloriosiorem cultum, erigerentur: Tua susceperunt uestigia; ut pietate fecundarentur: Tuo accessêre Imperio; ut à seruitute durâ animorum, longissimè abessent. Mutâsti, insolitâ industriâ, victoriarum naturam, miseramq;, victarum conditionem Provinciarum, eâ felicitate beasti, quâ victores gauderent. Gratulantur iam illæ sibi, ac se inuicem respiciunt, tantò maiori plausu, maioribusq; pro Te susceptis uotis, quantò plus in animos possunt, conspecta suorum malorum, in vicinis Moschouiæ campis, quàm cogitata pericula. Gaudet pariter, grati æmulatione cultus, lætũ Nouogrodecum, contra affines errores, Societatis IESV virorum, excubijs armatum, quæ quidem religiosi cætus cohors, quanta quanta est, Tibi sacra est. Tulerit enim illa, sæculari patientiæ constantiâ, decumanos aduersorum temporum fluctus, integram virtutis infractæ, innocentiſq; roboris famam, Tuo beneficio subnixa, ultra sæculum protulit, proferretq; super omnem ætatem.

Post.

Post superatam nimirum, centenariam æui lassitudinem, antiquis studijs, laboribus, viribus uiuida; in vrbis capitolio, orbis auribus, Tuæ approbatione laudis, audit. Verùm conuerte animum Tuum Rex PIISSIME à Diuis ornandis; ad eos tutandos: præbe socialem inuocantibus fidem, porrige opem. Discant improbi, Magnum cœlorum vindicem VLADISLAVM; & contra Te, bella suscipi, quæ contra superos geruntur, intelligant. Ecce enim nouum ab inferis erumpit monstrum. Vt germanam Plutonis agnoscas prolem, Principem Beatorum Spirituum Michaelem, olim stigij exercitûs victorem; resumptis ab inferis Viribus, summo scelere & furore petit. Peractum bellum est, si cœlestis hic Hercules, arma corripiat; Verùm, suum ille, in Te retulit præsidium; ut Tuo, ipse militaret. Huccine demum, nefandum Iconoclastarum regnante VLADISLAO procedere ausum scelus? ut non centimani sed centies scelerati Briarei, contra Diuos impias armarent manus, peterent cœlos, immortales Spiritûs, conuersa in eorum effigies rabie, si uires improbitati sufficerent, enecarent? Nondum vos tot locis, quot constitistis; tot Vrbibus, quot accessistis; effusus satiavit sanguis? Nondum suffecit violatus, tot non hominum, sed virorum, nec virorum, sed Martyrum honor? Quo me rapis dolor? scelus

 hoc

hoc memorari ſine labis contagione non poteſt. Expiandum eſt publica confeſſione, deinde tota Polonia, in tanta cauſa tribunal aget; tum verò: meritas pœnas luet. Inuocari, in tanto crimine, VLADISLAI pietas, diu non debet. Coniuncta eſt, Dei & Regis, læſa maieſtas. Vindicabit! nullaq; Potentiſſimorum in Republicâ Principum, ſe ſiner, à iuſtiſſimis pœnis deduci interceſſione. Sortita res, quem omnes boni optabant effectum: Hydraq; capitum minor, publico decreto facta: ſupplicio quidem, ex mænibus; deteſtatione omnium, ex Orbe eiecta. Quis peſtem hanc non fugiat, cùm corpus ſectæ, graueolens, ſynagogæq; peſtilentis cadaver, extra hominum conſortium, proiectum viderit? Quis tuas curas VLADISLAE Rex Tuaq; ſtudia non veneretur? cùm per te, exitio grauiſſimo, ſedem Lithuaniæ liberatam, cogitauerit? At Hæreſis vix iam ſpirans, & ciuitatis eiectamentis infoſſa; frendet tamen, & unde exciderit, cum dolore reſpicit: ut non memoriâ tantùm, verùm etiam continuo ſenſu ſuppliciorum, quoties in delubrum, opinionum improbarum, ſceleratam ſedem, turri præcipitatâ, ad profanarum ædium ordinem redactum, uultum retorſerit; torqueatur. Quod ſi lenimentum aliquod doloris, criminum adfert Societas; habet Arrianos, Racouienſis procellæ turbines, paribus nefandiſſimo-

rum

rum scelerum probris, sanctissimarum pœnarum tormentis, æquatos: hos adeat, & pari insania, in dispari religionis cultu, se exercitatam lætetur. Miranda diuersissimarum sectarum concordia: quod altera in credendi dogmatibus laudat, altera fugit: utraq; in scelera, antiquissimorum sæculorum exprobratione damnata, pari consensu ruit. Damnant hesterni uespertiliones, veteres tenebrarum incolas, & mox luce veluti quadam, ijsdem tenebris affusi; ad eos conuolant. Simul probitas improbitasq;, pietas & scelus consistere videntur: ut quos, impios Numinis hostes, execrantur: ab ijs, eiusdem Numinis reuerentiam discant. Sed cur eos sceleris arguo, quorum nullum scelus produco. Horrendum, ingens, infame portentum, lucem fugit: ne sol, renouata in seruatorem humani generis è cruce pendentis, vulnerum ac blasphemiarum crudelitate; caliget. Caligasset fortassis, nisi VLADISLAVS, ab aspectu tam immanis prodigij mærentem, ad spectandam pœnarum lætitiam auertisset. I crudelissima rabies Gigantum, nec bella cœlitibus moue. Tollere caput, non potes; nisi, ut intereas. Quamuis Pellion iungas Ossæ; Ioue uetéri, opus non erit, cum VLADISLAVS cœlos tuetur. Tractas alta vulnera, & stupes, uiuis, & prostratam Te sentis, posteaquã Principibus latrocinij, pœnâ profligatis, capite & men-

te, hoc eſt, literarum tractandarum, plecteris ſublata libertate. Bonæ artes! in quæ uos ſermonem attoletis encomia, ab ignominioſa improborum crudelitate, ad libertatem verè religionis tutandam, vindicatæ? Hoc Principium dicendi, nullo exitu dictionis; hæ gratiæ, nullo gratiarum modo, terminari debent: ſi ſenſus, ſi vigor, ſi cognata vobis gratitudo ineſt. Parendum tamen neceſſitati, nouo ortu, ad ſpectaculum gloriæ invitanti. Satis iam nimiumq;, ad Principis Pijſſimi occupandam laudem, ſatis ad immortalem famæ obtinendam arcem, collatum videbatur: cum ecce inuſitatum, & ingentibus populorum ſtudijs, regnorum votis, poſteritatis gratijs comitatum, edicitur facinus; quo libertate Polona illæsâ, licentia conſcientiarum frænaretur, & ad germanæ Matris ECCLESIÆ ROMANÆ gremium, transfugæ, exules, contumaceſq; filij, reuocarentur. Lux quædam noua oriri cœlis viſa, mænia ac muri ſiſtendi ſe cupidine ſubſilire; oppida, Civitates, Vrbes, gaudio commoueri. Redivivum alij mirari Conſtantinum, victricibus caſtrorum ſignis, adoratæ Crucis labarum ſubſtituentem. Auſtriacum alij Caroli quinti, in Superos ſuſpicere animum; fortunatiſſimorum triumphorum vires, ad eorum decus propagandum conuertentem. VLADISLAVM cæteri, propinquiori nominis omine, conſalutare Iagellonem,

Lithu-

Lithuaniam, ad Christianos ritus, excolentem. Reges, regnaq;, in vno Rege, surgere visa. Vicisti VLADISLAE, spes omnium & vota, vicisti! Maxima spondes, maiora præstas: quæ petimus confers; quæ optare non audemus, superaddis. Pax, Regis fortunatissimi, fortunâ sua fortunatior: pax, Imperatoris Inuictissimi, Victorijs augustior. Vicimus Poloni, plaudunt cœli. Vicit VLADISLAVS, triumphat Christus. Patuerunt clauso Iano, coelorum fores; & deuictis Prouincijs, pugnatur contra uitia. Dulcedine pacis externæ illecti, ad animorum concordiam uocantur ciues: sine quâ, nullæ firmæ durauêre ciuitates. Miratur deuocatus sedibus supernis, nouitatem opinionum, Miecislaus: stupent nunquam suis temporibus conspecta prodigia, Boleslai: horrent, repulsa à se, irrupisse in Poloniam monstra, VLADISLAI; mox ad Regis nostri coelicas curas conuersi; illum ambiunt, illum circumsistunt, illum, solij sui, & animi germanum hæredem, illum gloriosissimæ perennitatis socium vniuersis spectandum ostentant. Suspiciamus, amemus, miremur pariter vniuersi. Quis scit, an aliquando remigratura sint, verè Polona tempora? quibus, libertas; non peccandi munimentum audiebat, sed vniversis, eadem de Deo sentiendi, eodem cultu colendi, lex, habebatur. Ærumnosissima seruitus scelerum, libertas Polona, censeri non potest. Peregrina

est,

est, aduentitia est; nec cultus, nec mores parentum novit. Benè itaq; ac sapienter is conuentui locus dictus, cuius vniuersum penè corpus contagio, dissentiendi à Romano capite, affecit: ut ubi plurimum inualuit morbus, uires perdat; faciliori cæterarum partium curatione, subsecutura. Admissi externarum Academiarum Doctores: ut omni imbecillitatis excusatione sublata, fortiùs ruerent errores: sensusq; veritatis ad plures pertingeret. Non solis iam gratulabimur, Granadilli prærogatiuam, concessam Indijs; ut nectatur apice in spineas coronas, acuatur in clauos, aptetur in hastas, flectatur in flagella; cum paribus succrescit meritis VLADISLAI laurus, suo, caput cœlicum coronatura complexu; & gloriosa dolorum olim, nunc salutis humanæ instrumenta, ad orbis venerationem, in Regalis maiestate verticis expositura. Vigebit, barbaro natum cruore, triũphalis frontis decus, sanguine diuino, pietatisq; rigabitur rore, ac æternâ fouebitur tutelâ: perénis lætitiæ pariturũ soles Dierum etiam fortunatissimorum inuoco felicitatem! augustas tædas, & nouam rerum faciem. In quantas spes, in quanta gaudia, VLADISLAVS & LVDOVICA, Augustissimi sponsi, & Reges, mentem impellunt! Si felices unquam fuimus; nunc esse incipimus: Si beati, nunc beamur. Non sufficit pectus, inundanti lætitiæ, nec votis gratulatio. Accedant inclyta

Galliarum, Italiæq́; regna, Mantuanuſq́; ac Niuernienſis Principatus: & quam, cum Ludovicæ Ducali Regioq́; ſanguine, regno infuderunt; nobiſcum diuidant lætitiæ inundationem. Quàm merito ſol erubuiſſe cenſendus, poſteaquam tot ſimul purpuras, in VLADISLAO & LVDOVICA, Principum, Regum, Imperatorum, coniunctas æterno connubij fœdere, conſpexit! Quàm latè etiam publica commoda dimanarunt, cum Auguſtis Vinculis, ingentes Prouinciæ, Ducatus, Imperia, in amicitiæ ſocietatem colligata? Admoneo fortunam, quanquam ſatis hactenus munificam. Quidquid, virtutibus maximis, unquam impenſum, Principibus noſtris debetur: quidquid, dignitati ſummæ collatum; iure exigitur. Hæc poſteaquam omnia contulerit, quod ſupremum eſt, à vobis cœlites petimus: ut VLADISLAVM & LVDOVICAM diu incolumes, diu poſteritatis aſpectu, & tranſmiſſis ad hæredes purpuris, beatos, nobis donetis. Non moueat virtus, matura cœlo, inuidiam; nec immortalium gloria operum, mortalitati eripiatur. VIVE, & de vita noſtra, Tuis adijce annis, *VLADISLAE TERROR BARBARORVM*. Hunc tibi titulum, æternum victoriarum marmor ſcribit, Pugnaſti ſemel, uincis ſemper fractos armis, edomas pauore. fulmen eras, dum in hoſtes rueres, dum fulminea tela, celeritate æmulareris, dum

orbis

orbis collecti vires, impetu grandi frangeres. Fulmen es, sed innocuum; dum hostes fortitudine prostratos, terres, non lædis. *VLADISLAI Regnum fulminum Domus.* Vive VLADISLAE, *hortus regalium virtutum.* Has Tibi laudes laurus perpetuò virens, fronte præfigit. Post victos hostes, Te uicisti. Ne fortuna, quod egeras, sibi uindicaret: bellis famulatam, in obsequium virtutis, addixisti. Quo tempore, Principes, otij domicilia repetunt, virtutis accessisti ædes: in bello fortiter gestis, domi sanctè, utrobiq; gloriosè, conspicuus. *Regnum VLADISLAI, Gymnasium Principum.* Vive VLADISLAE *civium servator Benignissime.* Hoc Tuum encomium pectoribus nostris sculpimus. Tuum est, quòd viuimus. Vt protegeres, Te in pericula dedisti: ut servares, Tuarum Curarum, fouisti gremio. Plùs Tibi debemus, quàm vitam; quia, tot, vitas singuli, quot, viuimus vniversi. In vno omnes, in omnibus singulos conservasti. Tibi uiuimus, quia Tu nobis; Tibi seruamur, quia Tu nos seruas. *VLADISLAI Regnum Gratitudinis Domicilium.* Vive VLADISLAE *Amor Cœlitum.* Hoc de Te sentire vota cœlitùm iubent. Gladio, Crucis triumphos paras; pace, decora auges. Per vulnera corporum hostilium, salutem animorum Ciuilium, quæsiuisti: ibi contra superstitiosam perfidiam, hîc contra superstitiosam Imperator pie-

tatem,

tatem. *VLADISLAI Regnum Arx religionis*; Vive VLADISLAE *Europeorum Principum Gloria*, & *Robur*. Orbis Christiani flammas, barbarorum restinxisti cruore; orbis Christiani vulnera, scuto protexisti Polono. Docuisti vnus, & totus Princeps Catholicus; quid possint Principes omnes, si toti Catholici. Æquitatem bellorum secutus, regnorum exuisti cupiditatem: armatus, quamdiu causæ susceptorum armorum, subsisterent: mitis, posteaquam irarum impetus, absq; iustitiæ consortio, in campum prouocauit. *Regnum VLADISLAI Murus Orbis christiani*. Vive & Tu, Augusta Regis tanti consors, LVDOVICA MARIA. Vive Regina & Domina Clementissima. Vive terrarum lilium, Cœlorum Rosa, ingens Poloniæ spes, & Augustum, fortunæ incrementum.

EIVSDEM SERENISSIMI REGIS AVGVSTÆ CONSORTI; Cæciliæ Renatæ Austriacæ.

ELOGIVM FVNEBRE 1644.

Grandis calamitas,
Ab ortu serenissimæ Reginæ

Publi-

Publicæ fortunæ incubuiſſet:
Niſi, ſuperſtes Dominæ virtus,
Monumentum erexiſſet; ut tegeret Tumulum.
Regum funera, regnorum vulnera.
O quàm lentè maxima! quàm ſubito minima, ex maximis!
Ac tantò cæteris minora, quantò magis imparia ſibi, paria minimis.
Quanquam
Magnus Magnorum cinis eſt:
Maximum mortalium documentum;
Momento Homo, diu cinis.
Falleris tamen, quiſquis, Sereniſſimæ Cæciliæ Tumulum quæris.
Quicquid, eius nomine auguſtum, ſpectaveris;
Trophæum virtutis venerare.
CINIS hîc iacet: at flammâ, Cineris artifex, altum tenuit:
Et ſidera, novâ luce accendit.
Splendent cœleſtes ignes,
Quanquam interdum, ſplendorem non prodant.
Fiducia ſuprema virtutis,
certum beatæ felicitatis Authoramentum.
Paucis illa datur, data Sereniſſimæ CÆCILIÆ.
Mortis nuntius, Æternitatis fortunatæ prodromus;
Mors, Ianua viſa.
An tuto ingrederetur, expectandum erat, ingreſſa eſt gaudens:

gaudio

gaudio domini, in quod intrabat, prælibato.
Assurgat Roma, ad suæ CÆCILIÆ organa,
Nos, ad nostræ Cygneos Cantus.
Consonat vtraq;,
Eidem sponso, illa ludit, ista canit.
Conuiuium scilicet Magnum, cuius *CÆNÆ*,
Regina accessit, non minus gaudet Musicâ
& Cantu, quàm dapibus.
Tempestiuè debuit inchoari cantus, nunquam
finiendus:
Sacer esse, cœlo accomodus.
Felicem mortis passum!
Quo, spe lætum occinente, animus corpore
solutus, ad Deum salit.
In ingressu tamen immortalitatis posita,
Terras quoq; respexit:
non, quòd Regnum, meliore mutandum,
ambiret;
sed quod ambiretur à nobis.
Doluit,
Se, à SERENISSIMI CONIVGIS felici
consortio auelli,
[Cor inquiens meum doleo]
Quòd immortalis VLADISLAI Regis virtus;
lædi tristibus, mortalitatis fatis, non meruisset;
& quòd,
Vitæ proxima mortali,
Ex eo potissimum mori, se sentiret;
Quòd divideretur VITA eius, à Corde.

Dolu-

Doluit,
Cariſſimum LECHIÆ pignus,
Maximo cœlorum beneficio nobis datum,
SIGISMVNDVM Principem, Matre orbari;
quod,
præſidijs, & exemplis SERENISSIMI
VLADISLAI, abundè inſtructo,
pars Magna ſolatij MATER, ſubtraheretur.
Doluit deniq;,
Se ſuæ familiæ eripi.
Magnum enim *SATELLITIVM* Amor:
& in morte, CARIVS.
Regnum tamen curis complexa,
Animum, cœlo non ſubtraxit.
Beatorum inſuper ſingulari advocato præſidio,
Admotis ſumma veneratione DIVORVM
lypſanis,
Voce iam non peregrina, quia cœleſti;
Exclamavit:
ARESTATE me *BEATI*,
Vel ad vitam, vel ad Æternitatem.
En Principem!
Parem omni Temporis, ac Æternitatis
Neceſſitati:
Hinc, parem ſibi,
REGINÆ, AVSTRIACÆ, CÆCILIÆ,
Et heu! iam non nobis, ſed aſtris RENATAE!
Felix illa, cum naſceretur,
Quia AVSTRIACA Princeps:

Cum

Cum imperaret,
Quia nec illa; amantiores sui subditos,
nec subditi, meliorem dominam optarunt:
Cum moreretur,
Quia meridiano sole, ad virtutem ac gloriam
coruscante, quam, sanctissimâ vitâ meruerat,
Beatissima morte, AEternitatem occupavit.
Magna sit, Philosopho felicitas, in ipsa
felicitate mori:
Maior sanè, morte, felicitatem perénandam
inchoare;
Maxima, Serenissimā REGINAM vtraq; potiri.
VALETE!
Hoc REGINA iubet.
Aeternum,
BENE IPSA HABET.

PANEGYRICVS

In laudem Serenissimi Poloniæ & Sueciæ Principis CAROLI FERDINANDI *In ingressu ad Episcopatum Plocensem sub titulo* VIA REGIA *Per allusionem ad stemmata eiusdem*

No-

AQVILA POLONA

FELIX AC FAVSTVM

Ingressûs augurium, sublimis cœloq; Sacri
SERENISSIMI CAROLI
animi, insigne.

INgredere bonis auibus, diu tui desiderio flagrantem, honori devotam Vrbem, Antistitum gemma, Principum sidus, CAROLE SERENISSIME! Supra terras, Iagiellonicus, Austriacusq; callis Te Vehit: repentium humi fatorum pericula, calca. Altior, populari tramite, portaris: Voto, ore, plausu omnium, Aquilis Tuis. Immò, cœlum Tua via est. Regnatrix Ales, propinquo sole gaudet; & despectâ terrarum humilitate, Sideribus dominum infert. Moliantur alij, ad suorum Principum magnitudinem ostentandam, immensas superbarum porticuum moles, flectant arcus, attollant monumenta: despicit hæc, ab alto, sublimis Aquila, & quidquid humana manus, altissimum erexerit, transcendit. Magna illa credimus, quia parui sumus; & res, non sua mole, verùm, nostrâ metimur exiguitate. At Serenissimus Princeps CAROLVS, Aquilarum obsequio vsus

vſus, æthera pro terris incolit: accipitq́; à uicinioris ſolis radijs Lumen, quod, in terras, benigniſſima Serenitate ſpargit. *O PRINCIPEM* ad ſumma natum! Procul ab excelſis Herois diuini ſtudijs, vilium mentium turbæ, inanes caducarum rerum imagines! conuerſi ad ſolem oculi, nitidiſſima luce conſtanter gaudent; & intuitu clariore Divinitatis, obiecta terrarum ſimulachra, intueri dedignantur. *PRINCIPI*, cœlum & Deus, mens Animuſq́; eſt: cœlo ac Deo; *princeps* Amor. Nec ad ſuperos tantùm, ſed ad eorum euadit gloriam, & plauſus. At viã librantis ſe per áëra Aquilæ, nemo aſſequitur: Ominari tamẽ licet. Lacteam dici à mẽtis puritate; Auroræ, à candore animi; ſolis, à claritate; Lunæ creſcentis, à perpetuis gloriæ incrementis. Ille es profecto, CAROLE SERENISSIME, qui terrarum, aſtrorumq́;, conſentientia in laudes Tuas mereris ſuffragia. Animus tuus, diuinis curis deuotus, Mens, perpes cœleſtis beatitudinis contemplatrix, ſublimem Te, cœloq́; affinem Aquilam, abundè probant. A Deo, principium, rectè glorioſèq́; factorum. Qui cœlorum iudicio contempto, hominibus probari cupiunt, id vnum agunt: vt nihil rectè agant. Quantum itaq́; ſpei, quantum cum ſpe lætitiæ, in ſubditos, Tuo ſacro imperio, venit? Erige fortunata Plocia frontem! ſub tali PRINCIPE ac ANTISTITE, non eſſe felix, non potes.

tes. Nullum certius fortunæ melioris, Civitates accipiunt pignus; quàm Carum superis principem. Tu pariter, ô dignissime sacrorum Plocensium Præsulum cætus, luce illustriore accendere; & Aquilam, coelo delapsam, intra Te conspicatus, tuam Tibi gratulare fortunam. Candida est, candidum tibi fauorem spondet. Expandit alas; vires & præsidium, tuæ tutelæ offert. Num unquam gloriosius, tui Antistitis, refulgeat splendor, quàm Principis serenitate auctus? Regalibus nata sceptris dextera, sacris quoq; tractandis commodissima. Non sentit, hæc onus, nec illa, sentiunt periculum. Quod si, fulmen PRINCEPS ab Aquila sumat, cadet, quisquis coelo inimicus. Fatale improbis, Aquilæ auspicium. Cauete rabiosi Gigantes, nec astra Plocensia lacessite. Excubat Vigil Aquila. Ab altissima serenitatis luce prospectat, nullum audaciæ inuentum delitescet. Quanquam, cur bonas aues, soli Plociæ precer? Publicus Lechiæ, colatur excubitor Ales, Lechico Polo ortus, Lechicis terris fortunatus. Nulli magis auspicatæ aues, tuæ, quàm Polonis. Harum auspicijs, tot sæculis fortunati sumus, quot à Lecho numeramus. Fecundissima tamē bonorū tēpora, à SIGISMVNDI III. imperio, extitêre, cum solio eius, hæc Ales, insedit. Surgite animi! in tuto est cōmunis salꝰ. Ijsdē auibꝰ, res in hostico, domiquè geritur, in castris VLADISLAO Rege;
in

in Senatu VLADISLAO Rege, & CAROLO Principe, ac Præsule, commoda publica, procurante. O bonæ aues! O, candidæ fortunæ munus! o Regni Poloni perennandi, prosperæ auspices! Tibi VLADISLAE REX inuictissime, salutem nostram conseruatam debemus: Tibi, CAROLE PRINCEPS serenissime, salutis eius tutelam cõmissam, publicæ rei, gratulamur. Licet iam Polonis, contra Romanos gloriari, POLONVM SENATVM, REGIBVS Constare: quod, Cynæas olim, Romæ vidit, & inuidit. I PRINCEPS Serenissimæ, bonis auibus, ac tuis. Tuam tecum fers fortunam. Romanæ olim dici voluêre, nunc gaudent IAGIELLONIACÆ, AVSTRIACÆQVE, ac inde, VLADISLAVIANÆ, CAROLIANÆQue nuncupari. Omnium Aruspicum, atq; ætatum consensu, oblatæ prosperitatis signum, Aquila fuit: nunc, Dei quoq;, tuo sacro pectori inhabitantis approbatione, Aquila, PVBLICÆ *FORTVNAE AVSPICATISSIMVM* OMEN gerit.

EQVES LITHVANVS

Per stadium gloriæ,

SERENISSIMI PRINCIPIS decurrens.

MAgnis quidem ſemper paſſibus, ad gloriam itur: in Principis tamen noſtri, ſummis laudibus, aut volatur, aut curritur. Vidiſti Aquilam, inter altiſſima ſiderum ſpatia, patentibus laté, gloriæ alis, ſeſe librantem: intuere Equitem, ſoluto curſu, per ampliſſimos gloriæ campos, effuſum. Orbis totus, campus eſt: nulliſq; libertas famæ, arctatur limitibus. Pegaſum ſi dixeris, id adijce. Non vnius Meduſæ cæde prognatum, ſed innumerorum cruore, barbarorum. Sanguine hoſtium alitur, tot ſæculorum indefeſſus bellator. Nunquam, à curſu gloriæ ſubſtitit; uerum æternis ſemel ſuſceptis armis, orbem victoriis, Victorias, triumphis implet. In Parnaſſum delatus, fontem calce excuſſit, limpidiſſimis immortalibuſq; laudum venis, profluentem: quem cum Apollo delibaſſet, Heroum factis, lyram animauit, non parnaſſo tantùm, verùm ultimis Thule finibus, auditam, amatam. Gaudet continuo geſtare Equitem, qui exoſus otia, inter ipſam, altiſſimæ pacis quietem, ſtrictum mucronem gerit, ne incluſum vaginæ, iners deſidiæ, corrodat ærugo. Vigilandum pro patria, cùm hoſtes contra patriam vigilant. Vicina nimis perfidia, excubantem fidem exigit: inuenitq; ſemper armatam. Rarò tamen, imbellis hoſtium animus, frontem petit: latera, ac tergum, cum ſæpius petijſſent, vulneribus, quæ armato inſe-

inferebant, conciderunt. Nec fuga, saluti profuisset, nisi fceni patiens, illa solùm bella susciperet, in quibus, prius causæ æquitate, iustus bellator triumpharet; quàm armorum, iustus victor, superaret fortitudine. Hinc, scutum quoquè suscepit, non læsurus; nisi, cum non se tegendo, sed alios lædendo, iniurias propulsare, cogeretur. Indiuiduus Aquilæ Polonæ Comes, diuturnis contra eandem bellis, inuiolabili fædere sublatis, nunc pro illa, vel cum illa simul pugnat. Credimus demum Romanis, devotum publicæ incolumitati Curtij Equitis caput, deprædicantibus; cum domi spectare licet, quam apud exteros, alij quærunt virtutem. Hac specie, conspicuus Gediminus, triumphator visus. Hac Moschouiticis formidandus imperijs, Olgerdus. Hac, Crucigerorum, Asiaticorumq; debellator Vitoldus. Hac, orbis perenne decus, hostium terror, sæculorum suorum prodigium, Tuus Maximo, CAROLE Princeps, sãguis, VLADISLAVS Iagiello. Parcite sacri Heroum Manes. Nec satis laudari, nec taceri potestis, inter Principis CAROLI encomia; illa tamen encomia, quæ meritis comparata, longè inferiora reperiuntur. Quantumcunq;, hic assurgat oratio, iacet; infelix suo casu, felix Principis Optimi beneficio: quod per terram, ad venerationem, benevolè suscepta, adrepat. Orbis Lechicus, Orator tuus est; CAROLE Principum

Optime. Omnium consensu laudaris, omnium laudes, vnus meritus. Vidimus, frequentissimas, ad Tui prætereuntis mentionem, laribus desertis, in plateas, effundi turbas; vidimus, oculos mentesq́;, grauissima virtutum tuarum voluptate, rapi. Immò nominare CAROLVM, religio est; quin Optimum, dignissimum, Gloriosissimum, Celsissimumq́; principem dicas. Abeat, ostentatrix sui vetustas, laudesq́;, populi pretio, aut terrore paratas, coram iis memoret; quos verioris gloriæ sensus non delectat. Vilissima laus, quæ uenalis; scelerata, quæ violenter expressa. Mercimonia panegyrum forensia, intra vulgi manus intereunt: tormenta autem famæ, diutius sentiuntur; ad authoris ignominiam. Illa laus germana; quæ virtute pronata, eam, quaquauersus comitatur, spectatorum non inuitis turmis, applaudentibꝰ. Hanc Tu, vniuersis necessitatem Princeps imponis. quoties animis obuersaris; gloriosius, quam auro, aut argento expressus. Non momentis, nec horis, sed virtutibus, vita Tua constat: annorum spatia meritis exples, & tempus, quod alienum censetur, Tuum facis. Fixisti perennaturas gloriæ columnas, quibus, posteritas *CAROLIANVM PLVS VLTRA* insculpat. At nos, Herculeos tollimus obices, nullisq́;, virtus Tua, arctatur terminis. Animaris progressu, non fatigaris. Culmina quoq́; Virtutum,

tum, Heroico impetu transilis. Perge generose Eques! Sit tui cursus Campus, Orbis: Principi, orbis angustiæ, non sufficiunt. Scaturiant, excussi pede Tuo, laudum riui; ad Principis contactum, plenis, ingentes fluuij, prorumpunt ostijs. nec Parnassea commendatione, aut Apollineo applausu opus est. Suauiùs occinunt virtutes, quàm lyræ. Non inuidendum, Orphei ingenio, assentatrix fabula, tribuit encomium, ad eius cantum marmora, Saxaq; excitata: plus est, aures animosq; hominum, laudibus Principis, attonitos detineri. Neq; rupes, vrbibus condendis commodas, constitisse, tàm gloriosum est; quàm, nullos terrarum recessus, Principis nostri laudibus non patuisse. Nos, præsentiâ, alios, recordatione Tui beatos reddis, CAROLE Serenissime; omnium autem vota, admiranda, Heroicorum factorum dignitate, superas.

SCIRPVS REGIVS,

Fasciâ Austriacâ reuinctus; Augusta vtriusque Domus decora IN SERENISSIMO CAROLO Coniungit.

VTinam, tantùm mihi dicenti. quantùm Tibi gerenti maxima, robur suppeteret,

CAROLE Sereniſſime: periclitantem, ſub ingenti rerum mole eloquentiam, onus non premeret, Sæculorum decora, ſimul recenſenda, ſeſe offerunt. Præſidium deficientis Orationis, vnum eſt. quod referri nequit, digito in te monſtrari poſſe. Quid enim SCIRPVS Tuus regalis, quid Faſcia nobiliſſimum SCIRPI vinculum, felicitatis publicæ æternus nexus? Nodus hic, Alexandri ferro, non eget. Eſt qui ſoluat, *Maximus* Regum VLADISLAVS, & tanti Frater Regis, CAROLVS. Hinc Sereniſſimus Regalis fortunæ manipulus; inde Auſtriaca ſanctitas, gloria, Deiq; ſocia in terris, Imperialis dignitas, ad venerationem proponitur. Pendimus libentes, honoris tributum, nulli vnquam iuſtius pendendum. Quidquid, latè per Europam, orbis adorat; in VLADISLAO Rege, & CAROLO Principe colitur. Regibus noſter conſtat manipulus, opulentior Mithridatico, quamuis hic iunceus, Aureus ille. Aurum, à Regibus pretium accipit, non ab Auro reges. Sæculorum fidem! quam innumeri, non Heroes tantum, verum ſummi Reges, in hunc manipulum Conuenerint. Vltra dena ſæcula, Regale per Sueciam, Daniam, Norvegiam, ſolium, ſublimis obtinuit. Quoniam inſuper, quæ præſentia cernimus, æterna ſunt; ante præſcripta, nunc firmata, Diuino conſilio; tum primum, arcanis, ad maxima imperia, Re-

galis

galis SCIRPVS destinabatur signis; Cum Romanis assurgeret auspicijs. Annalium documenta tradunt, Romulum, parentem vrbis Romanæ, fasciculos pro insignibus Imperialibus gestasse, & ne pretiosos existimaremus, fæno afferunt Collectos. Boni cœlites, quanta vobis Polonarũ rerũ cura! quibꝰ præter Aquilas, Manipulos, Romanorum æmulos infertis. Secretiore omnino, Diuorum factum consilio, ut inter fatiscentium imperiorum ruinas, inter obrutum bellis orbem; nullum tam fatale tempus incideret: quo, serenitas SCIRPVM Coronans, tenebris premeretur. Nominum mutatione, vicissitudo fortunæ, constitit: dignitatis hæreditas, integra durauit. Illigauit qvoq; manipulo Fascia Austriaca, Hispaniarum, Galliarum, Italiarum, Angliarum, totiusq; Orbis Imperialia decora. Quod sol in cœlis, Austriaca domus in terris est. Lucet, sublimior orbe. Meridie, clarissimæ splendet, Septemtrionem serenat, accendit Occidentem, Orientem fulgore perstringit. Nihil est, Cur Oriens superbiat, splendidius sol lucet meridianus. Occasum insuper extimescat, Austriaco sole assurgente, in occidente. Quid hic maritimus quoq; turbo audeat? Nubes Cœlum tegunt, non perdunt solem. Gratior, per procellas äeris, exurgit serenitas, & Magnificentius, lux victrix, tempestatibus insultat. Nec diuturnus turbo, qui subitus

bitus. Magis furit, ut ferocius intereat. Solem cœlo, Austriacum Imperium terris, nulla humana tollat manus. Deo ab Austriacis pugnatur, Deo regnatur. Imperium cœlitus ortum, ijsdem perstat conservandum artibus, quibus partum. At non solam, Princeps Serenissime, Fascia, Scirpo Tuo, adstrinxit cognati imperij gloriam. Idem nodus, Austriaco sanguini, Austriacarumq́; virtutum vinculo, arcana te copulauit arte. Vobis enim, o cara Deo pectora, *AVSTRIACI PRINCIPES*! nascituris infundit numen, quæ alijs tardè ac parcè confert, munera. Par rebus difficillimis vincendis, in superos fiducia, diuinus in Deum sub panis specie latentem, ardor, summa in cultum Dei Matris Virginis, animi propensio, & innascuntur vobis, & Vobiscum adolescunt. Vt itaq; interdum, vices humanas, Princeps homo sentias; Divina vi animi Tui, facilius illas vincis, quàm alij audent. Gravissimum Principibus aduersantis fortunæ luctamen, Tuæ fortitudinis experimentum, & materies est. Tota nuper Polonia, ingenti calamitate, ab obitu Serenissimæ Reginæ CECILIÆ RENATÆ Austriacæ, concussa intremuit. Tu mortales eius vmbras ita prosecutus; ut pietati affectum liberalem impenderes: servasti inconcussum diuinisq́; consentientem, statutis, animum. Vilium quippe animarum ignauia, cogitationes tumulo affigit;

figit; sublimiores mentes, animum coelos petentem comitantur; vt spem inde attrahant, quam inter homines non inueniunt. Sanctioris autem illud encomij argumentum, crebra atq; in oculis totius populi vsitata, sacrosancti Eucharistiæ conuiuij, frequentatio. Nusquam magis Austriacus, quam hic conspiceris; cum eodem obsequio coelos, quo Tui maiores terrarum sceptra; mereris. Is mihi vere *PRINCEPS*, qui non dignitate modo præest, sed prodest exemplo. Gloriosius ad Aras triumphat Principum pietas, quam in capitolijs maiestas. Augustior comitatus, qui diuinior. Starem hic, & diuinos Tuos vultus, diuinumq; pectus, quia Deo plenum, diutius contemplatus hærerem: verum cogitare de Te nihil possumus, quin maiora protinus se obiiciant. Suscepto igitur, Augusto, quo Deus præsens velatur pane, purpuram tuam, prona per terram veneratione, sternis; vt maximum illum hospitem, Principemq; Tuum, omnes intelligant, cui principum purpura calcanda obiicitur. Audi princeps quæ mereris! coelestem imperatorem, tanta demissione colis? coelorum mores exprimis, coelis Te dignum Principem vniuersis probas. Detrahe, Deo substernendam purpuram; semper tamen natiuâ animi purpurâ rubebis. Hoc apparatu gloriosus coelorum quoq; Reginæ, obsequia impendis. Patent eius Tibi penetralia, quæ
sæpis-

ſæpiſſime in dies adis; patent benignæ aures, quibus Te, dignus tanta Imperatrice, commendat cultus. Et hæc ego ſuſpicio, non eloquor. Voces quas audis, paucæ; quia admirantis ſunt. Prodigio non diſſimile ſpectaculum, tot Heroum Regumq́; decora, vnius capacitate dignitatis contineri. Ingens in Te ſuperum liberalitas, tot ſacratioribus cœli muneribus, vnum ditare. Eſt ſua cœlis tenacitas, nemini tamen iuſtè accuſanda. Alijs claritas illuſtris generis, imperia alijs; ſucceſſus quoq́; felices, imperiorum fulcra; paucioribus Virtutum integritas donatur: Tibi ſimul hic cumulus bonorum aduenit, vt quantò propius dignitatis ſãctitatiſq́; ſimilitudine ad Deum accedis; tantò maiori non ſolùm generis, verùm etiam virtutum ſplendore SERENISSIMVS conſpiciaris.

LEONES

SERENISSIMI PRINCIPIS, Magnanimi, Vigilantiæ eiuſdem PRÆSVLEÆ, Miniſtri.

BEnè res Polona habet! Fidiſſimus ſacrorum cuſtos, pro aris, excubat Leo. In promptu vires, & vigiles excubiæ. Laruis Leo non ter-

terretur, nec dormit unquam totus. Abite imbelles animæ, nihil vis, nihil dolus proderit. Secura, *CAROLO* Principe, Religionis integritas est, nec secura solùm, sed triumphat. Fuerit hæc, singularis felicitatis, aut pietatis, collatæ Principi prouinciæ prærogatiua, nullas unquam alienas religiones admisisse, *CAROLO ANTISTITI*, Conseruata, auctaq; eius dignitas, plurimum debebit. Vigilantissimus Præsul, curarum, quàm quietis amantior, odit otium, quod sollicitudinem rerum diuinarum eripit. Promptior oneri ingerit, quàm porrexit honori, humeros; it obuiam periculis, tantoq; studio rem agit, vt si diuina suscepisse negotia ignoraretur, propositi proderet contentio. Maiorem se cæteris non arbitratur, quin exhibeat meliorem. Fastigium, ex quo despiciuntur homines, non hominum prospiciuntur necessitates; ludibrium fortunæ, non culmen dignitatis iudicat. Vicaria Dei potestate imperat, sapientiâ gubernat, sacram prouinciam; causarum, non personarum, æquus arbiter. Potentiam æquitati subiecit; quod magna potestas, æquitate sublata, fulmen perniciosum sit. Nemo tamen sceleratus, impunè, lacessat Leonem. Humanas cum ferat, diuinas ulciscitur iniuria; acer scelerum, contra quæ, Deus decreuit, vindex. Cœlorum moribus deditus, eorum legibus ipse viuit, alios regit. Nouit crudelem es-

se

se clementiam, quâ hominibus parcitur, ut in Deum impune peccetur; sæpiusq́; redeat, quod semel, indulgentiam sperare didicit, scelus. Vulnus quod attactu sanatur, palpandum: quod sanari nequit, resecandum. Vigilantis quoq́; est, nihil quod ad publicæ vtilitatis emolumentum confert, incognitum omittere: rimari, circumspicere, omnibus quæ aguntur interesse. Hæc tam præsenti numine obit officia, ut præsentem adesse credas. Odit improbos quorundam oculos, longasq́; illas aures, quæ sensu, omnia corrupunt. Suo res illi constant valore, non æstimatione aliorum. Æternum assentatoribus ab aula indixit exilium, quod ingenio, plurimum valeat simulatio; & perquàm difficilè à ueris amicitiæ consilijs discernatur. Ille benè adulationes excludit animo, qui non solum excludit auribus, sed foribus. Patente ianua, patebunt facile aures, inde mentes. Num deniq́; non Leonini illi, verè ignei, verè vigiles oculi: dignissimi, Sacrorum Magistratuum, ab ANTISTITE sapientissimo, instituti administratores? Eruditorum præceptis constat, tot, Principibus, Præsulibusq́; esse aures, tot oculos, quot sint, qui alios gubernaturi destinantur. Vigilant itaq́; hi quoq́; pro Principe, sed cum Principe; maximâ id imprimis solertiâ procurante, ne ad sacros honores, indigni admoueantur. Causa tota, virtutis suffragijs decernitur.

Ille

Ille officio dignior, qui ſcientiarum gloriâ exs cultus, ſtudio, ſalutis animorum procurandæ, cæteris antecellit. Quemadmodum enim non proceræ vaſtæq; arbores, ſingulari cultu coluntur, verùm fructuoſæ: ita in honoribus conferendis, ſpes certior, percipiendorum commodorum ſpectatur, collatiſq; dignitatum auxilijs, promouetur ad maturitatem. Clarum, clarum eſt, quanto in pretio, â Te habeatur virtus, PRINCEPS SERENISSIME, quam tantopere in alijs æſtimas; vt beneficijs Tuis, & quod maximum beneficium habetur, iudicio præmies. Addis etiam alijs, merendi animos, dum alijs, meritorum præmia reddis. Experimento diſcunt, virtutem, cuius Tu arbiter ſis, ſine præmio non abire; & ſpes ſuas, non animo tantùm, ſed oculis tractant. Illi deniq;, quos paribus gradibus, Velocior ad alta prouexit virtus, iterum ſuos honores in æmulis reſumere, iterum à Te præmiari videntur; nouâq; rurſum perfruuntur voluptate. Nulli bono, ſoli contingit honor. Quod ſi magna hæc laus, magnorum Principum habita, dignos, prouincijs, bellis, iuribus humanis præficere, tantò id à Te laudabilius præſtari, eſt neceſſe, quantò altiùs, diuina humanis eminent. Grauior, à ſacro capite, morbus venit. Non ſiſtit labes in corporibus, animos lue enecat. Immortalia beneficia tua ſunt, immortalibus inſerta animis. Illa tamen au-

ĉturus, id curas; vt non modo illi, beneficentiæ tuæ fructus percipiant, qui munificentiæ meritum æstimant: verùm ad eos quoq; quos rudioris naturæ seueritas, sine cultu proiectos, deseruit, perueniant. Sanxisti sacro diplomate, vt quorum curæ, animorum comissum regimen; sacros domini dies, erudiendæ primis orthodoxæ doctrinæ præceptis, plebi, impenderent; contumaces, fulmine sacro anathematis perculsisti. Hæc Tu scilicet festa, hilarissimè colis, quæ cœlo festiua. Illos, dies veros dicis, quibus, servitus Vitiorum, & barbaries ignorantiæ, depellitur. Dignum sanè clarissima meridie [quam operi destinasti] opus, dignum quod vniuersi ad imitationem suspiciant! Nemo tamen credat lucenti soli. Cadet, inter ipsos radios, fulmen. Faciunt hoc superi, cum scelerum contumacia, moram non patitur. Non lædit clementiam, iusta seueritas; imò, magna hæc Tua clementia est, paucos terrere, vniuersis prodesse. Exclamare igitur iterum licet. Benè res polona habet! excubat uigil, pro aris Leo.

CORONÆ TRES AVREÆ
SERENISSIMI PRINCIPIS,
Virtutum omnium perfectam dignitatem, Aureamquè Munificentiam, Exornant

HActenus loqui de Te aliqua ausus, posteaquam coronatam *MAIESTATIS SERENISSIMÆ* Virtutem, oculis attigi, dignitatem tantæ adoraturus gloriæ, procido. Grata necessitas, gratæ iniunxit obsequium venerationis. Magna virtus, quæ coronas meretur, maxima quæ coronatur. Malè conuenit, exiguæ fronti, augustum diadema; nec honorat, sed onerat. Hinc, diadematum veneranda dignitate, capita, potestate alijs non præcellunt; quin eosdem superent, heroicorum facinorum commendatione. Vertex coronatus, honoratæ virtutis specimen est. A te præterea, *PRINCEPS SERENISSIME*, ea dignitate superantur alij, quâ ipsi cæteros vincunt. Virtutem, ter cæteris sublimiorem, ter digniorem, ter in Te coronatam suspicimus. Sacer hic numerus, & à Maiestate diuinâ, ter venerandâ, ductus; nulli congruentius addicitur, quàm tuæ colendæ dignitati. Vt enim illa, multum trahat à terris, plus á coelis accipit: à quibus, principatus veniunt. Nemo autem miretur, toties sermonem per tuas laudes in coelorum mentionem incurrere. Sermonis inopiam vt accuset, felicitatem materiæ, per confines superis laudes, stylum ducentem, admirari debet. Ingenij Tui, gloriosa fertilitas, nouis semper passibus ad gloriam contendit; hunc tamen laudabili constan-

tia

cia retinet gradum; quo, cœlestium morum premuntur vestigia. Ambiuêre sæpius, hoc encomium immeriti; Tu meritus, effugeres; nisi fugientem, propensior sequeretur honor. Coronaris igitur non manibus, non metalli pretio, at virtute, meritis, & aureâ Tuâ munificentiâ. Aureâ, inquam. Quo enim nomine ueriore pretiosam Tuam appellem munificentiam; egentium i[illegible]iam, oppressorum fato vel iniuriâ acerbitatem, orphanorum solitudinem, redimentem? Magno Tibi constant miserorum lachrymæ, auroq; soluuntur. Nec, singularibus tantum, necessitatibus subuenis: ingentia contubernia, beneficijs tuis comples, magis ipsis, quàm incolis suis habitata. Xenodochia, cæteraque receptacula egestatis, si appellem; inter voces respondentium non exaudiar. Ad felix *CAROLI PRINCIPIS* Nomen, gementium suspicia lætiori recepto genio, *CAROLO*, dignissima encomia, immortales gratias, benignissimum Numen, apprecabuntur. Respicient sacræ quoq; diuersorum cætuum familiæ, ad vsitatam liberalissimi Principis inuocationem, & paribus effusi studijs, vnum querentur, se laudibus *CAROLIANIS* impares. Aræ diuinis colendæ titulis, templa, Dei inter mortales habitantis, sanctiora palatia, non literarum testimonijs expressa, tuæ munificentiæ munera, sed ea, qua constant mole, ostentant. Plurimum

tamen

tamen debere se Tibi fatetur Societas IESV, amplioribus Tuis, frequentioribusq́; obstricta beneficijs. Converte tantisper animum, nunquam quidem alienum, at augustioribus immersum curis, ad domum Professam Varsaviensem. Intuere Tuam illam Pultouiam, Plociam, aliaque Sociorum habitacula. Ad gloriosissimum Te spectaculum inuito, Tuorum scilicet monumenta beneficiorum. Quod si (quæ modestia animi Tui est) ea intueri recusas, ne conspectu gloriæ tuæ vulnereris: aspice pectora sociorum, Tibi maximo munificentissimoq́; mæcenati, cælis notiore, quàm mortalibus affectu, deuota. Quanquam, hæc pariter, monumenta beneficentiæ Tuæ sunt, nec oculos flectere potes, quin in Te incidas. An etiam, quamuis violenter orationem premam, ab admiratione munificentiæ Tuæ, Domui Professæ Vilnensi impensæ, illa retrahatur? Tot, ex huius beneficij mentione, dicenda occurrunt, vt benignitatem Tuam, quam laudo, implorare compellar. Adde hoc, *PRINCEPS SERENISSIME*, beneficijs beneficium, vt nunquam satis de Te dicturo, facultate subuenias dicendi. Est, est crede nobis animus, ad pares Tibi pendendas gratias. Ingrati esse nolumus, grati tamen esse, nisi gratos eos æstimes, qui grati esse cupiunt, non possumus. Hanc igitur Societatis domum, Regiâ munificentiâ Serenissimi *SI-*

 GIS-

GISMVNDI III. & Sereniſſimæ CONSTANTIÆ, Regum parentum tuorum, erectam exornatamq́; ; tot inſuper Cumulaſti beneficijs, vt beneficentiam ad culmen perduceres: eiq́; manū impoſiturus, FVNDATOR eius Sereniſſimus haberi patereris. Audiant cæteri, ſummæ liberalitatis ac pietatis nomen; nos veneramur, firmaq́, poſterorum colemus recordatione: cuius æterna fixiſti fundamenta, cum ſocios fundares. Stabit, ſacris domus veneranda incolis: & memoriâ Tui. Habitabitur, æternis perennanda ciuibus, & laudibus Tuis. Succedent poſteri maioribꝰ, Tu utriſq́; intereris; carus pariter ac memorãdus. Non ſola tamē hoc in opere, ſpectabitur beneficentia; ſequetur comes pietas, aut Dux præcedet. Vno beneficio, mortales ac ſuperos obligas: cum utrorumq́; cauſam ſimul coniungis. Scis diuturniora illa eſſe monumenta, quæ adiuncto cœlitum præſidio cuſtodiuntur. Quod autem eam potiſſimum ædem, Tuis beneficijs amplies, quæ Diui CASIMIRI Principis titulo inſignitur, nemo hic genium Tuum, CŒLESTI illi PRINCIPI Comparem, & conſanguineum, non aduertit: Rapiuntur ſimilitudine morum, affectus; neq́; ulla vis magis in animos valet, virtutum concordiâ. Amorem, cultus ſequitur; quemadmodum contemptum, odium. Salit quoq́; ſanguis Tuus in venis, CASIMIRVS; illum colis, col-

collatis eius ſacri honoris cultoribus expenſis beneficis: atq; ſimul, ad ſimilitudinem *BEATI PRINCIPIS*, Tuarumq; virtutum contemplandam, animum noſtrum reuocas. Deditam cœleſtibus curis, eius mentem, paribus ſtudijs; glorioſum caducarum rerum contemptum, diuinarum rerum amore; Vigilem circa ſe curam, ſolertibus animi præſidijs, exprimis: non magis proximus ſanguinis, quàm virtutum cognatione. Quidquid agis, virtus eſt; quidquid dicis, virtutis materies, aut gloria. Aulam Tuam, quicunq; inſpexit, virtutis prædicauit gymnaſium. Exulat, communis magnarum ædium peſtis, licentia: & id ſolum licet, quod Deo libet. Improba quoq; non tam nũmorum, quam animorum diſpendia, prodigalitatem conuiuiorum comitantia, arces. Nihil quod ad magnificentiam boni Principis ſpectat, deeſſe pateris: nihil quod bono vitandum Principi, toleras. Lex optima, benè viuendi, optimus Princeps. Hanc qui tecũ verſantur ſuſpiciunt, hanc obſeruant. Certatur tantò alacriùs contentione virtutum, quantò certiùs intelligitur, nullius Tibi obſequia, niſi ſuffragante pro[...]ri virtute. Abſit verbo inuidia. Sanctior aulæ diſciplina, quàm Tuæ, raró Principibus contigit. Nemo igitur *CAROLIANVS* cenſetur, niſi qui, temporum ſublatis impedimentis, *CASIMIRIANVS*, dici potuiſſet. Hoc virtutis a-

uitæ facrum nomen, quandoquidem Tibi adeò carum eft, gaudere nos quoq; oportet, eodem Tibi nomine gratos, vt qui vulgo, à Diuo, tutelari, *CASIMIRIANI* nuncupemur. O Te eximium principum *PRINCEPS* fpeculum. Hinc enim, diuum Iagiellonem, virtutum imitatione reddis; inde Sereniffimum SIGISMVNDVM Parentem Tuum, & Fratrem VLADISLAVM, Regum ac fæculorum decora. Viuis imitator Diui fanguinis; promouefq; eius cultum, æmulator Sigifmundi, & Vladislai Regum. O! quantis nunc, mens beata SIGISMVNDI Regum optimi, perfruitur gaudijs, cum è fublimi fiderum folio, terras profpectat; & tantis in filio, ferenitatem fuam, per Poloniam, ac orbem vniuerfum, gloriæ, virtutis, pietatis radijs, refulgentem, intuetur. O lucem admirabilem! O miram animorum confentientium gloriam! Addant, ad Tuam SERENISSIME CAROLE, tot tempora fuperi vitam, quot digniffimo ademerunt Parenti: immò quot nobis vota eripuerunt. Nos, quotquot & quamdiu, victuri fumus, Tuæ gloriæ viuemus.

PANE-

PANEGYRICVS

In laudem Sereniſſimi Principis Poloniarum, Sigiſmundi *CASIMIRI, VLADISLAI* IV Regis, *Filij Sub titulo, ARA* TRIPLEX SPEI *PVBLICÆ, Auguſtæ, Sacræ, Fortunatæ. Vilnæ* 1643. *Nomine Academici.*

ARA, SPEI AVGVSTÆ.

Inſcriptio

Gloria Parentum, Hæreditas Filiorum.

THESIS.

TAntum equidem, eſt naturæ, in ſui propagatione ſtudium, ac tam Felix, in ſucceſſu ingenium, ut parens rerum, an artifex mirabilior, ſit aſſerenda, conſtare non facile poſſit. Illa nimirum, tot non annis, at ſæculis; domum hanc magnam orbis, innumera rerum varietate complet, illa, vna in omnibus, omnia conſeruat, multa diſtinguit, ſingula, ad ſuæ originis deducit ſimilitudinem. Experiri videtur, an immortalis eſſe poſſit? & quaſi poſſit, mortalitatis damna ſucceſſione reſtaurat: immò,

mò, mortalitatem ipſam, immortalem facit, cum in alijs præcipitem, in alijs excitat. Conſtans eſt, & perennis in orbe mutatio, ac mundꝰ ipſe, vix mũdꝰ eſt; certè, mũdꝰ alter, quã fuit, eſt: inter tot nihilominus iniurias, sẽſus damni ad mortales non peruenit, quia prouida commodorum noſtrorum p[illegible], quicquid humana fata rapuerint, protinus ſubſtituit. Agite mortales! tam benefico muneri, gratas preces, gratiaſq; litate. Iniquum eſt, non agnoſcere beneficium; agnitum autem, grato animi cultu non proſequi, criminoſum. Quotquot vrbes, Reſpublicæ, prouinciæ, regna, imperia, vigent; naturæ, reſtauratrici orbis, & humani generis obligantur. Quantùm verò, tu debes, Polonia? cũ Sereniſſimũ Principẽ Sigiſmũdũ, Auguſtiſſimam Sereniſſimorum Vladislai IV. & Cæciliæ Renatæ, Poloniæ Regum, ſobolem, tuis maximis commodis inſtaurandis, augendiſq; creſcentem vides? Quantum Vilna? cum felicitatem hanc Regni maximam, non iam, a longè contemplaris, ſed eius contactu, aſpectum oblectas, & ſuauiſſima perfrueris dulcedine. An quæ audita, triumphalia gaudia toties concitarunt, conceſſa applauſus & lætitiam non dabunt? Languidius ad animum accedunt, quæ aurium via manant, quàm quæ oculis hauriuntur. Gratulare igitur tuæ, gratulare Reipublicæ felicitati, pubeſcentia publica commoda,

atq;

atq;, vt quantùm gratulari debeas, ſcias; quãtum ſperare debeas, intellige. Accede verò inprimis, ad *ARAM, SPEI AVGVSTÆ*, ac, non vana ſpei tuæ auguria, ex orbis conſentientis autoritate, cognoſce. Et ego quidem, vix animum Academiæ voce, in tuas laudes, Princeps Sereniſſime prorumpentem, continerem: ſed vt maiori apparatu, triumphum felicitatis tuæ agam, proceres ex omni antiquitate aduocaui, qui Te ad ſpes noſtras deducerent. Præfero his Numinis Opt. Max. edictum.

a. In Filijs ſuis agnoſcetur vir. Nimirum, quorum vitâ viuimus, eorum virtutes, in moribus, tanquam in tabella imaginem pingimus: vt in lineamentis Filiorum, virtus emineat Parentũ. *b: Scilicet, eſt olim, vis rerum in ſemine certa, Et referunt animos, ſingula quæq; Patrum.* Filius imago Patris eſt. Hinc, eloquentiſſimus Conſtantini magni orator, de Filijs coram Parente loquens: *c. Iam*, inquit, *etiam ductæ lineæ, quibus virtutum tuarum effigies poſſet includi. d. Rapitur ad ſimilitudinem ſuorum excellens quæq; natura.* &, vt roſæ, nõ colorẽ tantummodò, ſed etiam virtutem, à Parentibus trahunt: vt fructus, non vigorem tantùm, verùm ſaporem quoq;, ab arbore ſumit: vt aquæ, Ferreis, argenteis, aureis fontibus, conformantur, ita. *e. Omnis natura artificioſa eſt, & habet, quaſi vim quandam, ac ſectam, quam ſequatur.*

tur. f. *Non poteris rectum, caneris induere gressum.* inquit Poeta. Tales omnes sumus, quales ij, per quos sumus. Applaudet, quicunq; tem perspexerit, & à Iurisperitis, Filium, *Personam, vocem, corpus:* g. *Animum esse Patris audiuerit.* Verùm quam altius his Comicus: *Persuade Tibi, Parentes esse Deos.* Quid ita? An quia coniuncta cum Deo manu. h. *Animam nobis, decerptam ex mente divina, & cum nulla alia re nisi cum Deo comparandam dederunt?* At quicquid hic interuenit, maius homine, & solius Dei est.

i. *An dubium est, habitare Deum sub pectore nostro?*
In cælumq; redire animas, cælisq; venire

A cœlis igitur & Deo animam, à Parentibus autem, Animum habemus: scilicet, vim illam & virtutem, quâ ad rerum studia impellimur. Procul hinc ignauæ animæ, vilis turba, mãcipia popularia. Exẽpla à vobis non deriuabo, verùm digito ostendam, sequaces vestrûm Parentum nepotes, per terram, totâ vitâ serpere, nec vnquam, aut nimis raro, humo assurgere. Magna hic solùm dicenda, imò summa, quia maxima auguror. Itaq;. k, *Credere debemus, magnos natales, tribuere maiores ad virtutes impetus, & in familijs Heroicis, vim naturæ, præstantiorem esse. Habet enim nobilitas sanguinis & generis, adiunctam plerumq; nobilitatem mentis:*

tis: estq́ magnus, ad virtutem stimulus, maiorum virtus, ne quis ab ea degeneret. Sensit idem, diligentissimus naturæ scrutator, l. & ab antiquitatis laude, sœculorumq́; encomijs nobilissimus, qui magnæ felicitati, Regis Spartani tribuit, quod illi mater fuerat, quæ Regis erat filia & vxor, quod nimirum sanguis à tam nobili descendens origine, quantò plus nobilitatis, tantò plus virtutis veheret.

a. Eccl: 11. b. Marul: c. Nazar: d. Idem. e. Cicero 2. de nat: Deor: f. Aristip: g. Cœli: Rodig: lib: 11. h. Cicero i. Marullus. k. Francis Baltu 3 de Iure Per. l. Plinius in Nat.

APODOSIS Oratoria.

Metire iam anime vires tuas, &, num studio tuo respondere, magis autem materiæ dignitatem æquare sermone possis, delibera? Vt enim de Sigismundo Principe, dignè loquaris, de Vladislao Regum maximo priùs dicendum est, ac, tanti Regis & Parentis magnitudine, omina publica, de carissima eius sobole, explenda. Audiuisti Regis tui nomen, venerare maiestatem; & prostratâ ad pedes eloquentiâ, veniam sermoni exora. Hic est Rex ille, in cuius laudibus, non hominis, sed orbis; nec orbis tantùm Sarmatici, at vniuersi, desu-

dauis

dauit eloquens eruditio: extortaq́; confeſſio oratorum, plus Vladiſlaum egiſſe, quàm illi, aut dicere, aut cogitare valerent. Et verò, ſi ex meritorum dignitate laudari deberet, non verbis ſed factis oratio conſtaret: neq; ſcriberetur, ſed fieret. Nam, ſi in præterita temporum ſpatia cogitationes reijciã, occurrent protinus animo ingentia bellorum tranſactorum monumenta (ô quam difficile, verba rebus reſpondent! dicendum erat, prodigia) deuicti exercitus, occupatæ prouinciæ, triumphati hoſtes potentiſſimi, orbis deniq́; ; quia eius victores, ante Vladiſlaum proſtratus. Coegiſſe ad pacem petendam Suecum, vidiſſe ſupplicem Turcam, duxiſſe ante currum, ſub lauro Moſchouiã, vix vnquam maximis bellatoribus contigit. Hæc verò, quæ in aliorum factis, inuſitata, tam ſingularia, tam admirabilia uiderentur: ſi quis in Regis noſtri encomijs enumeret, vulgaria declamare cenſetur. Non derogo quicquam Imperatoris tui virtutibus ô Nazari! verùm ſi id tibi fata conceſſiſſent, reperires nunc in Polonia, ante quem, cum omnium applauſu & ſummo Veritatis præconio, proclamares. *In tuis laudibus, id maximum non eſt, quod in orbe terrarum primarium eſt.* Quid amplius dicam? aut quibus aſſurgam verbis? Succedant orationis inopiæ, vota, & quãdoquidẽ, gloriæ tuæ amplitudinem, Rex Sereniſſime, tota eloquentiæ capaci-

pacitas complecti non potest: eâ, quàm fortunatissimè ac diuturnissimè perfruere, ipse tibi par, & tuis laudibus sufficiens. Tibi nimirum, hanc diuinitatis prærogatiuam concessam agnoscimus, se ipso frui posse, & apud se inuenire, quod orbis non habet. Non audeo, maximo humeros ponderi subijcere, & infinita à te bello gesta, non recenseo: at rapit me dulce nomen pacis, & fructus ipse suauissimus, quo Respublica vniuersa, tua virtute, tuoq́; beneficio abundè est donata. Pax.

Pax vna triumphis
Innumeris potior

Bella multi gerunt, pauci pacem merentur, cùm tamen omnium bellorum finis, pax publica sanciatur. Profectò si præsentium rerum statum, principum molitiones, orbis negotia expenderimus; non alio nomine congruentiore, orbem appellabimus; quàm si ingens & inexhaustum bellorum dixerimus seminarium. Pro! quantum inter hæc tempora, quæ Poloniam pace gratissima oblectant, sanguinis fusum! quanta funera deplorata! quantæ vrbium & prouinciarum ruinæ iacuêre! Famosum nomen, Cannæ perdiderunt, cum, in bellum orbis tractus, non iam camporum, sed suis spatijs, exercitus capere, vix potest. Ingemuimus, Germaniam sanguine inundasse, doluimus, Hispaniam, tam externorum, quàm ciuilium

tumultuum mole grauatam vidimus. Galliam, perditis clarissimis ducibus exercitibusq;, iustitium parantem. Quid Martis sedem, Belgium, suis notissimum cladibus memorem? quid Lusitaniam armis indutam? Italiam furore bellico ardentem? Orientem deniq; ac occidentem, facibus armorum, ac animorum succensũ? Hoc solum prope deerat, ut superi, & Poloni, bellis certarent. Dolendum, eheu dolendum! tantum sanguinis effusum Europei, quantum si in barbaros auertissemus, naufragium latrocinijs Asiaticis, procul dubio intulisset. Nescio, quis infelix Cadmus, ferrea semina per terras dispersit, ea inquam semina, per quæ, ex ipsis cædibus ac mortibus, ferrei viri enascantur. Nec vicisse sufficit ad victoriam, nec victum esse, ad belli exitum. Supplet virium defectum furor; virorum, contumacia; armorum, improba non tam regnandi, quàm Regna perdendi, cupido. Audis hoc ô carissima Patria, an etiam spectas? an vero ad aures tuas, tantus armorum fremitus, tam miserabilis orbis cadentis ploratus, tam infelix, præcipitatorum in ruinam Regnorum, cum occasu tumultus, non peruenit? Tu ergo, illud es, fortunatissimum, vereq; beatissimum Regnum, quod tanta pericula, Vladislao auspice, Vladislao parente, Vladislao, fortunæ tuæ præside, non sentis? te ergo mundi damna non tangunt? in tuo cœlo, nulla

nulla prodigia exercituum, nulla spectacula præliorum, nulla fulmina diuinarum humanarumq; irarum, versantur? Aut extra orbem, aut supra orbem consistis, atq;, si non coelum, pars quædam coeli altior, dici mereris. Quicquid tamen es, Vladislao debes. Neq; quisquam verbo succenseat, quandoquidem doctissimorum virorum sententiæ, Respublicas, coelos quosdam esse, ex ingenij & veterum monumentis, docuerunt: Reges autem, & Principes, tanquam numina quædam, illis præesse, ad uersanda, & circumagenda Imperia: aut, tanquam soles, in ijs residere, ad illustranda, quæ infra regale solium iacent. coeli sunt Respublicæ; verum illæ, quæ turbine bellico aguntur, quassantur motibus, vexantur rempestatibus, coeli quidam inferiores sunt: Polonia verò, longæ pacis, & Vladislai Regis beneficio, intacta, placida, serena, coelum quoddam cæteris eminentius est; nec quidem illis omnibus, regni maiestate, sed regnantis felicitate. Vere sol in coelo, Vladislaus in solio; omnia illustrat, omnia recreat, omnia fæcundat. Procul hinc, periculosæ perfidiæ noctes, coelum hoc, plenum sole est. procul ignium fatalium furor, coelum hoc, tumultuosam siderum sedem transcendit.

Quam turpiter, Maiestati Imperatoriæ Nero illusit? cum, hac gloriæ ambitione, sine meritis raptaretur. Cùm enim pedes, quibus

coe-

cœlum conſcenderet non haberet, manus fabri, pro pedibus ſubſtituit, & in artefactis, ideoq́; fictis cœlis, locum, quem illi faber, tanquã maximus Deorum, aſſignauerat, occupauit. Quis intueri potuit, illud portentum naturæ, & riſum ſuſtinere? aut quis te, Vladislae Rex inuictiſſime, noſtro cœlo præſidentem cogitare, & animi ſatis ad ſtuporem inuenire? Nam, cœlos quidem, ambitioſè non affectas, ſed mereris glorioſè: & cum illud ſupernum ſummũq́;,tibi à cœlitibꝰ paratur:tu quoq; in terris, cœlos facis, cum imperium tuæ poteſtati ſubjectum, ad cœleſtium orbium imitationem, tranquilla gubernatine conformas. Nunc demum exclamare licet. O beatam, Polonæ Reipublicæ ſortem! o fortunatos, felicitatis noſtræ progreſſus! Quantùm enim, ex hac tam ingenti Vladislai Regis gloriâ, de tua virtute, magnitudine, felicitate, promittere in poſterum auſim Poloniæ, Sigiſmunde Princeps Sereniſſime? Magnus es o Princeps! & iam inde magnus es, cum adhuc paruus ætate ſis. Tua quoq; ſunt decora, quæ numeraui, tuæ laudes, quas percenſui, tua dignitas, quam ſuſpexi. Succeſſiſti in opulentiſſimam hæreditatem, gloriæ ac virtutis, ad quam te Sereniſſimus Parens admiſit, ut plus, in cunis, dignitatis reperires, quàm multi Principes, omni laborum ac vitæ decurſu, meruerunt, Quis non credat, ſi tales Dij eſ-

essent, quales olim crediti, Martem ipsum, incunabula tua ambiturum fuisse? quæ tot galeis victricibus, tot scutis, tot laureis, tot trophæis vndiq; cingebantur. quis dubitet, Iouem quoq;, si Rex Deorum illorum, in quibus nihil non humanum erat, censeri voluisset, tibi substratam purpuram, desideraturum fuisse? quâ, tam ingens triumphorum cumulus, encomiorum aceruus, gloriæ dos & thesaurus, inuoluebatur. O quis Superûm, aspectibus nostris concessisset! ut, cum creator ac opifex animorum Deus, Iagellonios illos Spiritus, ac inprimis, Vladislai Regis, & Parentis maximi, sinu tuo includebat, spectare liceret. At, quod oculis non est datum, animo eripi non potuit. Intuemur, & veneramur, transfusam in te, maiorum tuorum magnanimitatē, fortitudinē, anhelum ad sublimia spiritum, & quidquid deniq;, tot sæcula, in Iagiellonibus suspexerunt, quicquid in Vladislao Rege Parente tuo, præsens ætas laudat, subsequens mirabitur. Et hæc ego cum loquor, non tantum omnia quæ de te dicenda occurrunt non recenseo: uerùm magna parte, spei nostræ auspicia, non attingo. An enim inter hæc reuocaui sceptra, diademata, Aquilas, imperia Austriaca? quæ tibi nascenti, glorioso astiterunt famulitio, cum Serenissimæ Reginæ nostræ, Cæciliæ Renatæ Austriacæ, magnæ Imperatorum filiæ, sorori, nepti, adessent. Sine me,

me, *Ferdinande secunde*, olim terris, nunc cœlis, Augustissime Imperator, sine obsecro, aliquid nō de te; humanas enim laudes excessisti, sed corā te, proloqui. Quis tuus tum sensus, quæ apud superos, pro carissimo nepote, vota fuêre, ut tantus, ac talis nasceretur, quanti acquales Iagellones & Austriaci, imperassent, imperarentq́. Quoniam verò, ille eras, cum inter nos versareris, vt nihil à cœlis posceres, quod non acciperes; quis vniversa decora virtutum, oratione percenseat, quæ dulcissimo infanti, è sinu numinis contulisti? Vitam accipere, humanum erat: ad sceptra, ad honores, ad thronos, ad regimen populorum, tutamen orbis, parem nasci, hoc Principem Iagellonium & Austriacum, hoc *Ferdinandi secundi Imperatoris*, & *Sigismundi Serenissimi Poloniæ Regis*, nepotem; hoc *Vladislai* IV. & *Cæciliæ Renatæ*, Serenissimorum Poloniæ Regum, Filium, decebat. Non igitur ignarus lucis, lucem primam aspexit, sed ipsam diei claritatem fulgore natalium illustrauit: accendit ignibus mitrarum, sidera; æmulatus est, splendore paterno, *lumen* solis; & quod summum pondus habet, ea sequentis vitæ, præsidia, eaq́ virtutis munimenta secum attulit: quæ omnis ætatis ac Posteritatis commodis, sufficerent. Illi in mundum miseri prodeant, ac à Thracibus deplorentur; qui nudi, inermes, omni præsidio, deriuatæ in

se

se virtutis, destituti, prodeunt: cum tuo, Serenissime Princeps natali, animi hominum, spes, ac fortuna est renata, ut in *Serenissima Cæcilia Renata* semel renati, te nascente, iterum nasceremur. Iam nunc de suo Philippus Macedo gaudeat leone, iam fulmen suum Olympias miretur, iam solem exorientem, Roma suspiciat: nos in te non leonis, sed Vladislai Iagiellonis, & Rudolphi Primi fortitudinem; non fulminis, sed Vladislai Varmensis, Alberti Primi Austriaci, ac Caroli Quinti vim; nõ solis, sed Casimiri Principis Sancti, Cœlestes; Casimiri Magni, Alberti Secundi Austriaci, aliorumq; Regum ac Imperatorum humanos, vt auguramur, ita spectabimus honores. Hos ego, nunc quoq, in tuo Serenissimo aduentu, tanquam præsentes suspicio, hos veneror, his applaudo.

Quid pigras trahimus moras?
Quin plausus resonos damus?
Venit nobilior dies,
Et lux, nobilior die,
  Fulgens Principis igne.
Heu musæ, Cytharam peto!
Sed doctam Cytharam date.
Solæ, stamina tendite,
Et sint aurea stamina,
  Magnæ congrua laudi.
Grandis materies, modos

Vulgaris superat Lyræ:
Nil! hem nil! popularibus
Dicendum leue barbitis,
  Hoc in munere laudis.
Magna est gloria Principum,
Hic est gloria Principum.
Maior gloria Cæsarum,
Hic est gloria Cæsarum:
  Vno pectore clausa.
Princeps sit tener, est tamen
Princeps non puer; aut puer
Si dici patitur, puer
Princeps Regius est. Viro
  Sic maior puer omni.
O fons sanguinis aurei!
Virtutis Pater inclytæ,
Quàm magnum decus aduehis,
Alta vectus origine,
  Claro flumine laudum!
Non puluis vitiat leuis,
Puri gurgitis alueum:
At fundus micat aureus,
Et littus pretiosius,
  Gemmarum ardet in auro.
Hoc fulgor diadematum,
Exultat, radiantium,
Hoc latè nitet, omnium
Orbis gloria Principum. &
  Summi, frontis, honores.

O quæ ſæcula, Principis
Laudum, ſe comites uehunt!
Et quæ ſæcula, Principis
Laudum, materiem ferent!
Tanto pondere preſſam.
Aude Vilna, ſolennibus
Portas cingito laureis,
Magni Littalidum Duces
Intrant mænia quos tuus
Princeps, reſtituit tibi.
O Regum facies graues!
O pompam Superis parem!
Hinc Iagiellonidum nitor,
Atq; hinc Auſtriadum decus,
Se ſe oſtentat in oſtro.
Vnus tot reuehit Duces,
Vnus tot reuehit dies,
Vnus tot ſuperet Duces
Vnus tot ſuperet dies
Æuo, ac laudibus, hoſpes.

ARA, SPEI SACRÆ.

Inſcriptio. Ex nomine Omen.

THESIS

Cùm à rebus ad nomina accedo, à ſerijs ad ludicra progredi, cuipiam videbor. A4

cogitet ille velim, nihil in auspicijs Principis nostri ludicrum, nihil leue, nihil deniq; mediocre reperiri. Vulgaris conditionis exiguitas, æstimationem hanc rerum patitur: virtus autem illa, quæ plus quam ab hominibus, nam ab ijs, qui supra homines eminebant, in pectus descendit: & fortuna illa, quæ fastigia altissima olim occupauit; sortem atq; iudicia populi effugit. Quicquid igitur de Principe nostro cogitauerimus, magnum esse debet; ac plurimis spei auxilijs, firmatum. Ita, Principis nomen omen publicæ felicitatis est, atq; hic quoq; Spes & Res. Et quanquam sufficeret, ad beata seculorum præsagia, ab hac ara depromenda sola materiæ felicitas, non tamen inuito Apolline oracula pandam, donec ille, omina ex nomine, rectè sumi, assentiatur. Ecce vero offert se, sub vno nomine, exercitus integer, (diceres vnum hominem) vnus tamen sanguis, vna gens, *e.* Fabiorum. En purpuratam cohortem! Senatores in sago, Duces sub militaribus signis, Principes vrbis Romanæ, non pecuniæ, sed amoris in Patriam, & immortalitatis; stipendiarios! Hi vno animo, eoq; maximo, bellum, Patriæ in se auerterunt; meruerúntq; pro illa, in acie cæsi, vt, quando Fabiorum domus, vrbis munimentum extitit; Roma, Fabijs pro monumento esset. Reseruauit autem natura, vnicum Fabium, in quem Spiritus occiso-

rum

rum transfudit: ut deinceps, tres continui Senatus Principes, dignitatem maiorum, pari virtute, eodem nomine referrent.

Nonnè pariter, duo Bruti libertatem Romanam asseruerunt, cum tres Horatij, imperium, occisis in acie Curiatijs, meruissent? Nonnè Horatius Cocles, exercitum Porsennæ sustinuit, ut decora vrbis, a maioribus parta, conseruaret? Nonnè idem nomen, Decem viris Rempublicam imperio graui prementibus, oppositum? cum Horatus item, *f.* decem Tarquinios, illos, appellauit, admonuitq;, cum Valerio, Publicolæ Nepote, & Horatijs & Valerijs ducibus, Reges esse pulsos.

Pulcherrimum igitur censeo *g.* Probo, ad Imperatoriam dignitatem euecto, à Valentiniano datum elogium, quod *vir esset sui nominis*; & Clotario, à Gregori o Turonensi *h.* quod *sui nominis executor.* Audeat quispiam negare, at ego cum Alexandro Romano decerno. *i.* *Nomina insignia, esse onerosa,* quod *m.* *Nomen auspicium rei sit,* & *n.* *fides nominum, salus proprietatum, o.* *Hinc, per Nomen non raro rei sumus,* cum *p.* *Nominis Sacramentum non custodimus.* aut etiam *q.* *Recusamus nomen, tanquam Iudicem suspectum:* aut *r.* *Factis appel-tionem impugnamus & calumniâ afficimus.* Diadumænus quidem, imperio, & Antoninorũ nomine

dona-

donatus; spem militum, nominis conseruandi studio, sustinuit. *f. Elaborabo, inquiens, ne desim nomini Antoniorum. Scio enim me Pij, me Marci, me veri, suscepisse nomen.* Pateo quapropter spei nostræ, ad aures insusurrãti, pareo; & quid narret, quid Poloniæ à Sigismundo Principe promittat, enarro. Planè in rem & spem nostram, sacrarum literarum interpre *g. Deus, & hæbrei suis nomina ab euentu im posuerunt: & tunc nomina, erant quasi omina*

Poloni quoq; nullis magis quàm Principum suorum Nominibus, omina inclusêre. Et quia Gens, ad libertatem & gloriam nata ad hæc vitæ decora, maximè aspirat: ab his quoq; nomina petit. Quid enim Miecislai nomen indicat? præterquam laudis propagatiõnem, bellicosa gente dignam, gladio Principis quærendam? Quid Boleslai vocabulum monet? nisi non sinendum Principi, ut fama, suâ aut publicâ ignauiâ, quasi ægritudine quadam, & dolore, conficiatur. Quid Vladislai gloria auguratur? nisi in Principum dextris, sitam cum gloria fortunam, quam, ipsi, comprehendere virtute, comprehensamq; retinere possent. Reliqua, tanquam suprerflua in numerum non adduco, simul autem, Poloni animi genium, laudis cupidissimum admirabundus veneror.

e. Liu & Flor. f. Liu. g. Cornel: à Lap. in Pentateu. g. Vopiscus. h. lib. 10. c. 28. i. In

Alex

Alex m. *Cassiod lib.* 5. n *Tertullian* o *Saluia lib.* 3. p. *Tertul.* q. *Idem* r. *Basil. Orat.* 9. s. *Sanda in Ped.* t. *Celad.*

APODOSIS Oratoria.

Horum felicitas tantum de te expectat, quantum nomine polliceris, Sigismunde Princeps Serenissime; Felix meta spei, ac votorum nostrorum. Sigismundum te ego suspicio, Sigismundum veneror, Sigismundi nomen, ingentibus argumentis spei gloriosum, coram orbe proclamo. Viderit Carthago, nouennem Annibalem, ante penates patrios, in Romanam perniciem iurantem, viderit & stupuerit: ego te, ante aras publicæ spei, maiori dignitate augustioriq; animo, bellum contra improbitatem, suscipientem intueor; & in hac triennali tua ætate, quæ prima, primis Inuictissimi Parentis tui, trium maximorum hostium deuictorum annis, respondet: triumphos pietatis inclusos contemplor. Quid enim potius, Sigismundus Poloniæ spondeat, quàm fore, ut redjuiuam, Serenissimorum eius nominis Regũ pietatem, iterum in eo suspiciat mundus? Et verò, prima hæc, princepsq; est, expectatio populorum, à qua, illi vota auspicantur; & cui, veluti basi nixi, tantum sibi de Principe pollicentur: quantos hic, progressus ostenderit,

nam,

nam, si in hoc gradu cespitet primùm ad Deum, cuius nutu stant ruuntq; principatus: non perueniet: tùm, procul dubio, à communi Reipublicæ felicitate aberrabit. Sit quisq;, si tamen esse potest; priuatæ fortunæ faber: publicam nemo, nisi Deus cudit. Pietas igitur, & animi intemeratus candor, est Dei & Principis vinculum, inter cœlos terrasq susceptæ concordiæ tessera, humani superniq; auxilij nexus, mortalium Patrona, artium propugnaculum, vrbium tutamen, imperiorum murus, vrbis vniuersi fulcrum. Hæc, bella gerit sine expensis, committit prælia sine damno, fundit acies sine vulnere, expugnat mænia sine lassitudine, uincit sine periculo, triumphat sine præsidijs, imperat sine metu. Hæc, cœlites hominum socios facit, hæc, auxilia ab Astris ducit, hæc fulmina pro telis iacit, hæc fidelis amica, comes, miles, Dux, bonorum gaudet censeri Principum. Ter verò nos felices, qui terna damna, pijssimorum Sigismundorum, in Sigismundo Principe resarciri videmus. Intelligant vniuersi, quàm non ex vano augurer! An enim, euentu quopiam fortuito, contigisse dicemus, aut potius diuinæ scientiæ prouidentiâ factum asseremus, ut dies ille, qui *Sigismundum Primum*, immortali vita dignissimum, ex hac, mortalitate euocauit, natalis Principis nostri existeret; Nihil, hic egit casus, nihil valuit fortuna.

tuna. Damna noſtra à Superis penſari cæpta ſunt: & ne Sigiſmundum tantopere deſideremus, commodis, cum Principis ætate creſcentibus, prouiſum. Gratias pro hac Reip: cura, ô ſuperi! Fauete ut cæpiſtis! Tum enim noſtri curam, vobis non excidiſſe oſtendetis, ſi cum Principe nata ſolatia, integra diuturnaq́; ſeruaueritis. Mortuum Sigiſmūdum illum vix credimus; cum hunc natum intuemur: quaſi tumulus, in cunas à Principe mutatus, immortalem fore ſemperq́; naſcentem, noſtrum Principem ſpondeat. Igitur lætitia illa, qua natalem tuum Sigiſmunde Princeps recolēmus, applauſus quibus proſequemur, triumphi quibus exornabimus, tuam pariter, illiuſq́; gloriam referent: & noſtrum in te amorem, in eum autem pietatem, teſtabuntur. In oleam natalem, fatalis abibit cupreſſus, vigor autem ille, Sigiſmundianæ virtutis, quem conſeruandum, fama ante vrnam exceperat, frondes ſerti genialis animabit: quia, hactenus quidem, Regis maximi gloriam, noſtræ memoriæ tutela fouit: ab hinc autem, in te uiuet. Sigiſmundum Sigiſmunde refers, illum inquam Sigiſmundum, qui tam admirabili prudentia Regni clavum adminiſtrauit, & tantâ gloriâ, pietatis & virtutis per orbem ferebatur, ut Solimanus quoq́;, Turcarum Imperator, eum, Patrem ſuum, ac Regum, appellaret. Spectatur pariter,

in

in ſpei tuæ auſpicijs, *Sigiſmundus ſecundus*, verè re, ut nomine Auguſtus. Senſit, in hoc filio, non degeneres à Parente Spiritus, Polonia, cùm ſumma felicitate, eaq; virtuti obſequente, non modò tueretur commiſſum, ſed proferret inuictum Imperium. Quo verò quàm pio, quàm ingenti pietatem coleret animo, ſæpè quidem patuit; at tum clariſſimè, quando Iudex Sacrarum de Religione cauſarum in cõmitijs dictus, in vocem Principum memoria digniſſimâ erupit. *Rex ego, non paſtor*. *A*diunges his, pietatis imitatione expreſſum, *Sigiſmundum Tertium*, auum tuum Sereniſſimum, tantoq; facilius, ſanctitatem eius, ad te deriuabis, quantò tempore propinquior eſt. Boni cœlites! quàm ego repentè, lapſu quodam ſermonis, (Sigiſmundi enim Auguſti laudibus inſiſtere ſtatueram) in hunc Regem, non tam noſtrum, quàm veſtrum incidi. Huius vitæ ſpatia, pietate non temporibus definita ſunt. Nondum, primum ætatis emenſus fuerat ſtadium, & iam adeò ſuperos deuinxerat, vt pro famulitio, eorum operâ, vteretur. Norunt qui uiderunt, nouimus, qui certa fide accepimus, noſcent deniq;, & iam cognoſcant poſteri: cùm acies, ad Sigiſmundum, ætate tenera laborantem è viuis tollendũ à Principe affini expedita, iret, cœleſte quoddam numen, gladio vibrato, itineris tranſitum occupaſſe, necemq; ſicarijs mina-

nã-

natum, monito hoc superaddito: *Irent ad Principem suum, ac ut à necis molimine, animum auerteret, monerent. Sigismundi tutelam, superos gerere, nec vnquam ab eo potissimum tempore, illum deserturos.* Certauit, toto deinceps uiuendi spatio, grata, liberalitatis æmulatione cum superis, vt cui vitam deberet, ipso vitæ genere, palam faceret. Vos ego testor sacratæ cœlitum aræ, vos fana diuorum, Maiestate pariter, ac multitudine gloriosa, vos potissimum Vilnensia in D. Casimirum pietatis monumenta. Errent cæteri, qui marmorum fidei, perpetuitatem suam committunt: Nam neq; ipsa æternum stant, & cum longissimo æuo steterint, quærere adhuc licet, ambitio ne, an virtus erexerit? Sigismundus tamen, non errauit. Animata enim, in Divorum effigies marmora, coactaq; ad obsequium sacrum, saxa, non laudes tantum authoris prædicant, sed referunt etiam pietatem: quâ, magis quàm suo corpore constant. Hæc qui cogitant, qui suspiciunt, qui laudant, cùm ad te Sigismunde Princeps mentem conuertunt, an alium te, cogitare aliumq; dicere possunt, quam ter Sigismundum, id est pijssimum, religiosissimum, sanctissimum. Præsto adsunt, paterna quoq; maternaq;, ingentis pietatis exempla, tibi ad imitandum proposita: eaq; tot ac tanta ut augustum illud palatium[quod te nascentem excepit,

Tem

Templum Regalis ſanctitatis, non Palatium di-
cendum, meritò exiſtimem. Conſtitue in men-
te tua, quæ, etſi nondum multa, præ tenera in-
dole, capere poteſt, Deum tamen capit; ampliſ-
ſimum hoc Imperij Lechici vniuerſum, in quo
nulla eius pars, nullus locus, à pijſſimorum Re-
gum, pijſſimis exemplis alienus occcurret.
Hinc quicunq;, beatiſſimi Regni, pacifico ſpe-
ctaculo, longiori mora interſunt, non pacis
tantùm imagine, ſed & pietatis mentem o-
blectant: atq; ad Vladislaum Sereniſſimum Pa-
rentem tuum conuerſi, illum intuentur, illum
prædicant, illum, non humanis ſed diuinis quo-
q; laudibus, attollunt. Iaceat, ignaua improbi-
tas, triumphalibus calcata pedibus, iaceat ſce-
lus, iaceat impietas, ſurgat autem pietas, vigeat
pietas, creſcat pietas, triũphet pietas, & Pijſſi-
mus ac religioſiſſimus, cũ ſanctiſſima conſorte,
Rex noſter, Parens tuus, Vladislaus. Ecce ve-
rò per merita Sereniſſimæ Reginæ, ad Auſtri-
acæ quoq; pietatis mentionem perueni: tibi
Princeps Sereniſſime cognatam, & ſpei noſtræ
auſpicijs, fæcundam. At, nihil amplius dicam,
poſteaquam Auſtriacam nominaui. Omnia e-
nim ſanctitatis vocabula, hoc ſolo nomine
continentur, & non oratoris, ſed Oratorum
eſt, dicere, quid ſit eſſe Auſtriacum. Plus ab hac
domo pietatis, quàm ſanguinis, in poſteros
deriuatur: atq; à pueritia prima, vberibus, non
tam nutricum, quàm Chriſti aluntur. Ita na-

tus Princeps, ita cresces, ita uiues: ita ad eam quâ, Sigismundi nostri perfruuntur, gloriam peruenies: vt cum Sigismundos in te expressos reddideris, Sigismundus, id est, *Musis dignus* habearis. Quanquam enim literæ, in omnium obsequia officiosæ, aut sunt; aut esse videntur: (nam esse, non nisi, in laudibus meritorum debent) nihilominus, nemo encomijs eruditis, materiem digniorem præbet, quam ille qui ad aras pietatis, sua opera consecrauit. A superis suam originem literæ trahunt, & è cerebro Iouis, cum Pallade genitæ: ut primordia, ita incrementa ijsdem referunt. Laus vera censeri nequit, quæ argumenta sua, cœlo non probauit. Quod si, ad spê, promissæ in te felicitatis, calami assurrexerunt: quæ tandem ad maturiora encomia, erigetur æmulatio? aut quà contentione gloriæ, laus tua prædicabitur? Intuere iam nunc, Academiam Vilnensem, ad tuæ sacræ manus oscula adruentem, intuere nobilissimorum ingeniorum industriam, tuis laudibus se erudientem; & venerationem, semper tuæ dignitati impendendam, hodie deuotam agnosce. Laborent alij, vt laudes mereantur, alij, ut meritas referant: te, & meritum in tuis maioribus fatemur, & uniuersitatem laudum, cum vniuersitate literarum, una tibi consecramus. Crede autem princeps. Non minor gloria venit à calamis, quàm à gladijs; &, si no-

bis non credis, illi crede, qui victorijs orbe peragrato, victum se ab Achille ingemuit, quod Achilles encomiasten Homerum inuenisset, ipse neminem mereretur. Procul vero æternum à tua fortuna hæ querelæ.

Orbis amor Princeps! terrarum Sidus amicũ,
Vnica spes nostri, deliciumq; soli;
Ferre tuas laudes quæ possit carmine Musa?
Quæ tamen in laudes, nollet abire tuas!
Lis homines versat, potius venerentur amēt nō
De te; Amor & cultus, pulchra duella gerũt.
At meritis laudum, felicia fœdera pangis,
Vt concors animus, quod ueneratur, amet.
Quid dubitem? timidæ mentis discedite curæ,
Obsequiosa meæ, currite fila manus.
Currite, non satis est, tardo procedere gressu,
Immenso patuit, gloria pansa sinu.
Impulsæ aufugiunt cognatis sedibus undæ,
Ac submota suis æquora littoribus.
Scilicet auspicijs Princeps Auguste Secundis
Laudi, magna tuæ fama theatra parat.
Ibis per summi calcata cacumina cœli,
Ibis Io, fausti per iuga summa sali!
Altior & cœlis, & terris amplior, omnes
Sigismundano, mensus honore gradus.
Et neq;, mortalis splendor, comitatur euntem,
Sed comites superi sunt, superiq; Duces.

Dux

Dux præit, illuſtri vultu Regina polorum
Relligio, & pietas, concomitata fidem.
Sacra cohors, ſociæ cœleſtes, turma fidelis,
Terrigenûmq́; decus, cœlicolûmq; decus;
Viſa cano. Sacros cum Phæbus conderet ignes,
Pelleret & totum nox inimica diem.
Semita candenti micuit per ſidera luce,
Succenſæq́; ſimul promicuêre faces.
At ſuper Arctoi ſtabat capita alta Bootis,
Aurea deſcriptis ſculpta columna notis.
Hoc iter, hæc ſobolem Vladislâi ſemita ducet,
Sigiſmunde, graues, non patiere dies,
Perge, memor proauũ ſacros reparare triũphos,
Sunt potiora alto, fixa trophæa polo.
Credite! non ſenſus fallit, neq́; perfida luſit
Auris, at in certo pectore, verba ſedent.
Ter data vox cœlo, Regnis vox nota Polonis
Auguſto Regum proflua ab ore venit.
Chare nepos Ataũũ, magni laus magna Parẽtis
Vive diu, & felix ardua calce preme.
Sidereas Patriâ pietate merebere laudes,
Ter Siſmunde ſolo, ter venerande polo.
Eueniet! votis ſuccedant gaudia certis.
Quæ venit è cœlis, indubitata fides.

ARA,

ARA, SPEI FORTVNATÆ

Inſcriptio

Indoles bona, vates Optimus.

THESIS

HActenus, aut à longinquo, aut ex occulto, Spes noſtras proſpiciebamus. Ecce iam feliciori aſpectu beamur, ecce coruſcis emicant fulgoribus, & ſe ſpectandas in aperto præbent. Quemadmodum arborum fructus immaturi, etſi guſtum non perficiunt; colore tamen ipſo, & ductis quibuſdam bonitatis ſuæ, in cortice lineamentis, ad quem matureſcant ſaporem, oſtendunt: aut quemadmodum auri argentiq; fæcunda tellus, pretioſum quidem illum partum, ſplendore non prodit: nihilominus, ſigna & indicia latentis opulentiæ in venis diſponit: ita nobiles & ingenui animi, quanquam incluſam intra ſe virtutem, in publicum non promunt: in factis tamen, verbis, atq; ipſo vultu, operum præſagia maturiorum, præſeferunt. Mecũ decernit laudatiſſimus Orator. a. *Ita intimos mentis affectus, proditor vultus enunciat, vt in ſpeculo frontium, imago extet animorum.* Neruosè & doctè Magiſter eloquentiæ. b. *Generoſæ arboris planta, ſtatim cum fru*

fructu est. Hic tamen fructus, spes solas pascit c. *Hinc Brachmanes edito infante, ex membris, cuius esset indolis,* diiudicabant. At sapiẽs orbis, *d. Indolem, igniculos naturales, & quædam veluti seminaria virtutum* dixit. Isocrates vero, *e. Pueros felicis indolis, Deorum filios* nũcupauit. Vtor in primis exemplo Alexandri Macedonum Regis. Hic puer admodum, cum Persarum legati ad parentem venissent, quantum animum in tenero corpore aleret, magnificè prodidit: cum inter colloquia, nihil ab ijs, de aureo arbusto, nihil de hortis pensilibus, nihil de Regis cultu interrogaret: sed quasi bellum protinus illaturus, quantæ Persarum copiæ, quæ uiæ, ad superiores prouincias Regni contendenti, à mari compendiosissimæ, qui modus, illis pugnandi, quem locum Rex in acie teneret, tantâ diligentiâ requisiuit: ut admirati Persæ indolem, dixerint, *f. Puer hic est Rex magnus, noster autem opulentus:* g. Themistocles à præceptore suo, pueri indolem diligentius perscrutante, sæpius admonebatur. *Tu, mi puer, nihil mediocre eris, sed omnino, vel magnum Patriæ lumen, vel magna pestis.* Marius, septies Romanus consul, h. cum puer adhuc, grauissimis viris inter cænam de Republica differentibus adesset; atq; inter multa, Scipio interrogaretur, Quem egregium Imperatorem respublica habitura esset? respondit. *Vel hunc;*

 digi-

digito Marium ostentans, & ingenium eius, summis rebus aptum pernoscens. Quid ille liber spiritus Cassij, quàm apertè se in pueritia prodidit?

Gloriabatur faustus puer, L. Syllæ filius, de parentis Monarchia, coram coætaneis, inter quos Cassius aderat. Non tulit aduersum Romanæ libertati, seruitutis nomen Cassius, gloriantemq́;, colapho petijt, ac coram Pompeio accusatus. *Dic*, inquit, item *fauste, Parentem Monarcham, & ego rursus, libertatis violatæ pœnas, à te repetam*: vt iam tum appareret, non defuturum illi animum, ad Cæsarem dictatorem interficiendum. Verissimè Lælius *i. Multis signis natura declarat, quid velit, ac quærat, ac desideret.* Carolus v. Galliarum Rex, k. Filio suo Carolo vi. explorandæ indolis causâ, coronã aureã galleãq; porrexit; quam cũ ille, relicto diademate arripuisset, specimen militaris indolis prodidit.

Longè verò pulcherrimum, domesticum Boleslai III, Vladislai Secundi Regis Poloniæ Filij, extat exemplum. Nonum ætatis annum apud Parentem agebat, cum Secechus Palatinus Cracouiensis, contra Morauos mitteretur. Non tulit ardor pueri militaris, domesticam ignauiam, genuaq́; Patris, ac collum amplexus, multis lachrymis exorauit, ut in castra abiret, Vbi verò ad exercitum ventum est,

ver-

versari in ordine, omnibus arridere, æstum imbresq́; pati, cubare humi, obire vigilias, cæteraq́; onera castrensia, præter ætatem subire ferreq́: vt indoles illa studiumq́; pueri, futuram eius magnitudinem, non obscurè portenderet.

Verum nisi indolem, recta firmet institutio, facile homo à se ipso deficit, & naturam, moribus mutat.

Hic igitur Rhodus, hic saltus: vt, benè nati, benè viuant, benè illos educare. Hinc Poeta. m. *vt quisq; filium suum vult esse, ita est.* Quanquam enim, n. *Anima bene nati, præceptis obuians, magis a se ipsa, quàm a magistris adiuuatur.* & o. *Quemadmodum Dij immortales nullam didicêre virtutem, cum omni editi: atq; pars naturæ eorum est, esse bonos: ita quidam ex hominibus, egregiam sortiti indolem, in ea quæ tradi solent, perueniunt, sine longo magisterio:* nihilominus, magnâ hic opus diligentiâ. Nam p. *à magnis ingeniis, ut magnæ virtutes, ita etiam magna uitia proficiscuntur.* Quod si priuatis etiam, hoc studium non negligendum, & tanquam publicum tractandum, quod q. *Ciuitas talis futura sit, qualis adolescentum educatio.* quanta vigilantia ac prudentia requiretur, in instituendo Principe? qui nunquam sibi solùm bonus, aut malus est: sed qualis ille fuerit, talem Rempublicam esse oportear.

teat. Principum magistri, Rerum publicarum artifices sunt; quæ suis Principibus, vel suaptè, vel inuitè conformantur.

a, Latin. Pacatus. b, Quintil. c. Alex. ab Alex lbi: 2. cap. 25. d. Plato e. Isocrates f. Plutar. in eius vita g. Plutarchus. h; Etropius lib. 5. i, Cicer. k. Theat. vt: l, Cromer. lib. 3. m. Terent n. Philo. o. Senec. epi. 9. p, Plut, q. Natal:

APODOSIS Oratoria.

Verùm ego, nec inter aulas versor, nec Principem erudio: at illa loquor, quæ in Principe Sigismundo certa, certam quoq; magnitudinis eius spem nobis faciunt. Difficile quidem videtur, ex tam tenera, & triennali ætate præsagia legere: verum excellens hoc tuum, & Principe dignum ingenium, sic quoq; se prodit, & iam publico gaudet. Otho Imperator, cui deinde, magni nomen inditum, nullum maius, ætatis secuturæ specimen in pueritia edidisse legitur, quàm insignem hilaritatem, à qua inter ipsa prope crepũdia, Orbis Amor dici meruit. Rapis nos, in similes affectus, & præconia Sigismunde Princeps, & suauissimis tui animi, vultus, morum delicijs; non ab inuito animo, confessionem hanc tibi honorificam, nobis gratam, omnibus temporibus ac sæculis

fortunatam extorques, ut te, Amorem Orbis, cum vniuersi, tum Poloni consalutent. Amant omnes, Magnam Magni Vladislai prolem, amant crescentis Regni decus, amant assurgentem Septemtrionis gloriam: & cum id amant, tum iucundissimis hilaritatis tuæ inuitamentis, ad maiorem tui amorem pelliciuntur, imo ad perennem prouocantur. Allicis affectus intuitu, detines gratiâ, imples & perficis suauitate: ut in hoc tuo flore, maturum illud, Principum Optimorum præscriptum impleas, *A Principis vultu, non debere vllum tristem abire.* Hoc dicunt, quicunq; te aspexerunt; hoc sentiunt, quicunq;, te intueri desiderant. Nam quid illud augustum & frequens, Procerum, tui inuisendi desiderium? Quid perennes in tuis sanctissimis claustris conuētus? quid tam crebræ magnatum salutationes, volunt? nisi spes suas, è propinquo oculis libare, & à tuæ præsentiæ dulcedine, nobilem animorum petere oblectationem. Quis est, qui ad augustum Serenissimi Regis conspectum admissus, tuum simul non petat? ut quod in Inuictissimo Rege, venerabundus admiratur, hoc in te amet. Quis est, qui supplices preces ante eius clementiam deponat, quin pro summo gratiæ Regiæ cumulo, tui aspectum exoret? quod nullus, tantùm gaudeat, sibi aliquid concessum, quantùm, te Reipublicæ datum, gaudet: Quis est, qui Sere-

nis-

nissimæ Maiestatis triumphales manus, placidissimam Poloniæ felicitatis sedem, osculo veneretur: quin simul idem obsequium tibi humiliter deferat: ut quemadmodum in illis præsentium sæculorum; ita in tuis, nascentium prosperitatẽ, suauissimè debasiet. At tu, ita humaniter suscipis aduentantes, ita grauiter salutas, ut non in palatiorum, sed in orbis medio constituti, Principem affabilitate grauissimum, Maiestate venerandum, intueri existiment. Delectat igitur te suspicere, delectat à facie tua pendere, ac non ad Principem tantùm, sed ad delicias itur. Oculorum tuorum gemmæ, radijs gloriæ scintillantes, frontis amænissima planities, nitoris specie conspicua, genarum purpureum decus, auroræ rosarumq; æmulum, non magis spectabilem, quàm amabilem te reddunt: dignissimumq; non brachiorum, sed animorum complexu. Nemo in tuo vultu oculos figit, quin animo in Inuictissimi Regis reprimatur considerationem, atq; in publica encomia erumpat. O Vladislae non terris tantùm, sed etiam cœlis carissime! quo tandem animo tibi hunc superum gratulemur fauorem! quem cum mereris, nos quoq; beatos facis. Neq; enim Regum conditio singularis est, verum siue aduersis, siue prosperis utatur fatis, ad vniuersos pertingit. Domuisti barbaros, non huic tantùm Regno, sed vniuersæ Christianitati formidandos,

dos, alios armis, alios terrore, hos iuxta, & illos, admirabili virtute: vindicasti Rempublicam infestantium periculorum metu: donasti Patriæ, diu vanis imploratam votis pacem: impleuisti orbis spatia, immensis gloriæ monumentis: at vnum tibi, vnum nobis optandum erat, ut gloriam tuam non tantùm constanti, verùm etiam viua Sobolis Augustæ expressione, propagares. Respexerunt, superi, ad omnium desideria, respexerunt ad publica vota, respexerunt ad tua merita: & Sigismundum dedêre Principé, qui Te nobis ac posteris referret. Altius te cæteris Principibus, primùm quidem Regalis thronus, tum non Regum; sed virtutis comes, fortuna extulit: multum tamen, ad perfectam successuum felicissimorum prosperitatem defuisset; si posteaquam nobis vixisti, posteris non viueres. Nam lex lata, æternùmq; duratura; ut vos, quos ingentia virtutis facta, mortales esse non sinunt, ad immortalitatem è mundo transmigretis: illam tamen, quæ humanis oculis non cernitur. Et quanquam memoria superstes, vitæ munus explet: est tamen quoddam viuendi genus beatius, & quasi animata gloria, in prole sua superesse. An verò aliter, cogitare audebimus de Sigismundo III. beata illa perennis vitæ spatia iam emenso, nisi quod ille ab alto in terras prospectans, non omnino à nobis abesse videtur; quibus tu, Maie-

state

state illius ac gloriã æmulâ interes. Difficile est equidem ab humanis non tantùm rebus, sed verbis mortalitatem excludere. Itaq; inuitus licet, pace tua Respublica, pace vestra ô Poloni dixerim, tu quoq; Vladislae Rex Inuictissime, cum humanum hunc terrarum incolatum (ô utinam serò! ô! si licet optare, tùm, cum natura finem acceperit) reliqueris, Serenissimam prolem tuam è cœlis prospectans, cœlesti pariter & humana immortalitate perfrueris; illi iuxta atq; huic præsens, illi quidem in te, huic autem, in tui Parte, idest Filio. Noniam habent in te locum illæ querelæ; ad quas, Cambyses, Regis Persarum Cyri, filius, fato occulto peruenit; vt æmulatus, omnium virtutum imitatione, parentem, cum an Patri Cyro, par videretur è suis quæreret? ingratum acciperet responsum. Non videri Cambysem Patri æquãdum, quod non esset illi filius talis, qualem Parens reliquisset. Tu tamen Rex Serenissime, non tam Tibi, quàm nobis gaudes, quorum auxilio, gloriæ, munimento datus, etiam post fata Rempublicam curare non desines. Erat illud tempus, quo Regibus orbata Polonia, peregrinam debuit inuocare virtutem: vt congruè libertati: nec publicæ incolumitati omnino aliquando incommodè; nec tamen semper commodè. Cũ enĩ Reges quæreret, bella inuenit: donec Parens tuus Serenissimus, reddidit nobis
per

perte, desideratum Iagiellonum sanguinem, & cum cognata virtutis magnificentia, optatam tranquillitatem. Liberi quidem sunt, e-runt, ut esse debent Poloni; atq; Principes non accipiunt, sed eligunt, nulli nisi virtuti parere assueti: nihilominus, cum domi qui imperet reperitur, peregrinari cum suffragijs, non assue-uerunt. Æquum est, magnificum est, gloriosũ est, imperaturum omnibus, ex omnibus eligi; at quis congruum, ex Polonis unquam iudica-uit, fortunam per orbem quærere, quæ intra ædes teneretur? Cui præterea obscurus est, ingens totius Poloniæ erga Vladislaum Regem animus & consentiens populorum omnium concordia; aut Vladislaum, aut Vladislao simile limum, semper habere optantium. Quis verò Parenti similior, quàm Filius? ei præser-tim parenti, qui vitæ munere Parens est, disciplina magistrum, exemplo ducem se exhibet. Recedat igitur, recedat procul animo cogitatio, quam commoditas materiæ intrudit, ut ego aliquid de Principis nostri institutione agam. Dixi ante, quæ alijs Principibus conueniunt: at de Principe nostro nihil dicendum restat, quia quod alij præceptis docetur, ille exemplo discit. Neq; enim Princeps Serenissime, alia tibi norma aut regula, ad publicam felicitatem proposita esse debet, quàm Regum Optimorum, Augustissimum exemplar, Rex &

Parens Vladislaus. Hunc tu inspice, hunc imitare, hunc exprime: sic tibi, sic nobis, sic orbis expectationi par euasurus. Ad sceptra te à natura editum, regia tua sors monet: vide igitur, ut illa Vladislaus Rex tractet. Ad diademata te natum, intelligis: vide quâ fortitudine, quibus meritis illa Vladislaus Rex susceperit. Adorat te Suecia, Gottia, Vandalia, hæreditarium Principem: non recusat per virtutis suffragia, tuo subijci Polonia imperio: alterum perduellibus eripies, alterum autem mereberis, cum Vladislao, euaseris simillimus. Nam quod Regna illa, tibi naturæ iure mancipata, turpem tam diu servitutem ferunt, primum quidem fato id quodam contingit; tum verò incredibili Vladislai Regis erga nos pietate, qui patitur sibi, tam amplum ac Regale patrimonium subtrahi, ne quietem nostram, armis interpellet. Erit tamen, erit illud tempus, quo regna olim nobilissima, malorum suorum pertæsa, ad Principem suum respicient, eligentq; obtemperare dominis, quàm mancipari seruis. Quis scit, â hoc superis steterit edictum, catulos illos, regnatricis leænæ subrepititios, alienisq; incubantes speçubus, aut in victimam, ante Sigismundum Principem casuros, aut Dominũ, supplici deditione agnituros? Tu verò interea Princeps Serenissime, perge felix ex voto omnium publico, ad ex-

optatam spei nostræ maturitatem: promoue, desideriorum nostrorum, maioribus crescentium in dies virtutum passibus, segnitiem: vige, cresce, vota quoq; nostra vince. Optare plus quàm optamus, non possumus, at tu Principum gradu, vulgi parua desideria transcende, donec ad illos Iagiellones, illos Austriacos accedas. Obuersatur menti meæ, non hæc tantum tua, sed illa quoq; ætas, quæ inter primum humanæ vitæ vsum; & inter honoris emeritas dignitates, media intervenit: animo grandis, robore uiuida, æui flore conspicua. Videor te videre, non tam turmis hominum, quam virtutum; pietatis integritatis, sanctitatis, temperantiæ, moderationis stipatum: inter nobilissimæ iuuentutis agmen perillustre, cæteris tã altè eminentem, quantùm reliquos omnes, Principis superas dignitate. Videor intueri, oculos hominum in te conuersos, admirationem in te defixam, studia tibi deuota: Te verò speciosissimis Regalis animi insignibus conspicuum, maius aliquod cæteris, opus virtutis, molientem. Quis tum satiare aspectum vultu tuo, quis ora laudibus poterit? Ibis gloriosus, quo te vestigia maiorum tuorum, peramplissima nobilissimorum facinorum spatia, deducent, nos vero, iam non spes nostras, quas nunc à longè suspicimus, verùm publica commoda solatiaq;, Te, per laudes secuti, colligemus. O felices illos

so-

soles qui nobis lucem operum tuorum aperient! ô beata tempora, quæ tuo splendore, quàm sua dignitate clarius nitescent! ô ver ætatis tuæ gratissimum! o vitæ spatia, iustitiæ cultu composita, temperantiâ sacra, prudentiâ veneranda, fortitudine admirabilia, omni deniq; genere virtutum opulentissima!

At, quæ tam subito noua
Terrarum, facies? iuuenescunt singula Regni
Lechiaci decora: an lepidis mens sobria vatem
Delectat ostentis? senile
Cum plumis exuit robur,
Ille, ipso nido, & prole clarus inclytâ
Signifer Regni, generosus ales.
Et iam trinacrijs nouum caminis
Fulmen recussum fert recenti
Viuidus rostro, geminumq; Moschi
Diuidit telo caput irretorto
Alitis, audax vincere, vinci
Assuetum; hic vitrei littora Vistulæ
Pæana clangunt. quæq́, refundere
Aurum obsoletæ mercis, & indigam
Auarioris copiæ sitim,
Lechicis olim didicêre Regnis:
Iam graues ferro reuehunt carinas,
Iam gladios, & acuta belli
Nouo ministrant militi.

Quin

Quin ipsa sponte, nasci arma imperat,
Natura Lechis prouida:
Subruit alto turbine putres
Quercus, & ornos tollit invtiles,
Plantasq; in arma fabricat nouas,
Gnosijs arbos tiliæ sagittis
Frondet, in flexos sinuatur arcus
Corneis ilex animosa nodis:
Fraxinus in teretes truncos, ut cespite ab imo
Quot trunci teretes sunt, tot cõsurgat in hastas.
Arcusq; parui, hostæq; paruæ,
Cum plantis solidè crescunt, & ab arbore adultâ
Accipiunt robur.
Ipse grauis senio, crudum thoraca lacertis.
Exuit antiquis Mauors, & pondus honestum.
Ingentis gladij paruum commutat in ensem,
Atq; iterum Iuuenis, primos puerilis in ausus
Loricæ modico cingit sua pectora ferro.
Nec gracilem versare pudet, iuuenilibus hastâ
Palmis, nec tenui paruas numerare pharetrâ
Ad belli rudimenta sagittas.
E heu Poloni, prodigiosior
Succedit ætas! non malè Sarmatas
Bellona ridet, non male Sarmatis
Fata Mouortem renouant adultum,
Cum puero sua Regna Rege
Masq; ipse crescit cum Puero Puer.
Iam diu pacis super otiosæ
Dormiit stratum, pigra feriarum

Iam diū nullis ſpecioſus armis
Feſta ſub tecto ſalit Africanis
Splendido tignis, pudet heu! ſupinum
Induit plumis caput, & lybyſſæ
Alitis criſtas, galeæq; toruam
Gorgonem ciſtis, uitio ſenectæ
Obſerat. Inde alio labuntur tempora gyro.
Stringe acië Iuuenis Mauors, poſt lōga ſenectæ
Tædia, & ad pueri propior penetralia Regis,
Et teretes clypeos, fer parua haſtilia, ludo
Otia & exigui plumbum vocale Colubri:
Infantiæ Regalis horum
Amor, paternam natus adoream
Æquare, primis dum licet oſculis
Ferrum oſculatur, brachia penſilem
Rapturus enſem tendit, & horrida
Aſpice, quàm ſtricti puerum delectat imago
Ferri, vulnificuſq; chalybs, & ahenea rauco
Machina mugitu reboans
Quiſquamnè ſenſus Baltidos æquori
Dudum rebelli? num reſonas cauâ
Concha triremes, cedere pertinax
Innare geſtiet, Polonos
Viſurum gladios, non ſine liuido
Pallore, vindici mucrone iuſtos,
Et iuueni ſua ſigna Marti
Opponet? Eheu perduellem
Qui ferro repetet vindice Gottiam,
Iam puer paruo lateri fidelem

Sub-

Subligat ensem
Iam fuluum capuli versat ebur, ferox,
Innoxiosq́; exercet ictus,
Mox refugo metuendus hosti.
Ille, & gramineo figere cespite
Vallum peritus, castraq́; mutuis
Arcere fossis, & locare
Hâc equitum statione turmas,
Illâ pedestres, non pueriliter
Secum consilio certat, & hosticas
Hâc arte Regius puer cateruas
Cædere fusas
A tenero meditatur vngue.
An & pelasgus non meruit latro?
Olim pauper ad algidas
Caucasi rupes, modo gloriosæ
Virtute an astu victor Achaiæ?
Piget fateri. Tollite barbari
Lunæ occidentis signa, cruentior
Sors aleam mutare cogit,
Atq́; iterum meliore marte
Retro palantes Asiæ Tyrannos,
Regnorum spolijs graues,
Iam diu, ad limen Patriæ reduci,
Arcesq́; Bizanti superbas,
Pro Caspijs mutare vicis,
Iugoq́; rursus colla reciproco
Impiè multis dominata Regnis,
Subijci fatum est. Oriens videbit

An ſeruitutis anxius nimis ſuæ,
Poſſe deſperat fieri, ſuoq;,
Eripi ſeruus dubitat Tyranno
Poſſe? me vatem generoſus audi
Coe ſurgens. Nam mihi Sarmata
REX ORIENS ita fatus. Eheu!
Fatidicis liquido volucrē ſuper æthere pēnis,
Mens iterum mea, me reliquit.

R.P.S.Z.S.I.

PANEGYRICVS

In laudem Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini D. Valeriani Suſzkowski Protaſewicz, Epiſcopi Vilnenſis, Collegij & Academiæ Vilnenſis Fundatoris. 1640. *Nomine Academiæ.*

AVguſtus hic vniuerſæ gloriæ apparatus, quo ſæcularis annus Societatis, in applauſum Academiæ euoluitur, non pluribus annorum partibus conſpicuus; quàm meritis Illuſtriſſimi Antiſtitis *Valeriani Protaſewicz Suſzkowski* illuſtris; oculis atq; animis noſtris obuerſatur. Ille enim, inter tenera naſcentis ſæcu-

ſæculi incunabula, animum venturis poſteritatis commodis, aptauit: inter aſſurgentia ætatis increméta, deiecta boni publici præſidia, litis aduocatis, inſtaurauit: in adulta beati ſæculi perfectione, maturis ingeniorum operum fructibus, conceptam Votorum implet voluptatem. Nemo igitur hodie venerandam ſacrorum maieſtatem, integro gradu perſtitiſſe cogitat, quin Præſulis inuictam fortitudinem, ſub onere triumphantem agnoſcat: nemo ampliſſimo ſcientiarum cultu, inſtructas ſapientiæ ædes ſuſpicit, quin ſapientiſſimum Academiæ Parentem, publicis commodis ſe impendentem excipiat: nemo religioſæ virtutis ſacrum domicilium obſeruat; quin erectam ſanctiſſimi Antiſtitis pietatem, ad venerationem aſſumat. Nimirum, vt immortalitatem Valentianus mereretur, immortalia factorum monumenta, ſæculis intulit: vt vero vinceret, diuiſis per multa merita virtutis inſignibus, amplius extendit. Tantùm igitur ſupra multorum virorum illuſtrium fortunam eminet, quantùm illi ſupra communem. Promouerint alij generoſos animi ſpiritus, ad virtutis amplitudinem, vt vitæ breuitatem compenſarent: obiecerint alij nobiles conatus tempori, vt effuſam labentis fugam, coërcerent: ille infra dignitatem ſuam ratus, quod commune, tantummodò ſatum excederet; meritis ſæpius auctis, ſæpius

fa-

factus est immortalis. Audete posteri, ad pulcherrimum vitæ decus præeuntem, sequi! ego quos in progressu nobilissimi studij gradus trãscenderit, digito monstrabo: & maximis eius meritis, quibus Societatis impleuit sæculum, grato officij testimonio, animum deuouebo.

Primus æternitatis occupandæ labor, in adolescentia constitit. Est enim hæc ianua quædam, quâ, ad virtutis vsum intromittimur: quam, si quis delicato pede inscenderit, fatigat passus: si effreni licentiâ insolenter inualerit, offendit virtutem; & veluti fatali allisus scopulo; ad perénes vitæ errores, damnatur. Confine scilicet virtuti vitium, mendacia boni alit; vt ingenuos, specie libertatis ad licentiam, teneros, dulcedine quietis ad otium, nobiles, gloriâ generosi animi ad cupiditates pertractos sceleris audaciâ infascinet. Vicit tam immanem ætatis Scyllam, felici uirtutis passu Valerianus, & nobilem, equestris dignitatis libertatem, in tuto collocaturus, adolescentiam ad literas duxit: vt cum intra modestiam iuuentutis, intra exercitationem laboris, intra præceptorum moderationem, inconstantiæ deposuisset pericula; tum par sibi, & conceptæ de se expectationi, in publico, ad auitum nominis decus decurreret. Parum tamen, ingenuo generosæ mentis studio visum, discendo iuuentutem excollere: nisi simul, venturam aduo-

aduocaret ætatem, & qualem deinde habere cuperet, à teneris edoceret. Quæcunq;, itaq; ad eum peruenissent præcepta, non subsistebant in puero, sed præcedebant virum: quæcunq; mores attigissent monita, non deserebantur in opere, sed alebantur ad maturitatem: quæcunq; consilia, coram deliberassent, non deficiebant inter aures, sed præibant, sequentem salubriora. Hic ille, primùm aris accubuit, vt religionis integritatem secuturam mereretur: superos inuitauit, vt Præsidia contra hæresim assurgentem colligeret: ingenium explicuit, vt nascentes perfidiæ dolos interciperet, labores vicit, vt hostes fatigaret. Hic, consilijs Sectariorum interfuit, insidias perspexit, euoluit fraudes, fædera confutauit. Hic, excursiones intercepit, instruxit acies, victoriam extorsit. Mactè animi, inclyte Valeriane, satis in palestra, satis in vmbra certatum est. Permitte dignitatem tuam in publico crescere, ne aut tanquam fortuita cotemnatur, si repête eruperit, aut tanquam incerta, iudicio laboret, si in priuato adoleuerit.

Præstitit sanè quod debuit, & pulcherrimo scientiarum virtutisq; comitatu conspicuus, à literis, in Regiam se recepit. Cuius enim arbitrio, certiùs vitam probaret, quàm eius, in cuius iudicio, vniuersorum occuparet suffragia? aut in quo melius Rempublicam pernosceret, quàm in

Principe? Quoniam vero, ex instituto virtutis, leges vitæ dixerat, non ex consortio rapiebat aliorum: nusquam dissimilior aulæ, quam in aula extitit. Non ille cum cæteris, patrimonio, luxum educare, non fastum ditare auro, non voluptatem molitie alere, non opibus emere licentiam, sed prudenti modestiâ, officiosaq; Principis obseruatione, virtutis æstimationem sustentare.

Hâc rectissimâ viuendi ratione, intra bonorum merita atq; æstimationem conseruatus; cum multos apud Principem honores, multaq; officia meruisset, Sacramento Sacerdotali, DEO Optimo deuouit vniuersa: vt quâ gloriâ, virtutis constantissimæ, obtinuerat testimonium: eâdem, etiam virtutis præmium dispensaret. Atq; hoc est, certissimum animi rectè dispositi argumentum: honorem virtute mereri, collatumq; apud eandem deponere. Secuta pulcherrimum factum, bonorum suffragia, Principisq; clarior approbatio: donec aucta Episcopatus Luceoriensis insignibus, meritorum dignitas, in theatro honoris, palam ad venerationem exponeretur. Quam verò felicitatem, ab eo non promitteret sibi Luceoria, cuius dignitas, nec fortunæ supplicauit, nec repentino assurrexit fauore, nec suffragantium captauit manus; verùm eruditione ac pietate in altum prouecta, sublimem se, mortalibus exhibuit. Illustris, di-

dignitate factus, eam pariter illustrauit, non tàm auctione honoris, quam maiestatis nexu, & mutuæ dignitatis, suscitatis incrementis. Semper nimirum, cognata Valeriano sidera, natalem siderum retinuêre splendorem, idq; tantum sublimioris culminis ascensu præstitum; vt altius prouecta, illustrius, posterorum exemplis, & publicis commodis, præluçerent. Quemadmodum sol, quanto sublimioribus cœli spatijs fertur, tantò maiori luminis liberalitate, vsum sui, humano generi impertit: ita Valeriani virtus, quo altiùs constitit, eò radijs gloriosius diffusis, non expectationem solùm, Regis ac Patriæ, verùm etiam admirationem perstrinxit; vt exiguâ temporis morâ interiectâ, Episcopus Vilnensis diceretur.

Damnatum me idcirco, posterorum iudicia nolent, si in tanto virtutis cursu, tamq; sublimi passu honoris, fatigata oratione, res præclaras, è commodo sacræ Luceoriensis Prouinciæ gestas, intermisero. Faciam id equidem, sed non faciet pariter Luceoria, dum enim ego, meritorum dignitatem adoraturus, in laudibus succumbo: illâ grato animo, oratoris excipiet debilitatem, & posteris, clara Valeriani facta, ex memoriæ fide recitabit. Verùm in Lithuania quoq; commorantem, assecutus Præsulem, tanta vi doloris, in ipso prouinciæ limine corripior; vt subito calamitatis eius perculsus fulmi-

mine, orationem simul collapsam, ad spiritum vigoremq́;, reuocare non possim. Illam enim, religionis sacræ cultu, inclytam Lithuaniam, illam pietatis arcem, fideiq́; intactum sacrarium, supra centum, aliquot sectarum irruente in Poloniam turbine, raptari atq́; concuti, ingenti occasus periculo, animo conspicio. O abiectam pulcherrimæ regionis faciem, afflictamq́; conditionem! Indignum est, florentem Rempublicam, repentina turbari calamitate: quanto indignius, suauissimâ pacis voluptate auulsam, seditionibus armisq́; conuelli? Impium est, sacra maiorum intermitti, negligi religiones, instituta profanari: quanto scelestius, aras, templa ac Sacerdotes, ipsum deniq́, propè Numen, prouinciâ exturbari? Magno nimirum fato, magna aguntur; & ingentes ruinæ, paruis ruderibus impleri non possunt. Ecce verò Vilnæ, proh dolor; in Principe Lituaniæ vrbe, accerbissimâ sacrorum ignominiâ & fæderatæ impietatis, turpissimâ audaciâ, ante D. Ioannis basilicam, patibulum infame ad professionis Catholicæ ludibrium erigitur; tanquam extremo supplicio, religio & Deus mulctarentur. O mentes profligatas! tanti nè erat perire, ut publicum scelerum monumentum, æternitatis erigeretis detestationi? Melanchtoni quoq́;, à Palatinis quibusdam, Petrus Gomonsius Legatus mittitur, vt religionem Germaniâ

niâ aduehat;& quandoquidem,ipſa ſibi menda-cia non conſtarent, incertis animis, certos errores, à famoſiſſimo impetret hæreſiarcha. Eo deniq; prouecta eſt ſceleſtiſſima amentia, vt ſacri oratoris authoritas, armis, quoties peroraret, obſideretur: montes ab eiectamentis vrbis, feneſtris baſilicæ D. Ioannis increſcerent: templis ſquallentibus & deſertis, luci, extra Vrbem, ad cænam Caluinianam frequentarentur: hæretici deniq;, ſcelerum audaciâ, quam inuexerant perculſi; de libertate tam multiplicis religionis auferenda, coram Rege, in Senatu publico agerent.

At, ita ne præſentis gloriæ triumphum, reuocato ſquallore confundam? ita ne laudes, calamitoſis interpellabo ſingultibus? Solent præteritarum memoriâ tempeſtatum, ſerenari triumphi; ſolent accendi gaudia, decurſu lacrymarum; ſolent attolli animi, occaſu periculorum; nihilq;, adeò in ipſa felicitate magis oblectat, quàm miſerum fuiſſe. Quomodo tamen ruinas appellem, Valeriani meritis exæquatas? quomodo ſquallorem, Valeriani ſidere glorioſum? Labor ille, in aduerſis inuictus, illa pernox, in animorum excubijs vigilantia; eâ fortitudine impetum ſuſtinuit, ut, non ad iniuriæ tantùm pænitentiam, verùm etiam, ad melioris fortunæ ſtudia, temporum iniquitatem coegerit. Arduis irritatus, maior ſurrexit;

& dispendia temporis, immortalibus commodis pensaturus, incusso prouinciæ, defectionis pudore, ad constantiorem fortunam, eam excitauit. Nec vinci religio poterat, quamdiu Valerianus staret, nec ruere, quamdiu subleuaret.

Ad huius vero nobilissimi belli præsidia, Socios quoq; IESV aduocauit: siue, ut hostilium copiarum turpitudinem, ex Germanis Bohemisq; profugis congestam, clarissimâ acie exprobraret: siue; vt mortalitate profunctus; hostes quos in uita profligârat, fato quoq; suo premeret. In hoc itaq; tam salutari opere, ad præsentis ætatis subsidium; tam illustri, ad subsequentis memoriam; tam necessario, ad omnium temporum felicitatem perpetuandam; non meruisse solum, sed occupasse penitus immortalitatem, Illustrissimus Antistes uidetur. Audeo, aliquid gloræ, promittere à monumentis, magnificè erectis; audeo à statuis, magnificè instauratis; quia tamen, caduca hæc, vicissitudinis fulcra sunt, æternitatem constanter non ferrent: at, fædus sacri belli, contra hæreticos pactum, copiæ collectæ, exercitus perennis prouisio, non segnius, contra obliuionis injurias, quàm contra religionis, agent desertores. Succedent tardi, parentibus nepotes, nepotibusq; præsidiariæ acies substituentur, in omnibus autem Valerianus dimicabit, in

omni-

omnibus vincet; quia ut pugnarent, vincerentq́; effecit. Quæcunquè ætas, bella feret, quæcunq́; erudita arma tractabit, quæcunq́; hæresim premet, premet autem omnis: nulla sine Valeriani numine, atq́; gloriæ eius auctione, perfidiam oppugnabit. Immortalis, iniuriæ diuinæ vindicta est instituta, totaq́; æternitas prælijs impendetur; ne temporali pænà indulgentiam obtineant, æterni criminis rei. Quot viri literas stringent, quot calami libros ordinabunt, quot animi instruent acies, toties Valerianum præliantem, longa admirabitur æternitas. Nemo eum à gloriæ communione arcebit, cuius vicariâ potestate, res geretur ac fortunâ.

Magnum itaq́; profecto, & immortale opus præstitit Valerianus, & nescio magis gloriosum, an pium? Quem enim animum, in Deum superosq́;, sanctissimum Præsulem gesisse arbitramur, cùm eius vitam, eripere fata potuerint, pietatem non potuerint. Exiguum duxit, tantum Dei causâ geri, quantum mortales permitterent vitæ rationes: nisi ultra vitam quæreret, quo breuioris fati, pensaret damna. Plus ausus quam mortalitas posset; plùs fecit, quam multi auderent. Vt pius semper esset, pietate quæcunq́; suæ ditioni subijcerentur, imbuit: & bona, à Republica, virtuti honoriq́; suo collata, summo consensu, sacri Collegij Præsulum Vilnensium transcripsit cælo: veri-

us autem, Deum in terris debitorem fecit, ut in cœlis, obligatum inueniret. Quid, quod aliorum etiam pietati prouidit? quod vltra sui nominis metas, ciuium salutem quæsiuit? quod fortunæ audaciam, ac vicissitudines, in posterum sustulit? quòd, inquam, vniversitate Vilnensi institutâ; vt cum pia tenerioris ætatis eruditione, virtus cresceret, & cum firmitate corporum, religionis robur augeretur, eandem Societati regendam fouendamq; addixit? Sentiet profectò, quisquis rem altiori cogitatione aggressus fuerit, non vnius hic orationis materiam offerri: verum tot ætatum merita, quot, Academia natales celebrabit: tot, linguarum encomia, quot, eruditione instruxit, tot, generium laudes, quot. instrumenta laudum ex ea desumpsêre, aut accedent desumpturæ.

Cùm enim hæc potissimum, causa extiterit, à qua infelicitas temporum exorta; hæc flamma, à qua libertatis ac religionis conflagratio suscitata; hæc calamitas, ob quam vniuersa Lituania confinesq; prouinciæ grauissimè vexatæ; quod literæ, in ijs partibus inuenirentur rariores: vindicatæ deinceps periculis, ereptæ incendio, liberatæ vexatione, nonne Valeriani memoriam, pulchræ pacis sinu alent, reparatæq; beatitudinis fructu, gloriam eius cumulabunt? Obligari profectò prouincias, hoc grati animi studio, non ciues tantum

agno-

agnoſcunt, verùm etiam exteri vrgent: atq; inter eos grauiſſimus rerum ſcriptor, idemq́, cultor humaniſſimus Poloniæ, Florimundus Remundus, cum hoc, maximum detrimentum, florentiſſimo quondam regno intuliſſe aſſerit: quòd bonæ literæ per prouincias, hæreſi affectas quærerentur. Multum præterea intererat, an licet pericula ab exteris, non inueherentur, alerentur tamen domi; cum è propinquo periculoſius agatur. Chriſtophorus quidem Hengedorphius, ad inſtituendam iuuentutem, Poſnaniam accitus, primus Lutheri dogmata propoſuit diſcipulis; quem collegæ ſecuti, peſtem animorum auxerunt. Quoniam itaq; & bonæ literæ inductæ, ut cederent uitia; & boni uiri adlecti, vt cederent vitiorum Magiſtri, vtrobiq; autem ſalus publica quæſita: nemo communem vitam cum eo non diuidet; qui communi bono vixit. Beatam demùm Lituaniam, in qua non Mars tantùm; uerùm etiam Apollo, publicè honoratur! Iniquum enim, arma quibus alienam vim arcemus, trophæis ſuſtentari, inferri templis, locari in Capitolijs: literas, quibus bella ciuilia reprimimus, quibus Religionis in Polonia, ruentis ſalus erecta eſt, extra curam abijci. Vtinam quamdiu armis erudiuit animos Lithuania, bonis quoq; artibus imbuiſſet, felicitate illibatâ, perpetuò beati; ſilentibus bellis externis, domeſtica mala, non ſenſiſſemus.

Glo-

Glorietur itaq́; Auguſtus, Romam à ſe marmoream excitatam; pulchrius reſplendet, acies ingeniorum, ſcientijs à Valeriano expolita; & magnificentius audit, olim apud exteros inculta Lithuania, hodie, Valeriani beneficio patrona atq́; hæres literarum.

Correcta eſt inertia præteriti ſæculi, futuriq́; peccata intercepta: ac, ne inquietioris animi motus, deiectam tempeſtatem, iterum attollat; mentes, literarum præſidio munitæ. An vero literas, eſſe tutiſſima boni publici munimenta, cum omnium ſæculorum ſuffragia, magnificis ſtudijs; tum Principum noſtrorum iudicia auguſtis decretis; non ſatis clare comprobarunt? Vt intra ſæcula noſtra, memoriam contineam, Sigiſmundus Rex, verè Auguſtus, bonas literas, ab heroibus Poloniæ atq́; Lituaniæ, cum ſocijs aduocatas, beneuolo ſinu excepit: Stephanus Battoreus, Rigam, Derpatum, Polociamq́; eas intulit: Sigiſmundus III. Smolenſcenſi, Orſenſi, Vendenſi, Cracouienſi Collegio auxit. Vladislaus IV. vniuerſas ſingulari patrocinio, & approbatione complexus; Nouogrodeci ſedibus donauit. Verùm ego imbecillem aciem, ad tanta maieſtatis culmina erigere non auſim. Magnæ hæc fortunæ munia ſunt, coram Regibus, ac etiam de Regibus, ex dignitate diſſerere. Vulgo, cum à latere dignitatis arceatur; ſatis à longè ſpectatam maieſtatem.

pro-

prono vultu aderaſſe.

Ad vos ergo animum confero, ingentes animæ, magni heroes, patriæq; vindices, Stanislae Hoſi & Andrea Noskowski quorum meritum, in approbatione Societatis, bonarumq; artium, vt æquaret Valerianus, ſecutus eſt exemplum, vt vero cum vtroq; vinceret, poſteris præripuit. Stanislaus nimirum Hoſius S. R. E. Cardinalis Eminentiſſimus, nec non Illuſtriſſimus Antiſtes Varmienſis, vt quos Tridenti, in Senatu orbis, publicos hoſtes decreuerat; eos in Patriam redux oppugnaret: aciem nouam ex Italia, Sociorum IESV duxit; eamq;, quâ proximè hæreſis imminebat, Brunsbergæ collocauit. Primam hic eruditionis, pietatiſq; famam, ſuo ſæculo in Polonia obtinuit: quam vt cum poſteris diuideret, expreſſam in voluminibus literarum, reliquit. Societatem ſemel amplexus, ſemper ſuſpexit: eamq; *margaritam*, quâ nihil pretioſius in orbis nundinis, Tridenti vidiſſet; appellare ſolitus eſt. Dignus profectò vir, cui ea, vniuerſo ſui pretio, æternitatem mercetur. Illuſtriſſimus porrò Andreas Noskowski Epiſcopus Plocenſis vt Epiſcopatus ſui augeret reditus, collegium Societatis, Pultouiæ fundauit. Itaq;, in annuo cenſu, prouentum numerauit animorum; & non ſibi tantùm, verùm etiam cælo ditando ſuffecit. Quanta quanta Maſouia eſt, ad eam vniuerſam me-

meritorum suorum amplitudinem extendit; cum ab hæresi integram conseruauit. Beatam prouinciam tanto Atlante! in quo, orbis religio præceps, substitit.

Prodeant etiam in fastos, Illustrissima cœli Lechici sidera, Martinus Szyszkowski, primùm Plocensis, Cracouiensis deinde Episcopus; & Nicolaus Szyszkowski Varmiensis Antistes; quorum alter; literas, authoritatem & opulentiam, ad Societatis nomen augendum conuertit: alter Szyszkowianæ domus beneficia, nouis accessionibus, auxit. Martinus enim Szyszkowski, eloquentiam, quam ex Mureto & Bentio, Romanæ facundiæ fontibus hauserat; contra Equitem, Societatis calumniatorem, scriptâ Apologiâ effudit: authoritatem, quam legati Socius, apud Serenissimos Austriæ Archiduces sustinuerat, ad collocandam Societatem Luceoriæ contulit: opulentiam, quâ magnificè semper vsus, aduocandæ Societati Plociam, oblatis censibus impendit. Illustrissimus porro Nicolaus Szyszkowski, erectâ Ressel ij Societatis Residentiâ, optimus nepos, maximi Antistitis, munificentiam impleuit. Accedit Illustrissimus Præsul Posnaniensis Adamus Nowodworski, qui vt publicam rem iuuaret, de auitis possessionibus, communi Religionis bono, Lomzæ Collegiũ erexit; & ne successione à domino possessiones defi-

deficerent; hæredes immortales, vniuersam Societatem, ac inprimis Deum fecit.

Quo verò honore producam, Illustrissimum Nicolaum *Christophorum Radiuilum*, Ducem in Ołyka & Niesvviz S. R. I. Principem, & Palatinum Vilnensem? Debet ei Societas plurimùm: vnum queri potest, magnitudine beneficiorum eo se adactam, vt æternum deberet. Ille tamen, vt liberam ad posteros trāsferret, perpetuis beneficijs debita auxit: & ut satisdatum ab ea significaret, Nesuisij Collegio magnificentissimo locato, domesticam fecit. Quid etiam de Illustrissimo *Ioanne Carolo Chodkievicio*, Palatino Vilnensi, supremo, exercituum Lithuaniæ Duce, dicam? Fortissimus hic Imperator, vt bello defensam patriam, pace ornaret, & immortale bellicarum virtutum monumentum, non ex bellicis tantùm trophæis, verùm etiam ipsis bellis erigeret; æternum belli Sacramentum, contra hæresim insurgentem, Societatis Collegio Crosis instituto, exegit. Vincit itaq; etiam post fata, nec hactenus à bello destitit, vt hoc merito, Lithuania audiat, Duces habere semper invictos. Excepit dignitatem honoris, pariterq;, affectum erga Socios, Illustrissimus *Leo Sapieha M. D. L.* Exercituum Dux, Palatinus Vilnensis. Cum enim belli, pacisq; clarissimis artibus, ad eam magnitudinem me-

rita

rita perduxisset; vt vltra temporum angustias porrecta, ad immortalitatis gloriam protenderentur; amplitudinem sui nominis crescere noluit, quin simul augeret Societatem. itaq; Brestensi Collegio instituto, eam cumulauit. Manum, qua Patriam ab hostibus fortunatissimè est tutatus, priùs literarum exercuit patrocinio: quia magni Ducatus Cancellarius creatus, commissa sibi, publicæ fidei munimenta, stabiliendis Academiæ libertatibus, impendit: vt non inter arma tantùm, fortis Leo, verùm etiam, inter Musas, vigil; hostes terreret. Huius dextræ innixa Academia, immoto gradu perstat: vt enim in aliorum sinu iuuentutem, in aliorum maturiorem literarum deponat ætatem; ad Sapiehanæ manus beneficia, suam referat stabilitatem.

Proximus, officij reuerentiâ, Illustrissimus Palatinus Smoléscensis *Alexander Coruinus Gasiewski*, vir bello & victorijs clarissimus. Hic, quod superûm præsidio in bellis vteretur, veteri manubiarum iure, bellorum opibus, Societati IEsv, Dineborgi & Vitepsci assignatis, spolia cũ superis diuisit: atq; dũ à recenti Moschorum victoria, ad hæc ipsa trophæa augenda animum confert, assignatis operi vicarijs, ad triumphum, à socijs, est euocatus. Neq; Illustrissimi D. *Petri Tryzna* Palatini Parnauiensis merita, permittet fama emori, funda-

men-

mentis Bobroicensis Residentiæ innixa! sed neq; inanima tantummodo monumenta beneficiorum exhibebit; verùm etiam gratis officijs, pectora eriget; & animos obtinebit incolarum. Superest cæterorum fatis, diuiq; superstit vouemus, Illustrissimus *Stanislaus Radiuilus* Dux in Olyka & Nieswiż, S. R. I. Princeps, M. D. L. Cancellarius, Collegij Societatis IESV Pinscensis fundator. Fruitur hic hodie posteritate suâ, & inter gratos Societatis honores triumphat: vt cùm aliorum merita, producimus memorando, Radiuiliana beneficia se ipsis perennentur. Quid? cum à prima ætate Societatis in Lithuania, nullo æuo, Illustrissimæ huius familiæ, beneficia & fundationes sint interruptæ; an non ipsa Societas illius perennitate quodammodo perpetuatur? Spondemus ô Principes Illustrissimi animum: & quemadmodum nulla præterijt, nullaq; est ventura ætas; quæ nos absoluat beneficiorum debito: ita nulla intercedet, quæ grata interrumpat studia. Quemadmodum enim aquæ fontium, licet perennitatem aliundè non mendicent; eoq; fortunatissimè fluant, quod interlapsæ agris, fertilitatem quam conferunt, inuicem non recipiant: ad beneficij tamen memoriam, à viatoribus coronantur: ita Illustrissimæ familiæ vestræ, munifici fontes, quamuis sua fortuna, sibi alijsq; sufficiant; no-

ſtrum tamen admittent obſequium; non ad ornamentum dignitatis, ſed ad beneficij teſtimonium. Suſtinebit deniq́, Magnifici *D. Ioannis Moſzynski*, nobiliſſimam gloriam, Novogrodeci inſtituta fundatio, & nè immemori ſuccumbat tempori, conſtans memoria laborabit.

Non aberraui, ab Illuſtriſſimo Antiſtite Valeriano, per tantam ſeriem, clariſſimorum virorum digreſſus, ſed in cuiuſuis facti ſimilitudine, præſentem aſpexi; atq́; oratione nobiliſſimos heroas præteruectus, & literarum ab illo inſtitutarum dignitatem ornaui, &, vt ad ſupremum pietatis eius admitterer monumentum, impetraui. Quis enim, uniuerſa virtutis argumenta, orationis anguſtijs, includere præſumat? Obverſatur animo, auguſta Cathedralis Baſilicæ Maieſtas; ſacro oratore, à Valeriano inſtructa: at auguſtior hæc vox eſt, quâ olim Epiſcopus & ſenator vſus, quàm vt à priuato, laudibus excipi poſſit. Occurrit munificentiſſimæ pietatis liberalitas, quâ aſſignatis cenſibus, literarum pauperiores alumnos, perpetuo alit: verũ in tot mortales diuiſa beneficia, latiùs ſe pandunt; quàm vt breui ſermone adſtringantur. Atq́; hæc ipſa quamuis magna ſint, maiora tamen ſuperſunt. Quæ latera, præter periculum vires ſuas expediant, vt publicis Valeriani curis ſe ſubſternant? quæ

quæ animi vis, adeò forte pectus offerat, vt inter labores, animis ſalutares exantlatos, non defatigetur? quod mentis lumen, adeò conſtantem tenacemq; aciem, intendat; vt inter eximia pietatis eius opera, ornandis cumulandiſq; ſacrorum honoribus impenſa, non hebeſcat ac deficiat? Præterire tamen ſine applauſu & acclamatione non poſſum, pietatis typum, ſanctitatis exemplar, magnanimitatis ſtatuam, Valeriani inquam imaginem: quam ſupremo amoris erga Societatem argumento, apud ſocios Vilnenſes depoſuit: vt cum ijs ſemper uiueret. Quod enim deſiderium, dulciſſimo facto, præfixum arbitramur, præterquam perpetuam illius, ex vſu noſtro voluptatem: perpetuumq; ſociorum, ex præſentia eius, & conſpectu, gaudium. Abſoluiſti, Parens & Præſul optime, ſæculorum curas ſolicitudine, ne cum tibi plurimum deberent, quid potiſſimum præſtarent, quærerent diu: cum in imagine, expreſſa deſideria, poſteris porrexiſti. Obligamur igitur, ex uoto tuo, noſtroq;, ad hoc grati animi teſtimoniū, vt quandoquidem, religioſæ virtutis domiciliū, à te extructum, immortalitati tranſigendæ elegiſti, nos, curâ ſtudioq; communi, ne animis noſtris atq; memoriâ auellaris, contendamus.

Intuebimur eodem penicillo, quo tuum vultum, præteriti ſæculi, æuum expreſſum; tuoq; beneficio, ætati quâ longiſſimè abſumus,

immiſſi; maiores noſtros, teq́; intra eos, auguſtiori, formæ & virtutis dignitate eminentem, ſpectabimus. Ac modo quidem, auguſtum *Sigiſmundi* Senatum ingreſſi, numina illa Poloniæ, purpuratum Hoſium, palliatumq́; *Noskowski* Tecum; hæreſim grauibus ſententijs, mulctantes audiemus: modo mitiori conſilio collectis, & de Societatis laudibus differentibꝰ; venerabundi aſſiſtemus: modo in publicis conuentibus, roſtris, atq; templis, contra perfidos fulminantibus; non tacitâ voce, ſed publica gratulatione applaudemus. Quoties præterea, diuina acies oculorum tuorum, noſtrum obtutū perſtrinxerit; occurret prima lux, quâ Lithuaniā aſpeximus: occurret nobiliſſimus olim in Lithuania vates, Palatinus Vilnenſis Niger; idemq́; Caluini ſectator acerrimus; qui, cum tanto concurſu, Socios ambiret populus, vt vectigalia ijs imponerentur, & plebs apud nobilitatem confertiſſimam, acceſſum emeret; illachrymatus exclamauit. *Atqui hi nos, ex vrbe exturbabunt.* Et ſuperi quidem, vt merita tua coronarent, ſæculari anno Societatis, exercitium religionis Caluinianæ, Vilnâ, interdictis Reipublicæ excluſerunt: nos quemadmodum tuis auſpicijs, ad initiandam hodie proceſſimus immortalitatem, ita deinceps eandem, tuorum meritorum grato cultu, promouebimus, perenniq́; obſeruatione excolemus.

PA-

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini D. Georgij Tyszkiewicz, tunc Samogitiæ Episcopi, ex Vrbe reducis. 1641, nomine Collegij Crosensis. S. I.

Quis nouus iste dies? Totis infunditur orbi,
Lux facibus; seseq́; aucto mirantur in igne
Sidera; & accensis Samogitia fulgurat aruis.
Cedite fatales, sub tanto lumine noctes,
Et pauor, & cæcis errantes passibus horæ.
Vsq́; frui iuuat, vsq́; peti, sine nube serenum,
Continuoq́; dies per gaudia ducere plausu.
Non rudis hic splẽdor, nõ hæc vulgaria flãmæ,
Signa lego; magno iactant præsagia mentem
Omine. Causa latet. Lateat; sed mole laborat.
O Ciues, ô cura Poli? num præfuit olim
Ætas, quâ tantis arserunt sidera tædis
Promite: narratis ne Patrum, vel lege tenetur
Par meritum cæli, par nostræ gloria terræ?
Exoluat fortuna fidem, ius dicite. Culpa

Eſt, meritum tacuiſſe ſuũ, dum publica vocẽ
Res ſoluit, mutumq́; iubet perrumpere pectus.
Neu tãtus ſine laude fauor, ſine numine tantũ
Se donet prohibere decus! ſolennibus aræ
Aſſurgant feſtis, & docto gloria cultu.
Ecce coruſcanti, quâ uaſtum cardine cœlum
Panditur, ingentis moles patet amphitheatri,
Auditurq́; chorus, cantuſq́;, metrumq́;, lyræq́;,
Et fractâ reſonat diſcors concordia voce.
Ipſe Pater medium ſcenæ complexus Apollo
Occupat, illuſtri diſponens gaudia vultu.
Ipſe lyrâ, vincitq́;, ſuâ, vincitq́; canendo
Ipſe lyram: quâcunq́; volet mirabilis arte.
Materies cantus, bona verba impendere luſtris
Et celebrare nouum lumẽ, mortalibus ortum.
Aude anime! & ſocias tantis adiungere laudes
Laudibus, & Superûm fidei, committere, curas
Fatorum, quid luce ferant, quid ſidera condant:
Sit ſatis, hoc placuiſſe Polis; laudemq́; mereri
Cœleſtem. Grauibus momentis aſtra triũphãt.
Splendeat ignauis non intercepta tenebris,
Lux hoſpes, cœloſq́; diu terraſq́; ſerenis
Exhilaret vultũs facibus, ſeu filia Phœbi,
Seu ſoror eſt, ſeu illa Parens, ſeu hoſpita cœli
Proceſſit maiore domo, memorabile magni
Numinis inuentum, laus ingenioſa creantis.
Felices terræ, quibus hæc fortuna refulſit,
Et quibus excurrens, ſe noſtris intulit oris!
O pulchrum cœli decus! ô regina dierum

Siste facem quæso terrarum te superadde,
Splendori, liceat demum te ferre beato
Aspectu, liceatq; frui velamine pulso.
Iam precibus cedit, iã pulchrã Cynthia frõtẽ
Prodit, & augustam media inter cornua stellã.
Lumẽ habet duplex, duplici sed lumine maius
Lumẽ habet; magnũ sustentans brachia Phæbũ.
Agnosco vultus, Diuinaq; Præsulis ora
Tyskievij, Diuasq; manus, & pectus anhelum
Numine, Romanis quod magnus spirat ab aris
Vrbanus. Nosco maiestatemq; serenam,
Immensumq; decus natali lumine partum,
Candida enim claros impendit Cynthia currus
Hæredemq; vehit, per Patria stemmata Regem;
Et quocunq; vehat, reduci populusq;, Patresq;
Applaudunt, multo laus pectore militat vni.

ET verò, quid ni vniuersa Samogitia, suscepris pro tuo aduentu votis, in gratulationem proruat, Antistes Illustrissime? cum laborantia expectatione desideria, in præsentiæ tuæ conspectu, conquiescant. Ille ipse, pulcherrimus magnæ mentis impetus, qui te, gloriosissimis studiis, Romanæ vrbis inuisendæ prouectum, oculis Samogitiæ subduxit; animorum quoq; nostrorum impulit affectus: vt cogitationes tui cupidas, per desideria, te comitatura expediremus; totoq; tempore, quo

à no

à nobis abesses tecum peregrinaremur. Itaq; cum te nobis restituisti, nos nobis restitutos esse gaudemus, tibiq; nouo beneficio obligatos. Diem verò illum, suscepti à te pucherrimi operis auspicem, nostrorum animorum testem! quantis tum encomijs meritorum tuorum, ad te comitandum populi contenderint! quàm concordi significatione voluntatum, per inclyta virtutis, dignitatisq; tuæ decora, se prouexerint; quo ardore animi, contra fatorum audaciam, & aduersos itinerum euentus, decertarint! Quamuis enim, supra fortuitos casus, dignitatis tuæ magnitudo consisteret; ad tam sublimem nihilominus felicitatis gradũ, animos erigere, sine metu, non poteramus: vt cogitationes etiam nostras, non solùm fortunam, transcenderes. Cum id tibi optaremus, quod merebaris: optare, quantum debuimus, imbecillitate nostra depressi, non poteramus. Ignosces igitur animo, magnitudine tuâ laboranti, & fortunam, quam in prospero reditu, vniuersi adoramus, intra virtutis tuæ monumenta, annumerabis. Iucundum enimuerò, & magnificum spectaculum, ciuibus tuis redux exhibes, nullis casibus dignitatem concussam, nullis fatigatam periculis. Itaq;, in fortunatissimo reditu tuo, non tantum timidum illum amorem, admiratione præsenti damnamus; verùm etiam admirationem ipsam, ita di-

distinguimus: vt cum eandem ab aliorum fortuna descendentem attoniti excepimus, à tua præsentia erumpentem, propter virtutis maiorem claritatem, vniuersam ad lætitiam transferamus. O beatam lucem quæ nos præsentiæ tuæ lumine recreauit! ô aurea sidera, quæ nobis reuexisti! reuexisti dico? Quæro verbi dignitatem, quâ lætitiæ par assurgam, nec reperio. Verius tamen afferam, te animis nostris inuectum, cum illos per affectus subires. Nescio profectò, an cuiuspiam gloriosior ad suos fuerit reditus? Multi fastu maiore, multi ãpliore apparatu, at nemo sinceriori honore, exceptus est. Nam, quod in aliorum salutationibus, noctes sint facibus fractæ, quod viæ, triumphali arbore coronatæ, quod prouinciarum Vrbiumq; portæ, in arcus contractæ; habet hoc aliquid gratiæ in oculis, nihil in animis: nam & illi ignes, fumosas sæpe spirabant blanditias; & serta, adulationem inuoluebant; & portæ, non magis arte, quàm metu contrahebantur: at, te Samogitiam tuam repetentem, interno sensu vniuersi cinxerunt, lætitiam suscitarunt in applausum, animos in theatra erexerunt. Tradunt fasti Heroum, Iulium Cæsarem, Orbis, vrbis, atq; sui demum clementissimum victorem, plurimum gaudere solitum, si eorum, quos obuios haberet, oculi, ad aspectum suum, non caligarent; quod se

Vi-

victorem haberi nollet, nisi de animis ciuium triumpharet; & Imperatorem non agnosceret, nisi subditi. amoris penderent tributum. Fortunatum Cæsarem, si cum summa laude humanitatis, parem apud suos amorem inuenisset! verùm quoniam non sentiunt imperium, quod spontè non suscipiunt animi, fortunam, armis hostium illæsam, ira domesticorum euertit. Et huius quidem modestia, uicit, impotentem animi Macedonem, qui à nullo se salutari patiebatur, ab omnibꝰ adorari cupiebat: est enim procul dubio, pulcherrimum victoriæ genus, atq; supremum, ambitionem catenatam in triumpho humanitatis ostentare: Tuæ autem virtuti Antistes Illustrissime, cedat necesse est vterq;. Iulius quia non meruit; Alexander, quia noluit amari. Et amas amari, & mereris: quorum alterum, pietas tua præstat, alterum, dignitas cum humanitate postulat. Quòd verò affectus nostros beneficijs tuis, publicisq; curis, obligatos, ita suscipis; vt tuos invicem impendas: quod ad aures tuas, animumq;, vota pro incolumitate tua fusa, sine controuersia admittas: quod tuo optatissimo conspectu, frui patiaris, dicam ne maioris humanitatis, an liberalitatis sit? Tu uulgares animos, Præsuleâ dignitate, ad solatium eorum inclinata, sine munificentiæ laude erigas? Tu rudes sermones, applaudentis populi, sine au-

ctione elegantiæ, eruditissimo genio approbes? tu humiliora capita, sacro vertici assistere, sine magnitudinis incremento, permittas? Ad magnificentiam profectò, hoc donatiuum gratiæ tuæ, vltra liberalitatis terminos effunditur: tantò maiori æstimatione suscipiendum; quantò minori merito acceptantium, impenditur. Tu tamen, cum cæteros munificentiâ viceris, victoriam apud te non computas, nisi te ipsum vincas. Ei enim qui alios præcessit, nihil restat, præterquam, vt secum certamen suscipiat. Sæpius itaq; censum dignitatis tuæ, instituere consueuisti, vt ex eo opes, pauperum turbæ annumerares. Vidimus non rarò, atq; admirati sumus, limina tua, ædes, latera, egentium, uiliumq; animarum, turmis obsessa. Vidimus Præsuleam dignitatem, afflictis miserorum rebus leuandis, sese submittentem. Vidimus sacræ tuæ facundiæ aureum os, Christianæ religionis elementis, rudi populo explanandis, occupatum. Facis id sanctè, facis magnificè Præsul. Quid enim sanctiùs, quàm beatitudinis perennis, meritis aliquem donare? quid gloriosius, quàm in animis excultis, immortalia beneficiorum erigere monumenta? Nemo dignitatem, humilitatis vsu, atteri queratur; nemo maiestatem, amoris insignibus deprimi, nemo æstimationem, beneuolentiæ minui communicatione. Ita omnibus excellis, ita

ita te impendis; vt illi, beneficijs tuis crescant, tu, nullum magnitudinis subeas dispendium. Tuæ igitur virtuti Plinianum illud subscribo: *Scis vbi vera, vbi sempiterna sit gloria, vbi sint honores, in quos nihil flammis, nihil senectuti, nihil successoribus liceat. Scis quia contemptor ambitionis, & potestatis domitor, ac frenator animus, ipsa vetustate florescit.* Hac nimirum sola ratione, magni crescere possunt, si ad commoda inferiorum, se demittant. Non sequerer, Marcum Aurelium Augustum similitudine quadam tuæ humanitatis, ad se inuitantem; si in eo, exemplar tuæ pietatis quærerem: cum ille sis, qui exempla, non colligas ex alijs, sed illis præpares: verùm quoniam ad confutandam arrogantiam ab hoc genere familiaritatis abhorrentium valet; non inuitus, te annuente descendam. Iano, dies sacer erat, cum Aurelius, Imperatorijs conspicuus ornamentis, nullo comitatu, medium se captiuis permiscuit: vt vestis eius attactu, tanquam Numinis quodam afflatu, è vinculis soluerentur. Intelligant hoc velim, tuoq; & Imperatoris exemplo, discant humanitatem illi, quos, cum natura omnibus pares progenuisset; fortuna, supra aliquorum sortem extullisset; cœlum maiestate fingunt, & quædam veluti numinum idola, Cyri Persarum Regis, fabrilibus dijs persimilia, perpetuis terras inuoluunt tempestatibus;

mor-

mortalesq́, ab accessu, fulminibus continuis arcent. Non fouetur authoritas, superbiâ, sed premitur; & feralem vultus habitum, cum gratiæ deseruerint, parcæ inuadunt. Quisquis se magnum putat, nec vlli, de magnitudine sua communicat, quin minuatur; nondum ille ad summorum virorum sublimitatem excreuit: quorum proceritas, vmbram alijs & quietem præbet, nullâ sui iniuriâ. Seruent igitur alij, clausam seris dignitatem, nec vnquam ad cæteros nisi sub horrido vultu efferant; tua, in publico manet integra, manebitq́; maiestas. Hæc semper præstes, hæc audias: *Amor omnium, desiderium publici* affectus, digna tua virtute, fortunatissimaq́; nomina. Fiet id equidem, totaq́; posteritas tibi, amando nobiscum obligabitur: cum & memoriam, à nobis acceptam successione affectus instaurabit; & publicis meritorum tuorum monumentis, eandem confirmabit. An enim hæc beneuolentia tua, omnibus patens, non meruit, vt cū tu, nullum eius modum facias, nisi quem nostra neccessitas imposuerit; nos quoq́;, nullum eius encomiorum statuamus finem, nisi humani generis? Quid vigilantia, adeò latè excurrens, vt vniuersos studio suo complectatur? quid pietas in superos, ita sacrorum ædificiorum ornatu exculta; vt cœlites etiam, officijs obligarit? Quàm gratum, quàm amabilem te

po-

posteris exhibebunt? Quæ ætas, illi, non summè afficietur, in cuius sinu, & benevolentia, sui curas, antequam ipsa existeret, requieuisse cognoscet? quæ tempora, illius recordationem non fouebunt? cuius beneficio, factum esse sciënt, vt felicia nascerentur? Connexus est ordo sæculorum, vt benè procuratis, bona, sanctis sancta succedant. Itaq; nostræ ætatis, integritatẽ, vigili conatu asserendo, succedentem quoque, simul curas, atq; in nostris periculis, sequentia pericula, in nostris morbis, sequentes morbos, enecas. Dubium non est, mores quoq;, cum hæreditate transsumi; & vitijs paternis tabescere, virtutibus florere, posteritatem. Inter cæteras tamen pestes, nulla reperitur, quæ aut latiùs aut periculosius serpat, quàm porrecta à maioribus hæresis. Consequitur eam, ignaua mentis labes, turpisq; voluptas; & tandem, non solum vitia non timentur, verùm etiam amantur. Arborem fert India, Ensada dictam, fila quædam tenuia, terram versus, è ramis propagantem: hæc vbi radices trunci attigerint, occultà quâdam vi, adeò fortiter ijsdem connectuntur; vt conatu nullo diuelli possint; quod ne accidat, maturè ab incolis præciduntur. Ecce, elaboratum, naturæ artificio, hæreseos symbolum. Ad terram, per licentiam scelerum fertur, haustoq;, a radice veneno, ita cum ea coalescit; vt non humanâ,

nâ, sed diuina vi opus sit, ad eam conuellendam. Sensit hanc diuinam virtutem tuam, vicina Samogitiæ Curlandia: sæpiusq́; attonita suspexit, multos nobilitate inclytos, maiorum studiosissimos, ad religionis orthodoxæ cultum à te pertractos. O Præsul! ad mortalium felicitatem nate, quæ hæc ratio beneficiorũ, quis modus, quàm admirabilis industria, vt nihil, etiã priuatis conferas, quod non ad publicũ bonũ se extendat. Hoc enim ipsum factũ, quod ad aliquorũ tantũ commodũ directum videtur, duas ingentes Prouincias, Curlandiã & Samogitiam, beneficio obligauit. Conclamabatur sæpius, supra Samogitiam,

- - - iam proximus ardet.
Vcalegon - -

timoreq́; concussi, ne vicino igne deflagraremus; expauescebamus. At tu, cœlitus bono nostro datus, flammas restinxisti propiores, atq́; re ostendisti, te Præsule, non modo periculum, à nobis esse alienum; verùm etiam, vbi incendium constiterat; ibi salutem sedes fixuram. Itaq́; simul nos servasti, & saluasti alios. Imò, æternitatem, simul es complexus, summisq́; meritis impleuisti. Cum enim hæresis, sit virtutum hostis, prouinciarum pestis, Dei contéptrix; tu qui eam enecas, extirpasq́;, nonnè perenni laude, sanctitatis Patronus, Numinis vindex, patriæ salus audies? Eò verò, illa turpior

pior, magisq; detestanda, deinceps videbitur, quia tanto iudice, est condemnata: eò fortius à multis oppugnabitur, quia tanto duce, bellum est susceptum. Augebis animos memoriâ, quos exemplo infudisti: vires imitatione, quas operis gloriâ accendisti: auxilia virtutum dignitate, quâ vitia oppugasti. Effrenis hæresis, audaci licentiâ, in căpŭ proruet? ad tuæ sanctitatis normam, procuratam vitæ integritatem, illi opponent. Ab imbelli natura, devictum animum, in triumpho vitiorum ostentabit? Præsulis sui, assumptâ sanctitate, isti se tuebuntur. In illorum igitur castris, opum amor, corporis luxus, dominandi cupido, credendi pro libitu, faciendiq;, quicquid placuerit, scelerata libertas: in tuis, cœlestis egestas, temperans moderatio, humilis potestas, certa, cœlorumq; fide firmata religio, conspicietur. Arma enim tua, quibus hæresim, & vitia fortissimè inuadis, fortunatissimè vincis, non alia quàm virtutem agnouimus. Diuini cultus amor, gladium, pietas, scutum ministrat. Idcirco, qui mores tuos è propinquo considerant, virtutis quădă imaginĕ in te expressă agnoscŭt; ipsiusq; vitæ argumentis, ad religionis sanctitatem cognoscendam, perueniunt. Expugnas animos aspectu, contumaciam autem perfidiæ, virtutis constantiâ, frangis. Gloriare ô Samogitia, æternitatiq; manda! Præsulem tuŭ, non

Sam-

flammas, ex perturbato grauiter animo, (quod laudi multorum tribuitur) voluere: non tetro pallore, tenebrisq; ora opplere: verùm cœlestibus virtutum coloribus, vniuersa vitæ facie illustrata, animo diuinos ignes afflare; & descendentibus liberè, ad ueritatis cognitæ imperia, palmas immortales inserere. Nondum ego hic Præsul maxime, tela illa tua ignea memoro, quæ cùm vibras, attoniti ad impetum hostes hærent; quibus cum feris, per vulnera, ad sanitatem mentis perueniunt. Præsuleum arbitraris, vt plus posse omnibus, ita plus scire: nec angustioribus limitibus literas, quam dignitatem circumscribis. Quamuis autem, in vniuersam scientiarum possessionē, te immiseris, ea tamen profundius scrutaris, quæ ad religionem spectant, & profanis, cultores sui excipiunt. Sacrarum scripturarum, Sacrorumq; procerum scientiâ, tam gloriosâ concordiâ in te eminet, vt non multorum sed tua esse videatur. Nusquam tamen magis excellis, quàm cum pro more tuo, vt alias virtutes, ita hanc ad aliorum vtilitatem demittis; & vt plus prosit, ad populum eloquenter transfers. Rapit animum vtraq; in admirationem, vtraq; in amorem; & cum de animis nostris triumphant, secum de gloria certant. Cum enim eruditio, rerum sublimium arcanarumq; apparatu, in se oculos conuerterit, eloquentia, liberalissima

 au-

aurei oris facundiâ aciem restringit; nullo alterius damno, ingenti vtriusq; magnificentiâ. O felix eloquium, quod orbem renouat! & grauissimâ Ecclesiasticâ dicendi authoritate, non auditores tantùm, ad virtutem, sed orbem, ad exemplum vetustissimorum sæculorum excitat. At, ausim ego vocem in laudes attollere, vbi uox tua, pro te perorat? taceo. Loquere Antistes Eloquentissime. Erigunt aures prætérita sæcula, & se in nostro conuentu contemplantur: assurgunt animis, omnium affectus, & te quo vocas sequuntur. Vellem hîc equidem, vellem quâ possum gloriæ contentione, de te loqui, & cœlo deuotam vocem tuam, astris inferre: vellem, te maiestate sacri vultus conspicuum, tiarâ insignem, Pontificali sceptro reuerendum, sermonis copiâ dignitateq; admirabilem, in oculis vniuersi statuere: verùm infelicitate ingenij depressus, ferendo non sum. Delectat vsq; tamen, reuocata dierum illorum maiestas, quibus magnos illos Ambrosios, Augustinos, Chrysostomos, Basilios, Gregorios, nobis in te spectandos exhibes; & mentes anhelas, ingenti comples numine. Quid non persuadeas tuis, optime Præsul? quo voluntatem non inflectas? Exemplo præis, verbo excitas, exemplum sequimur, voce succedimur. Aliud, ne vitijs adhæreamus; aliud, vt virtuti constanter incumbamus præ-
stas;

ſtat; vtrumq́; vt te admiremur. Addant tibi ſuperi, de eorum annis, quorum ætatem beatam facis, quos ad vitæ ſanctitatem inſtituis, immò quorum ipſe vita es. Liceat autem, liceat obſecro, à te quærere, vnde verborum poteſtas, quâ audientes percellis, & ad obſequendum, duriſſimos permoues? ſcimus enim, obſtinati in vitia animi, adamantina mole, duriorem eſſe contumaciam: vt motor animorum, aut Deus neceſſe ſit, aut Deo plenus. E cœlo igitur, hos ignes eſſe, quibus ſcelera exuris agnoſcimus; cœleſtem animum, cœleſtes opes, quas in nos effundis, profitemur. Hæ te produnt flammæ, quæ nobis proſunt; hæc lumina, quæ virtutes illuſtrant; hi ſoles, qui vmbram non patiuntur. Non nè etiam lunam è gentilitio ſtemmate acceptam, ſtellaſq́; geris in pectore, vtriq́; clariſſimas cœlorum faces, atq́; publicas? Quid vſus, matutinarum precum decantandarum, per Samogitiam vniuerſam, à te præceptus, quàm nobilem, argutumq́;, ſe ducem præbet, ad pietatis tuæ arcana pernoſcenda? Præuenis tamen, alijs ſtata tempora, & tuis primum diem, tibi etiam noctem indicis: vt euigilaturis, lucem exceptam, eamq́; Deo ſacram impertias. Ita, tempora cum cœlo, in vſum hominum diſpenſas, & neſcio quid maius homine facis, cùm dies aduentantes, diuino Numine præoccupas. Quid ad

te pertineant, querelæ Romani ſapientis, *magnam partem vitæ elabi, malè agentibus, maximam nihil agentibus, totam aliud agentibus.* Ne vitientur, dies exortos pietate imbuis; ne auferantur, religione intercipis; ne fallāt cœlo addicis. Alij, ortu ſolis, tempora metiuntur, tibi, tua pietas diem inchoat, atq; claudit. Macte præſul hâc ſanctiſſimâ induſtriâ, quâ immortalitatem in vita paras. Nullum tempus apud te præterit, nullum alienum fit, ſed omnia, virtute incluſa, perennitatem ordiuntur. Itaq; illa quæ à maioribus cum ſanguine ad nos perueniunt, cerarum fulgor, antiquitatis authoritas, imaginum dignitas, quamuis pulcherrimis vitæ ornamentis conſtent; imò tantis, vt ſæpè poſterorum vitia, ſub vmbra gloriæ paternæ, ſine infamiâ latitent: tuis tamen adiuncta inſignibus ſuperuacanea videntur. Tibi nè immortalitatem à vetuſtiſſimo Illuſtriſſimæ domus genere quæram? qui eam, ſi non inueniſſes, feciſſes; & cum inueniſti, perfeciſti. Tuisne atrijs, imaginum pompam appendam? qui, nobiliſſimas maiorum formas, expreſſione virtutis in te collegiſti. Quis eſt in vniuerſa Samogitia? cuius aciem *Tyskieviciana* ſidera non perſtringant? Habet hæc equidem domus, tot tantaq; bello & pace parta decora; quæ cum Principibus familijs ex æquo numeret: ſed quia hanc ingentem licet laudis materiam, ſanguis

idem

idem communem pluribus fecit. Tuus me cultus ad ea, quæ magis tua sunt, rapit. Rapior ad illa marmora, quæ, tua munificentia, vultibus Diuorum animauit: ad illas aras atq; ædes, quibus, coelitum supremiq; numinis honores, magnificè cumulasti. Videris de ærario tuo, aut censum superis assignare, vt coelum merceris: aut stipendium numerare, vt patrocinium merearis; aut vtrumq; ut obligeris, obligesq;. Quanto illi, à tuà magnificentiâ, distant interuallo, qui auream fortunam, ingentibus opibus conflatam, domi colunt? indigni sorte & fortunâ; cum nihil sit turpius, homine splendido, & sordido. Quantum inter tuum decus & illorum interest? qui diuitijs luxum emunt, cui se vendant; rei auaritiæ & prodigalitatis, quòd se perdant, vt vitia acquirant. Quantus tu, & quàm conspicuus, inter magnos illos maiorum nostrorum spiritus; eminebis Præsul Illustrissime, quorum consortio, factorum imitatio, te immiscuit: cum damnato posterorum luxu, ex maiorum more, possessiones tuas, coeli vectigales facis. Nec deficit tua in superos largitio, nec expensæ semel oblatæ, quasi persolutâ munificentiâ, consistũt: verùm dedisse, initium fit, sæpius dandi. Eosdem etiam hac munificentiæ ratione exprimis, quos colis: cum beneficia, quæ ab alto veniũt, ita mortalibus dentur vt non tam præmium meritorum, quàm pignus

se-

ſequentium munerum, ad nos deſcendant; & ni viam occludamus, ſe mutuò conſequantur. Vide autem quantū tuo honori addideris, cum alieno laborares. Præterquam, quòd diuos in comitatu & præſidijs tuis numeraturus ſis: de humanæ etiam poſteritatis grato ac memori affectu ſecurus eſto; quia eum, apud ſuperos promeritus es. Cedent tibi, in arcus perennes templa, in pyramides tranſibunt aræ, in coloſſos ſtatuæ, in æternitatis penſum, templorum prouentus: quos ne gratis ſubſequens fama laboraret, perpetuos aſſignaſti. Ab illorum autem ſtudijs, maximè hæc cura, exercebitur: quorum commodis, ſecundùm diuorum honorem, te impendiſti. Nunquam, illa ſacra limina, niſi per veſtigia tuæ pietatis adibunt: nunquam, Deo dicatas aras frequentabunt, niſi tuæ beneficentiæ, impreſſas plantas, exoſculentur: nunquam, beatas ædes inuiſent, niſi ad tua encomia, deflectant. Creſcet in maius gloria, recordatione ſacri montis Caluariæ in Samogitia per te, ad perennem humani ſeruatoris venerationem erecti. Parum tibi videbaris egiſſe, quidquid, conſortem in pietate pateretur; ideoq; nouum opus exorſus es, quod tibi ſoli debetur. Nouos igitur honores, noua decora mereris, qui, noua ornamenta ſæculi inueniſti. Habet ætas noſtra à te, per quod non modo antecedenti æuo, pietate non cedat, verùm

rùm etiam, futura tempora ſuperet; quia illud, non reliquit; hæc autem, à nobis ſumét, tantæ pietatis exemplar. Audierit hactenus, pulcherrimo virtutis encomio Samogitia *Pia*, maioribus deinceps a tua manu aſſurget titulis, & *pietatis mater* merito dicetur: cuius terras, ad pietatem excoluiſti germinandam. Arborem nimirū vitæ, ſacro monti inſeuiſti; aſpectu quidem grauem & vitæ exſpirantis fato, miſerabilem; ſed quæ, cœleſtis ſenſu in animos admirabiliter agat, vt morte creatoris occumbentis, vniuerſi ad vitam exurgant. Credo ego, hâc induſtriâ, collibus ipſis ac montibus, ſecretum quendam animum infuſum, vt quemadmodum olim, ſub hoc ligno, ad contumeliam defixo intremuerunt; ita nunc ad triumphum erecto, exultare ſint conati: ſtabant autem immoti, quod felicitatem ſuam, tuamq́; pietatem, attoniti demirarentur. Non inuidebimus certè Regionibus Indicis, ſacrum Granadilli germen, illuſtrem, Dei paſſi typum: immo beatiſſimam crucis arborem glorioſius oſtentabimus, & pulchriori facinore, naturæ ingenium, in pietatis artificio expreſſum, gloriabimur. Quantumuis enim magna omina, India in illo flore, ſuis regnis parturiuiſſet, cum ſeruatoris mortem mirâ effigie deprædicans, ignorantes barbaros, ad eius cultum inuitaret; imo clauorum ſpinoſiq; ſerti punctu-

ris, vrgeret; nihilominus altiùs, mentes nostræ assurgunt, augustioraq; præsagia, animo concipiunt. Quid enim hæc signa magni Imperatoris in theatro publico defixa promittant, nisi cœlestia præsidia, nostris commodis militatura? quid hoc trophæum opimis spolijs augustum, ad nos delatum præsagiat, nisi palmas perennes victoriasq́; secuturas? Arbor hæc seruatoris sanguine sacra, in perennes lauros effloresce: hic agger obiectus, periculorum impetum sustinebit: hoc scutum, aduersa tela eludet, atq; auertet. Aude Præsul! & quod Constantinus Imperator vrbi, tu tuæ Prouinciæ inscribe. *Hoc salutari signo, vero fortitudinis indice, prouinciam vestram in libertatem* pietatis *vindicaui, suoq; splendori restitui.* At nos grati, venerationem tui demisso cultu subscribemus, gratiasq́; & mille gaudia, & mille vota, tuæ virtuti, gratulabundi superaddemus. Triumphabis sub hoc triumphali trophæo, non de impietate tantũ, verũ etiã de obliuione. Nemo diuinum illum, Dei passi verticem, non tam spinis, quàm curis nostris confixum, osculis venerabitur, quin in tua studia, religionis promouendæ causa assumpta, incurrat. Nemo beatissimo pectori, cogitationes suas immittet, quin te in eo conquiescentem agnoscat. Vide itaq;, quantùm fata mortalium excedas. Illa humanis manibus, tua diuinis incumbunt, illa labi,

labili memoriæ, tua immortali seruatoris recordationi sunt inserta.

Hæc sunt Præsul Illustrissime decora, quæ tua dignitas, honor, virtus, in Samogitiam contulit, optatissimus autem, ex vrbe reditus, recreauit. Nunquid igitur omnia percensui? Feci id, quod præstaret quispiam, opulentissimum gemmarum ærarium ingressus, si ei nō perlustrandi tantùm, verū etiā assumendi pretij, indulgentia concederetur. Nequaquam ille, aut vniuersas, quæ excellerent raperet; aut nullas sumeret; aliquas igitur ad munificentiæ seligeret testimonium. Occurrunt multa, narrantur, laudantur, sed decliuis oratio, sub parte oneris serpit; imò iam labitur. Puderet fortassis, aliorum eloquentiam, tam candida confessione, imbecillitatem prodere; mea, etiam interest. Cum enim census sit gloriæ tuæ, quem pendo; & tributum meritorum atq; honoris; quâ melius ratione illud exoluam, quàm deiecto ad pedes cultu. Rectius virtutem non colimus, quàm adoratione: vt quemadmodum illa è cœlo originem trahit, & non humanum sed diuinum opus est; ita cœlestem quoq; referat cultum, & non Deo parem, quia Deus non est; sed Diuinum, quia Dei munus est. Sentiunt præterea literæ, se ingentibus tuis beneficijs oneratas, & sub pondere fatiscunt. Cum enim Patronum te suum, Academia ac Vniuersitas

sitas Vilnensis colat, omnis profectò eruditio, cum capite, ante Te inclinatur. Noster præ-tere a Apollo, eo magis beneficijs tuis, & laudibus oneratur; quia non aliorum tantùm iure, ad te pertinet; verùm sub Pontificali cura constitutus, tuus est &, tuus esse gaudet. Salue igitur inclyte Præsul, & à tenui fortuna nostra, vota imparia, grato animo, & quo soles uultu, admitte.

ME Memphis, an me conspicuo Rhodus
Collo, stupentem baiula sustinet?
Vrbesq; turritasq; supra,
Impauidum iubet ire moles.
Vt, totus vnum sit populus caput,
Vnamq; pulchro consilio gerit
Mentem, perennandoq; dextras
Imbuit artifices labore.
Feruet, sub artis laudis amabilis
Cupido signis, marmore nobilem
Vrgere molem, sæua supra
Regna noti, populumq; supra
Dirum procellarum, & super atria
Exusta ab iris impatientium
Tellisq; fulminum, refracto
Quando ruunt furibunda claustro.
Hic digna magnis nomina Patribus,

Hic digna magnis nomina posteris,
Auro refulgent, & benè actis
Adijciunt sua signa rebus.
Quàm pulcher ordo surgit imaginum;
Latè corusco fulgure proditus?
O mira maiestas parentum!
O Oculos, humerosq́; diuos!
At gloriosis vecta curulibus
Spes faustitatis, famaq́; lumine
Insignis, anni dedicatos
Expediunt titulos; honorem
AEuo sequenti. Namq́; refulgurans
Se prodit alto laurea sidere,
Augusta virtutis corona,
Mens operum, pretiumq́; magnum
Iuremus! & me iungite non pigrum
Vobis sodalem. Surget & a meo
Non vilis ô viri colossus
Ingenio, memoriq́; fronte
Sublimis olim, te Samogitiæ
Illustre lumen, porriget ætheri:
O sæculorum cura felix,
Materies studiosa laudum!
Spectabis alto sidere, concuti,
Immotus orbem, fataq́; perfido
Nutare collo, casuumq́;
Conspicuas variare scenas.
Plausêre lætis sidera gaudiis,
Magistra virtus, ipsa laboribus

Se iunxit, atq; æternitatis
Augurium tulit ipsa veræ.
Quid turbo possit? quid furor ignium?
Quin se supernis, deijciunt iugis
Amantq; virtuti fauere,
Et famulo iacuisse cultu.

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi, Domini D. Pauli Ioannis Sapieha Palatini Vilnensis, supremiq; Ducis Exercituum M. D. L. Słonimensis, Rosłauiensis, Zdzitouiensis, Borcianensis Capitanei. Regiæ Saulensis, & Kobrinensis Oeconomiæ Administratoris. sub titulo. Passus Gloriæ. Nomine Academici Anno

1665.

PRO-

PROLOQVIVM

Illustrissimis ac Magnificis Dominis

D. CASIMIRO IOANNI SAPIEHA M. D. L. Curiæ Thesaur. Brestensi, Volpensi Capitaneo.

D. BENEDICTO PAVLO SAPIEHA M. D. L. Subdapifero.

D. FRANCISCO STEPHANO SAPIEHA Olkinensi Capitaneo, Dignissimis tanti Parentis Filiis

NVlla certiùs filios instruunt præcepta, quàm parentum gesta: nulla vehementiús generosos animos perurgent incitamenta, quàm maiorum exempla Illustrissimi ac Magnifici Domini. Facillimè percipitur, quod oculis discitur, altissimoq; figi necesse corde, quod Magnificis inculcatur factis. Si enim Themistoclem Miltiadis trophæa dormire non finebát; si Iulius Cæsar, ad Macedonis statuam, cupidine æquandæ gloriæ complorauit; quid non valeant in animos, domestica trophæa? quid pullulantes de cunis palmæ? quid nutrix ætatis gloria? quid ambientis vndiq; latera, authoritas antiquitatis? Longa quæuis mora otii, tantis prouocato exemplis, inquieta omnis quies, tantis præeuntibus Ducibus. Cedant aliena, dum vestra domi sunt exempla,

Ile

Illuſtriſſimi, ac Magnifici Domini, quorum magnanimos ad maxima impetus quantùm tota Patria ſuſpiciat, publicis Magiſtratuum officiis eſt teſtata: quos, in ſalutatione veſtrûm ab exteris redeuntium, tanquam obſides ſui affectûs, teſtimonia æſtimationis, ſignacula iudicii, obtulit. O quàm pretioſiùs ipſo auro, *Sapiehana* ditatur dignitate Curiæ M. D. L. Theſaurus! quàm certæ ſalutis publicæ Dapes, *Sapiehanis* miniſtrantur manibus! quàm benè Regij Capitaneatus, fidiſſimæ Regibus ſuis, inſeruntur domui! Verſantur quippe ob oculos veſtros, Magni illi, Iagellonis, & Vitoldi Ducum Lithuaniæ coætanei, atq; in ſenatu Principes, Simeones Sunigally *Sapiehæ*, verſantur Theodati, Ioannes, Nicolai, Stanislai, Alexandri, Leones, Caſimiri, ſummis in Republica poſt merita magiſtratibus, innumeris in hoſtico victoriis, ampliſſimâ vbiquè nominis famâ, ornatiſſimi. Salit igitur ſanguis gloriâ accenſus in venis, magni magna ſuadent, æternitatis poſſeſſores æterna. Sequimini, ac porro ſequemini, magnis, quos ſera poſteritas numerabit, paſſibus. Eius ſtudia, gaudiaquè, prouidè noſtra Academia, cumulatura paſſibꝰ Veſtris, paſſus Gloriæ Illuſtriſſimi Parentis Veſtri ſtylo atquè humili deuotione coniungere auſa eſt: vt & quem potiſſimum Ducem itineris glorioſi habeatis, innueret, & quàm li-

beus

bens illi, ac vobis cultum suum deferret, humiliter testaretur; & quàm ingenti illustriquè comitatu, coniunctæ cum Gloriosissimo Parente Gloriæ, posteritatis illustrissimæ famæquè possessionem adituri sitis, posteros commoneret. Eueniet id equidem, cum passus Illustrissimæ magni Parentis vestri, gloriæ, firmiter presseritis, qui iam spectandi panduntur.

PASSVS

Ætatis Primæ.

MAgnus passus, ad vitam magnam agendam, è magnis nasci: quales Aui, Proaui, Atavi, Tritaui, cæteraque *Sapiehanæ* Domûs lumina, cùm Illustrissimo Duci, & Palatino nostro obtigissent; Parentem pariter, Suecorum ad Derpatum, 1603. ad Kircholmum 1605. Victorem: rebellium, bello ciuili contra *Sigismundum* III. Regem 1609 profligatorem, Moschorum gloriosissimum triumphatorem accepit. Trigesies, cum Moschis, ab illo pugnatum, totidemque reportatæ victoriæ, quibus, post Suyscii 30. millia ad Troycam, 10. ad Borowko profligata, post occupatam deinde Moscuæ Metropolim, in ipso Magni Ducis Moscouiæ palatio, immortuus est. Prælusisse na-

naturam, in magno Parente, magno Filio, nemo dubitabit, quisquis passus procedentis ætatis expenderit, totidem, maioribusque hostium victoriis, rebellium pœnis, triumphorum gloriâ, consignatos. Dignus Parens, tanto Nato! dignus Natus, tanto Patre! vt perennet Parens in Filio, & Filius triumphet, cum Patre.

PASSVS

Gestorum sub Vladislao IV.

Virgo Pallas est; sed armata. Pura, sed non imbellis, neque inermis. Fouet galeâ sapientiã, & monet iuuentutem, non onerari doctrinam militiâ, sed honorari: militem tamen non satis sapere, si nihil vltra arma sapiat. Rectè id & ex genio Illustrissimi *Pauli Ioannis Sapieha*, qui primam adolescentiam culturâ literarum Brunsbergæ in Collegio Societatis IESV imbutam, tam gloriosæ ad castra transtulit: vt miles & Ductor simul laudaretur: tanto dignior, quanto plus de suo, patriæ obtulit, vitam, & legendæ hastatorum cohorti, atque merituræ, sumptus. Tulit palmam multorum in vnius *Vladislai* IV. Regis Iudicio, quo, vis animi illius, generosique ad Smolescum, & ad Bialam ausus, ita probati sunt; vt

totã

totâ posteritatis laude, coronari mereantur. An & ipsa iam coronauit immortalitas? Decernent, qui norunt; quemadmodum desultorio impetu,ad Regis nutum, valla Białæ cum cohorte sua inuadentem,egesta puluere tormentario ingens terræ moles, pluribus horis tumulatum, integrum deinde reddiderit: vt quem immortalem, gloria factorum esset conseruatura, hunc inter morientes deprehensum, mors tangere non auderet.

PASSVS

prælii ad Zborowo, & victoriæ, de Scythis, atque Rebellibus, ad Beresteczko.

NVllus hostis periculosior domesticô, nulla fides infidelior, perfidô subditô. Eheu patria! quot id exemplis probas,quot damnis luis! Luisses insuper ad Zborowo, fraude rebellium circumuento exercitu: nisi fortuna & virtus, Serenissimi *Ioannis Casimiri* Regis Polonarum, fides & robur inuictissimorum Heroum pro te stetisset: inter quos facilè primi,Illustrissimo *Casimirus Leo Sapieha Procancelarius M. D. L.*& Illustrissimus *Paulus Sapieha* tum Palatinus Vitepscensis, legionum *Sapiehanarum* Ductor. Sexies *Sapiehanæ* cohortes, multitudine

dine hoſtium turbatæ, vi ruptæ, totidem vicibus in aciem coaluere; viceruntque, quia vinci non potuerunt. Non credidiſſet tamen ſe victos rebelles, atque barbari, niſi rurſus ad Bereſteczko cæſo fugatoque innumerabili penè exercitu, eruditi: cuius quidem v & oriæ, præcipua momenta, *Sapiebanæ* gloriæ monumenta ſunt.

PASSVS

Defenſæ in extremis periculis Patriæ.

Vetat dolor afflictæ Patriæ, memorare, quod ſalus reſtauratæ, iubet. At, eſt ſua dolori quoque voluptas, ſiccatiſque lacrimis, amæniùs vultus ridet. Fuit ergo illud tempus, cum ſeceſſione civium deſerta, fraudibus, & armis hoſtium, circumuenta Reſpublica: bella, nec illata ferre, nec ferenda, ſuſtinere poſſet. Non Dux, qui Ciuis eſſet, in promptu, non miles in ordine, non neruus belli in fiſco. Vnus erat, in quem, tantâ fiduciâ deſperatas res Patria inclinaret, *Paulus Ioannes Sapieha*: vt hoc ſuperſtite, ſe ſuperfuturam, ſperare poſſet. Hunc nobilium vota, hunc militum deſideria, hunc bonorum omnium reſpiciebant ſuffragia. Acceſſit demum omnibus Regia auctoritas, elegitque præ omnibus, qui ageret, pro omnibus,

con-

conſeruaret omnes. O Atlantem inuictum! qui tantæ moli, non modò ſuſtinendæ ſuffecerit, verùm etiam erigendæ. Stetit inter ruentia, vrbium, prouinciarum, Regni denique totius rudera, infractus: & impetûs, atque ſpei hoſtilis Victor, Patriam, pro ſe, triumphare iuſſit.

PASSVS

Victoriæ, de Moſchis, ad Breſtam.

Velox eſt curſus fortunæ, & impetu valet: ſed euentu plerumquè deſtituitur. Talem vidêre Breſtiani campi, in Horuſouio Duce Moſchorum, vaſtatâ latê *Lituaniâ*, ſpe, totam Poleſiam complectente, exercitu 18. millium oppugnante. Sciebat Horuſouius; militem numero parem, deeſſe Lituanis; ſed ignorabat, paucos leones, totas turmas agitare animalium imbellium: Duce præſertim, Leonum ſanguine ſato, Leonum ſtirpe inclyto, Leonum fortitudine inuicto. Vicit cauſa melior, vicit *Paulus Ioannes Sapieha* Ductor inuictus; & clade hoſtium ingenti, ſupplicationem induciarum; vitæquê â victis extorſit. Viciſſet etiam, hac vnicâ victoriâ, tota Lituania: ſi miles, quàm fidus patriæ; tam Ducis conſiliis obtemperans, bellum geſſiſſet. Vna tunc ma-

nus *Sapiehana*, hosti expugnando, vnius *Sapiehanæ* consilium, consiliis hostium euertendis suffecisset; nisi barbarus victorum sanguis, Gorgonis caput multiplex edidisset, monstrum in orbe, quoties editum, toties infortunatum.

PASSVS

Victoriæ de Suecis, expugnata arce Tykocinensi.

Tykocini arx, stagnantes inter latè paludes fixa, semper inaccessa habita: posteaquam verò Suecorum præsidium accersiuit, & ciuium, Regi, ac Reipublicæ infestorum, perfidiâ inhabitari cœpit, sola, vniuersæ Podlachiæ, atque Masouiæ euentus, & fata inclusisse, expugnando verò impossibilis, videbatur. Adiectum geminum fortissimumque propugnaculum: vt nusquam meliùs pessima in patriam fides, nusquam securiùs timidissimum vitium habitaret. At, quàm nihil imperuium *Sapiehanæ* virtuti! Tanta temporum, locorum, ingeniorum molimina, paucæ horæ, expugnauerunt, subiugauerunt, disturbarunt: Timebatur non immeritò, ne abusos clementiâ, seueritate rigidiore Dux plecteret; verùm quantum clementiæ datum sit, testati sunt ipsimet hostes; qui irati suis sceleribus, puluere tormen-

mentario sponte accenso, pœnas de se sumpserunt, magnisq; arcis minis, perfidiæ in ea extinctæ, monumentum, erexerunt.

PASSVS

Victoriæ Lublinensis, de Suecis.

Nefasta Regno nubes, infelix esto! quæ Serenissimum *Ioannem Casimirum* Dominum nostrum clementissimum, cùm cordi, animo, amori subditorum, surripere non posses, oculis tantisper subduxisti. At illusisti oculis, non elusisti spes. Semper ille luxit, & soli par, coelos gloriæ serenus occupauit. Nubila quæ fuerunt, non alia fuerunt, quàm quibus sol ita tegitur, vt â nobis non satis noscatur, ipse luce natiuâ gaudeat. Felix verò serenum, quod Leopoli emicans, quo primùm radio Illustrissimi Ducis *Sapiehæ* mentem attigit, eodem cor perstrinxit, vt affectu toto, & exercitu, in eius occursum properaret; quem de coelo ortum, nunquam dubitasset. Non deerat interea ingenium Suecis, vt nouâ oppositione, cornuti & ad fraudem, ac vires, prompti animi, lunarem Ecclypsim Lublini instaurare conarentur. Cessêre tamen vmbræ soli, cessêre fraudes consilio, cessêre vires fortitudini *Sapiehanæ*. Lublinum hoste depulso, libertati, Polonia vl-

tra Viſtulam ſita, ſibi reſtituta eſt. Sic vicit *Sapieha*, triumphauit Reſpublica.

PASSVS

obſidionis Varſauienſis.

Niſi per äera abriperetur, terrâ & aquis non ſe euehendum ex Polonia, dicebat, intolerans fortunæ, Carolus Suecorum. O Princeps! vario nimiùm confiſe colori. Expecta tantiſper! Te quidem ignota tibi fata, terrâ & aquis eripient, Tuis autem Oxenſterniis, Wittembergiis, Vrangliis, cæteriſque horum paribus, optatum ſolo, & ſalo, negabit Varſauiâ exitum, *Paulus Ioannes Sapieha*. Aër quoque, cuius tibi libertas ſola grauis erat, tormentario puluere occludetur; vt captiua præſidentia, diſcat, plus cauſæ, quàm fortunæ credere. Tenetet ſanè Vitembergius pro Te vires: audaciam non fame ſolùm, communibuſque obſeſſis calamitatibus, luet; verùm etiam ſanguine ſuorum; & pluſquam vigeſies victor in Germania, captiuus morietur Zamoſcii. Regi Sereniſſimo ſeruata hæc laus, vt vincat non hoſtes ſolùm, ſed & fortunam hoſtium. Illuſtriſſimo *Paulo Sapiehæ* tantæ laudis, grandis pars cedit: ante alios Varſauiam cinxiſſe, præcluſiſſe deſperantium fugam, egiſſe vigilantiſſimè, oppugnaſ-

gnasse fortissimè, repressisse excursiones Vitembergii felicissimè; è quarum nonnulla, septem pro trecentis sociis, secum retractis, errores fortunæ suæ. Magisteriò militari *Sapiebæ*, numerare didicit Vitembergius.

PASSVS

Depulsi Vilnensibus campis Moschorum Ducis DOLHORVKI.

Vt sententias, indecoræ pacis, â legatis Regiis, ad Vilnam fœdera pangentibus, extorqueret Dolhorukius: armata suffragia immenso campo explicuerat, vi pro ratione, victoriâ pro consilio vsurus. Minax & periculosissima suasio, quos animos non mouisset! nisi oppositis suorum Illustrissimus *Sapieba* copiis, ferrum ferro refutasset: quod posteaquam strictum in acie conspexit Dolhorukius, ipso principio agendi ita expauit; vt elisa armorum audaciâ, obmutesceret. Visi tum in illius exercitu nonnulli, nudato corpore, medias inter acies suorum discurrere, parata scelerum flagellis mancipia, dummodo victoriam Magicis incantationibus efflagitarent. At quid posset scelus, contra virtutem; impetus contra religiosum ritèque sacris ritibus militiæ *Sapieba-*

hanæ expiatum animum? Non campo solùm cessit Dolhoruki, verùm etiam, de repetendo campo, promissis, atque alteri Ducum, fraude sufuratus victoriam, *Sapieham* ampliùs videre noluit, diebusque pluribus, nulli diligentissimorum exploratus, serò in fuga deprehensus, tergo pœnas grandes luit: barbarâ patientiâ, non vibicibus tantùm, sed vulneribus & mortibus, ne â fuga retraheretur, toleratis.

PASSVS

Minscensis Propugnaculi expugnati.

Pulso ex Lithuania Dolhorukio ouans redibat ad Ducem exercitus, Tribuno legionum fortissimo, plurimisque victoriis clarissimo Illustriss: Alexandro Połubinski Censore M. D. L. exercituum dignissimo. Ecce verò rursum, quem fugârant, Dolhorukius, è propugnaculo, arte & muro valido, in suorum præsidiariorum ferociâ, Minsci obuius. Non hi Ducis sui fato, non successu nostrorum fracti, arma & animos pari contumaciâ retinebant. Quid ageret, armis tantùm equestribus instructus miles? quid auspex belli, animis insinuaret *Sapieha*? quid sanguis ille, honesti cupidine ardentissimus, sanguis Połubinianus, idemque Sapiehanus? Perrupit virtus aggeres, mæ-

nia-

niaque tranſcendit: inter quæ, accerrimè ſeſe tuentibus hoſtibus, tantò glorioſior victoria obtenta, quantò fortiùs ad internecionem hoſtium pugnatum. Tum verò colludere Fortuna Marti, & non animos ſolùm, ſed & corpora victorum, adeo venerari, vt militem, mænia ſuper pugnantem, cum parte rupti muri, tormentario puluere in àëra excuſſum, eidemque inſiſtentem, incolumem & integrum interram demiſerit, minimè ſperatum molis nouæ, Auſpici Sapiehæ, victori Połubinio poſitura coloſſum.

PASSVS

victoriæ de Tranſyluanis.

Grande Principum malum, regnandi ambitio: quæ, poſteaquam cupidum Tranſyluani animum inceſſit, repentè, de amico Regni, hoſtis factus; Suecoſque & rebellium Coſacorum animos auro mercatus; Regnũ inuaſit. Ferat quiſq; laudẽ, quã hoc bello meruit. Illuſtriſſimus quidem *Paulus Sapieha*, & ære proprio, legionum, militiam ob defectum ſtipendiorum detrectantium, obſequium Reipubl. addixit; & deſtinatis ad excurſiones Breſtenſes arcendas cohortibus, ipſe, Podlachiam, Lublinenſemque tractum, hoſtibus eiectis vindicauit, *Tri-*

duo

duo deinde toto, hoſtem ſibi inſiſtentem, exiguâ manu ſuſtinuit; Rakocio, minimè de copiarum exiguitate dubio, ſed ad Sapiehanæ virtutis famam, prælium ſubterfugiente. Senſit tamen robur, cuius vitârat manum, miſſo iterũ ad vrgendam fugam, Illuſtriſſimo Alexandro Połubinski, cuius acceſſione, auctis Polonorum viribus, intra paucos dies, ex integro debellatum. Ipſe inſuper Dux noſter, cùm in itinere in equeſtrem Tranſyluanorum turmam incidiſſet, ſolo ordinario comitatu inſtructus, eandem deleuit: vt qui hic Rakocium aſſequi non poſſent, adfuturis eius manibus, apud inferos obuiarent.

PASSVS

Victoriæ de Moſchis, ad Polonkam.

Geminum, per vniuerſam Lituaniam reſtabat propugnaculum, hoſtilibus viribus hucuſq; Par. Neſuiſienſis Arx, Illuſtriſſimi & Excell: Principis *Michaelis Radziuilii*, Herois perenni in rempublicam fide, integerrimâ conſtantiâ, ingentibus meritis Glorioſiſſimi, hæreditaria ditio: Arx quoq; Lachovicze, Magni Ducis Caroli Chodkievici opus, Magni Ducis *Pauli Sapiehæ* hæreditarium propugnaculum. Ab hoc; ad Neſuiſienſe Chouanſcius tranſiturus

rus, omnes vires capiédæ munitioni, toto trimestri impenderat. Conflictum non rarò, felicissimis nostrorum excursionibus, illata obsidentibus pericula, ereptæ valla scandentibus machinæ, nihilque non irrito conatu, à Moschis actum. Victoriæ tamen compendium Połonka dedit: ad quam, auxiliantibus Polonorum copiis, cum Chouanscio Moschorum Duce, Illustr: Dux noster congressus, profligatis vltra 24. millibus hostiũ, peditatu exciso, disiecto equitatu, hostilibus castris, eodem impetu, victor inuectus est; arcemq; Lachovicze libertati suæ restituit. Non quære tantorum meritorum Dux Illustris: noua monumenta, non quære colossos, aut Pyramides. Totis, tuæ gloriæ succollatura terra, surgit arcibus, totas in tuas laureas germinat ciuitates. Procede ad Bassiam. Nam te illic resumpto Spiritu Dolhorukius præstolatur, vt cum animo resumpto, resumat fugam.

PASSVS

Victoriæ de Moschis ad fluuium BASSIAM

Hîc demum inexploratus in fuga Vilnensi, sine exploratoris necessitate, conspectus Dolhorukius, memoriâ, illatæ bellico terrore ignominiæ accensus, vindictæ cupidine furens,

magnitudine exercitûs extra ſe diſtentus. Robur Moſchouiæ trahebat, equitatu prævalidus, peditatu, ambulatoriis propugnaculis munito, inaceſſus. Pugnatum pluribus horis accerrimè; mediam aciem, & robur pugnæ Illuſtriſſimo Duce *Paulo Sapieha* obtinente, victoriamq; prævalidè vrgente, donec pulſus campo Dolhorukius, fugam veterem nouâ impulſurus, tam præceps in caſtra rueret, vt perſequentes noſtri, tentoriis inueherentur. Ludicrum tum planè exhibitum à Moſchis ſpectaculum; tentoria fixa, homines fugitiui: tormentorum boatus, & eiulatus debellatorum: excurſiones è caſtris cohortium, & regreſſus in Ruſſiæ interiora caſtrorum: durauitque tamdiu, donec ſcenam, apertus mutaret campus, concluderet autem Chouanſcius, cum auxiliis quæ ducebat interceptus, & profligatus.

PASSVS

Victoriæ de Moſchis in obſidione, & Recuperatione Arcis Vilnenſis.

Tota Lituania vincta videri poterat; quamdiu arx Vilnenſis captiua teneretur. Nam ſi caput langueat, ſingula membra languere eſt neceſſe; ſi doleat, dolere; ſi vinciatur vinciri. Hanc, cùm fortiſſimo milite Illuſtriſſimus Dux cin-

cinxiſſet, fortiſſime deinde oppugnaſſet, & millia plura præſidiariorum, multis ſtragibus, ad ſeptuaginta penè hominum numerum redegiſſet, ad deditionem Sereniſſimo *Ioanni Caſimiro*, Vilnæ cum præſenti, operiſque, munitionibus, oppugnationi inſtanti faciendam, coëgit. Oppugnauit Dux; Rex vicit, quia Dux non ſibi, ſed Regi pugnauit: cui ſemper vixit, atque etiam viuit. In vrbe Principe, Principi potiſſimùm triumphus debebatur, quo per vniuerſam Lituaniam propagato, tota ſimul cum ſuo Principe, triumpharet patria. Ductus pariter in triumpho arcis Tyrannus, detractaque Lituaniæ vincula, crudeliſſimus hominum, ſibi inſerta ſentiens, tandem didicit, libertatem ſeruitute vinciri non poſſe, ſeruitutem in ſumma licentia, non eſſe liberam. Inuocauit poſtremò, qui nodum vinculorum ſolueret, Alexandri ſui gladium, ſed acies illius, *Sapiehanæ* in obſidenda arce conſtantiæ petrâ obtuſa, ſine viribus, effracta eſt.

PASSVS

Perpetui indefeſſique in ſtudio boni publici laboris.

Facilius virtutis iter in exitu, quàm in aditu, rectè cenſuerunt; qui voluptatis ſenſum, ex reco-

cordatione benè gestorum promanantem, delibarunt. Non est tamen leuis res, aut paruo animo æquanda, in culmine subsistere, benè parta, pari industria & constantia tueri, virtutis signa nunquam deserere. Multum egit, qui virtutem occupavit; qui occupatam retinuit, longè amplius; & tantùm, quantùm maximorum Heroum, laudibus, atque ideo Illustrissimi etiam *Pauli Sapiehæ* par. Non illum ingentium laborum seueritas, non curarum magnitudo, nō ætas grandæua â bōno publico procurando, promouendoque unquam auocauit. Vindicatâ ab hostibus Lituaniâ, duxit exercitus in Russiam, ducturus etiam in Moscuam, triumphosque Regios latè promoturus: nisi ex eiusdem Reipublicæ voto, â Moscouiæ finibus, ad Lituaniæ limites & securitatem conseruandam, auersus fuisset. Pugnauit tamen absens, in fortissimis cohortibus: vicit in suo legato, Illustris: Alexandro Połubinski: Ducem Prozorouium, cum eiusdem Collega, & gemino vtriusque exercitu profligauit, Bychouiam recepit, res denique bello clarè gestas, domi, magnis consiliis integerrimisq; stabiliuit & stabilit. Fauete superi! dum Martem resumit, viresq; & robur diuturnum, quo omnes firmemur, Duci meritissimo, benignè concedite.

PER-

PERORATIO.

Finis dicendi non esset; si non facerem: & defessam labi oporteret Orationem; si indefessam Illustrissimi Ducis assequi conaretur virtutem. Quid dico assequi? Dicendo non sum, non laudando; loquendo, non eloquendo. Delibaui, quæ occurrerunt: non numeraui, quæ gesta sunt. Nihil tamen est, quod morer. Docebitis vos, ô cara cœli Lituani decora, domûs Martiæ promicantia fulmina, sapientiæ illustria crystalla, virtutum turgentes gemmæ, Vestris exemplis, quod calamo subtraxit memoria, explicabitis imitatione, quod stylo negauit eruditio: promouebitis perpetuo factorum usu, quod dictionis non attigit languor. Ite felices! Crescite gloriosi! Durate (quantum fas sit hominibus) Æterni! Crescent per vestra incrementa Academiæ obsequia, comitabitur progressum cultus: litabit immortalitati, perpetuo iure *Sapiehanis* beneficiis, & gloriæ, veneratio consecrata.

PA-

PANEGYRICVS

In laudem Illuſtriſſimi Domini
D. MICHAELIS CASIMIRI PAC
tum Palatini Smolenſcenſis, nunc Vilnenſis Caſtellani, Supremiq; Exercituum M. D. L. Ducis, Academiam inuiſentis. Nomine Academiæ 1664

ASSVRGE
Quo potes, apparatu, Academia!
Vt qua debes, reuerentiâ,
accumbas
MICHAELI CASIMIRO PAC,
Marti LItuano, Soſpitatori, Hoſpitique Tuo.
En, caput illud, publicarum curarum Sacrariũ!
En, pectus, inuictæ fortitudinis arcem!
En dexteram, ſalutis publicæ pignus, atque fulcimentum!
SALVE DVX, & Ducum Gloria!
Cui campus Martis, domus eſt; caſtra, Vrbs; tentorium, Penates; miles, domeſtici; labor, quies; Iupiter gelidus, hyberna; pugnæ, conuiuium; victoriæ,

ob-

obſonium.
Pacem nomine præfers, bella autem manu
geris:
Quia,
bellorum finis, pax eſt:
Et Tu
Bellicus Triumphator, Paciſque & fortunæ
noſtræ
Fortunatiſſimus Auſpex;
Dux Campi, & Lilium;
Fortis & Innocens;
Hoſtium, & iniuriarum Victor.
Non arctaris in flore tuo ſepibus, quia
nec in animo, gloriæ inuidiâ.
Gaudes publico, quia amas bonum publicum;
totusque quantus tantus, Patriæ es.
Habeat Roma ſuos Curtios, atque Decios,
dum ſuum Lituania ſuſpicit
MICHAELEM PAC.
Parem Deciis Curtiiſq; animo, maiorem
Succeſſibus:
Quorum menſura, nulla æquior, virtute, tua
Per vaſtiſſima
Liuoniæ, Curlandiæ, Samogitiæ, Lituaniæ
Ruſſiæ, Moſchouiæq; ſpatia,
cum meritis diffuſa.
Subtrahere illis aliquid fortuna, ad Parnauiam
voluit;
Cum pedem globo hoſtili apprehendit:

At luit ſcelus calcata,
Veniamque audaciæ, cæſorum capitibus, enſe tuo
ad pedes ſtratis, deprecata.
Cæca Dea
Signa tua numerauit, Te non vidit.
Terna illa erant: ſed Tu, vnus pro pluribus.
Hinc Suecus,
Numen tenebroſum deteſtatus,
Cum Tu, non modo cohortes fugâ ſimulatâ
ab arce auocatas, ſtrauiſſes;
verùm ipſa quoque mœnia, Victor
perrumperes;
Vulcano, pro fortuna ſupplicauit:
Copioſo ſtramine ponè portas incenſo,
Ignibus igitur cùm arce ſeruatus ADERKAS,
vitam ſuam debet:
Suæ verò audaciæ
Amputatum à Te pugnâ ſingulari, Gladio
brachium,
Audax primum prouocator, mox Captiuus
Tuus,
Colonellus Iſzkiel.
Quàm bene manum perdidit,
malè gladio vſus!
Et gladium, manu!
Plus tamen illo vno opere egiſti, quàm ageres.
Vnius manum; ſexcentorum audaciam
præcidiſti;
qui tum, ad Muſſam fluuium deleti,

Sero ingemuêre
Se, COLVMBA Ductore, contra Tuas
Aquilas
Millitare ausos.
Quin & ipse COLVMBA
Proiectis alis, pro pennis, pedes sumpsit:
Vt mature se periculo subduceret.
Geminasti graue hostibus fatum,
Nongentis inter Zagory ac Kurszany deletis:
Quibus
Celeritate summa interceptis,
Tantum viuere, quantum venire, licuit.
Nuncius tamen victoriæ, vt maneret,
ASTVERVS, Legionis Ductor vinctus ac
detentus est.
Hic è uinculis Duklassio locutus:
Calentia tumidi Auditoris præcordia,
Graui frigore perstrinxit.
Restabant Duklassio vires & numerus Exercitûs:
Te,
Septem tantummodo cohortes stipabant;
Magnum omnino militiæ robur,
Quia virtute Tua firmum:
Quâ, præfidentem hostem debellaturus,
Mutasti sæpius, per eosdem, diurnas
nocturnasq; vigilias,
Ne mutares successus:
Prohibuisti pugnam; vt occupares Victoriam:
gesto pariter ac dissimulato Marte,

Felix, & metuendus.
Sustine moram DVKLASSI!
Nam,
Si te Fames, ignorati numeri militum, diù exedit,
satiaberis facile;
Cùm per Curlandiam fugiens, de equo prandebis.
Sin sitis sanguinis vrit;
Propinabitur, de totius profusione exercitus: nisi malueris,
amissa maxima parte equitatûs:
Ad Balticas Rigensis portûs aquas,
Cum reliqua siti properare.
Fecit;
Tibique ouanti, & nouis viribus aucto, conseruatæ Samogitiæ, Curlandiæq; defensæ
Gloriâ relictâ:
toto se mari profugus immersit:
Nec vnquam inde, per se suósque, vindicatas à Te,
Prouincias respexit;
Ne in excubantem Tuum gladium, impingeret,
Neque tamen, hac quoque ratione, ita suis rebus
prouidit:
Quin á Te, publicæ prosperarentur.

Bousco Suecis erepto,
& Nitauiæ capiendæ, peditatu subministrato:
Leui tamen hanc Victoriam tingimus calamo,
Ne de Tui in Patriam prodigo amore
queramur:
Qui Te,
Gregario militi, arcem oppugnaturo
immiscuit,
At
Latere non potes:
Nam vis Tua, & virtus, Te, vbique prodit.
Sic & fulmen, cœlo proiectum, non videtur;
& tamen noscitur:
Cui omnino similis,
Contra Moschos Vilnam insidentes decidisti;
Ciuitatem intercepisti, arcem obsedisti.
O Vrbis nouus Parens, nouusque Conditor!
Quantaquanta Vilna est,
Monumentum Tui est.
Excitasti Vrbem, quam seruasti:
Erexisti templa, quæ iam ruitura Vindicasti:
Dedisti vitam hominibus,
Quam, à cædibus sententiâ certâ hostium
destinatis,
Liberasti.
Lituania quoque,
Vilnæ incinerandæ sepulchro, tota condi
debuit:
Conseruatâ vitâ, Tota Tibi viuit.

Pu-

Pugnatum insuper ad Dineburgum,
Vt vinceretur Vilnæ:
Pugnatum minore hostibus acie,
Vt vinceretur maiori Gloria:
PVLIVCHTOVIVS præsidia trium millium
Obsessis illaturus,
à decem cohortibus Tuorum, profligatus.
Verùm
Age Ducum Fortissime!
Conde Gladium, vt promas consilium!
Vinculumque Ciuile,
Magnis Patriæ commodis interceptis,
grauiter adstrictum,
Dissolue!
Gladiꝰ Alexādri tāto nodo à multis quærebatur:
Tibi tuus sufficiebat;
Quo vsus,
Alexandrum æquasses:
Seruato innocenter,
Et Capitibus Nodi in publicum eductis,
Nodum, metumque mali, soluisti.
Obstupuit tunc, Victor Tuus Ensis,
Sāguinē sine sāguine, cædes sine cæde vindicari:
Et ex Genio Domini instructus,
Arma contra hostes, non Ciues geri.
Milite è Patriæ visceribus deducto,
Primus in hostico effulsit.
Mox, DROMONTO Moscorum Tribuno
obuius,

Sex

Sex millium manum disiecit;
Intercepit commeatum, excîdit vallis
Bychouiensibus inclusum præsidium,
cinxit arcem ferro:
Donec à pertinacia barbara, fame diuturnâ
eneruata, deditionem extorqueret.
Quis inde Tuarum Aquilarum volatus
prosequatur?
Facile sermo sub Tuis laboribus fatiscit,
Nunquam Tua virtus.
Vt non sit mirum,
Quod tamen omnes meritó mirātur,
Te in pugna
Ad Bassam, Dunam, Borysthenem,
Dzisnam, Krasno, Sclouiam, Vitepscum,
Mohilouiam,
semper primum visum:
non modo imperio;
Sed manûs quoque impenso Reipublicæ,
Militari obsequio.
Parce ô Dux sermonis sinceritati!
Millies
Inter totidem suscepta pericula, fata irritasti:
Nunquam tamen Tibi grauiùs nocere ausa,
Stupore virtutis.
An & Borysthenes ad eandem obstupuit?
Cum malè gelatum,
Calore militari solidasti?
Et parte castrorum, Petri DOLHORVKI cæsa.
Ob-

Obſidionem Sclouiæ, eodem æſtu ſoluiſti?
Hoſtes certe, non ſtupor modò, ſed & pauor
occupauit;
Vt noctis beneficio vſi aufugerent:
Non auſi plena luce intueri,
Quem in grauiſſimâ Baſſenſi pugnâ,
Ex habitu ipſo ſatis notum,
Ex vulneribus, mortibuſque ſibi illatis,
Timendum agnouerant.
Circumtuliſti deinde eundem timorem,
ingentem Moſcouiæ partem,
Latè depopulatus:
& quo tempore
Nonnulli, vires contra Ciues, colligabant:
Tu Laureas, Patriæ,
in hoſtico nexuiſti.
Auxiſti inſuper
Sereniſſimi REGIS IOANNIS CASIMIRI
voluntate,
ad Sieuſcum cum exercitu evocatus:
In cuius conſpectu, ad Nouogrodecum,
paucis tuorum comitatus
totas hoſtium legiones, perrupiſti, fudiſti.
Suſtulerit verò hîc fortuna
communem Patriæ Laurum:
Te
Non coronatum, non potuit dimittere.
Nam
Ciuicam, pro Murali obtulit:

Vt

Vt Victor Hostium,
Et Conseruator Ciuium,
pari gloriâ fruereris.
Auxit deinde copiosè præmium,
Virtus;
& pro vna Lauro, ternam reposuit:
de fronte, trium Moschouiæ Gygantum,
detractam.
CHOVANSCIVS Dux, primus esto,
Fax, Lituaniæ vastandæ succensa,
Suorum Sanguine, per Te extincta.
Robore & Industria pugnaturus hostis,
Robur, & industriam perdidit.
Vt Te amoueret á Borysthene,
Septuaginta millium exercitus, centumque ac
Septuaginta tormentorum, magnam molem
admouebat *Czerkaski* Generalissimus.
Vt Te, tanquam cessurum in Lituaniam,
præuerteret:
delectis decem millibus,
Vitepscum peruenerat Chouanscius.
Nesciebat infelix, quo properaret!
Ad palmam cucurrit, & in scopulum impegit;
Copiis, armis, castris excussus.
Arduum est nimiùm cognoscere:
Quanto Numine Plenus, tanta bella
aggrediaris;
Quantoque felix, vincas.
Erumpebat hic, per viscera terrarum,

vni-

vniuersæ
Patriæ Vox,
Miles ne Feri!
Cum Tu, Publici Timoris Vltor,
Hastati militis contum, Latus Tuum
petentem,
Ita gladio tuo reiecisti;
Vt ictum & fatum retorqueres.
I audax nimium Furia!
Et Sukino, Luouio, Dolhorukio, cæterisque
Nobilissimis Tuæ Gentis in hoc prælio
Immolatis Manibus,
Qua manu cecideris, renuncia.
Satis feres Gloriæ
Quod sic, perire merueris.
Dux Inuictissimus, cœlo dicaturus Victoriam,
Militari triumpho abstinet;
Toto
Laudibus Dei decantatis resonante cœlo,
Totis
Ante Aras, secum simul, stratis legionibus.
O Quanti,
Mutato veteri prodigio,
Surgent de hac terra, contra Hydras,
Hercules!
Quanti Heroes! quanti Atlantes
Felix Victorum, & Immortale genus,
Quorum militiæ, constantiæque florem,
Nec æstus arefecit; nec brumæ sub dio actæ,

deco-

decoxêre ;
nec vlla temporis viciſſitudo
eliſit.
Exigua,trium,quatuorue millium manus,
Ingens,
Et tot hoſtibus, pugnis, victoriis par, Tuus
Exercitus.
Succedat ergo CHOVANSCIO,
toto robore tumidus CZERKASKI
Nihilque de tantis itineribus; conatibusque
referat:
Quàm,
MICHAELEM PAC Exercitûs M. D. L.]
Campiducem
quinque cohortibus delectis,
vniuerſi exercitus Moſchouitici impetum,]
ad vallum Mohilouiæ ſtitiſſe.
Se,
Cum fruſtra tunc Mohilouiam, mox Sclouiam
tentaſſet;
Luiſſe tergo pænas:
Alibi à Paciano milite abeuntem inſequente,
alibi
à Sclouiano præſidio erumpente, cæſum.
Illud tamen annalibus ſuis non indignum
addiderit:
centum ſeptuaginta tormentis, tota die
Slouiâ oppugnatâ,
Anus vnicæ, vitam expugnatam:

Nec

Nec plures hîc corripuit, longimanus Gigas,
DOLHORVKI,
tametsi terrorem furiosum latissimè sparserit.
Timebat pro se quisq;, Tu pro omnibus audebas:
Fugam meditabantur plerique in mænibus;
Tu, pugnam in campis.
Victoriam sperabat prope nemo; Tu parabas.
Alibi *Scipio*, *Alexander* alibi.
Hic
CVNCTATOR FABIVS,
Fortitudine & Prudentia,
MAXIMVS.
Vix sibi constitit, ad vtriusque experimentum
DOLHORVKIVS:
& desperata de Te Victoria,
Contra Sclouiam, & Kopyscium mouit.
Vtrobique Te reperit,
Vbi enim non esses, vbi essent Tui?
Kopyscii tamen
Obsidione oppidum vndique cingente,
minimum sperabaris:
At recentibus præsidiis, munitioni, inter
medios
hostes suppeditatis;
Præsentem
priùs senserunt, quàm viderunt.
Noua inde DOLHORVKIO suscepta
cogitatio,
vbinam Te non inueniret?

Ce-

Cedere placuit Dąbrownam:
& cum cæderet: mereri, vt cæderetur:
donec
desideratis suorum, propè decem millibus;
arrepto in Seueriam abitu,
Tanti suorum exercitûs,
tam exigua Tuorum manu,
Cohibiti, repressi, fatigati, cæsi, pulsique;
arcibus includeret ignominiam.
O Tuum DVX Fortunatissime decus!
O immortalem Laurum!
O! ab ipsis hostibus, Smolenscianis
mænibus
illatum auspicatissimè, Nomen!
Vrge felices Victorias!
Vive perennem vitam!
Age MAXIMIS Heroibus pares
Triumphos!
Nos Te triumphantem
grato cultu & perenni veneratione
prosequemur.

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi & Excellentissimi S.R.I. Principis, Ducis in Ołyka & Niesviez D. Domini ALBERTI STANISLAI RADZIVIL *M.D.L. Cancellarii, Tucholiẽs. Meueń. Caunẽ. Pinscẽ. Velõ. &c. Capitanei sub Titulo,* Atrium Immortalitatis *in funere eiusdem, Nomine Collegii Pinscensis* 1654.

ATRIVM IMMORTALITATIS

HÆc est vera, multisq; ambita, concessa paucis vitæ mortalis felicitas: decursu temporis immortalitatem attingere, & impetu quo vsibus humanis eripimur, posteritatem occupare. Sapientissimo enim instituto ita damnis nostris prouidetur, vt illa quidem in lucra, & spolia mortalitatis, in trophæa gloriæ commutentur. Quidquid viximus perdimus, si simul toti desinamus esse, dubitariq;

non immeritò poteſt an fuerit? cuius corpus & virtus eodem conduntur tumulo. Licet, ſi libet, optimâ hominis parte virtute; immortales fieri. Hoc auguſto Spiritu, poſſumus animari à morte, hac beatâ fecunditate, propagari ad poſteritatem. Pulchrum, & votis ampliſſimis par, monſtrari digito,

& dicier, HIC EST:

quoties tamen alio vultu quàm virtutis conſpicui, famam publico damus, nec maiores exiguâ tumbâ, nec diuturniores fragili tabulâ, nec illuſtriores ſparſis leuiter coloribus apparemus. Repetamus tantiſper acta antiquis ſæcula; mauſolea æternitati ſacra ingrediamur, atria fumoſis heroum imaginibus auguſta introſpiciamus. Quæ illæ ſpecies virorum? quàm illuſtres formæ, quàm admirandæ? viuit adhuc, & totum vno vultu ſpirat Cocles exercitum, ardet illuſtris aſſumptis ignibus Sceuola, inſultant hoſtibus deuota Patriæ Deciorum capita, Fabii Veios fatigant, Annibalem Alpes horrent, Scipio Africam premit, Pompeius triumphat, Auguſtus orbi leges dicit. Interſumus abſentibus, nobiſq; interſunt abſentes, noſcimur ac noſcimus. O pulchram virtutis formam,! ô immortale decus! ô perennem gloriam! Age verò ſi eadem virtus cœleſti religione cultior cœleſti inſignior prodeat ſpecie,

cie, quos quantosq; monstrabit heroas? quibus vitæ melioris oculos animosq; spectantium complebit exemplis? viua vtique, quæ viuis dat animos, & vita, quæ luci cõmuni subductos, luce fouet publica. Sinceræ virtutis cultores, morte posteritati eduntur, excessu conseruantur: beatiori propagatione, quam à primo vsu auræ sumpserunt: quia & sibimet parentes, nulli vitam debent, olim debitam, & temporum decrementa non metuunt, toti simul æternitati nati. Tales vos noscimus, attonitiq; diu intuemur, ô ingentes animæ, terrarum decora, perennitatis lumina, sæculorum Atlantes, Constantini, Theodosij, Casimiri, Eleasarij. Errant qui existimant ablatos vos, à populorum aspectibus, quia excessistis terris. Vt sol per siderum culmina elatus, non aufertur oculis, sed lucidior infertur: ita Heroës virtute Deo sacra illustres, dum solo cedunt, occupant cœlos: tanto clariori luce orbem illustraturi, quanto altius fastigium obtinuerint. Atria nobilitatis maiorum imaginibus antiquis culta. Atrium Immortalitatis orbis est, Pictorio penicillo non colitur, sed virtute. Quærat cum Macedone Appellem, cui ars aliena in pretio: ridebit Iupiter sua fulmina peregrinis inserta manibus: applaudent iusto Ioui sana ingenia, quibus ignominiosissimum alieno gloriari. Nonne vmbra hominis imago

go corporis? quid eius partis superuiuat, cuius possessio mors est? vnde homines noueris, quos ligneas linteasq́; cernas tabulas? scilicet homo non truncus est, si truncus scalpatur, vir non æs, non marmor, non tela, si manu artifici pronascatur. Cedite fallacia ignauarum mentium ludibria, virtute posteritas sine dolo occupatur, virtute propagamur, virtutis specie quales aut qui sumus, nulla spectantium fraude, magnâ nostri gloriâ cognoscimur. Atq́; hæc est Tuæ sortis felicitas *Illustrissime ALBERTE STANISLAE RADZIWIL S. Rom. Imp. princeps, Magni Lituaniæ Ducatus Cancellarie.* Ingenti bonorum omnium dolore sublatus terris, ingenti tui Nominis incremento ades posteritati. Vixisse te dicere vix possumus, (viuis enim adhuc plenoq́; virtutis vultu spiras) viuere nos vix crederemus, nisi Te intueri, admirari, laudare possimus. Fatemur perstringi oculos, confundi acies, neq́; tamen est quod excusemus. Non plus in aspectu Tui, ac laudibus spectatori, quàm pictoribus in sua arte licet. Laudatur tamen audacia, cùm luminis conspecta puritas, coloribus adumbratur, cùm meridiei claritas, ingenio artificis obnubitur, cùm dies in tabula vesperascit, cùm Sol nube pictoria tegitur. Nimirum necessitate peccatur, non affectu, vires operi desunt, non animus. Oriri lumen, sub calamo aut voce, non po-

teſt, quin obſcuretur; radiare, quin deficiat. Has vices in Tuarum virtutum ô *Princeps* lineamentis ſpectandis iuxta ac annotandis, ſubimus; vmbratiles ingenio, grati conatu: hæc pericula patiemur, nec tamen Tua ſimul patietur dignitas. Quemadmodum coloratus Sol, ad radios veri ſolis contemplandos deducit, ita virtutum Tuarum ductæ à nobis vmbræ, tanto quoq; triſtiores, quanto à mæſtiore animo, poſt Tuum à nobis abitum ortæ: ad Tuorum meritorum ſplendorem fatiſcentes oculos erudient. Experturi firmitatem aciei, oculos in Te ipſo figant, nos lucem Tuam inumbratam difficile ſuſtinemus. Neq; tamen aliâ formâ ſpectandus occurris, quàm virtutis. Tot licet radijs circũfũdaris, quot generis ſũma nobilitas, quot illuſtriſſimarũ familiarũ ac inprimis *Lubomirſcianæ* inſerta ſidera, quot externorum Principum clariſſima teſtimonia, quot maximorum in Republica officiorum geſta diffundunt munera: Tu tamen quidquid à maioribus luminis, ab amicitijs ſplendoris, à Principibus gloriæ, à Magiſtratibus ſummis, dignitatis accepiſti, virtutem feciſti, quam more ſolarium radiorum, tanquam vnicum Solem, cætera oſtentent ornamenta. Hoc tu Phœbo, perenni inuictus horizonti, orbem illuſtras, hic occaſum apud te neſcit, hoc illuſtriſſimus ſemper ſuſpicieris, & iam ſpectaris.

IMAGO PRIMA

Illustrissimâ iuxtaq; antiquissimâ Ducum RADIVILIORVM S. R. Imperij Principum familiâ ortus, auitam nobilitatem virtutum dignitate sustinuit.

INSCRIPTIO

Magnum nasci, fortunæ munus:
Magnum viuere,
Virtutis opus.
Lunam fortuna, solem virtus in orbe agit.
Lunam Soli si opposueris,
Ingens amicissimorum siderum dissidium,
terrarum damnum metuendum.
Vt radiet luna, radios à Sole accipiat;
vt fortuna, à virtute.
O felicem vtriusque luminis concordiam!
In
Illustrissimo Principe,
ALBERTO STANISLAO RADIVILO.
Ortus cum Lituania, adoleuit cum virtute.
Natus Dux ac Princeps, vixit Ducum
Principumque Gloria.
Opulento turgens gloriosa sanguine vena,
Pari fluxit gloriæ cupiditate.
Ibi tamen guttis, hic riuis.
Nobilitas Maiorum hæreditas facta meritorũ.

Memoria, Imitatio, Gloriatio, Expreſſio.
Quidquid in Republica Polona magnum,
idem aliquando Radiuilianum fuit,
Principis Noſtri eſſe meruit.
Clauas, Infulas, Purpuras, Sceptra, naſcens
domi inuenit:
inuenta, virtutibus amplexus, meritis inuoluit.
Tantum de Summis Maiorum dignitatibus
vindicauit ſibi gloriæ,
quantum Summo heroi ſufficeret:
tantum de maximis ſpontaneè dimiſit
honoribus,
quanti magnum feciſſent, ſi non fuiſſet.
Illuſtriſſimæ præterea Reginæ ab Eiſenreich
conſorti,
tum verò ab illius obitu,
Illuſtriſſimæ Chriſtinæ Lubomirſciæ,
Comitiſſæ in Wiśnicz
Coniugali fœdere iunctus,
innumera inuentis adiecit decora,
Dignitatis, & virtutis:
Vt ex *Principis* conſuetudine, dignitas ornaret
virtutem,
virtus dignitatem coronaret.
Commune vt Genus, ita virtus infra Principem
meritò æſtimata.
ô quantis
Summa hæc generis humani ornamenta,
etiamnum per orbem Polonum funduntur

Srze-

SRZENIAVÆ LVBOMIRSCIANÆ fluentis?
Sanguine rubuisse fluuios, à cædibus Romanis,
memoratur,
totus sanguinis illustrissimi proluuio
inter purpuras Lechicas exundat *SZRENIAVA*
mitior impetu, gloriosior fonte.
Nec inuidendæ Oceano gemmæ.
Copiosiores hîc leguntur.
Quibus
æstimari non facilis, Concha,
Magnorum Domus Lubomirsciorum
Lux, Generis claritas: Candor, meritorum
sidus.
Abundè
Splendorem à Maioribus acceptum auxisti
Magne princeps!
quando Hæreditarios *Radiuilianæ* Gloriæ ac
virtutis ortus,
Nunquam defecturo *Srzeniavâ* cumulasti.

IMAGO II.

Non naturæ solùm, sed Diuinâ sorte felix, à parentibus pietate orthodoxæ Religionis commendatissimis editus, Romanæ Ecclesiæ professionem quo ad vixit constantissimè retinuit & promouit.

INSCRIPTIO

Cælum, cuius claues Petro datæ
Terræ aperiunt,
Nam & Petrus cum in cœlis degat,
in terris reſidet.
Roma à Petri in terris *Mora*, ſedes cæli
vicaria audit.
Et AMOR, cùm ſit ſiderum,
Sidereos ARMAT heròés.
Fruſtra bella moueris Gigantes.
quæ ab alto nō timetis, intra vos ſunt fulmina.
Alia manu opus non habemus.
Dextera & Brachium Dei, Romanos montes
agitat.
Vnicus contra omnes Hydras ſufficit Hercules,
cui
Claues Petri, pro Claua.
Vni Capiti
Decemplex alliſuræ monſtrum.
Sed hem plorandam audaciam!
Placet multis interitus, dum ſalus dicitur.
Et bellum contumaciæ, Pax conſcientiæ
nominatur.
Gaude ſorte Cælica
Illuſtriſſime Alberte RADIVILE
Cui
Vitam communem ingredienti,
Cæleſtis ſimul Ianua patuit.

Pe-

Petri Clauibus Miniſtris. Petri clauium
fortiſſimo Tutori.
Vnius arboris cum multis fructus,
feliciori erupiſti RAMO.
Adamaſti Romam, quia veritatem.
pugnaſti pro vtraque, quia pro Deo.
Oſor ingens tam ſcelerum, quàm errorum,
imo errorum, quia ſcelerum.
Mala fides cum bona vita, nunquam
conueniunt:
& malè Religione vti, malâ vitâ eſt perire.
Hæc ô Princeps
prouidus intellexiſti & vitaſti,
illud egiſti beneficus,
Vt Romanæ profeſſionis ſacra arma, conſtanter
promoueres,
Sub quibus nemo etiam cadit, niſi ad victoriam,
Nemo iacet niſi ad Triumphos.

IMAGO III

VLADISLAI Principis à SIGISMVNDO III. Rege ac Parente, peregrinationibus ad exteros Præfectus, regiones ab eodem Regum Sapientiſſimo iuxta ac Piiſſimo vetitas, ſollícitè vitat, nulliſque ſociorum conſiliis è ſententia dimoueri ſinit, ſed in eadem Principem continet.

IN-

INSCRIPTIO

Non omnis tellus vno flore vernat,
Nec omnis arbor eodem fructu beata,
At
Placet Florilegium Pomilegiumque.
Separentur odorata à venenatis, immatura à maturis.
Neque gustûs sed iudicij opus esto.
Serò nimis mors hausta vitatur.
Manu quoque venenis admota capimur.
Sapientiam tuam, *Sigismunde* Regum dignissime!
Omnem amasti virtutem, nulla vitia.
Eruditionem BONI, optasti Principi
Vetuisti MALI gustum,
Vtrumque nec in paradiso, simul scire concessum:
& cùm proteruè discitur
malo nostro, malè scioli plectimur.
Constantiam quoque tuam Sapientiæ Regiæ gemellam!
ALBERTE STANISLAE RADIVILE.
Dum Parentis præcepta, infractus in Principe filio imples,
Regnum in vtroque conseruasti.
In Parente, cùm Filio Optimo relinquere posset,
In Filio, cùm par Patri suscipere mereretur,
in

In vtroque
Cum qua ſapientia alter ſuſcepiſſet, alter conſeruaret.
Aſia Italiæ illata, Italiam ex Italia excluſit.
Polonia
peregrino truſa impetu, vix in ſe ſubſiſtit.
Vt pedibus homines, ſic Reſpublicæ moribus nituntur,
Anne alienis?
vndique colligatur,
Sed *Sola*,
quæ cum vbique ſit diuerſa,
vbique eſt eadem virtus.

IMAGO IIII

Cancellarius M. D. Lituaniæ ex officio creatus, leges ſartas integraſque conſeruare ſtudet, non rarò, ingenti ſpe lucri neglecta. Sic cùm à quodam Magnate decem millia aureorum offerrentur, ne certi officij ſperatæ illegitimè adeptioni ſe opponeret, oblatum munus continuo reiecit, coram Chriſto, quem fortè ſub ſpeciebus Panis ſumpſerat, proteſtatus, ſe ne totius mundi pretio, iuſtitiam, veritatemque ſemel iuratam venditurum, adeoque graui ſermone egit, vt nec apud Principem, nec apud alios opulentus ille Mercator, auſus ſit, id officij licitari.

IN-

INSCRIPTIO

Tandem
In pretio pretium non eſt,
nec cenſu, ſed merito conſtant honores
ALBERTO STANISLAO RADIVILO
Legum ac Magiſtratuum Cuſtode.
Liber Principis animus, ſuo ſe pretio æſtimat,
nec toto emitur auro.
Aſellus Philippi, aſinis coronatis placet, non
Aquilis
quæ perſpicaciſſimo *Radivili* è ſtemmate,
mercede honoris, Principem emi,
cognouerunt, recuſârunt.
Anne auro perſtringeretur cœleſtibus radijs
aſſueta Ales?
Et tamen
Sol aureus dum fulget, non raró meridianus
obſcuratur.
Pauci à ſiderea die, ab hac innumeri
cæcutiunt.
Credamus iam Epaminondæ
Non ſolùm à Magiſtratu virum oſtendi, ſed
& à viro *M*agiſtratum.
Vas pertuſum aquam non cohibet,
Illo ſciſſo, hæc diffluit.
Vaſis vitium aqua, naturam aquæ, uas prodit.
Indignos officium arguit,
dignos cum ornat, ornatur.

Quan-

Quantū ſit *cancellariatum* agere, certius ſcimus
quando ad officij æſtimationem,
Oblatum pretium, Princeps profudit:
Non vt emeret, ſed ne venalem faceret
authoritatem.
Tanti conſtat Heroibus honeſtum
Vt omne vileſcat aurum
An orbis etiam?
Cùm Iuſtum ac Æquum Princeps facto
tueretur,
iuſtiſſimè, ante tribunal velatum Dei
id decidit.

IMAGO V

Reipublicæ tuendæ cohortes militares ſub Sigiſmundo & Vladislao Regibus, tum etiam ſub IOANNE CASIMIRO, ad Loiovo, Meuam, Tucholiam, proprijs ſumptibus aluit. Pacis tamen ſalutaribus artibus amplius deditus, extremis vitæ temporibus, fidelitatem in pluribus promouit.

INSCRIPTIO

Bellorum domus, orbis eſt.
Martis, Polonia diu fuit,
fuiſſetque conſtantius,
Si conſilij fulcra viribus ſuppoſuiſſet.

Ex

Ex vtroque Princeps.
Illustrissimus ALBERTUS STANISLAUS RADZIWIL
non armis, non consilio Patriæ defuit.
Negabit Zoilus, probabit ueritas:
carpet inuidia,
Loquetur Moscouia, Lituania, Russia, Prussia,
Pugnauit tantis viribus, quantis cohortibus.
Vir idem, & magna sæpe pars Exercitus.
Vt pluries Patriæ prodesset,
pluries in suis eidem vixit;
vt diu
mori simul non debuit.
Fabios Reipublicæ dedit, Decios pectore gessit.
Togâ tamen quàm sago claruisse maluit;
& pericula absentia auertere, quàm immissa depellere.
Osor belli cùm vitari poterat, cultor pacis cùm retineri.
Vtriusque optimus Æstimator.
Pace enim hem Poloni, belli initia duximus!
togâ, cum fide plurium, deposita,
Sago, cum rebelli perfidia, assumpto.
ô quam arduum
impetus licentiæ semel effusæ, ratione cohibere!
Prosperitate publica, audacia; successibus, contumacia concepta

Mon-

Monſtrum eiecit naturæ degeneris,
Purpuratam Perfidiam.
Natiuo ſanguine ad gloriam tincta, publico
ad ſcelus erubuit:
nec tamen Principi ruborem affudit.
Veteri fide vitam egit,
nouo cenſu, Reipublicæ impendit.

IMAGO VI

Publicis humanarum rerum curis, privatisque eam dedit operam, vt Diuinis præcipuam impenderet, omnique ætatis ſtudio, ad piè ac ſanctè viuendum conuerſo, Pijſſimi Religioſiſſimiq; Principis famam, apud omnes obtinuit.

INSCRIPTIO

Non ſolùm nos nobis natos ſed & Patriæ
dicebat Tullius,
Non nobis ſolum & Patriæ, docet Magiſtra
veritas.
Magnam potioremque partem cœlo accepimus:
reſtituturi.
Fallere neminem poſſumus, falli plurimum,
Alibi fraus damnum alienum, hic noſtrum.
Accepta ſi non reſtituantur, perduntur.
Si reddantur habentur.
Quæ lucra credimus damna ſunt, quæ damna,
lucra,

Sibi,dum viuitur deesse, viui cadaueris est.
Patriæ, criminis; cœlo, supremi exitij.
Vixisti ô *Princeps Illustrissime*
Alberte Stanislae Radivile,
& ita vixisti,
Vt ex debito soluto munificus Princeps
noscereris;
& opulentus debitor
quibus Te debebas, abundè impenderes, suffi-
ceres magnificè.
Optima pars vitæ ac studiorum Optimo
Creditori cessit
DEO,
magno, largitoris minimè indigi, & debitoris
omnia impendentis, lucro.
Ille cùm omnia plena habuerit,thesauros auxit:
Hic cum omnia impendisset
nihil expendit,
Quàm vana,à mortalibus cœlum inter ac terras
fingantur dissidia,
discamus exemplo Principis:
Vtrique natus, vtrique vixit, & suffecit.
Nec Patria suum Cœlo, nec Cœlum, suum
Patriæ, inuidit Principem.
Laudauit communis consensus Religiosissimum
Heroëm,
Probauerunt sidera,
Vt demum emeritam summæ pietatis
Co-

Coronam,
Vtriusque arbitrio assumeret.
Posteaquam Patriæ quod debuit, exoluit
Cœlis se reddidit.

IMAGO VII

Inter maxima statui principis ac Cancellarij agnata negotia, consilia Regia, visitationes virorũ principũ, iudicia publica, Diuinũ Officium Sacerdotibus recitandum quotidie exoluit: itemque Officium quod vocant paruum B. V. MARIÆ. officium de Immaculata conceptione. Rosarium &c. præter alia Superùm honori litari solita pietatis exercitia,

INSCRIPTIO

Regale forum aula est
in quo multum magnificarum mercium,
plurimùm temporis prostat:
Extra fori autem pene mores,
Vix vsquam emitur.
Sub hasta tanti res pretij locata, pretium
perdidit.
Culcitram Augustus vnius noctis quieti
conciliandæ non inuenit,
Tempus, vitæ præbiturum quietem

con-

contemnitur.

Alia, potiorque

Illustrissimo Alberto Stanislao Radivilo

Summæ rei æstimatio.

Nec vile, nec nimium visum, rem sua mole ponderanti:

In quodcunque incidit suum fecit,

alio quidem vsibus humanis, copiosissimo Diuinis atributo.

Partitus vt colligeret, diuisit vt integrum seruaret.

Iustissimus Iudex,

Vt redderet vnicuique quod suum est;

Æquissimus bene meritorum Amicus,

Vt eum se testaretur ad Aras,,

Sapientissimus Regni Consiliarius

vt benè aliis suadendo, sibi optimè consuleret:

Gloriosissimus Cancellarius

Vt dies honoris sigillo in æternitate signatos agnosceret,

nullis à temporis lucro negotijs, dimoueri se passus: ac ne dolo paterent,

Pijssimis in Deum, Deiparam Virginem, Diuos Cœlites officijs, quotidie sigillabat.

Princeps in Curia, sine detrimento sanctitatis,

Sacerdos inter negotiorum tumultus, sine necessitate professionis

De-

Deuotissimus Virginis Matris seruus, sine damno libertatis,
Ædes publicas priuatasq;, subsellia præterea Senatûs & Regum palatia
in templa vertit,
in quibus censum Sacerdotalis Officij penderet:
Ad aram vtique pectoris Deo sacri.
Hanc vt talem noueris
Coronatam suspice
Non lauro, aut baccâ, sed rosis lilijsque Marianis,
ritu melioris Romæ litatis.

IMAGO VIII

Præter orationes sacras, voce persolutas, contemplationi rerum Diuinarum quotidie vnam horam tempore matutino, sæpe ternas quaternasque diuersis temporibus impendit,

INSCRIPTIO

Principium à Ioue, cum Ioue progressus felix esto,
Sed Iouem non fingimus nec Fortunam.
Qui Solem fecit, vicibusque diurnis reficit,
Hic nobis Principium, hic Progressus, hic Deus.

Non

Non ſua Sol nitet luce, non ſuo renidet aurora decore,
Vultus ille Dei, hic oculus eſt.
Cuius corpus, vniuerſum: membra, elementa;
Spiritus, motus vniuerſi
Nec tamen cum hoc eſt. eſt,
Nec hoc vultu cùm ſpectatur, apparet, nec hoc oculo cùm videt, intuetur:
Nec hoc Corpore conſtat, nec his partibus diuiditur, nec hoc motu viuit.
Aliud,
Oculis non ſubiectum, Ingens, Admirandum intellectu maius, ſibi eſt,
Nobis tamen hoc quoque,
Non quod iſtud ſit, ſed quòd in hoc, quid ſit, cognoſcatur.
Lucis Diuinæ tenuis linea, Solaris lux eſt.
Ex linea Appellem,
Pulchritudinis ſcintilla, auroræ claritas;
Ex ſcintilla ignem,
Magnitudinis particula, mundus;
Ex parte totum.
Actionum inſtrumenta Cœli, ignis, àer, vndæ, tellus.
Ex gladio brachium,
Vitæ leuis halitus, Vita omnium,
Felicem Te *Illuſtriſſime princeps*
Alberte Stanislae Radivile

Cui

Cui, dierum principium, ab hac Diuinæ
æstimationis contemplatione,
Progressus cum hac.
Auroram non respexisti quin Deum aspiceres,
Solem à nocte reducem
non excepisti, quin Deum animo reciperes,
Ioue non egebas, Deo imbutus.
An dignior occupatio Principi, quàm cum Deo
an gratior Deo, quàm cum Principe?
An rerum agendarum melius Principium,
quàm ab vniuersi Principio?
aut perficiendarũ potior ratio, quàm à summa
ratione?
Omne trinum perfectum, hîc maximè sit
necesse
& Principium, Mediumque cùm obtinuerit,
Finem imponat Deus.
Currite horæ Deo meditatæ currite!
binis ternisque passibus cùm processeritis,
ad perfectum diem facilè proficietis.
Verùm & quaternis, quinisuè incrementis
auctis,
ad Principium, à quo cæperatis decurrisse,
Satis erit.

I M A G O IX

Aulæ suæ integritati studiosè semper inuigilans,

 fa-

familiam semper vigilijs præuenit, itáque somno deditâ, Rosarium D. Virginis recitabat, tum pro domesticorum defectibus, tum, vt aiebat, præueniendo morbi tempus, quo impeditus, non posset id officij D. Virgini præstare.

INSCRIPTIO

Nulla penè nox famulis, dies Heris,
Dum hi pro illis continuò vigilant, illi per hos semper dormiunt.
Somnus & vigilia, vitæ communis vices,
Obsequia propria deseruerunt, vt commendarent aliena.
Iniurijs quoque suis natura benefica,
Vt matrem se probet, interdum degenerat.
Luci & tenebris fundendis edita,
Lucem aut noctem solam multis gignit.
Sol & Luna in habitaculo suo diu stabilia, *tandem*
ad ingenii humani mobilitatem, mota sunt.
Sic nobis
Non rerum tantùm, sed & cœli vertitur ordo.
At duravit gloriosè integer
Illustrissimo Alberto Stanislao Radivilo.
Meritus vigilias omnium
egit pro omnibus.
Stipatus Curiæ obsequijs, stipauit Curiam insignibus curis.

Nul-

Nulli cessurus, communem voluit virtutem.
Aliena vitia non credidit, quæ suorum dici
possent:
pulsa animo, prohibuit aula.
Confudissent, non inglorium certamen
imperantis ac obedientiũ, mutua pro se studia,
Nisi claritas Principis, in tenebris effulsisset.
Somno familiâ uacante, insomnis pro familia
exorabat Heros.
Sol de nocte lucebat
totis simul oriens annis,
Cùm toti, assumpto pietatis exercitio
prouideret ætati:
totum simul daturus diem,
Cùm Auroram per ædes circumferret
Marianam.
Hinc illæ Cœlicæ Rosæ, hinc de Rosario
feliciter consito
Principis Domus, Rosarum Hortus.
Abeste procul rudes vrticæ mordacesque
spinæ:
Quidquid cœlo nõ bene olet, rosæ istæ nõ ferũt,
Hortus prohibet.
Conueniens domino est, moribus aula suis.

IMAGO X

Divos Cælites singulari affectu prosecutus ex

mo-

more Sodalibus Congregationum Deiparæ in Collegijs Societatis Iesu recepto, princeps & Mag: Duc: Lit: iam Cancellarius statutis diebus, Almæ Academiæ Vilnensis Sodalitia, ad legendos sorte aliorum Academicorum. Tutelares mensium adit, ae inter reliquam iuuentutem sortilegio sacro interest.

INSCRIPTIO

Adeo proni in genus humanum cœli,
Vt quos ipsa fortuna fugit
admittant ambientes:
Pulcherrima audacia, tantùm hîc meremur,
quantùm demeremur alibi.
Prensamus manus, felicitatis supremæ baiulas,
Clientelasque nō vitamꝰ, non superbè ābituri.
Tuam verò singularem cum pietate industriam
Illustrissime Alberte Stanislae Radivile
Nullas demerendi cœlos omisisti partes, omnes
meritus.
Quàm rarò conueniunt
Autoritas summa & demissio?
Quàm magnificè
Ambitam glorioso sinu vtramque intulisti
Academiæ
M. D. L.
Princeps & Cancellarius;
Non potuit non plurimùm sapientia sapuisse.
Cùm

Cùm minimum ſapere, ſpectaculo Principis
diſceret,
nec glorioſiorem veræ eruditionis Doctorem
conſpexiſſe
tanto Principe, Humilitatis ac Pietatis
Publico Profeſſore.
Studioſus Diuorum Tutelarium cultus,
hactenus viguerat,
tunc in Laurum maturuit,
genua ſupplicis ante aram Diuorum, Principis
coronaturam,
Cinxiſſet vtique Caput,
niſi demiſſa inclinatione, Cœlo inſertum,
immortaliori ſerto præuentum fuiſſet.
Dies tamen inaugurati Cœlitibus Principis
ſingulis inſcripti menſibus.
Vno tanta pietas claudi die quî poſſet?
Quicunque iam magnos ſpectatis Principes,
dum parui fiunt pernoſcite.
In imo, nemo magnus videtur, niſi ſit.
in alto, trunco, quoque creſcimus.
Sorte optima Principis noſtri magnitudo
patuit.
Inter alumnos teneræ pietatis permixtus,
Gigas virtutis apparuit:
geminaque ſimul ſorte
Cœlitum Tutelam, Mortalium laudem,
nactus eſt.

IMA-

IMAGO XI

Sacratisſimo Miſſæ Sacrificio quotidie intereſſe ſolitus. Sacramenta Pœnitentiæ ac Euchariſtiæ, non menſibus tantum, ſed ſingulis penè hebdomadis frequentat: Sacris item Seruatori eiuſque Virgini Matri diebus, tum etiam Diuorum Tutelarium ferijs: quorum virtutes quoque, ſummo delectu recolit.

INSCRIPTIO

Vno vitæ ſpatio,
toties viuimus, quoties mori poteramus.
Momentanei homines, Horarum lucella,
Quotidiani infantes;
Hoc ſolo felices ſumus,
quia extra arbitrium noſtrum poſiti, ſub
iuſtiſſimo vitæ neciſq; arbitro
vivimus DEO.
Prô quantum hoc nomen pondus inuehit?
Cogitent alij, ſuſtinuit generosè
Illuſtriſſimus Albertus STanislaus Radivilus
quoties viuus, acceptæ vitæ Deo gratus.
Nec tamen gratus ſibi viſus, ſi ſe beneficijs
autoris impendiſſet,
Par Deo donum, Deus eſſe debuit.
Sacris religione pura inſtitutis ſibi oblatus

Sic

Sic de alieno Princeps munificus, de ſuo Deus
ditatus.
Imperatoribus olim menſes ſacrati
vni omnium Imperatorum Imperatori à
Principe:
Grandi certè compendio
Sacri Panis circulo inuoluti.
Nouus cœleſtis Magiſterij diſcipulus,
Calendas pectori inſculptas geſſit,
ad quarum præſcriptum, tutelaria veneraretur
ſidera,
Sèptimanam concluderet pietatem.
Occultam ſublimis ſapientiæ eruditionem,
Vmbra tegumenti corporei prodidit.
Diebus Chriſto, Virgini Matri, Diuis cœlitibus
ſacris
Deo ſub pane velato,
Sacrum Principis pectus inumbrans.
Nec fruſtra de Virgine cera, vmbræ ſpecies
adhibita.
Sagaciſſimum Diuinorum ingenium,
dum Pane cœlico veſcitur,
Mella cœlica à ſe requiri intellexit,
& dedit:
De floribus pulcherrimarum virtutum
Pauli, Stanislai, Ignatij, Xauerij,
eo delectu, vt ſua cuique florum laus eſſet,
eo artificio,
vt omnis dulcedo in vnam transferretur.

velati Corporis Christi ceram.

IMAGO XII.

Orationes meditationesque sacras flexis genibus persoluebat, cumque succumbente tenero corpore oneri, genu alterum grauiter attritum fuisset, post diuturnam dissimulationem, nonnisi periculi grauis iusto metu, ad medendum pedi igne diro affecto, adduci potuit: quo tamen tempore cùm non posset vtroque genu, altero flectebat, susceptas Deo preces redditurus.

INSCRIPTIO

O magnæ prodigia aulæ!
paucorum in principe exempla Cænobitarum.
Supplicem Principem habitus monstrat,
leuat casus humilem.
Quantum descendit pondere corpus,
erigitur animus.
Scabellum pedum domini ponuntur inimici,
fit sponte amicus.
Quidni Numen inuocatum ad se flectat,
tam demissè flexus!
Ars vna, Deũ accedendi, descendere.
Genibus minor factus, cælo caput inserit,
Si staret, tantus non excresceret.

An & hac ratione par fieri homini amat Deus,
Vt ille è genibus, ad genua domini attingat,
inde delabatur ad ueniam?
In pedibus ſermo multis, paucis de pedibus;
Obrui dignitatem procumbendo rati
Maieſtate perorant;
Grandi eloquio, parui Oratores.
Decernat Magnus orandi Magiſter, Apoſtolus
Iacobus,
Vtrum glorioſiore calle ad callum genibus
flexis pervenerit,
an Princeps noſter ad vulnus?
Sponte ſuſceptum, vt ignauia ſanaretur,
diu toleratum, vt pede læſus, ad iter mentis
expeditior eſſet.
O facilem pietatis viam!
Vno quoque pede ad ipſius thronũ Dei ſalitur.
eodem tota conſtat oratio,
inuſitatâ, ſed optimâ conſtitutione.
Pluſquam tamen bonus Orator Princeps,
Ardet Phœbeâ face genu,
pectus Diuinâ.
Quæ metra hoc enthuſiaſmo captus fuderit,
beata recitabit æternitas.

IMAGO XIII

Ieiunijs aliiſque corpori inflictis moleſtiis non con-

contentus, nouo Dei causa affligendi corpus accensus desiderio, machinam inuenit, quam ingressus nudatos augustos illos humeros, famulo flagellaturo proponeret, datis præceptis ne vllis gemitibus, aut sensu, à præscripto plagarum numero, manusque seueritate, se dimoueri sineret. Ita autem sacrum illum carcerem ordinauerat, vt ingresso, & ab extra clauso, nullus motus liber esset ad dolorem minuendum, sed solâ vincendus sensûs, tolerantiâ.

INSCRIPTIO

Iterum in aula Eremus, in palatio Martyrium.
Quàm ingeniosè inueteratus se renouat Amor!
Quàm liber in tam arcto carcere animus!
Quàm spatiosa in tantis angustijs Principis libertas!
Quàm augusta in tanto verecundiæ rubore purpura?
Desipiunt obsonia palati, sano palato meliusque ieiunio expletur Temperantia conuiua.
Multa tamen dum sibi negat Princeps, nihil Principi.
Maximus Princeps, cùm victor sui.
Agnoscite veri ingenium Amoris,
Nouis ignibus, noua quærit continuò fomenta;
Nõ amor, si non ignis, non ignis, si non nouus perpetuò ignis.
An virtus nocua esse potest

totque iustissimis plecti tormentis
queri poterat?
Ne falleremur,
Nudata humeros visa Innocentia
ab oculorum, quàm flagellorum ictibus
rubicundior.
Vtrumque tamen passa,
Vt intus, & in cute sincera nosceretur.
Herus sub manu famula plectitur:
Libertatem ad obsequia debita erudit.
Audiri suos gemitus non vult:
Coelo totos transmittit.
Numerum plagarum minui nefas censet:
Nil consonum turbato numero.
In hac potissimum cithara innocentiæ,
Subsultu sanguinis, cantu animi, plausu poli,
Sic sonat, quod cœlo, quod æternitati consonat.
Luctatur corpus spontaneo inclusum carceri,
Animus corpori:
Neutrum suum odit tormentum.
Tormenta Dei causa suscepta, certissima,
omnium lenimenta dolorum.

IMAGO XIV

Munificentiâ in egenos semper eximiâ, vilnae famis tempore, ingentes pauperum turmas, publicis prandijs per plateas distributis SOCIETA-

TIS

tis IESV personarum operâ alit; tum rursus Pinsci pari in necessitate totius vrbis egenos, ac aduenas sustentat. Dotes multis indigentibus elargitus, postremo Olycæ, censum perpetuum pro dotandis quotannis Virginibus egentioribus fundat.

INSCRIPTIO

Nisi
munificentiæ amorem, pectoribus humanis
natura inseruisset,
grauem se probasset Nouercam,
Neget interea, multa multis, rea tamen non est.
Dat omnibus, quod opulentis,
quia dat pro omnibus.
Magna Domus, Mundus est,
Vnius Patrisfamilias beneficio viuit,
per varios dispensato.
Assurge gloria *Illustrissimi Principis*
Alberti Stanislai Radivili,
fulcrum eminentius non requires,
opibus in egenos à Principe effusis, in scabellū
stratis.
Nullus illi dies perditus,
quo non amici de muneribus beneficis
comparati,
eò Tiberianis meliores, quò indigentiores.
Rediuiuus officio & virtute Eleazarius,

E-

Egenorum defenſor, altor, ſeruator ſceri, vnicè
ſtuduit, meruit.
Ne ſacra illa pectorum fames
cor ſuum exederet,
Oſtendit quæ innocuo vti poſſent auro pectora;
excitauit munificentiâ, auxiliaturi deſideria
auri,
fameque liberaliter immiſſa, famem male
vexantem ſuſtulit,
Ingenti Vilna non ſuffecit vaſtitate
ambiendæ liberalitati Principis,
Pinſcum inde prouecta, & tranſuecta,
Ciuibus ac aduenis ſuffecit.
Parens pauperum vocari amauit,
Vrbium dici potuit,
Auri & vitæ glorioſiſſimus largitor.
Gratum cœlo ſpectaculum,
Ciuitates, menſæ: pauperes, conuiuæ:
Multitudo conuiuarum, quæ cœlo tegi poſſet;
beneficentia largientis,
quæ ad omnes petingeret.
Euangelicorum typum conuiuiorum ſpectaſſes,
Niſi quòd ibi diurna, hîc pænè annua prouiſa
ſuſtentatione.
Ibi munera exigua miraculo aucta, hîc magna
generosè expenſa.
Vtrobiq; Socijs IESV adiutoribus inſtructæ
epulæ.

Vt ex socijs autor facti nosceretur, in duobus vnus.

Quis non crederet immortalem hanc munificentiam?
Inuenit Princeps
quod in ipsa firmaret perennitate,
Perpetuò dotandis egentioribus
fundato Ołycæ censu.
Tantus amor virtutis Principi,
vt in alijs quoque auro æstimaret.
Tanta liberalitas,
Vt ne cœlum sine dote adire vellet.

IMAGO XV

Templa in ditionibus sibi subiectis alia āplificat, ornat alia, multa de nouo erigit, vt in Capit. Pinscensi, Pinsci; in Caunensi Rumszyskis; in Velonensi, Velonæ: At Olycæ, in vrbe hæreditaria, templo, sacrum Canonicorum Collegium, & Academiæ coloniam addit. templum verò vasis sacris é puro auro, amplè ditat.

INSCRIPTIO

Vicino Deo, tuta omnia,
Domestico, tutissima.
An verò alienus ab eo quod incolit?
aut Domus eius alibi, quàm vbi degit?

Abi-

Abite profana fanorum ludibria, & simulata
simulacra.
Templa, Numinis veram sedem veneramur.
Vniuersum non negamus,
Domesticum habemus semper Numen,
interdum facimus;
Augusti id genus ingenij, & Tui
Illustrissime Alberte Stanislae Radiuile
Eadem confinia virtuti, & Tibi,
Virtuti & Deo.
Vt tamen proximum faceres, lateri admouisti.
Nusquã dominus,nisi diuiso cum Deo dominio;
Nec possessor, nisi partitis possessionibus;
Nec hæres; nisi duo ex asse Hæredes.
ô iucunda terrarum monumenta!
Aulas dignas Principe, templa digna Deo!
Sic cultas aulas, vt Deum incolam mereantur,
Sic culta templa,ut Deo incolâ gaudeant,
Principe autore glorientur.
Experiri qui cupit,
Pinscensem, Vielonensem, Caunensem
Capitaneatum respiciat.
Excellit cæterorum gloriam Ołyca;
Quidni excellat?
Pulcherrimi certaminis theatrum facta est,
in quo contenderetur,
Vtrum nascentis Principis locus,
Hæreditas Principis, an Dei dici deberet?
Decernite *Gloriosissimi Præsules*

Eruditissimi Academici
Principis Nostri ac Vestri sententia patuit,
Cùm Collegio Sacratissimo, Academicæq;
Coloniæ florentissimæ,
aureo adiecto apparatu:
hanc beneficio quæsiuit gratiam,
vt sibi cencessa, Deo redimeret:
aureaque donatus velatæ maiestatis sede,
aureis cultus ignibus, circumfusus fulgoribus
Deus,
aureo semper Olycæ reluceret vultu.

IMAGO XVI

Omnium ordinum Religiosæ disciplinæ addictorum, sed inprimis Societatis IESV cultor & benefactor constantissimus. Collegium eiusdem Societatis Pinsci erigit ac fundat, templo quoque extruendo census assignat.

INSCRIPTIO

Oderunt mali bonos,
In promptu causa
Se quisque in alio odit, vel amat.
Multis virtus invisa, quia aliena; cara vitia, quia agnata.
O bonarum causarum, Tribunal pessimum!
pro suo merito demeritoque de alijs decernere

A-

Apud probos iudices, ſilet vultus, cauſa perorat.
Nunquam rea virtus, coram virtuoſo,
quanquam diſſimilis, aut inſit alteri.
Tuam *Princeps Illuſtriſſime,*
Alberte Stanislae Radivile
Loquimur cum virtute Sapientiam.
Amaſti virtutem, quia coluiſti,
Varia in varijs viſa, non aliena,
Sparſa, non peregrina;
Secreuiſti in Religioſa paupertate, quod aulicæ
miſceres opulentiæ,
in ſeueritate, quod delicijs,
in mancipatu, quod libertati.
Necti diſſita natura non poterant, affectu
iunxiſti,
Ambitus purpurâ
pannoſos nõ excluſiſti Franciſcos, Dominicos,
Ignatios,
Intus erant, dimoueri non poterant.
Dediſti tamen hoc inprimis Societati IESV,
Magnus, Minimæ,
Vt de loco nouiſſimo aduocatam,
in Supremo pectoris collocares hoſpitam.
ac ne de animi ſenſibus dubitaret,
Collegij Pinſcenſis egiſti auctoramento.
Addidiſti templo erigendo cenſus,
beneficio pretium, pretioque beneficium.
Marmore iam tua non ſcribetur, ſed conſtabit
fama,

Saxea ad fortunæ impetus, ſacra ad memoriam

INSCRIPTIO II

Eiuſdem Imaginis
Nomine Collegij Pinſcenſis
Societatis IESV.

Vixiſſe te lacrymamur,
quem viuum ſemper DEO & PATRIÆ
optaſſemus,
ô Parens, & Princeps!
Acerbus gaudij veſtigator luctus,
Si tanto ſæuiret tempore, quanto indulſit,
tolerari vix poſſet:
nunc
tota vno conditur ſqualore Æternitas.
Exceſſiſti terris, non cordibus, non animis
noſtris;
conditus tumulo, ſeruatus gratis pectoribus.
Hîc te mæſti ſublatum orbi ſpectamus,
grato vtinam obſequio, quod docuiſti.
Nihil nos tuis beneficijs par ſpondere
poteramus,
nihil Tu Tibi promittere.
Pectoris placita, placeat ſinceritas,
Mancepſque grati ſtudij animus.
Sequemur minimè coacti, quo Te maximè
inuiti dimiſimus.
Neque tamen à Tui memoria diſcedemus.
Sue-

Succedet ſera abeuntibus poſteritas;
& quæcunque diu aduenerit
Tua noſcetur.
Te corde, Te vultu, Te vitâ, & Perennitate ſua
referet.
Viues vnus in omnibus.
Omnium in vna ætate Collegij Pinſcenſis
ætatum, Fundator.
Quod ſi Superis aliqua terrarum cura ſupereſt
vt ſupereſt,
ſpectabis ab alto, glorioſus Tuimet ſpectator
theatrum nobile virtutis & ſcientiarum,
Gymnaſia Iuuentutis eruditioni, à Te Pinſci
erecta ;
Videbis,ad Tuæ imitationem Virtutis,
Gemmantem Integritatem,
Effloreſcentem Deuotionem,
Succreſcentem Pietatem,
Matureſcentem ſanctitatem:
Triticum vtique areæ Domini Tui;
Cui ne funeſta ſuperſeminarentur zizania,
Vigiles poſuiſti Cuſtodes,
Præſidemque Sapientiam.
Creſcent felicia è tali ſatu germina,
brachijs defenſa *Radiuilianæ* Aquilæ,
decurſu recreata *Lubomirſciani* Srzeniawa.
Sed heu!
& lætus ille Srzeniawa mæſtis nunc diffluit
lacrymis,

&

& triumphalis ALES
pullato absentiam heri, luget cultu.
Vale ô Princeps, & Parens Augustè!
Æternam Tui ad templa arasque à Te erectas
Sacraturi memoriam,
Æternum Tibi, nosmetipsos figimus
monumentum.
Quidquid erimus, Memoria Tui erimus.

IMAGO XVII

Immaculatè Conceptæ Deiparæ Virginis cultui deuotissimus, nihil se vnquam negaturum, hoc venerando titulo petitioni interueniente, animum obstringit: inde non leues sæpè iniurias, multaque millia pecuniæ aliquando donat.

INSCRIPTIO

Fauete superi!
Nouum immaculatè Conceptæ Reginæ vestræ
Surgit à Principe trophæum.
En turrim Dauidicam mille clypeis ornatam,
iræ vindictæque ereptis.
Ad genium planè Patris æterni;
quicquid petitum fuerit hîc, datur.
Ad genium Filij,
Matris Diuinæ à Principe colitur honor.

Na-

Nasciturus in tempore de Matre, natus de
Patre ab æterno
Deus
arcum contriuit, ne è longinquo; arma confre-
git, ne è propinquo;
concipienda læderetur Mater:
Scuta denique exussit igni,
Ne conmuni iure, contra Iuris Dominam,
communis se tueretur hostis.
Rursũ igitur arma scutaque sacrantur Virgini,
Ne ira ac vindicta hominis ad illiꝰ nomé valeat,
ad cuius primos aspectus, totam Deus
deposuit iram.
Ludens coram Domino omni tempore,
& ploratuum nostrorum causæ temporisque
ignara MARIA,
peccatum audire non potest, antequam
condonetur.
Terribilis vt Castrorum acies, armis gaudet
Non nocituris, sed quæ non nocuerunt.
Ab æterno, & ex antiquis, antequam terra
fieret ordinata,
alium ordinem non didicit, nisi Deo coæuum
Clementiæ.
Iustitia cùm nusquã Deo absuerit, serò cognita.
At
auro simul & ferro emicat Principis trophæum.
Ferro, ne vlcisceretur, Virgini appenso; auro,
post iniurias, donato.

A latere ferrum, de latere aurum promitur,
Culpa in beneficium vertitur,
Aliud Marianum Principem non decuit.
Nam & illa,
generis humani scelus in beneficium vertit,
cùm immaculatè Concepta,
publicum nasciturorum probrum, ad
vincendum hostem transtulit.

IMAGO XVIII

Propagaturus ad posteros virtutũ eximia documenta, libros complures eruditione ac pietate maximâ: atq; inter eos de laudibus Deiparæ Virginis, & cruciatibus Spinarum Christi, præclara opera edit. Demum eximio operi, rerum suo sæculo in Europa gestarum, immoritur.

INSCRIPTIO

Vix bonus, qui sibi soli bonus.
Liberalis virtus, more fontis in riuos exundat.
Discamus facienda, facto Principis.
Virtutibus vixit, scripsit virtutes.
Quem libros piget legere, legat vitam:
Quem vitam, libros.
Et in vita libri, & in libris vita cernitur.
Gloriosior tamen vitæ Panegyris,

idee

ideoqùe prior.
Magnis constent monimenta momentis,
hic iure dubites quibus ?
In maximis Reipublicæ, domusq́ue maximæ
negoeijs,
Materies scriptionis eadem, quæ salutis;
Ætati simul & Æternitati laboratum opus,
Prodigè vni lucro labor impederetur,
par duobus.
Variatum idioma, ut constaret doctrina.
Latinè ad venerationem argumenti Romanæ
Religioni sacri, locutus,
patrium idioma ad vsum communem
permiscuit.
Italicâ, Gallicâ, Germanicâ scriptione abstinuit:
Vt doceret, non quantum sciret, sed quantum
fieri, cùm fecisset, optaret.
Capita præcipua librorum, Capita rerum mūdi,
I E S V S & M A R I A.
Altero dum spinas seruatoris numerat, aculeos
criminum effringit:
Altero dum lilia decoris Mariani recenset,
lilia de spinis educit.
Vtroq́ue (ac cæteris) eam cum pietate
eruditionem claudit,
Quam
Sanctissimi Doctissimiq́ue viri suam optent,
Principis nostri admirabundi profiteantur.
Tandem pigeat non esse pium,
vbi

vbi tam grandi teſtimonio,
Pietas ſuadetur ab aulâ.
Latè Te Tua per eruditos calles, circumducet
peregrinatio,
Nicolae Radiuile, Palatine Vilnenſis,
Spectator ac ſcriptor Terræ Sanctæ, Grauiſſime:
Iungetur æternus doctioris famæ Comes,
Albertus Stanislaus Radiuilus,
Operi etiam de ſui ſæculi geſtis in Europa
meditato,
ne tot operibus æternitatem nondum meruiſſe
videretur
immortuus.

IMAGO XIX

Ætate meritiſque grandis morbo Gedani arripitur, atque ad vicinam mortem diuturnâ tolerantiâ ſe diſponit. Poſt obitum à Sereniſſimo Ioanne Caſimiro Rege Poloniarum inuiſitur.

INSCRIPTIO

Habent & merita ſuam ætatem.
Quamuis nunquam ſeneſcunt, aliquando
deficiunt.
Senij loquum mors, mortis, præmium obtinet,
Capitis decus, terrarum propago flores,

Cœlicus honor, humanarum mentium ſoboles, virtus.
cùm maturuerint, nectuntur in coronam, aureo filo ætatis.
Nuſquam tamen hoc ſertum citra cupreſſum conſpexeris,
Fatalis terræ appendicula, cœlo triũphalis eſt.
Supremum meritorum Coronamentum.
Vixeras Princeps, vixeras.
Satis Tibi, ſatis meritis, parum deſiderijs noſtris,
cùm heu!
triſtis è cœlo demiſſa cupreſſus,
fatalem Tibi Gedani indixit diem.
Pulchrum erat
intra vrbem ſeruatam, Seruatorem Patriæ.
intra annulum fidei, Gemmam fidelitatis,
intra ambitum conſtantiæ, Atlantem Lituaniæ occumbere.
Pulchrius
Luce Lechica
Sereniſſimo IOANNE CASIMIRO Rege Poloniarum
poſt occaſum illuſtrari.
Pulcherrimum,
à Corona egredi ad Coronam;
à ciuica, ad Triumphalem.
Hinc exire, ſeruatæ in patriam fidei Regio inſignem teſtimonio

eo peruenire
inuiolatæ in Deum obſeruantiæ
glorioſum iudicio.
Ibat, ibat Heros
Securus conſcientiâ, hilaris expectatione;
Territa mors, dum non timetur,
diu impetum diſtulit, integra Principis
vigilantia,
diu morbis præluſit, integro robore.
Age glorioſe athleta,
Vt morti cedas, non concedes.
Comitem te, non captiuum habebit.
Multum intereſt,
Mors aliquem rapiat, an aſſumat.

IMAGO XX

Poſt vitam integerrimè actam, ſingulis diebus in morbo ſupremo animum confeſſione expiat, bis interdum ac ſæpius eandem adhibet. Pari quoq; vigilantiâ mentis, SS. Euchariſtiâ pænè quotidie reficitur. Tandem deſiderijs cœleſtis patriæ anhelans, Patres Societatis Ieſu lectulo aſſiſtentes his allocutus: Quid facitis ô Patres mei, cur orationibus veſtris diſceſſum animæ meæ ad videndum Deum retardatis? in Domino quieſcit.

INSCRIPTIO

Adeſte mortales

Ingens supremæ sapientiæ panditur theatrum,
Schola, Palatium: Præcepta, exempla.
Discite bene viuere, discite bene mori.
Silentio vocis, professione mortis,
Illustrissimi Principis
Alberti Stanislai Radivili.
Occasum tuum ô Princeps!
Cum sole fulsisti, cum eodem occumbis;
Diem gestasti pectore,
Vesperum spontaneis induis tenebris.
Innocentiæ perpetuus defensor, tandem accusator factus,
ream statuis ante tuum Tribunal.
An aliter Cancellarius mortis, quàm vitæ iudicabit?
Dicat ignarus
Innocentiam minimê ream inueniri, cum maximè accusatur,
Probatur, non damnatur virtus examine.
Quàm iustè in alienis causis Supremus iudiciorum egerit Præfectus,
tum maximè ostendit,
Cùm se suæ subijceret accusationi;
Diuinæ sententiæ.
Sæpius quoque in dies virtus accusata,
& sine culpa inuenta.
Damnabatur opus ab autore, probabatur à iudice
Heu quantùm premunt lapsu caduca!
minima, æternitatis pondere incumbunt.

Vi-

Vitauit Princeps onus, pio ingenij astu.
Egressus mente mortalitatem, antequam hæc concideret,
ingressus immortalitatem, antequam illa premeret.
Grande pariter longumque iter, vt breue faceret,
Secum detulit, ad quem properabat Deum,
in via terminum, in progressu finem.
Formidasset vtique Iudicem,
nisi meruisset diu Amicum.
Felicis amicitiæ, felix oblatum sæpius insigne,
Vmbra panis, fæderis inter Deum ac homines robur.
Velamen candidum, pignus sortis candidæ,
Calculus albus Æternitatis.
Hinc illæ desideriorum flammæ, hinc anhelitus animi
ad libertatem perennem eluctantis,
*Quid facitis, inquiebat,
discessum animæ meæ ad videndum Deum,
orationibus vestris retardatis!*
O vocem Æternitatis Candidato dignam!
O animi, virtutis conscij testimonium ingens!
O religiosissimo in Principe, portentũ audaciæ!
Vrit oculos, inclusus cordi Deus;
Videri vult cùm amatur, amandus cũ m videbitur;
Hoc circulo felix æternitas gyratur.
Prin-

Princeps noster iam rapitur,
Abire morrales
& gyro volucris vitæ inscribite;
Bene vixisse, bene mori, bene mori,
bene vixisse
bene vixisse, & mori
Æternum vivere est.

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi Domini, D. CASIMIRI LEONIS SAPIEHA *Comitis in Bychow & Sapiezyn,* Procancellarij *M.D.L. Orsensis, Volpensis, Berezinensis,* Præ*fectit ex, Iuris utrisq; in Alma Academia Vilnensi, Fundatoris, in funere eiusdem, nomine Collegij & Academiæ Vilnensis, sub titulo* Phœnix Lituaniæ 1659.

PHŒNIX

Orbis Lituani.

Tandem credere cogimur *Illustrissimum Casimirum Leonem Sapiebam, M. D. L. Procancellarium &c.* mortalem vixisse, quem immortalem virtus meruerat. Hem Supe-

peri! Quot in vno Patriæ ciue, Ciues; in Senatore, Senatores; in Heròe occubuerunt Heròes. Scilicet ruente in occasum Republica, occidisse debuit: qui viuere, nisi illa staret, noluit. Vno, cum Matre condi elegit filius tumulo: vt quo ille aspergeretur cinere, eo non attingeretur, nec premeretur Mater: immò mortui Cinis, aut sibi, aut Matri, tandem vtriq;, vitæ parens esset. Cinis, nunc est, quòd deliciosum Orbis spectaculum fuit: cinis est, quòd portentosum Animi & virtutis Domicilium: sed non infelix Cinis, è quo immortali vita dignissimus PHOENIX enascatur: atque simul vitam Magnæ Matri Reipublicæ, meritis aspiret. Victuros diu, tantisper victuri compellamus! Videte, vt PHOENIX noster virtutibus raris surgat: vt altè volet, vt aspectus admirationemq; volatu rapiat! Si tantus impetus est posthumæ virtutis: quantum fuisse credetis præsentis? Sed hem iterum superi! Quàm frustra verbis luditur dolor! Quantos in tam graui, debemus gemitus casu? Oculorum ploratus, Populi; pectorum singultus, Senatus; Cordis dolor, tota Patria est. I perge alto volatu, meritissime virtutum PHOENIX; nobis id solùm residuum est, Te sæpiùs respiciamus; sæpiùsq;, nobis erepto illacrymemur.

PHOE-

PHŒNIX
Orbis Lituani
Illustrißimus Dominus
D. CASIMIRVS
LEO SAPIEHA,
M. D. L. Procancellarius
ob raram
Summæ Magnitudinis cum summa Humanitate ac Demissione coniunctionem.

Magnus vixisti
CASIMIRE LEO SAPIEHA,
nec minor Te iaces.
Magnitudinis mensura, Dignitatis Magnitudo.
Cineribus conditur flamma, non perimitur,
& Morte Virtus.
Si truncus Magnum veré facit, faciet Paruum
Cinis:
at vtrumque
aliud est, quàm quod in homine Magnum, aut
Paruum est.
Ortus *Sapiehanus*, Sol Meridianus;
Alter lucis, Gloriæ alter radijs *Illustrissimus.*
Fons Sanguinis,
Fons Honoris, & Virtutis.

Exordia, si inquiras; laborem perdis.
Si spectes,
Per vastissima Regnatricis in primis
Iagiellonibus
Lituaniæ littora;
Per amplissima Principum Poloniæ
ac Lituaniæ
Familiarum confinia;
Per Augustissimorum Reipublicæ officiorum
decora,
euolui videbis.
Nili originem nemo quærit, quia nulli
dubia est.
Parui fontes, notis clauduntur marginibus;
ingentes,
oculos amplitudine superant.
LEONE Patre,
Supremo in M. D. L. Palatino, ac Duce,
non degener editus LEO;
CASIMIRI gratum incolis Nomen, infans
assumpsit.
hoc est,
præsagium Humanitatis, Magnitudini
iungendæ, dedit.
Diuinis deinde abluendus aquis,
Serenissimorum REGVM POLONIÆ
exceptus manibus:
A DEO & REGE, pro DEO & REGE initiatus
Dignum sanè visum Onus, quod ijsdem,
qui

quibus Reſpublica,
geſtaretur manibus;
datuſq; ſenſus triumphalibus palmis
cognoſcendi in Infante, Pondus Salutis
Publicæ.
Quidni cognoſcerent?
Cùm puer Reipublicæ natus, Salus Publica
futurus eſſet;
quàm deinde ſuſtinuit,
Opibus, Auctoritate, Coſilio, Armis, Corpore,
Animo,
Vita, Morte.
Tantam ſemper HEROS noſter Rempublicam
animo aluit,
quanta in ſe eſſet:
Tanta illa fuit, quantam hic fouit.
Par Magnitudini Publicæ, Magnitudinis
Æſtimatio:
Pares Curæ, Æſtimationi.
Neq; ætas, iniuriam prioribus iudicijs inferre
potuit,
Virtuti intra ipſa ſacrorum arcana
domicilium ſuum, quàm ſanctè, ta m magnificè
ingreſſæ.
Viſa eadem cùm ætate creſcere,
Publico iudicio & grandibus Titulorum
inſignibus deſignata.
NOTARIVS imprimis M. D. L. dictus
Adoleſcens, viris paria egit,

Nec clementiores tabulas, nec æquiores rei
quàm nomine grandi, CASIMIRI SAPIEHA
notatas,
desiderare poterant, aut desiderarunt.
Non segnior tum Calami, quàm deinceps
Gladij
Arbiter,
in nullius vulnus strinxit aciem, quàm in
vulnus feriendi.
Marescalcus inde Regiæ Curiæ,
virtutibus, passus altiùs promouit.
Si sequi alios debuisset, non præire non
poterat.
Præire Principes iussus, continuis Meritis
gloriam Magnorum superabat.
Non defecit ascensu, virtutis Heroicæ
impetus.
Humili, Collis: pro Alpibus est.
Cui Augusta virtutum placuêre insignia, lucè
animatur.
Nihil angustum, Augusto est pectori.
Hoc impetu ferebatur *Sapiehana* virtus.
Oculorum Regiorum felix Meta, & Fax
Amorum:
Curiam in oculis, Patriam in pectore ferre
demum visus.
Vtriusq; plausu, & gratulatione,
Procancellarius M. D. L. proclamatus.
Abeste fabulosi Apollines!
sub

ſubſultantia ſaxa, rupeſq; longè abite!
Sapieha Caſimiro Procancellario dicto,
Populus, Nobilitas, Senatus, Iura, Affectus, Corda,
tota deniq; ſubſilijt Lituania, ac Polonia.
Commune bonis indictum Gaudium,
ſoli obriguêre improbi.
Gaudere ſcilicet non poterant, quòd odiſſet virtutes, vitium.
Obmuruiſſe neceſſe erat,
quòd non inueniret audacia, vituperium.
Quis tum nouum non ſuſpexit Curtium?
non Ceris ſolùm Lituaniæ preſſum, ſed in
LEONE
Caſimiro Sapieha rediuiuum.
Deuotum Patriæ Caput, & Curtiano felicius,
quòd chaos licentiæ immane, occludere vna manu poſſet:
& Se Patriæ ſeruare.
Adhuc ſubſilit Eques Lituanus, gauiſus
Sapiehanæ manus
frenis,
inſignibus inſolentiæ compeſcendæ,
moderandæ virtutis inſtrumentis.
Liber illi vaginâ gladius,
Procancellario animus,
nunquam iniquioris amicitiæ, aut
pollicitationum dolo interceptus.

ſed

sed ferreus Gladius, Aureus, Animus est.
quando aurum, illicitamentum vitiorum,
in decus virtutis transijt:
& contemptus color cupiditatis,
excanduit in Magnanimitatis Ornamentum
Nunquam sub *Sapiehano* Sigillo,
pressa Libertas, nunquam Innocentia
ingemuit:
Ceris adamante durioribus,
immutatum Publici studij vultum retinente
Si vita producta simul fuisset,
Parenti olim *Cancellario, & Procancellario*
Filio:
dubitari poterat,
quem Publica Stemmata potius imprimerent
nisi quòd meliori sensu,
Pater in Filio, & Filius in Patre noscere tur
Filius, Imago Patris est;
Multis naturæ, *Sapiehis* virtutis expression
Supremos in Lituania titulos, sæpe, & ex
merito Sibi oblatos,
constanter recusauit.
Nunquam tamen effecit,
ne tantus uideretur, quantus haberi
merebatur.
Creuit etiam honoris contemptu,
supra id quod maximè ambiri poterat,
animo euectus.
Tantus certè habitus,

vt pares paucissimi: Melior, nullus.
Ehem PHOENIX Lituane!
quæ Tibi memor Posteritas non debebit præconia?
In summa Fortuna, nulli graui:
In summis Opibus, nulli iniurio:
In summis Honoribus, nullì fastuoso:
In summmis Amoribus, nulli ficté blando:
In summa Potentia, nulli supercilioso.
Liberalis vultus, facilis accessus, comis sermo,
Communem Te omnibus fecerant,
sine detrimento Grauitatis:
communes omnes Tibi, sine præiudicio Auctoritatis.
Impendisti benignissimè affectus, vt raperes:
Indulsisti amorem, vt amareris.
Rarò vt Bonæ fortunæ, ita Magnæ: cum bona mente conuenit.
Tu nec fortunatus Tibi visus,
Nisi alios fortunatos faceres:
nec magnus, nisi omnibus Par esses:
Amare Te, an venerari deberemus? non dubitauimus;
Vtrumq; pensum, debitum fuit.
Docuisti inusitatam affectuum coniunctionem, exemplo.
Curis, beneficijs, clementiâ Tuâ, nemo indignus habitus;

Vo-

Votis, præconijs, Cordibus omnium, Tu dignissimus.

Patens Tibi ærarium, tritum humiliorum calle Palatium.

Satelles dignitatis stipator, non Exactor seruitutis.

Ex toto Leo,

cùm vel ex vngue esse posses,

nec digito læsisti innocuos: nec humero pressisti imbelles:

nec Corde repulisti Orphanos:

Amor Publicus Ciuium.

Tollite sepulchrale Marmor,

Corda tumulo substituimus.

Barbarus rigor sit, qui ad horum attactum cinerum, non lentescat,

quibus sopitur clementissima Pietas.

Profundissimo mergatur saxum Oceano, quod huic graue sit,

qui

Neminem Iniuriâ Pressit.

PHOE-

PHOENIX

Orbis Lituani

Illustrißimus Dominus

D. CASIMIRVS

LEO SAPIEHA

M. D. L. Procancellarius &c.
ob Rara
Togæ, Sagiq; decora in se collecta.

Tandem plerisque,
posteaquam segnes viuere placuit, placuit
segniter sentire.
Exclusæ virtutes Animo, prohibentur iudicio.
Alios Togæ, Sago alios quærimus Viros:
Veteri Maiorum more,
eiusdem Romæ Ciues, Togâ & sago vsi.
Fronte caret Numen, quod bella tantùm, aut
pacem prospectat.
IANO biceps Caput est,
cùm Respublica petit, aperturo: cùm
deprecatur, clausuro
bella.
Nec decet Sagum quem non priùs Toga
cinxerit;

Nec

Nec Toga, quem non Sagum commendarit.
Moderata fit necesse sitis sanguinis;
Nimia, cũ extingui nõ possit, exurit, & suffocat.
Si sanguis tantũ sititur, sãguis tãntùm bibitur,
Si sanguis bibitur,
Ferarum præda, non hominum genus sumus.
Miscenda lenia duris, mollia crudis, togata sagatis.
Discamus pace, quod promamus bello:
agamus bello, quo ornemur pace.
Quies otiosa, vitium exprobrat; Pax immerita, ignauiam.
Non tegit, sed prodit, Longa toga, Breuem Virtutem.
O fortunata Patriæ tempora!
quibus
nec in Castris Senatus; nec in Senatu Castra desiderata.
Non inuidimus Romæ,
tot Reges, quot Senatores:
quoties spectauimus,
tot Sapientiæ ac Martis *Hercules*:
quot Patres Senatûs.
His per omnia parem,
Certa scribet Posteritas,
Illustrißimum Casimirum Leonem Sapieham M. D. L. Procancellarium.
Ex vtroque Heros,
Pacem coluit vnicè, bella fortiter gessit;
Vtri-

Vtriusque iustus osor, ac Amator.
Pace parauit animos, bello prompsit;
Pace bellauit, triumphauit armis.
Erudita contra ignauiam virtus,
quicquid quieti præsenti vindicauit, labori
Futuro addixit;
nunquam lassata, cùm quiete laboraret.
Profuturus omnibus seculis,
vni viuere noluit.
Venturis, pro præsentibus vsus,
effecit, vt aut non venirent: aut vt no n
incognita, ideoq; minùs sæua
venirent.
Prima circa Bonum commune industria,
Ne paratis quæ Hæres inuenerat,
Solùm prodesset Patriæ:
quæsiuit noua.
Nequæsitis obesset,
diuturnæ apud Exteros peregrinationis
indagatione,
solam virtutem domum reuehendam elegit.
Quocunq; peregrinus iuit, Se tulit:
Quocunq; accessit, Se inuenit;
Vndecunq; regressus, Se retulit.
Tandem
Magno Miraculo,
Orbe peragrato, à se non defecit.
Belgium illi post Lituaniam,& societatis IESV
Magistros,

Sa-

Sapientiæ Mater.
De Puteani abundiſſimo puteo,
Sapiehanarum Artium
Nilus fuſus.
Loquendo tamen, an Agendo præſtiterit?
difficile definitu.
Certum eſt, quicquid benè dixit: meliùs
præſtitiſſe.
Sagax in obſcuris & difficilibus, Ingenium;
Expedita in anguſtis, mentis Libertas;
Aperta in ſalutaribus Conſilijs Frons, &
Animus;
Conſilia cùm panderet, concludebant;
& uel ſolo
perſuadebant dicente.
Memoretur Lituanus Caſtor
Illuſtrisſimus D. Ioannes Stanislaus Sapieha
M. D. L. *Mareſchalcus*
glorioſo imperatoris Ferdinandi elogio
Os Sarmatiæ Aureum
nuncupatus.
Habebit Germanum ſanguine & merito
Pollucem
Illuſtrisſimum Caſimirum Leonem Sapieha,
M. D. L. Procancellarium,
Aureum Os, & AVREAM Mentem Lituaniæ,
habitum.
Tullium eloquio, Catonem grauitate,
Metellum innocentiâ.

Si

Si Patria pro se loqui potuisset,
alia oratione ac animo quàm, *Procancellarij* vti
noluisset.
Locuta etiam creditur,
quando Comitiorum Regni Publicorum
Præfectus,
Licentiam & Seruitutem,
Fatalia Orbis Poloni *Extrema*,
à libertatis veræ iniurijs repressit.
Pro omnibus, cum Optimis conclusit,
Nemine tamen Repugnante,
S E
quia *Sapieha* consentiente.
Optimus inter *Pares*
Solis Lechici radius, & Radiorum Centrum:
ô quanto per dissita laudum Spatia irradiauit
fulgore!
quantusq; per Moscouiam spectatus,
Vladislai IV. *Regis Poloniarum Serenissimi*
& totius Reipublicæ,
Magnus Legatus.
Sensit in radio Solem, in Legato Regem,
In *Vladislao* Rege, *Casimirum Sapieham*,
pulla illa Aquila;
& dignitatem splendoris confessa,
à comitatu Legati, ad gentis gloriam
iudicio translato:
diu

quoſcunq; magnificentiâ virtutis, & Dignitatis
conſpicuos vidit,
Sapiehanos dixit.
Nihil tamen auguſtius ipſo ſuſpexit Legato.
Amicus veniebat, hoſtis etiam amatus fuiſſet,
Oleâ oblatâ, laurum accepit.
Vladislai triumphis, *Sapiehaniſque* Curis,
Pax Æterna dicta.
Violator operis infelix Eſto.
At
preſſam mole ſeculorum victricium,
Fatiſcere Polonam magnitudinem neceſſe
fuit.
Felix, quia humeris
Serenißimi ac *Inuictißimi*
Ioannis Caſimiri Regis Poloniæ & *Sueciæ*
incubuit.
Non ſtetiſſet, niſi ſic ruiſſet,
O Orbis noſtri maiorem Atlante Atlantem!
qui Ortui, Occaſui Meridiei, Aquiloni
ſuſtentando ſufſecerit.
Pugnarint alij cum hoſtibus,
REX NOSTER,
cum fortuna quoq;, & virtute Hoſtium.
Nil mirum, ſtetiſſe tantiſper fata ambigua,
cùm Regiam ſtuperent fortitudinem.
Gaudemus verò ruere prona, cùm adorant
Maieſtatem.
Nihil tandem non inuictum Regi noſtro eſt.
Vi-

Vires, Dolus, Insidiæ, Bella, Licentia, Robur,
Tempora, Mores,
Regna, Regnorumq́; uicissitudines.
Perge Triumphali gloriosus lauro ad palmas,
AVGVSTE VICTOR.
Sapiehanam sine laude Cupressum, ne
præterieris.
Hâc hodie donatur
Tuus ille totus, & totus Patriæ,
Casimirus Leo Sapieha;
Senator Consilio, Miles Manu, Dux Animo,
& Tuæ Maiestatis
iudicio.
Diu bellantem reuerita fata, inuasêre quietum;
Vicisset,
si quantum contra Mortem:
tantum contra immortalitatem hominibus
liceret.
Id interea laudis tulit,
Palàm, mortem non ausam aggredi.
Inuictus bellicis periculis, succubuit morbis;
Nisi actum fuisset,
Plus quàm hominem suspicari potuissemus.
Tutatus Patriam semper aureis viribus,
ferreus eidem accessit.
Quot cohortes pugnarunt continuò pro uno,
pro totidem suffecit Vnus,
ZBOROVIANÆ perfidiæ VINDEX,
Fatorum Victor,

Sæ-

Sæpiùs disiectæ acies, totidem vicibus ordini & robori restitutæ:
Pugnatum supra sex continuas horas, inferioribus hoste viribus:
Res Polona grauissimè pressa, fortissimè conseruata.
Obstupuit omninò perfida audacia, sibi nec dolos, nec vires, contra *Sapiebam* sufficere.
Gelidum Scytharum frigus, sudoribus generosi Ducis incaluit.
Barbaries cruda, humaniùs sapere casibus docta,
Quem malè sitiuerat sanguinem, suo eluit.
Optasti prædam prædo;
arcumq;, notato Patriæ amplexibus collo, inijciendum paraueras,
vt tuo iugulareris.
Cecidisti scilicet nobili fato, quia tanti criminis ausu.
Ludit, etiam cùm sæuit, Mars.
Alium tuetur sub ictu,
Rapit alium sub manu.
In *Illustrißimo Casimiro Leone Sapieba.*
Ludus Martis, Opus virtutis:
Gyrus Fortunæ, Auctoramentum diuini Patrocinij.
Deo vindicatum diem benè credidit,

quo

quoCælo vindicata, Dei Mater Virgo eſſet.
Diuinis tutus præſidijs, humana non curauit.
Aſſuetam fronti galeam, vacare permiſit:
Aperto capite, aperto oblatus diſcrimini.
Latere nullum potuit,
Quantum Patriæ vellet.
Aperto capite, aperto vindicatus diſcrimine,
oſtendit omnibus:
Quantum ſibi Cœlites cuperent.
Non eget Clypeo, quem vera munit Pietas.
Robore, non iubis, pugnat LEO.
Fronte petit hoſtem, qui victoriam petit.
Æternùm felices quieſcite Manes,
Sapiehano Nomini ſacratæ victimæ.
Tanti erat vnum *Sapieham* in fortiſſimâ
pugnâ periclitari,
vt robur Exercitùs, duæ haſtatæ cohortes,
pluresq́; pedites, ſe deuouerent:
Tanti vincere,
vt ſuam ſibi cum illo ſalutem reſtitutam,
Patria iudicaret.
Nec verò ſibi magis, quàm illi ſuperfuit;
Exegit mox inter primos, perfidiæ pænam à
rebellibus,
ad Bereſteczko:
eo cohortium ſuarum impetu hoſtes
aggreſſus, quo
ipſe in Rempublicam animo eſſet.
Vidiſſet hîc

Ambrosius Spinola verum illud Martis decus'
quod in fortitudinis *Sapiehanæ* exemplis
miraretur.
quemadmodum obtulerat
adolescenti *Sapiehæ*,
quod ab obsidione Bredensi, spectator par
Operi, ad imitationem
traheret.
Vidissent prodigia illa belli
Ioannes, *Leones*, *Pauli Sapiehæ*, quòd suum
cuperent;
Alienum certè non erat, quia domesticum.
Vixisses etiam vtinam diu,
O HEROS inclyte nobis:
Vixisses Patriæ!
Vt, vota populi sublatus explere non
potueris,
erat grande, quod poteras:
nimirum
V I D E R I.
Nos ploramus, cùm Te flemus: nobis absumus,
cùm Tibi.
An etiam Tecum tumulamur?
Multis partibus iam occidimus,
Ne toti occidamus, vel ideò optamus,
Ne Tu in nobis occidas.

PHŒ-

PHŒNIX
Orbis Lituani
Illustrißimus Dominus
D. CASIMIRVS
LEO SAPIEHA
M. D. L. Procancellarius &c.
ob Raram
Diuinarum Rationum & Politici, procu rata m
concordiam.

DEO, & Patriæ nati,
Non alijs magis vitam nostram debemus.
Communis ille Parens est, hæc Mater.
Si filios sanguis monet, communia vtriq;
præstanda officia.
O rudi terrâ, polita ingenia!
quæ Politiam Patriæ decori destinatam,
diuinis temerant iniurijs.
A DEO, Reges, ac Regna:
& per DEVM.
Ijsdem artibus conseruantur, quibus nascuntur
Imperia.
Anne Probus improbè, aut Improbus rectè
agat?

Quantum de sincera demitur pietate Ciuibus,
Tantum de constanti integritate Ciuitatibus.
Nunquam Regna subsistunt, nisi Deo nixa.
Quòd si stare videantur,
Aut fallunt oculos: aut manum expectant;
mox in casum protrusuram.
Nemo maximè barbarus, qui non Numen
aliquod fingat;
nemo fingit, qui non colat.
Nobis & numen verum est, & cognitum non
coli, quis furor est?
Cœlo iudice,
geminâ gloriæ Palmâ donaris,
Illustrißime Casimire Leo Sapieha
M. D. L. Procancellarie;
Cœlorum decori, Terrarumq; commodis
edite.
Probasti exemplo, firmasti omnium iudicio,
Sufficere virum Aris, & Curijs.
Tam Rarum!
Quàm Tu.
Qui Curiam tuam inspexit, Innocentem
Opulentiam:
Qui Socios lateris, Stipatores Virtutis:
Qui Consiliarios, Regnatricem Sapientiam:
Qui Comitatum, Pedisequam Gloriam:
Qui vitam Deo & Patriæ deuotam, Robustam
Integritatem
miratus est;

Magnis ſemper cogitationibus intenta Mens,
ſine faſtu Purpura, ſine ambitione Curulis,
ſine ſæuitia Faſces.
Pijs immerſa operibus Religio:
ſine ſimulatione Deuotio, ſine fuco Pietas,
ſine vitio Sinceritas.
Conſilia in Senatu ſalutaria, iuxta ac pia.
Sententia,
quâ ſcelus damnari, & innocentia abſolui
gauderet.
Ambitus potentiæ, imperandi Cupido,
Priuata iura,
infra Perſonam calcata.
DEO Duce, ac Comite ſemper vſus,
à Patriæ commodis nunquam diſceſſit.
Patriæ præſidijs intentus,
Diuinarum rerum ſtudia nunquam dimiſit.
Stabunt æternùm
ſacrata Superis Ædium, Templorumq;
monumenta;
& *Sapiehanam* loquentur in Deum Pietatem;
Stabunt Auguſtæ Operum Moles,
& eiuſdem auguſta profitebuntur in Patriam
ſtudia.
Integræ Vrbes, Voces erunt.
Oſtentabit Nouogrodecum inclytum
Mæcenatem,
donato Patribus Societatis Templo, ſuas
ab incendio ruinas

Ex-

Excitantem.

Oſtentabit Breſta beneficum Largitorem,
eximijs auri impendijs, ſacræ Molis erectioni
prouidentem.

Oſtentabit Dźięćiołum, ſuum decus;
Pulcherrima, robuſtiſſimaq; murati operis
machina,
diuino cultui ſacratum Templum erigentem.

Oſtentabit Lituania & Ruſſia
totidem Oppidis, quot *Sapieha* poſſideret,
Numinis Maximi cultum, aut inſtitutum, aut
promotum.

Grandior erit Słonimo vox,
Illuſtri Canonicorum Regularium Collegio
aucto.

Quis obſtrepet,
vbi in *Caſimiri Sapiehæ* præconia,
tot Viris, ac viribus, magnus conſurget
Auguſtinus?

Nec tacere poterit ſilentium eloquentiſſimum
Brunonis;
&, ſi ſileat, Bereſa æternas laudes loquetur.

Non ſatis viſum Heroicæ profuſioni,
dotatis Religioſorum hominum,
placare Numen, ornareq; Patriam
Conuentibus.

A NOVO in Lituania Ordine, nouum
quæſiuit decus.

La-

Lateat Cartusiæ fulgor, quæsitis absconditus
tenebris:
ingens tamen est.
Stellatus Bruno, cùm primum se Montibus
conderet, visus est:
Lux in tenebris lucens, flamma viuax in
Cinere.
Retinent natiuam Stellæ lucem, etiam cùm
ab hominibus
non videntur.
& aut minimum interest, aut lucrum est,
terris nigresceret: dum fulgent Cœlis.
Accedet laudibus
integerrimæ obseruantiæ deuota Cohors
DRVHÆ fundata.
Interiectu præterfluentis Dunæ, iuncta mirè
beneficia;
Dum ab alia parte, Curlandica,
ab alia Liuonica confinia, pericula
animorum inuehunt:
medius infusus Fluuius,
prona pijssimorum virorum delaturus vtrisq;
auxilia.
Rapacissimas ũdas, ad geniũ Domini eruditas,
diceres
beneficijs exundare.
Postquam semel cæpit, continuò fluit
Liberalitas.

Ne

Ne ſemper vitæ ſuſtentacula, mendicatò
veniren:
ſemel rogata ſunt.
Ne ſemel impetrata, ſuſceptam vltrò
paupertatem ſpoliarent:
ſemper rogantur.
Minùs beneficus fuiſſet, ſi ſimul dediſſet.
Faſtidit vera Liberalitas ſilentium, gaudetq́;
prouocari.
Additur & pretium precibus,
toties æſtimatis, quoties beneficium obtinent.
Neq́; dubitare de iudicio licet,
Annuæ ſuſtentationis cenſibus obligato.
Neq́; de Liberalitate,
quæ nec ſerentibus, nec metentibus: ſeritur
ipſa, & metitur.
Si vſpiam,
in hac Chriſtiani HEROIS Munificentia,
quærentibus Regnum Dei, cetera adijciuntur.
Pari ſurgit argumento *Sapiehanæ* laudis,
Cætus IOANNIS DEI, Nouogrodeci
inſtitutus;
In omnes partes circumſpecta Beneficentia,
Cùm animorum præſidijs diligenter
prouidiſſet:
Publicos Corporum quæſiuit Curatores,
geminatâ inſuper Prudentiâ:
quod, in quibus auxit beneficia, non
multiplicauit.

Eu-

Eadem manu Mentis & Corporis porrigitur
medicina,
altera minùs prodeſſet.
Grauiſſimus Morbus, in Corpore ſano, Mens
languida;
moleſtus, Mente ſana, Corpus infirmum.
Certiſſimus vtriuſq; Medicus, Qui
Dei eſt.
At ſiſte Calame,
Verarum monumenta laudum ſpectantur
meliùs, quàm pinguntur.
Iaces non inglorio offuſa Cinere,
ô Alma VNIVERSITAS & ACADEMIA
Vilnenſis!
an ad nouam vitam cum PHOENICE Lituano
excitaris?
Cinis Tuus, æternus perfidiæ hoſtilis
Tumulus:
Sapiehanæ Gloriæ monumentum erit.
Durabit, quod impia diruit manus, ſacra,
erexerat.
In ſe ſcelus ſæuijt, cùm ſæuiret in innocuos;
Si minus auſum fuiſſet, latuiſſet feliciùs.
Totius Patriæ Ignibus illuxit, Cineribus ſe
prodidit.
In ACADEMIÆ inſuper ruinis,
notiſſimo furoris vultu conſpectum.
Omnes olim profeſſa Scientias, inclyta
Lituaniæ Magiſtra,

nunc

nunc vnam loquitur Perfidiam.
Tacere non poteſt, quia ſilet.
Neq; tamen vna eſt Oratio, quanquam vnus ſermo.
Qua voce vitium reprehenditur, laudatur Virtus.
Crimen Improborum, Panegyris virtuoſorum.
Audacia Euerſorum, Gloria *Fundatorum.*
I pete altum, tuo impetu,
Illuſtriſsime Caſimire Leo Sapieha,
Iuris Vtriuſq; in ACADEMIA Magnifice FVNDATOR.
Quantum ſcelus hoſtis, tanta Tua laus eſt.
Vt ſit Ætas *Academiæ* interrupta, adépta nõ eſt.
Beneficia Tua, ne quidem interrupta.
Vix vllo Cinere feliciùs flammæ immortales Gratiarum foueantur,
quàm ACADEMICO.
Tot emicant ſcintillæ, quot ſcientiarum deſideria:
Tot Tui præconia, quot Literarum vota.
Toto ſui pondere ruens illud Sapientiæ Mauſoleum,
cordibus impreſſit *Sapieham.*
Profundiùs inſeri non poterat, feliciùs quis optaret?
In Corde omnium, COR conditum eſt Patriæ.
O decus operis, Cœlo, Terriſq; digniſſimi!
Ob-

Obſeruatis ex Virtutis præſcripto Iuribus
Diuinis, ac humanis:
ſtabilitas eorundem ex merito procurata.
Profiteri vitâ iuſtitiam, parum iudicauit;
niſi Totâ
profiteretur Æternitate.
Quam malè venalis proſtat hæc ſæpe Virtus:
tam benè à ſui FVNDATORE æſtimata.
Ne diuturnis licitationibus tanquam incerta
proponeretur,
perpetuis donauit ædibus, reditibus, Iuribus.
Diu Veritatem de Terra orituram,
Cupida de Cœlo proſpiciebat, Iuſtitia.
Tandem
Caſimiro Leone Sapieha auſpice,
Inquilinæ noſtræ factæ ſunt.
Prouido etiam conſilio, Iuris Humani,
Diuiniq́; Profeſſio,
grandibus Patriæ præmiſſa caſibus,
ne ſcelerum deeſſet Conuictio:
& ne credi poſſent Innocui,
quorum violentiâ, Iura ruiſſent.
Inueniret inſuper ventura Ætas,
Præiudicium criminis in Hoſte: Meritum
Facti in Patriæ Ciue.
Auſpicium operis, Triumphus geminæ
virtutis,
Cultûs in Deum, obſequij in Patriam.
Dum ingenti ſcelere oppugnatos in ſuis
ima-

imaginibus, tuetur
Cœlites:
dum Religione defensa Patriæ, conseruat
Patriam,
Paucis Iuris ac Æqui inuentis tutoribus, quos
sequeretur:
prouidit plurimos, qui Se sequerentur.
Hem hominum audaciam!
Dum pariant Hydras, contemnunt Hercules;
dum impleant Cunas, demoliuntur Cœlos.
Sacrum D. Michaeli Vilnæ Templum,
obsterricantibus oppositum ædibus:
Fæcunditatem quæsitam, Angelica puritate
oppugnare visum.
Post fremitum poculorum, ventum ad
pugnam Sagittarum.
Hostis, DEvs; acies, aduersæ Diuorum sacræ
Effigies.
Quis hîc non vltrices Cœlo dexteras
expectasset,
nisi Vindicem iniuriarum elegisset *Sapiebam*
Deus?
Egit hic tantum, quantum Cœli optarant.
Summis viribus, potentissimis clientelis,
grauissimæ auctoritati:
pares opes, potentiam, auctoritatem cùm
opposuisset:
Iuris & Æqui
agnitus est, antequam videretur, Fundator;
In

In Se primùm legi voluit, quod de Se deinde dicerertur.
quemadmodum
In Se gessit, quod pro Se, obiturus, DEO, Patriæq; offerret.
Vitæ dixeris Immortuum.
Nam vitæ Causa, Mortis Occasio.
Non potuit meliùs mereri vitam, quàm meruerit mortem.
Occidit, dum occidentibus Auroram accendit.
Ad perduellis conspectam imaginem seruitutis, expirauit.
Auertite oculos Posteri!
Inauditum in Patria exemplum, Patria sibi facta,
Priùs se perditam vidit, quàm proditam sensit.
Defluxit Purpuris natalis rubor, qui superfuit: sanguis Ciuium fuit.
Nec alio militares rubuêre Sagi, aut bellicæ pastæ Aquilæ.
O T V A M
Illustrißime Casimire Leo Sapieha virtutem!
Vnus in paucis, DEO & Regi fidus; pro DEO, & Rege firmus;
cum DEO, & Rege Victor.
Vt nondum deposita sint arma, dudùm triumphat Causa.

Pren-

Prenſat ſupremis digitis excuſſas è plena manu

Prouincias hoſtis;

& quicquid tangit,

Fidem *Sapiebanam* palpat.

Niſi *Sapiebanus* ſol luxiſſet,

Æterna nox Patriæ metuenda erat.

Fatentur id,

qui omnia circumſpexerunt, vt Patriæ

prouiderent:

neq; Pharon ad quam ſe reciperent,

inuenerunt:

quàm *Sapiebas*,

Illuſtrißimum Paulum Sapiebam,

nunc Palatinum Vilnenſem, Supremumq;

Exercituum Lituaniæ Ducem:

Illuſtrißimum Caſimirum Leonem Sapiebam

tunc *M.D.L. Procancellarium*.

Grande virtutis iudicium,

Vnus omnium de virtute conſenſus.

Grande decus Gloriæ,

Vna omnium, laudibuſq; ijſdem imbuta lingua.

Si magnum eſt dici,

H I C   E S T

quantum erit, *Hic Solus eſt?*

Tantus pugnat Dux, tantus obijt

Procancellarius.

Ille felix Lauro, hic glorioſus ipſa Cupreſſo.

Fatalis hæc, vt ſit Arbor,

Fa-

Fata virtus non timet.
Tumuli Heroum, Monumenta Laudum.
Vixisti *Casimire Leo Sapieha*, vixisti!
Virtutibus, Opibus, Armis, Animo: DEO & Patriæ deuotus.
viues quoq; immortalis ô PHOENIX Lituaniæ!
Quoties rebellis miles, per Te officio restitutus, Sacra tuetur,
Tu DEO dicaris:
Quoties Patriam propugnat,
Tu pugnas.
Insonat altè, insonabitq; æternùm, Tua illa plena Pietatis
in DEVM & Patriam Vox:
Pugnarent constanter pro Aris, tuerentur Focos: Patrimonium amplum tuum, in stipendijs numerarent:
Te promissorum obsidem haberent.
Hoc Classico, excitata Fides: hâc Tubâ, erecti Animi.
Hic clangor totam exercet Patriam,
Perennemq; exercebit Gloriam.
Obsidem Te pro Religione & Patria voluisti?
Obsidem Nominis Tui Religionem & Patriam habebis.
Quamdiu steterint,
MONVMENTVM TVI STABVNT:

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi Ducis in Kowel & Reuerendissimi Domini D. HIERONIMI SANGVSZKO Episcopi Methonensis. Vilnensis Sufraganei, sub titulo Tiara duplex *1645. nomine Academiæ.*

NVnc demum verè intelligimus, atq; exultantis lætitiæ fortunata gratulatione profitemur, animorum desideria, gaudiorum esse semina; Dux & Præsul dignissime. Hæc nimirum Præsulea tua dignitas, qua diei auspicatæ, lumen affundis; hic, diuinæ potestatis particeps honor, quem terrarum commodis elargiturus, recipis; eruditione fælici, mentes nostras instruxit: cùm votorum magnitudinem, amplissima fæcundaret hilaritatis messe, & expectationis tædium, pari solaretur voluptate. Reuocas, hodierna luce susceptis meritorum præmijs, actos retro menses, conuertis spectaculi gloriâ, præteritos soles: hos, vt au-

cta illustrissimis tuis sideribus die, dubiū spe-
ctantib⁹ facias; illustrior ne tua dignitas, ge-
minis, ducalis ac Præsulei splēdoris, circūfusa
radijs, illuxerit orbi, an sol cœlo? illos, vt ābiē-
tiū, tuā dignitatē desideriorū, præsētib⁹ expleas
solatijs, cupiditatē. Parce verò voci, quòd solem
cœlorū, Te terrarū siderus dixerī. Reuoco cōfes-
sione errorē. Et sol cœleste simul ac terrenū sid⁹
est; incolit cœlos, terras autē illustrat: & tu, cœ-
litū mortaliūq; decus; è cœlis, dignitatis sacræ lū
mē trahis, in terras spargis. Quēadmodū itaq;, e-
iusdē exort⁹ Phæbi, sēper quidē gratus homini-
b⁹ illucescit; lætior tamē, & noua veluti luce
iucūdior, fatigatis expectatione oculis emergit:
simili euētu, diuturnis ōniū desiderijs, exoptata
promissi tibi honoris gloria, adeo temporū mo-
râ, indefessos irritauit animos; vt ad primā Pō-
tificalis Tiaræ allatæ famā, desideria in lætitiā,
vota in gratulationes verterentur: in publicas
deniq; erūperēt apprecationes, cū dignissimū,
felicissimūq; Præsulem, diuersorum affectuum,
nulla confusione, sibi, M. D. Lituaniæ, morta-
libus, superis, gratularentur. Optauerat sci-
licet, Tuæ celsitudinis sublimitate, suum attol-
li fastigium honor; qui tametsi cœlo originem
ducat, supra humanæ dignitatis apicem non
assurgit; nisi tui similem, Deoq;, animi meritis
proximum, gerat. Optauerat, sacer Perillu-
strium Principis Eclesiæ Vilnensis Præsulum

cætus, tuo splendore ab alto illustrari; inter quos cum versareris, tametsi vmbram demissionis ac humanitatis singularis spargeres, illustrissimus tamen semper apparebas. Optauerant deniq; vniuersi, ducale tuum diadema, Pontificiæ adiungi mitræ; quam tu à virtute accipere merueras; quemadmodum illud à natura. Honor, benè meriti nomen & gloriam attollit; indigni pedes. Amant sidera lucem, nec lunam fugiunt, sed stipant. Diadema gentilitium caput coronauerat; Præsuleum, educatam sub illo, coronare debuit pietatem. O quàm præsens Numen diuum pectus *Illustrissimi Abrahami Woynæ* Episcopi Vilnensis inhabitare censendum, cui tam concors cum cœlitibus sententia & electio! Cognouerat ille, ex sanctioris scientiæ cumulata perfectione, certiùs verò ex suarum virtutum exemplis, eum tam augustis muneribus admouendum; qui Prudentiæ, Vigilantiæ, Pietatis suæ imitatione, Dei potestatem, non titulo præferret, at sustineret officio. Retulit consilium ad superos, causam proposuit; vt suo honori, suæ dignitati parem, dicerent Præsulem, exorauit: cum numine afflatus diuiniore, Te respexit; in quem, iam ante, superum suffragia inclinauerant. Num diutius hæreret? cum tuo ore ac vultu, sacrum nescio quid, ac non nisi diuinum spirares. Vt enim cupias, vt studeas; non

non poteſt virtus celari, quin prodatur. Magna eſt eius vis, magnum decus. Spectatur dum latet, lucem vibrat, cum tenebris ſe infert, loquitur dum ſilet, laudes ſuas dicit, dum fugit. Virtus optima eloquentiæ magiſtra eſt, & ipſa vox, ipſa oratio, ac glorioſiſſima Panegyris ſui. Hæc, cùm pro te tuiſq́; meritis peroraret, num non exaudiri potuit? Habemus vobis gratias ô cœlites! Habemus tibi Illuſtriſſime *Abrahame Woyna*! quod in noſtra vota, conſenſu iu[illegible]ritis, eumq́; dixeritis Præſulem, quem vniuerſi ambiueramus; correcturi procul dubio, euentu cogitationes; ſi ab illo declinaſſemus. Salue Princeps, & Præſul! ac ne nomina mutem, quæ tua virtus dignitaſq́; in unum con[illegible]unxêre; ſalue bis Princeps, ſæpius magne, ſæpius digne, cœlitum atq́; hominum ſuffragijs. An ſuperi aliquem præferrent Tibi, quem gratum merita, meritum conſtans virtutis ſtudiũ ſtudiosũ virtutũ, perpes earũ cultus teſtaretur? aut nos, auerteremur votis ab eo, qui & dignitatem ſuſceptam ferre, & dignitati authoritatem facere poſſet? Fatemur libentes, ſacrum hoc faſtigium, ſublime virtutum eſſe theatrum, ſanctitatis fulcrum, diuinæ vicariam ſedem maieſtatis: at ſi illius gloriæ, viri par adiungatur dignitas, nonnè incrementum maieſtatis ſumet, altiuſq́; aſſurget? Plurimùm profectò authoritatis ſplendoriſq́; honores diuini

ſumunt; ab adiuncta, nominis illuſtris claritate. Accedit naturæ benignioris iudicium, illuſtre genus, maioribus ad magna promouēdū paſſibus. Magnum eſt auguſtâ deſcendere origine, neq; expectare a tempore, dignitatis incrementa, ſed aut inuenire, aut ſecum adferre: perfidiæ tamen rea natura meritò damnaretur, ſi quos ad vitam ſumma beneficentiâ inuitaverat, in vita desereret. Senſerit, qui aſſeruerit; Heroum filios noxas. Vitia non naſcuntur, etſi fiant. Benigna verò ſuiq; amans, natura parens, quos naſcentes non humi locauit, verùm purpurâ coluit ſubſtratâ, eos firmioribus præſidijs, contra fatorum, ac neceſſitatis humanæ, munit pericula. Tantùm diſtant nobiles animæ a virtute, quantùm a uitijs, humiles. Glorioſa Præſul, & vera prædicatio; eòq; glorioſior, eò verior, quia in tuis uerſatur laudibus. Argumentum orationis, tui aſpectus. Oculis fidem rei exploramus, quoties te intuemur. Vnde enim illa vis? vnde vigor? vnde conſtans robur, quo magnarum virtutum ſpatia emenſus, irrequieto animo, anhelas ad maiora, quotidie admirabilior, quotidie illuſtrior. Ageris quodam diuino impetu ad ſumma, ageris; naturæ tamen aliquid debes, quæ idcircò te magnum magnis Parentibus in lucem produxit: vt tantum, quantus es, & tamen ſemper maiorem, ſuſpiceremus. Iam tum, cum naſcereris,

ris, cunas amplexata religio, sui tibi studium à maioribus deriuatum, commendauit; Tu recepisti. Tum, cum primam auram attraheres, tuo pectori illapsa pietas, te animare cæpit; tu adamasti. Tum, cum primum mortalem lucem aspexisti, suo te virtus comitatu stipauit; tu ad obsequia vitæ inuitasti. Pulsabat autem cor sãguis, tot Ducum, tot victorum, tot triumphatorum descendens origine. Sæcula Lituana ante Te constiterunt, quòd eorum nomen, non prius sit auditum, quàm maiorum tuorum, id est Tuum. Hæc enim Patria, à qua vitam accepisti, suam quoq; à Te accepit. Primus Parens tuus Cæsarinus Columna, Parens Reipublicæ nostræ est. Libertas, Romano Imperio, à Iulio Cæsare erepta, à Cæsaris Tyrannide, Cæsarini militari virtute vindicata, atq; in has terrarum plagas devecta, Patriæ huic clarissimæ initium, Tuo generi illustrissimo, nomen & dignitatem dedit. Expectent ac expetant stẽmata sua latè censeri, numerari proauos, atauos, abauos, quorum fama, in luce quidem educata, non tamen in sole; Tui Ducalis nominis maiestatem, nemo ignorat, nisi suam nesciat Patriam, & Lituaniæ incunabula. Præclara annalium monumenta, cæterorum gloriam alunt, vestri nominis gloriâ, annales conseruantur. Quidquid enim de clarissimis heroibus ferunt, vestræ virtuti debent, à qua effectum, vt

esset

esset quod illi ferrent. Et, vt votum tam longinqua sæcula ingrediendi non desit, quæ facultas, quæ vis animi ea complecti possit? Augustum & venerabile nomen antiquitatis, quidquid in se claudit, magnum & augustum est. Nomina ipsa, *Raymundi, Vitenis, Giedimini*, magnum quid sonant, & non Prouinciarum tantùm, non Ducatuum; verùm Regnorum maiestatem cum Regali sanguine vehunt. *Lubartus* tamen, *Gedimini* filius, *Olgierdi* frater, Patruus *Iagiellonis*, *Vladislai Lokietci, Casimiri, Ludouici, Regum Poloniæ*; *diu* hostis, sæpe victor; originis Tuæ fons proximus & illustrissimus, aciem maiori luce in transitu perstringit, gradumq; festinantem cohibet. Hoc est illud sidus, fælix hodiernæ diei aurora, sidus inquam, sinceræ Religionis, à Principe maximo, familiæ illustrissimæ illatum. Ille ille dies primùm, dignitatis nunc susceptræ auspicium dedit, meritò, suo splendore, cæteris præferendus. Debet illi plurimum hodierna lux, debemus & nos; plus tamen ille Tibi, plus & gaudia nostra. Ille lucem sacram familiæ vestræ intulit, tu diem; ille veri DEI cultum, tu maiestatis eius participem dignitatem: ille *Lubarti* tenebras peremit, hodiernus, lumen publicæ salutis atq; hilaritatis effudit. Quid igitur dignius, de illustrissimo *Simeone Samuele Sanguszko*, Duce in Kowel, Palatino Vitepscen-

ſcenſi, Parente tuo digniſſimo cogitemus ; quàm lumine ſacro Tuæ dignitatis circumfuſum, gaudere plurimum, e ſideribus proſpectantem, ſidus *Sanguſzkanum*, Prouinciarum Regnorumq; ſpatijs olim latè refuſum; aris hodie circumfundi : eundemq; Filium ſuum, Principem, Præſulemq;, conſalutari. Beatæ illæ, Deoq; ſaturæ animæ, honoribus Regis ſui mi ximè oblectantur. Eadem, reliquos ſpectaculi gloria tenet, eadem in Tuas laudes excitat. Tantò autem maiora, vniuerſi de Te ſibi pollicentur, quantò plura, vſu pietatis Tuæ perceperunt, emolumenta. Probas, quem ſpes expectent; cum nouimus, quem ſolatia noſtra ſint experta. Oſtentauit Te populo glorioſum, ſingularis quidam animi Tui ardor; cum Diuorum cultui, potiſſimùm magnæ Dei matris devotus, honores cœlitum, per vrbis templa, ſæpius partireris. Tu quidem pietati, litabas, laudes verò ſpectantium, Tuæ gloriæ. Nunquam ad Te, in cœlitum cauſa, intempeſtiuè uenitur, nunquam uacuæ referuntur preces; neq; facilè decerni poteſt, humanior ſis, an liberalior, cœlitũ cultor? Sentis rectiſſimè atq; alios exemplo doces; ſuperum quoq; quemadmodum hominum amicitias, obſequio parari. Inclinas humaniſſimè beneuolentiam ad vota, demittis dignitatem ad preces, atq; qui à Te audiri volunt, non quid dicant, cogitant ; ſed qua, neceſſitatem inuoluant verſorum berie : ne

prius se impetrasse experiantur, quàm petijsse. Illustre ac laudabile munificentiæ genus, precibꝰ occurrere, offerre liberalē humanitatē, occupare affectu necessitatē. Aræ igitur ipsæ ac tēpla, lucis tuæ Ducalis, atq; Præsuleæ attactu, sensu quodā perfundūtur: suúq; sibi mœcenatē, suū cultorē, augustiori diuinæ maiestatis apparatu admoueri, desiderāt. Et tu quidē, vt fidē tuā maiori Sacramēto deuoueas; manū porrigis, & suscipis ab aris annulū, constantis tuæ pronubum pietatis. Macte dignissime Præsul, fidē nō tam das, quā obstringis! Tuus enim animus, ac animi cœlo sacri, firmatum robur, olim patuit: nunc digitum annulo induis, animum Deo; manum gemmâ exornas, pectus gemmeâ constantiâ sanctitatis. Eant, eant publici Religionis sinceræ hostes, fremant & tamen paueant. Et digito terret, cœlica fortitudine timendus gigas. At tu Princeps & Præsul, caput amicum superis, porrige, vt Tiarâ Pontificiâ coronetur. Hac fronte curæ cœlestes resedêre, hoc vertice industria colendi diuos pronata; ferat quem meruit honorem, & cum hunc tulerit, maiorem mereatur, maiorem ferat. Manum quoq; sacro sceptro instrue. Imperabis, imperabis Præsul! non hominibus, sed humanis casibus, & calamitati animorum. Caue infandum Cerberi caput, caue & multiplex Hydra; nec te styge profer, excubat manus vigil,

gil, & fortis. Ense opus non habet, robore e-
necat scelera. Et quoniam periculum vitare
non potes, si audeas; illud quoq; fatum agnosce.
Non vna tibi manu, nec semel cadendum, ve-
rum quotquot eadem, cœlesti contra vitia, do-
nauerit potestate. O ver non tam temporis,
quàm virtutis Tuæ, nobis gratissimum! o dies
non tam cœlesti lumine, quàm tua luce illu-
strissimos! O florilegium non terris promicans,
at in tuis gentilitijs insignibus, imo in tuis ma-
nibus uultu, corde, gratissima lilia ostentâs! In-
stant fortunæ candidæ soles, quorum prodro-
mi, dies moderni, *albi* gaudent apellari. E-
xigua sunt rerum principia, magni exitus: i-
deoq; nūc quidē dominicà dies, tui honoris pa-
rens, *alba* cōsēsu religioso dicitur; deīde verò, -
āni ac ætates concolores subsequētur. Memori-
am. Honoris Tui, pariter, ac meritorum, serò
à nobis repete, trophæa domi habes. Quid e-
nim ternæ illæ Cæsarianæ columnæ, Sangusciа-
næ virtutis vetustissima monumenta sunt; quā
augusta, Deo, Patriæ, Familiæ, à vestra manu
erecta trophæa? His, tantò felicius gloriosiusq;
hodie incubuit onus, & honor; quantò proxi-
mior Deo constitisti. I perge generose Eques,
&quocūq; Lituani. famā nominis, perēni cursu
gloriæ protuleris, Sanguscianas ei laudes con-
iunge. Vtriq; nomini, coniunctum diu obse-
quium, liberalius nunc impende. Nos Te, per
sta-

ſtadium perennitatis uotis comitabimur; fau-
ſtumq́; ac fortunatum curſum vouebimus.
Cum verò verba, votis defecerint, ad illuſtriſ-
ſimum *Præſulem* animis conuerſi; vt plures
honores ferat, ampliorem famam, glorioſius
nomen, noſtraq́; deſideria, fortunæ ſuperet in-
crementis; ex animo precabimur.

PANEGYRICVS

*In laudem Perilluſtris & Reueren-
diſsimi Domini D. ALBERTI PIL-
CHOWICZ Epiſcopi Hipponenſis, Suf-
fraganei Varmienſis &c: ſub titulo.*
Problemata Natalitia *Brunsbergæ*
1649 *nomine Diſcipuli.*

PROBLEMA I.

Vtrum quiuis Nomen ſuum ferre poſsit.

AD ipſum clariſſimi ſolis lumen, veritatem
multis ignotam deprehendit; qui inſi-
gnia

gnia Nomina, onerosa affirmauit, *Perillustris ac Reuerendissime Domine*. Cum enim nullum nomen, monente philosopho, natura constet; sed sit quasi nota quædam ad significandum imposita; est simul perpes quidam, ac veluti cognatus vnicuiq́, monitor; quo carere, iuxta ac eius monitis parere, difficile sit. Supra id nimirum; quod virtutis semita, insigni monstrata nomine non molli ducat arenâ; nec florido sternatur gramine, aut fallentes vestigia admittat terras: verùm per ardua & inuia enixa, spinas calcet, vt rosas germinet; scopulos premat, vt planum occupet: perpetuò ad cursum, ad progressum vrgeri, perpetuò onerari est. Si ingratum, moderatæ admonitionis beneficium, hominibus euenit; gratius illud qui occurrat, quod semper vrget? Neq́; verò leuis hæc censura, facilisq́; existimanda; tanquam domestica & privata. Hic ipse censor, nobis insertus, publicus famæ administer habetur; cuius iudicio, à cæteris contemptis, honor decernitur. Nominibus vt signamur, ita designamur. Nomina insignia, frons, oculi, uultus sunt; etiam nunquam conspectos, etiam in obscuro latentes endituri. Quod tamen maximum nominis pondus est, illud profectò videtur, nomen cum memoria propagatum, apud posteros ferre. Quis nullis spatijs definita ingressurus tempora, in ipso limine non expa-

ue-

uescat? quis ad innumera & diuersissima hominum iudicia, non exhorreat? Fortunatum Te, diuine Plato, ea virtutis confidentia, qua interrogatus de monumento erigendo, *Nomen Platonis multa fore* (vt sunt) *monumenta*, respondisti. Quid enim Plato? Nisi sapiens. Quid Plato? nisi orbis bono natus? At diuidat tecum necesse decus nominis onerosi, gloriosissimè sustentatum, (si modo uelis) hic Philosophus, Perillustris ac Reuerendissime Domine. Communes illi tecum, Sapientiæ, boniq; publici procurandi laudes: nisi quod gloriosius decus, sublimius ac insignius nomē, D. *Albertus Tutelaris tuus* ad te referat, illudq; summo cū honore, à Te semper gestum, cogat admirari. Sint Lampridio, & cæteris, *insignia nomina onerosa*. Tibi cœleste D. *Alberti* nomen, onerosum non fuit, est autem, ac fuit semper gloriosum. Magnum eius pondus, magnæ tibi virtutis vires. Magna dignitas, magni capiendæ dignitati sinus. Palam habetur, vt res, ita nomina, quò ad Deum propius accedunt, eò plus de dignitate, quemadmodū de diuinitate communicare; grauioraq; proinde ferendo esse. Mutas tamen rerum vices, constanti virtute eaq; faciliora censes onera, quæ Deo pleniora. Errabas Claudiane, cum coelo baiulum quæreres.

Nutaretq; oneri venturo conscius Atlas, quæ-

ren

rendum erat par noſtro præſuli robur, nec nutaſſet ſub Imperatore, aſſuetum Deo. Ternarium numerum ac ſimplicem cogitamus, quoties ſummum, nulliq; perceptum nomen Dei, expendimus. Vtrumq; ſub Alberti nomine meruiſti Præſul, recepiſti, geſſiſti, euexiſti. Vere *Albertus*, id eſt *Ter albus*, innocente pueritiâ, candidâ adoleſcentiâ, illuſtri reliqua ætate. Ætas tua, virtutes pro momentis temporum numerat, anni ſupputantur meritis, æuum conſtat gloriâ. Ad virtutem editus, intra eam adoleuiſti: maturuiſti, intra gloriam; intra quam dum viuis, Tibi ſuperes, & Tuæ poſteritatis, laudibus frueris. Non alium Te vidit, magnorum *Leſczyniorum*, educatrix Tuæ iuuentutis aula; non, quæ Te iuris meritiſſimum Doctorem venerata eſt, Cracouienſis Academia, non publici conſilij curiæ, & fora: quàm nunc ſuſpiciunt Aræ. Litaſti primam, vt litares integram, Superum honori vitam; quaſi liberalitate vinci ab ijs metueres, ſi minus, quàm accepiſſes, vitæ redderes. Habet demum quod inuideat Poloniæ Pruſſiæq; *Nobilis, atquè tua Sileſia*: habet cur decus olim ſuum, maiores Tuos, in Poloniam tranſplantatos penè doleat. Verùm id fato auguſtiore ordinatum exiſtimamus; vt ſpectaret aliquando in Te Præſule, rediuiuas virtutes Pruſſia; quas caligine gentilitio offuſa, in D. Tutelari Tuo *Alberto*

berto non agnouerat. Ex Bohemia ille Prussiæ affulsit:Te Silesia per sanguinis deriuatam originem, ad nos transmisit; vicina vtiq; Bohemiæ, confinio terrarum, vt Tu D. *Alberto*, confinio virtutum. Ambo Præsulea dignitate venerandi,ambo sanctitate. Ille antesignanus, Tu Socius; ille Dux, Tu Comes; ille flamma,Tu magna tantæ flãmæ pars;ille sol,Tu solis illustrissimus radius. Maiora agis, quam loquor: sed verba, ad genium tuæ demissionis formo: nisi prohibeas; alterum Te quoq; Antesignanum, alterum virtutis ac Sanctitatis Ducem,alteram flammam,alterum solem, non dicturus, verùm ostensurus. Rigauerit verò D. *Albertus* Prussiam sanguine, Tu sudore: deprõpturus dubio procul cruorem; si tam prompta sceleri, sæuiret impietas: aut nisi malles, largiri dignissimo Numini, per partes vitæ, sanguinem; vt diutius habeas, quod offeras. Salue igitur magni nominis magne Hæres. Salue illustrissime, D. Tutelaris titulis, Præsul! Fer nomen, quod tam altè extulisti, fer nominis famam, fer perennitatem, vt Tuis, ac in Te, D. Tutelaris virtutibus diutissimè fruamur.

PROBLEMA II

Vtrum quis Natalis Diei, Parens esse possit?

Cer-

Certum mihi fixumq; eſt, eum eſſe diciq; debere, diei cuiuſpiam parentem, à quo illa lucem ſuam partiatur. Lux enimuerò, decus, ſplendor, vita diei eſt: ipſa deniq; dies. Tolle vitam, ſuſtuliſti hominem, tolle lucem, ſuſtuliſti diem. Sunt autem ſui, orbi, non inferiores cœleſti ſole, ſoles; ſunt ingentes omniumq; virtutum fœcundiſſimi Heroes; à quibus tam illuſtre & copioſum lumen funditur, vt ingentem ipſi ſoli addant lucem, ipſoſq; pariant dies. Quodcunq; tempus, glorioſa magnorum Virorum occupauit virtus, quodcunq; magnifica poſſedit dignitas, quodcunq; ſolidà vendicauit gloria; tenebris vindicatum, die gaudet: eò præſtantiore, quò rariore. Nihil contra hũc caliginoſa obliuio, nihil turbida rerum tempeſtas, nihil obſcuræ inuidiæ nubes poſſunt. Nonne verò obſcuriſſimis tenebris dies illi tecti latent, qui præter communem omnibus, nullam aliam, aut Martijs ignibus, accenſam, aut ſapientiæ ſideribus illuſtrem, aut ſanctitatis facibus conſpicuam, oſtentant lucem? ad id quidem, dies à natura deſtinatos, vt ereptam noctis inuidiâ lucem reſtituant, palam experimur: ſæpe tamen à Dominis expectant munus, quod daturi videbantur. Premunt ignauos natales, ignauæ tenebræ; & dominorum cunæ, temporum fiunt ſepulchra, ni-

ſi

si ad gloriam egregiâ & illustri famâ vindicentur.

Vindicasti verò Tu natalem Tuum gloriosissimè, Perillustris & Reuerendissime Domine, & medio constitutum cœlo, spectandum exhibuisti. Dedisti lucem diei, quam alij mendicant, accendisti sidera, quæ multi extinguunt. Splendent lætissimè felices ignes, publicis honoribus splendent eximijs honorum meritis. Iniuriosè profectò, cum eximia virtute tua, actum fuisset, si subtracto laudis honore, sine testimonio benè meritorum, sine dignitatis insignibus, sine gestorum encomijs; priuata, non quidem latuisset, (nam cum diem faceret, oculos perstringebat) verumtamen cohiberetur. Tametsi enim, ipsa sibi virtus sufficiat, nec aliundè commodet ornamenta, non ideo tamen deesse debemus, cultus officio; quia non exigit. Vniuersi uenerationem iure postulat, vnum hoc rerum omnium sæculorumq; pretium; & quemadmodum orbis, magnarum eius actionum theatrum fert, ita omnium mortalium animi, laudem. Imò quæ nostra ornamenta existimamus, virtutis sunt. Illi fasces ad terrorem, ad splendorem purpuræ, ad maiestatem coronæ, Sceptra ad imperium porriguntur. Illius dignitas, cum se in aspectum protulit, excipit continuò, excubans ad laudis monumenta fama; vt latè felix, illustris, sereni audi-

audiat, atq; hoc publico veluti honoris gaudeat censu. An vero Perillustris ac Reuerendissime Domine, dignitatis aliquod nomen geris, quia idem sit virtutis, non eo solum dignior quo maior, verùm etiam quo melior? S. R. Maiestatis Secretarium, curia Te agnoscit: Pectus Tuum Secretum publicarum curarum domicilium. Apostolicum Prothonotarium, vrbs, orbis Regina sentit: Tui animi ceris, Principes Sacri orbis, gloriosissimè exprimuntur. Canonicum suum Varmia, iuxta ac Camenecum veneratur: Tua magnitudo par pluribus. Summum potestatis diuinæ vicarium, illustrissimus Princeps & Antistes *Venceslaus* Gomes de Lesno *Lesczynski* amat: tuum robur, Sacratissimæ Religionis fulcrũ. Antistitẽ deniq; ac Pontificem, Hyppona. ostentat: Tua virtus, summo culmine conspicienda. Prodeat, cui tam spatiosus sinus est, vt amplitudinem Tuam complecti se posse fidat; quâ non tantum honores Tuos, verùm omnium spes & vota exples. Scio, quam gloriosa per hominum & famæ præconia Tua feratur pietas, sed ego passus laudis, oratione æquare non possum. Singularis hæc in se virtus, in Te est multiplex: & multorum laudes requirit. Diuisisti eius partes, per integra merita; atq; adeo, quæ in alijs virtus dicitur, apud Te, hoc solo appellari nomine, sine iniuria dignitatis, non potest. Te cœle-

ftes produnt flammæ facro pectore erūpentes, Te diuorum fepiunt cohortes in patrocinium aduocatæ, Te victor fatorum, & mortalitatis, fouet exercitus, Tuæ pietati obftrictus. Obuerfatur autem menti,& altius eminet, animus ille Tuus, Dei Matris Virginis cultui,adeò deditus, vt eam pauci, tàm fideli obfequio profequantur. Dies, eius honori; opes, augendo cultui impendis; vt iam non inter eos tantùm, qui Principum aulas, & gratiam conftanter, ac magnificè obferuant, conftans magnificufq; fufpiciaris: verùm etiam cum cœlitibus, de cœlefti Reginæ cultu certes. Fuit laudatiffima Scipionis opinio, non poffe facinus egregium, & ad pofteros duraturum patrari, nifi pietate mortalium, inuitati Dij, præfidiaria manu fubuenirent. Itaq; victor ille fortiffimarum gentium, & vniuerfæ Africæ domitor, victorias fupplices, per dies fingulos Capitolino præfentabat: vt pro earum gloriâ intercederet. Eadem Religione cætera opera exordiebatur; cum Ioui, earum rationes commendaret: vt à rerum facrarum violatione, arceretur mortalitas. Prô Iupiter, quem nullum fatemur! quantùm fuperftitio in animis potuit, & falfa vanæ religionis inuenta! Gloriofior tu Præful Sacrorum,quàm ille armorum Imperator; cum nihil fine Deo agis, cum integram dignitatem ante aras, profternis; cum nullis confilijs, nul-

lis

lis factis, nisi quæ superi approbassent, manum & fiduciam apponis. Humile,& Te indignum, opus censes, quod altiùs terris non assurgit; exiguum, quod orbis hic,complecti potest; non duraturum quod in theatro mortalitatis, scenam quamuis opulentissimam, exhibet. Audes, quo superos obliges, quod loces super sidera, quod deniq;, Deo dignum sit. Bonum publicum, currentis gloriæ Tuæ, Campus; Deus meta est: illi non dees, ad hanc tendis. Egone verò vt amplius depietate Tua loquar? Quidquid etiam hactenus dixi, impetus fuit, non laus oratoris, vt enim quidquid impetu fertur, rapit omnia,non recẽset, non deligit; ita oratio cum desperatione virium languere cæpit,vrgetur autem ab affectu, præcipiti violentia ruit, mauultq; temeraria videri, quàm ignaua. Num etiã dicã de magnamitate? at illi nihil difficilenihil arduũ ad virtutis,& gloriæ culmẽ occupandũ. Nũ deliberalitate & munificẽtia? at hæc nullum præterit. Spargis opes,vt lux radios, per plurimorum commoda mortalium. Census Tui, egenorum thesaurus. Num de ratione eximiæ moderationis, ad magnificentiam, sine luxu exactæ? at hic splendor Tuus, ita illustris est, vt aciem declinem. Num deniq; de affabilitate ac Humanitate, cum summâ dignitate grauitatis, coniunctâ? Nimirum hic saltus est, mihi ex proposito vitandus. Effor-

manda enim hic eſſet calamo, admiranda vtriuſq; temperies, & amabilis ſocietas. Quis vero color, tam felix aptari queat, quin hic expaleſcat? ac à ſuo vigore deſciſcat? vt omnium animos, in Tui amorem trahis, & adorabundos hærere facis! gratus pariter ac venerandus eadem authoritate, ſubiecta tibi delectas & terres, perſtringis & illuſtras, fulgur amabile, venerandum ſidus? Itaq; grauiter alij mecum agent grauiterq́; requirent, cur tantas laudes prætermiſerim? cur tam glorioſa merita, encomijs non ornauerim! Et illi quidem cum id fecerint, implebunt officium, Tu tamen nequaquam meo vitio, illaudatus abibis. Maxima laus eſt, laudem mereri, in quam omnes conſentiant, & cuius ſilentium, inique ferant. Maxima etiam virtus eſt, quæ ſatis laudari non poteſt. Hæc cum expoſtulaturi intellexerint, mihi indignari nolent, Tu autem clarior ad gloriam aſſurges. Aſſurges, inquam, & ſiue factis Tuis, ſiue Eloquentiæ tuæ imperaueris, pro Te loquentur. Dicent, veram Heroum ſemitam ingreſſum, nullum in priuatis ædibus commodorum, quærere exitum: verùm quocunq; tendere videantur, in publico terminari. Dicent, libertatis ac felicitatis communis Authorem, operum gradus, non paſſibus, ſed meritis ſignare; quod, cum non dicendum ſolum, verum etiam oſtendendum ſuſceperint; præ-

tex

ter patriam, vestigia quæ colligendis patriæ auxilijs, per exteros, ac non ita pridem per Galliam, magnus magnæ Legationis, *Illustrissimi principis Venceslai Lesczynski* Comes, impressisti, colligent. Tuæ ille fisus prudentiæ multa sapienter suscepit, tuis nixus consilijs, ardua negotia, felicissimè transegit. Pudeat verò illos, qui sæpe præter corpora nihil in patriam ab exteris reuehunt. Tuus discessus non alter censendus, quam cursus laudis, & iter ad gloriam susceptum. Quemadmodum enim suscepto eo proposito, sidera es imitatus, continuo gaudentia motu: ita eadem in progressu expressisti, quascunq; obiuisses regiones, ijs illustratis. An non etiam superasti? sidera lucem, quam extulerunt referunt, Tu eam in dies augebas, & cum liberalissimè impenderes, simul cumulabas. Maior reuersus es, quam Te domo extuleras, famâ, laudibus, iudicio gentium, comitatu votorum. Nusquam etiam peregrinus visus es, quia virtutem, orbis hæredem, Tecum circumferebas. Agnouêre Te suum, sapientum palatia, quia literarum, ac eruditionis familiâ, comitatum. Agnouêre, pietatis & Religionis veræ domicilia, quia omni genere virtutum conspicuum. Agnouêre, Principum curiæ, quia consilijs, promptis, grauibus, æquis, vtilibus, eximium. Agnouêre, vrbes & Prouinciæ, quia illis quoq; regendis, ut toties, feliciter

uâ

uicaria poteſtate gubernatæ Pruſſiæ parem?
Creſcat igitur ad immenſam lucem, felix fortunataq́;. Gaudeat tam magno ſplendoris ſui aſſertore, ſentiat Te natum ſuum ſimul ac Parentem. Debeat ſæpius, ſemel oblatos, ſæpius acceptos natales; atq́; vt debitum obſequio exoluat, Tibi ſe, quàm diutiſſimè impendat.

PROBLEMA III

Vtrum cum Natali die, annuatim naſcimur?

Si æqua iudicij lance, munera vitæ ac fortunæ noſtræ põderemus; neq́; temerè, arbitria rerum, vulgaribus permittamus opinionibus; non tam profectò facile, illene dies, qui nos primum vitæ dedit; an qui datos, renouat ac conſeruat, potior feliciorq́; habendus ſit, definiemus. Magnum eſſe ſuperum munus Naſci, nemo negauerit, cum primum, iucundiſſimumq́; ſit; cætera verò ſimul cũ eodẽ enaſcãtur: quantùm verò cenſendum ſit; luce eadem, poſt diuturnam temporum ſeriem exactam, frui, non decerno. Longè tamen inferius non eſt, cum id quoq; iterum naſci ſit. Vt enim quo primum momento in uitam edimur, morti deſtinamur: adeoq; naſcendo mortis paſſum occupamus: ita quo adusq́; vſu vitæ gaudemus, toties naſcimur, quoties non morimur; hac ſola vtriusq; vitæ di-

diuersitate, quod primam, parentibus, secundùm Deum debeamus: reliqua, à solo Deo munus profectum sit: summo beneficio, consortium omne autoris fugiente: ne diuisa æstimationis dignitas, minueretur. Lucem hanc quâ fruimur, quoniam viuere, ea frui est, respiciamus; nonnè ita se totam soli Deo debet, vt meritò, perennis lucis parens, apud sapientes au, diat; quod eam perpetuo quodam partu, fundat, eoq́;, subtracto, continuo illa intercidat. Par vitæ nostræ ratio, cuius ætas, partus quidam perpetuus diuinæ benignitatis est, nunquam, munificentissimæ beneficentiæ fæcunditate subtractâ, nobis non desituris, quandocunq́; sumus. Mortibus viuimus, toties morituri, quoties viuimus: viuendo nascimur, toties editi, quoties seruati. Quod si hæc omnium temporum ratio habetur, quantò eadem rectiùs certiusq́; ad natalem refertur diem, Natalem vtiq́;, quia tempus est, iterumq́; natalem, quia natale tempus est. An enim Natalem iam agnoscamus, quòd olim natos voluerit? ambigamus autem talem dicere quòd nos interea gignat? gignit tamen cum morti obstrictos, vitæ conseruat.

Est igitur, est cur gaudeas, est cur inter Natalitia sacra læteris, Perillustris ac Reuerendissime Domine; Natalitia inquam, non solùm quia natali diei colendæ destinata, verùm etiam,

am, quod interea, iterum Tibi, Tuorumq; incolumitati, felicitati, gaudijs nascaris. Interest Tui, Te sæpius nasci, quia interest omnium: interest autem omnium, quia Tui. Publica vota, etiam bona, Tua sunt: & Tua, publica. O diem illam fortunatam, quæ Te mundo edidit! fortunatissimam, quæ editum reddidit! Illa Tibi sensum rerum donauit, hæc à Te, quid sentire debeat discit: illa nascenti fascias infantiæ obtulit, hæc fascibus honorum conspicuum, ostentat: illa, intra maiorum virtutem, nascentem recepit: hæc intra meritorum gloriam, latè fulgentem veneratur. Illuxisti olim, nunc luces: olim fax, nunc lux, olim sidus, nunc sol, olim aurora, nunc dies. Vt enim ante, virtutis cursu, longè præuertisti ætatem; ita nunc, eiusdem emensus stadium, augeris viribus, non lassaris. Virtusne omnis metam non habet, an Tua? quod nondum subsistas, nondum anhelantem ad maxima animum, quiescere sinas? ambitiosior virtutum, quam pleriq; honorum. Non satis est multos præteruectum, gloriosiore meritorum culmine eminere: Te prætergrederis, & vbi hodie mereri desinis, cras incipis, ibi autem incipis, quo multi, non peruenerunt. Et ego Te cum natali Tuo annuatim renasci, ausus sum dicere? atq; natalem vitæ, non virtutis respicere: vtrumq; respexi, sed facilius erat ætatem, quam virtutem vestigare. Nunc

quo-

quoniam ad eam quoq; ſermone deductus ſum, quia quicquid in Te laudandum aſſumitur, in virtutem deſinit, natalem pariter eiuſdem, cum natali temporis gratulor. Naſcere igitur hodie quoq;, feliciſſimè diuq; renaſcere, ſerò etiam, ac cum alijs moriendum eſt, nonniſi cœlo naſciturus.

PANEGYRICVS

In *laudem* **I**lluſtriſsimi *&* **E**xcellen*tiſsimi Domini*, MICHAELIS RADIVILI, *S. R. I. Principis, Ducis in Ołyka & Nieſwiez. Hæredis in Kleck & Grodek. & Illuſtriſsimæ Iſabellæ Catharinæ Sapieżanka, Caſtelanidis Vilnenſis. Sub titulo.* Sacrarium Hymenæi. 1645. *nomine Academici.*

RAdivilianũ Sapiehanumq; nomen, aſſumptura oratio, niſi ſingulari eloquentiæ ro-

robore, vires adferat instructas; audaciâ rui-
nam parat, *Sponsi Illustrissimi*. An enim No-
mina vestra, quæ tot sæculorum famam,
pondere suo fatigarunt, sine formidine sustine-
am: aut nominum capacitatem, quæ maxima
terrarum decora, sua magnitudine ambit, exi-
guo encomio includi posse absq; temeritate
confidam? *Radiuilianum Sapiehanumq;* no-
men; augustæ Lituanorum Heroum Illiades.
Radiuiliana Sapiehanaq; domus; Atlantum
Reipublicæ patria. Vidi fatum meum, nec
sermonem, animo perculso imperare potui,
antequam vestræ felicitatis aram tangerem;
atq; ab ea, animi impetrarem audaciam. Sunt
tamen vobis, ô augusti *Radiuili* augustiq; *Sa-
piehæ*, illi oratores; quos suos Plinios Traia-
ni, suos Nasarios Constantini optarent: Mihi,
non quæ ipsæ cuperem; verùm ea, quæ aliunde,
de vestra ac maiorum vestrorum accepi gloriâ,
inter hæc fortunatissima nuptiarum sacra, sunt
dicenda.

Abripuerant grauem cogitationibus ani-
mum, Velleianæ querelæ: *Ineluctabilem fato-
rum vim, cuiuscunq; fortunam mutare consue-
uisse, consilia quoq; euertere*: diutiusq; fatis su-
is inhærentem, me mihi sustulerant. Concus-
sus orbis, afflicta principum dignitas, regno-
rum tumuli, mentem suis occupârant ruinis.
Hem nostros conatus! quantis studijs, famosos
quæ-

quærimus interitus? vnum illud, inter tot calamitates displicet, si parua calamitate premamur. Posteaquam pacis sensum perdidimus; maxima esse malorum remedia, maxima mala iudicantur. A publicis demum fatis, ad familiarum conuersus fortunam, posteaquam intra orbis rudera, proiectas ingentium olim Heroum tabulas, conspexi: & illustre famæ decus, infami posterorum ignauiâ contemptum: gemitu pro voce vsus, vt ille quondam Heroum filios noxas, ita nobilium ædes, *Nobile Ignaviæ Atrium*, Romanarum non immemor imaginum, dixi. Sumpturus deniq;, tam audacis Satyræ à me pænas, mentem ad cogitationum modestiam, à tumultu cogebam: miratus qua vi, quo impetu, placidæ passu quietis deturbatus, iactarer. Stitit interea, subitum ante oculos, Diuorum Tribunal, ac rursū constantiam animi, statione infirmâ deiecit. Rediêre tamen vires, vnius è comitibus sacri senatus oratione auctæ. In id me incidisse spectaculum, cuius causas agitassem animo. Adessem deliberationi: an imagines quorumdam in atrio nobilitatis locandæ? Moram breuē paterer. Multa quæ scire maximè cuperem, accepturum. Cognitum in super sibi, me *Radiuilianæ Sapiebanæq;* laudis cupiditate plurimùm teneri. Hoc fore supremum spectaculi præmium. Firmato

gra-

gradu, animum *Radiuiliano ac Sapiehano* nomine excitatum, cohibere non potui, quin in has voces erumperet.

Eia animi! & superû dignissima pectora curis
Audiri gemino pectora digna polo.
Maiores animi terris, erumpite terris!
Alta petituris gloria strauit iter.
Ibitis! Io gradu celeri comitatus euntes
Et sequar, & Musas ire iubebo meas.!
En, vt se refluo stellati cardine postes,
Vt se aperit vestris Regia celsa choris!
Obuius it Phæbus, circumstant vndiq;, Phæbi
Sidera, maiori quæ famulantur hero.
Ponè anni, solidiq; dies, & secula retrò
Acta; suis fundunt se properè agminibus.
Et rerum seriem, longi quam temporis vsu
Imbiberant, Litauo quidquid in orbe fuit;
Dum numerant: dici ô digna auditoribus astris
Gloria! & ô sypilo marmore digna coli!
Vna *Radivilos* cecinit vox, vna *Sapiehas*
Grande vtriusq; domus, gloria juncta decus
Vt nihil è supero melius sol viderit axe,
Quàm poni magno nomen vtrumq; loco
Pulchrius vt vidit nil, quæ pertransijt ætas,
Vtraq; quàm geminæ stare trophæa domûs
Si qua fides superi nostris intendite votis,
HEROAS Seruet, non moriturus Honor.

Vul-

Vultus deinceps Diuorum noscitanti, adiecit: Maiestatem venerabiliorem reddi, dignitatis æstimatione. Diuos sincero gaudere cultu, non cognitione curiosâ. Prodidit tamen lyra, suum Apollinem, qui conuentûs rationes propositurus, fronte decorè seuera, sermonem exorsus. *Mortales iniuriæ, immortales non tangerent mentes, commilitones, nisi mortale genus, immortalia sua crimina faceret dū taliæ optat. Quid diui dicimur, si tantum humanæ licet in nos insolentiæ; vt non contumeliis solùm, aut conuitijs agitemur, verùm turpissima seruitute ad eorum vitia fouenda adigamur? Religiosi sumus vt scelera promoueamus: in quæ nisi consentiamus, hostes habemur. Respicite augustū illud nobilitatis atriū, illā gloriæ vetustissimā sedē; tanta hodie, libertate à multis despici; quantâ ante, celebrabatur veneratione. Olim egregia Heroū facinora, domatæ lauro victrici frontes, empti contemptâ morte triūphi, imaginū celebrabantur honoribus: nunc, si quis rudē tabulam, signatis maiorum lineamentis impleat, protinus eorum inseri contendit numero. Haberi cupiunt, quales uiuere recusant. Nobilitatem, illustrem claritatem à maioribus deriuatam adferre, nemo ignorat: at nunquid fonte purißimo, vitiorum trahitur infamia? Omnes nobilitati semper fauemus; & quia rebus publicis vtile est & quia valere debet clarorum virorum memoria: at ignauiam labori, fortitudi-*

nem ignauiæ, liberalitatem luxui, virtutem conferri sceleri, ac paribus donari præmijs, superum mortaliumq; odio execrandum. En signa vesani fastus, en, (ponè autem ingens collectarum vndiq; imaginum iacebat cumulus) *fœdis vitiorum corruptam gloriam coloribus! vindicate nobili supplicio, nobilem iniuriam, & de sæculorum securitate, vno iudicio decernite.* Mouerat stomachum Apollini, rei indignitas; quemadmodum cæteris, indignatio Apollinis. Adferuntur sublatæ humo imagines, facileq; damnantur. Primam sententiæ seueritatem, tulit, infelix cuiuspiam effigies. Ingentem corporis vmbram, maiores latè recensiti; vndiq; stipabant; uultus omni vigore destitutus, semiuirum prodebat. Risêre ex aspectu vniuersi, ac *Tollite*, inquiunt, *infausta superbiæ monumenta. Ne tamen ignobilis censeatur, stemma illi Pinnoteras esto.* Vt enim animalium genus, hoc nomine appellatum, (Plutar. in morali.) quo tutius sit, inanium concharam testis se condit; & cum accreuerit, migrat in capaciores: ita hi maiorum se titulis tuentur, cùm proprijs diffidant virtutibus. Nec pænam grauem sentiet. *Aquis date tabulam.* Talium, hæc domus patria. Alterâ deinde sublatâ, tantus torpor in manibus, tanta in corpore mollities, tanta in vultu ignauia emicuit; vt protinus conclamaretur. *Fugitiuorum ab altaribus, & sa-*

sacris, hanc videri formam: vt enim illis nihil superest præter mortuorum sepulchra: (Plutar.) sic qui verâ sunt gloriâ destituti, maiorum imaginibus inserunt sese. Fuit tamen qui acriore excusatione, ignoscendum diceret.

Nam quidquid uoluit, veluti hoc virtute peractũ,
Sperauit magnæ laudi fore. Horat.
Verùm confracta demũ, calcataq; illo impetu, at tu;
Nil nisi Cecropides, truncoq;, simillimus Hermæ.

Durasset dubio procul, longioribus temporis protractum spatijs examen, nisi à ministris, nullam in tanto numero dissimilem primis, reperiri imaginem, fuisset intellectum. Decernitur igitur busto simul dandas, atq; cum materiem, ingenti flammâ rogus concepisset; liberalioribus lusum iocis. *Claros viros, clara decere funera. Vri nobilia pectora, imis facibus, & in cinere ipso, generosas fouere fauillas. Fumosas imagines, fumo gaudere. Non pati tenebras, animum in luce parentum educatum, in lucem luctari, lucemq; amare.* Mutata tandem scena uultuum, hilaritas expectationis, euentus præsagiebat fortunatos: cum à longè aduentans conspicitur, fronte & ipse liberaliori, magnificoq; conspicuus comitatu Hymeneus, propendentibus capillis & cæsa-

ſarie floribus odoratis innexâ. Par, quod cæteros ante cedebat; quocunq; pergeret, roſas ſpargebat, atq; lilia: quod autem reliquos ſequebatur; imagines ſingulas; præferebat manibus, latè glorioſa luce coruſcas, totiq; conſilio admirandas. Apollo vt gratum exciperet proniore beneuolentiâ hoſpitem, lyram fauſto carmine inſtruxit.

Vnde caſtas? vnde tædas?
 Vnde feſtos apparatus,
 Hymenæe Nuptiali
 Cincte pompâ gratiarum
Viſus ô pridem reportas? expetite millies.
 Quò peregrinatus hoſpes
 Vix redis? an lætiorum
 Ferias amœnitatum
 Altero ſub ſole nactus,
Tetricum quid eſſe, noſtra ſuſpicaris otia?
 Hymenæe Nuptiali
 Cincte pompâ Gratiarum,
 Hymen ô ades, bonorum,
 Viſe campos ſarmatarum,
Tuta Rege *Vladislao* Regna viſa pronubus,
 Tu ſereniore vultu
 Riſeris poſtquam, proteruæ,
 Ad tui uultus leporem
 Pectorum nubes recedunt;

Ad-

Administra faustitatū, mens canit, bono omine
Adsit Hymen, adsit ille,
Non soluta, nec soluenda
Gordij plus arte nodi
Fæderum qui iura sancit!
Annulo, qui gemmā & aurū, vno maritat artifex
Hymenæè ne moràre,
Quid meis plectris recuses?
Exilit Lituana tellus.
Dum venis: tibi ego Appollo
Obuiam mittor, petito præluſurus hoſpiti.

Posteaquam ab Hymenæo ad ſubſellia ventum, datis, pariterq; receptis ſalutationibus, Hymenæus Senatum allocutus. *Vt quæ mea mens ſit, vobis ô Diui proceres explicarem; vos lui non verbis tantummodò proponere, verùm etiam in his, quas veſtris aſpectibus offero, imaginibus ſpectari. Videtis geminas, veſtris oculis digniſsimas tabulas; cùm auita gloriâ, tum ſuorum heroum virtutibus illuſtriſsimas. Radiviliana altera, altera Sapiehana eſt: vtraq; par ſuo nomini, vtraq; veſtro amori. Hæc inclytæ Lituani orbis ſidera, fæderibus meis iungenda decreui: priùs autem vobis ſpectata volui; vt veſtro commendata iudicio, ſacrario Heroum inferrem. Atq; ille quidem hilaritatis meæ autor, Illuſtriſsimus Michael Radivilus, S. R. Im-*

pe-

perij Princeps est: hæc autem, delicium vestrum, Isabella Sapiezanka Castellanis Vilnensis. Plura dicere volenti Hymenæo, plausus sermonem rapit. *Nota sibi olim clarißima sponsorum merita, Dignum Radivilium, sui generis honoribus, dignam Sápiehanam virtutem, sæculorum veneratione. Prinsquam tamen augustis imagines inferrentur penatibus, laudes* vtriusq; sponsi, breui encomio tabulis adscriptæ.

MICHAEL CAROLVS
Radivilus
S.R. Imperij Princeps, Dux in Olyka & Nieswiez Hæres in Kleck & Grodek, &c:

Vt
Maiorem gloriam, cum vitâ acceptam, constanter retineret; præuertit ætatem animo: nec tempora expectauit, at occupauit merẽdo.
Ternâ luce in ortu *Illustrißimus*,
Romani Principis Titulos
Radiviliani generis splendorem, *Koreccianæ* sidus,
ad meridiem summæ spei euexit.
Reipublicæ ampliùs profuturus,
Hominum regnorumq; exterorum præsidia
in se collegit; ac patriæ retulit.
Quocunq; cum germano suo

il-

Illuſtriſsimo Ioanne
venit,
aut inuenit domicilium famæ *Radiuilianæ*,
aut comparauit.
Auguſta mens, auguſti corporis ſortita ſedem,
Heroem vultu ſpirat, gerit pectore.
Bono tuo Lituania,
Radivilianis ſignum militare, publicum,
committis præſidijs;
Suſtinebit patrijs aſſueta trophæis manus,
Lituaniæ uexillum:
nec Romanam virtutem deſiderabis,
cum *Radivilianas* Aquilas ſequeris.

ISABELLA CATHARINA
SAPIEZANKA
Caſtellanis Vilnenſis
Magni generis, & magnarum virtutum
Hæres.
Moribus verecundiam, animo ſingularem
pietatem ita coluit;
Vt cœlis probaret:
ita probauit,
Vt superûm mutua mereretur officia.
Maximis parentibus progenitæ,
Illuſtriſſimum conſortem *Michaelem*
Radiuilum; maximis virtutibus commendatæ,
fortunatiſſimum conſortium;

Amici cœlites spoponderunt.

His ita actis, processêre vniuersi ad sacrarium; eo, quo accesserat ordine præeunte Hymenæo: floribus quàcunq; incederent, liberalius cum cantu sparsis.

Quidquid Sicanio metis
Horto, Flora, recentium
Et rosarum, & liliorum:
Purpuræ quidquid rubentis,
Pictis colligis è genis
Pæstanæ violæ, & croci;
Quidquid è fragrantiore
Nobilis Cirrhæ vireto, &
Pulchris Hesperidum satis,
Te libare iuuat: nouis
Cornu copiæ maritis,
Funde pleno; flos coronet
Sponsorum penetralia,
Et faustos thalami lares,
Hoc pauimento superbus
Suam ponat dignitatem.
Sic vos floribus additos,
Ætatem inuiolabilem,
O sponsi! diu vivere,
Supremi iurant cœlites.

Patuit in progreſſu, latiſſima fuſus planicie campus; cuius in medio, vernans collis, lento niſu aſſurgebat, ambiente vndiq; latera, innocuo igne: qui vt quondam apud Perſas, ita hic honorum perpes cenſetur cuſtos. Coronabant uerticem collis immortales lauro ſyluæ, quibus ingeniorum triumphatrix natura, maximarum inſignia dignitatum, infulas, mitras, diademata, arma, præterea Polona, gladios, ſagittas inſeruerat; vt in corticibus excreſcerent arborum. In ipſo culmine, ingens & admirandum Mauſolætum aſſurgebat, fronte his uerbis notatâ. *Sacrarium Hymenæi*. Adamantina conſtiterant parietes mole, ianua candido ebore, feneſtræ lucidiſſima cryſtallo, ad Ortum, meridiem, Septentrionem atq; Occaſum conuersâ. Adamas, nuptialium fæderum perennitatem, tali loquebatur lemmate. *Poſt Ferrum & Ignes, Idem*. Ebur animorum candorem requirebat. *Amicus Non eſt, cui Minus quàm tibi credis*. At ſolis perpetuum lumen, eorum imagines, auguſtæ ædi notabat inferri, quos vulgo exceptos, virtus in publica luce collocaſſet. *His Nunquam Sol occidit*. Patefacto autem aditu, ô quàm auguſta ſimul patuêre ſpectacula! Vtinam, tam firmo memoriæ vti licuiſſet obſequio, quàm felici oculorum! Qui illi uultus? quæ maieſtas? quàm amæna honorum peren-

perennitas? Diſtinguenbatur parietes illuſtri auro, & infinita ingeniorum oſtentatione, mirùm quantum, animum delectabant. Alibi manus complicatæ expreſſæ, adiecta epigraphe. *Mutuo Præſidio*; Alibi annuli innexi. *Vna duorum Æternitas*; Alibi torques aurei penduli, *Amicitiæ Familiarum, Sæculorum nexus.* Cætera fallax mens dimiſerit, an ſuſtulerit gaudium, decernere non poſſum. Illatis enim ſacrario, atq; loco cæteris ſublimiori, collocatis imaginibus, tota curia in fortunatiſſima vota ſoluta. *O ſponſi Illuſtriſſimi, inclyta magnorum Radiuiliorum ac Sapiehanum propago! Tot ferte vitæ ſolatia, quot meremini vota. Viuite pares virtuti Radiuilianæ, pares Sapiehanæ; deniq; veſtra ſit, tantis ſæculis veſtros maiores comitata felicitas.* Nondum tamē expleuerant voluptatis digniſſimæ cupiditatē. Deſignantur duo oratores, laudes vtriuſq; familiæ his præceptis dicturi. In *Radiuilianis Sapiehanisq;* laudibus, cùm plurima dicta fuerint, plura ſuperfutura. Orationis igitur contentionem eò conuertendam, vt cultus meritis, cum affectu impendatur: non vt *Radiuili & Sapiehæ* pro meritis oxornentur. Nihil deſiderari ad Illuſtriſſimorum nominū claritatem, verùm ad delectationem. Sic luce tota fruimur, & tamen libet toties clariſſimè frui: non quòd ignota ſit, ſed quia grata. Itaq; primum laudes

Il-

Illuſtriſſimæ Domus *Radiuilianæ* compendio perſtrictæ.

Duo ſunt potiſſimùm, quæ illuſtrem Heroum gloriam reddunt: deriuata à ſanguine, & conſeruata virtute, clari generis nobilitas. Fit enim vt ſiue progreſſu defeſſus, ſiue diuturnitatis pertæſus, langueſcat in poſteris maiorum generoſus impetus; ac tandem concidat. Quantis enim neceſſe ille vires muniat præſidijs? quàm firmatum aduerſus temporum calamitates pectus aſſumat? quem nec laboris improbitas deiiciat ſtatione, nec temporis viciſſitudo, conſtantiâ. Multi, primam collis duritiem, non patiuntur; plures, languent in medio; pauciſſimi, ad culmen indefeſſo gradu pertingunt. Fortunatam Te Illuſtriſſima Illuſtriſſimorum *Radiuiliorum* domus, in qua, quiſquis ad vitam editur, ad gloriam deſtinatur. Magnum eſt ſortis veſtræ clariſſimæ decus, cunas Romanâ fulgere purpurâ, ducali ornari mitrâ, Principum ſplendere ornamentis: maius tamen eſt, virtutis tranſmiſſæ à maioribus, cum vita, patrimonium accipere. Communis ratio naſcendi, diuiniori quadam prærogatiua, prædita in vobis colitur; vt cæteri quidem naſcantur Homines, vos etiam felices. Quicunq; *Radivili* Nomen audis, patriæ ſalutem cogita. Nullum in hac familia caput, niſi coronatum, nullæ manus, niſi faſcibus honorum inſignes.

Cen-

Censeri nomina iubetis. Exigua virtus, quæ numero capitur. Reuocate illos, Reipublicæ salutares, hostibus semper formidatos, Nicolaos, Albertos, Ioannes, Georgios, Christophoros, Carolos, Alexandros, Exercituum Duces, Palatinos, Archimareschalcos, Episcopos, Cardinales. & ad laudem, reuocasse sufficiet. De *Radiuilis* multa dicere opus non est, cum famæ illustris Oratio, publicas aures impleuerit: dici tamen pauca non possunt, quia magnitudine meritorum sermo interceptus, exitum non reperit. Si patriam respicimus, nusquam *Radiuiliana* se spectandam, non offert virtus: si ad exteros conuertimur vbiq;, eadem fixit trophæa gloria. Quanta, quanta Curia est, *Radiuilis* constaret, si quemadmodum merentur, immmortales viuerent. Quanquam etiam cùm mortales degerent, Senatum *Radiuilianum* facere poterant; cum plures simul *Radiuili* Senatores, Capitolia Lituana implerent. Non immeritò igitur Romani Imperatores palatiis suis, *Radiuilianas* inculêre imagines; vt quoniam magnitudo virtutis exundans, Lituaniâ capi non posset; imperij amplitudinem, admiratione occuparet. Hoc est Senatores vnius Regni, & totius orbis esse; nisi quod maior censeatur dignitas, iudicio, quàm fortunâ, capessere dignitates. Aliud soli virtuti contingit, aliud sæpe fortuitis casibus tribuendum.
Te-

Tenetis verò memoriâ, bella ab ijs gesta, ductas in triumpho prouincias, subiugatam Liuoniam, Moschouiam debelatam: tenetis, inquã,& tamẽ non finitis illaudatũ præteriri deliciũ illud orbis olim Lituani,nũc superi; *Albertum Radiuilum* Supremum M.D. Lituaniæ Archimareschalcum, Tuum Illustrissime *Sponse* Illustrissimum Auum. Quantus ille, & quàm par parenti suo *Nicolao Quarto, Archimareschalco & Cancellario M.D.L. Palatino Vilnensi*. Quam augustus comitatu Illustrissimorum Fratrum *Nicolai* V. *Palatini Vilnensis, Georgij Episcopi Vilnensis, & Cracouiensis, S.R.E. Cardinalis, Liuoniæ Gubernatoris*, Stanislai Generalis vniuersæ Samogitiæ Capitanei. In summa potestate summam animi religiosi pietatem, in maxima fortuna, maximam moderationem, mirabili copulauerat concordiâ. Trophæa virtutis posteris imitanda relicturus, Sacrum Klecci cælitum honori Mausolæum, magnificis erexit impensis: cum se fore gloriosum ratus, si ijs in orbe uiueret; ad quos è uita erat transiturus. Quid sunt moles, famæ populari captandæ positæ, nisi ingens ruinæ materies? quid prodiga ad sui conseruandam memoriam, profana opulentia? præterquam fumosum mortalitatis pretium? Tantùm fidei merentur colossi atq; marmora, quantùm tempora. Nihil à mortali manu,

im-

immortale surgit; præter id, quod superûm cura, immortale fecerit. Intellexerat itaq; Illustrissimus Princeps, *Albertus*, nihil aut ad gloriæ sufficientem magnitudinem excrescere, aut ad inconstantiæ superandam vicissitudinem stabiliri, nisi pietas apicem operi imponeret, & vires adderet. Hæc sola virtus communem nobis facit Deum, & quodcunq; opus aggredimur, illo occupat. Non igitur fortuito euentu, nec humana solùm industriâ factum; vt gloriâ supra fortunæ vicissitudinem euectâ; quodcunq; opus aggrederetur, optato concluderet euentu. Patuit id, cum semper, tum legatione â Republica Polona ac Lituana ad Rudolphum Austriacum Imperatorem, tantâ gloriâ, pæractâ, quantam solus, *Radiuilus* referre posse videbatur. Nondum etiam patriæ desiderijs inuocari desijt *Ioãnes Albertus Radiuilus*, tanti parentis magna soboles, & magnæ sobolis *Ioannis, ac Michaelis*, tantus parens. Hic pietatis paternæ impetu vltra prouectus; eâ Ducalem Maiestatem, Romanis liminibus adstrauit religione: vt breui interposito interstitio, coelorum ciuis, haberi mereretur. Quidquid egit, ac dixit, literis, aut Deo sacrum voluit. Vt deniq; *Radiuilianæ* pietatis hæreditatem non sine titulo ad posteros transmitteret: alterum ex carissimis natis, *D. Michaelis*, à se impensè, sacris studijs atq; peregrinationibus

cul-

culti, nomine; ad imitationis studium obstrinxit. Manent Te tuæ Panegyres, Illustrissime *Alexander Radziuil*, M. D. L. dignissime Mareschalce, idem pietatis *Radiuilianæ* memorande cultor. Tua tamen tum alia gloriosissima facinora, tum eminentiorem reliquis Pietatem, non admirari impensiùs non possum. Illustrissime *Alberte Stanislae Radziwil M. D. L. Cancellarie*. Stabit Ołyka, stabit Pinscum, litteris ad Reipublicæ commoda; templis atq; aris, ad Diuorum cultum instructa. Paucissimis liberalitate in superos comparande Princeps, paucorum famam, maximorumq; Heroum feres. Quantò Tu felicior illis, qui opibus suis luxum, ambitionem, auaritiamq; comparant? quantò prudentior alijs, qui opulentiã, arcis claudunt, & ea seruando perdunt, quæ sua spargendo fecissent. Gloriare, quòd Tuum munificentiæ ingenio feceris sæculum, antequam venisset; vt cùm Tu quoq; abfueris, non absis. Gloriare, quòd tunc quoq; opes largiri poteris, cùm dare iam desieris; quemadmodum & nunc, cum das, easdem habes. Hac ratione auro leui, pretium datur perpetuum; hac industriâ, damna mortalitatis instaurantur; cum res caducæ, immortalitati inseruntur. At siste anime. Finem sermonis non inuenies, nisi feceris. Impetum necessitate cohibe, & quemad-

mo-

modum ſermonem *Radiuilianæ* litaſti venerationi, lita ſilentium.

Radiuilianas Laudes, Sapiehanus continuò excepit Orator.

Ea quoq; *Sapiehanæ* gloriæ ſingularis eſt dignitas, vt cultores ſui, præteriti æui remotiſſimis ſpatijs intromittantur, & felicitate materiæ ad præſentiam tranſeant poſteritatis. Debet *Sapiebano* nomini vetuſtas glorioſum teſtimonium, ſucceſſura ætas cultum. Hic enimuero eſt magnificentiſſimus huius illuſtriſſimæ familiæ comitatus, hæc auguſtiſſima pompa, hoc heroicum famulitium; ſæculis maiorum ſtipatum incedere, antiquitatis ſimul ac poſteritatis præſentiâ ambiri, adactam in obſequia virtutis fortunam in triumpho laudum oſtentare. *Sapiehana* pariter laus cenſetur, certare cum maioribus; melioremne vitam natis dederint, cum illos intra ampliſſimam reciperent gloriam: an verò acceperint ab ijs, cum eiuſdem gloriæ poſſeſſionem, maximorum meritorum acceſſione cumulatam, ſibi ſentiunt referri. Age verò audacia, quandoquidem aciem perſtrictam ſubmittere cogeris, abſolue te à crimine confeſſionis verecundiâ;

&

& ne uolens, immensæ gloriæ decora, præterire videaris, debilitatem prode. Ignoscite, immortales Spiritus, necessitati; quam coactus sequor: & quamuis me Patria vniuersa, anteacta sæcula, ac ingens posterorum desiderium ad dicendum impellat, silere tamen permittite. Liceat verò, liceat in transitu plausum gratæ vocis triumpho excitare, & vos Regni fulcra, Martis fulmina, Patricium omnis ætatis florem, deficiente spiritu orationis consalutare. O inuicti Lituaniæ Scipiones, nobilissimi Metelli, prudentissimi Catones, fortunatissimi Cæsares! Non facio delectum inter pares, ad æstimationem autem virtutis; Te inuoco perennibus memorãde patriæ fastis, *Ioannes Sapieha*, Mareschalce & Capitanee Vitepscensis ac Brasłauiensis, supreme M. D. L. Secretarie. Obstrinxisti Reipublicæ nostræ fidem, ad immortalem Tui cultum; quando ne perfidia Hlinscij impetu quo cũcta rapiebat, publicam conuelleret fortunam; patefactis illius dolis ac conatibus: maxima pars, rei benè gestæ, obstitisti. Merueris illud gloriosum SIGISMVNDI I. Regis Poloniarum elogium, quo Diui *Casimiri & Alexandri* Regum antecessorum, *Carissimus Fidißimusq; Consiliarius* appellareris; plura nihilominus atq; maiora encomia, à successura perennitate audies, & quæcunq; tempora Hlinscianum scelus execrabuntur.

tur (quæ autem non execrabuntur) tuam illā fidem, tuum ſpiritum, ſalutis priuatæ, in cauſa publica contemptorem, prædicabunt. Quàm ingenti cum apparatu laudis coniunctus Tibi ſpectabitur Illuſtriſſimus *Bogdanus Sapieha* Palatinus Smolenſcenſis, in quem natura, fortuna, & virtus, tantùm contulerant, quantùm multis ſuffeciſſet. In ſago vir, in acie Dux, in toga ciuis, in Senatu Polonus. Illuſtriſſimam ſeueriæ Principem conſortem habuit, vt ſuo, & coniugis ſplendore, Polum Lechicum clarius illuſtraret. Quàm inclytâ dignitatis pompâ conſpicui, minorum mortalium funera deſpicientſ *Iuanus Sapieha* Cancellarius M.D.L. *Stephanus Sapieha* eiuſdem Notarius, *Andreas Sapieha* Palatinus Nouogrodenſis. In quantum verò virum *Andream*, & quàm illuſtrem ſermonis impetu incidi! Nondum ô Heros glorioſiſſime, à tuis pedibus ſupplex Moſcouia aſſurrexit; nondum à terrore recepit animum. Ille, ille impetus, cùm exiguâ quatuor millium manu, ſexies quaterna millia exercitus Moſchouitici cæcidiſti; tam fortis, tā vehemens, tam diuinus fuit: vt in immortalitatis memoriam irrumpens, ſæculorum obliuionem expugnares. Duxiſti in triumpho captiuos, non tam Moſchorum Palatinos, quàm iniurias temporum; exuiſti hoſtem caſtris, tormenta bellica, ſigna, haſtas in trophæa peren-

nan-

nanda erexisti, quid ad immortalitatem adijci possit? sed & ille præterfluens victrices campos, amnis Venda, tuam gloriam effusus latissimè prouehet, tuis lauris ornabit littora, tuis succinget latera palmis, nobilis vbiq; triumphator. An aliud præstet Volga, & Oka, *Sapiehanæ* fortitudinis victimis, & eiusdem hostis sanguine, gloriæ consecrata. Sileat Sparta Leonidam. Dabimus *Ioannem Sapieham* Capitaneum Vsuiatcensem, militum tantum modò numero Leonidæ parem, pugnâ fortiorem, melioremacie, feliciorem successu. Pugnauit pro Leonida locus, at hic, vt defenderet militum paucitatem, solam virtutem in exercitū adsciuit; quam, octo supra decem cæsorum capitum millibus, hostis adorauit: centum verò millium exercitus, vel ipso terrore Suiscij Tyranni terribilis; pernicior suis Aquilis, fugam intra Europam sistere non potuit; quin per Persiam, Asiaticamq; Scythiam, Barbarorum infamiam, & *Sapiehani* nominis gloriam prolaturus, diffunderetur. Ite malè auspicatæ aues, ite! & vestrum Iouem, extra Europā imò orbem quærite! vt eius satellitio adiungamini; sed imbelles, & inermes. Vbi robur? vbi potestatis diuinæ mēdax maiestas? vbi fulmen? Exarmauit virtus *Sapiehana*, quos scelus armauerat; & in patrio stemmate sagittas defixit, vt ad Polonam Aquilam, fulminatricem vim refer-

ferret. Retorque crudeles Moſcua oculos,& fatalia tibi fulmina agnoſce, nam vulnera quidem etiam hactenus cruenta tractas, ea ipſa *Sapiehana*, quæ profundiora. Parco tuo dolori Lituania, nec Illuſtriſſimum *Ioannem Sapieham* *M. D. L.* Archimareſcalcum, aut *Chriſtophorum Sapieham* eiuſdem Notarium reuoco. O Caſtor,& Pollux! O magna & cara Reipublicæ nomina, hoc vobis nomine publico ſpondeo, nullam ætatem, nullum tempus, memoriam veſtram ciuibus erepturam. At Tu Princeps omnis ætatis Illuſtriſſime *Leo Sapieha* Palatine Vilnenſis, Dux Exercituum M. D. L. qua à me tãdem voce ſalutabere? aut quo cultu in orationem prodibis? ſi quæ vnquam ætas Ciuem Lituaniæ dederat, gloriæ eius ac ſalutis ſtudioſum, hæc profectò fuit, quæ *Leonem Sapieham* dedit. *Ter Magnus* Magiſtratibus. Cancellarij M. D. L, Palatini Vilnenſis, Ducis Exercituum; Regnum literis, conſilijs, armis inſtruxit, ſuperis aras, & magnifica templa dicauit. Victis hoſtibus, adiecit inuidiam: quam niſi quis calcauerit, faſtigium magnitudinis, non aſcendet. Felicem patriam tanto viro! felicem, tanti parentis nato. *Caſimiro Leoni Sapieha M.D.L. Procancellario.* In vno Fabio trecentos Roma ſeruauit, in vno *Caſimiro Sapieha* plures Heroas, maxima dignitas officij, accepit. Cuius Mens, ſapientiæ domicilium; ani-

animus publicarum curarum senatus; potentia, præsidiorum patriæ armamentarium; vires Reipublicæ fulcra. Induisti annulo digitū, animū Republicā; & vt bis parens dignissimus viueret, Tuū illius factis & Magistratib9 inspirasti animū. Qua etiā verborum dignitate vos reuocem Perillustris *Paule Sapieha* Castrorū M,D.L. Metator, Perillustris *Friderice Sapieha* Capitanee Grodnēsis, Illustrissime *Thoma Sapieha* Palatine Nouogrodnensis. Omnes magni, quia *Sapiehæ*; maiores tamen, quia tales, quales vos vniuersi suspicimus. Tu porro cæteris illustrior, gloriosior, fortunatior, inter hodierna tuæ lætitiæ auspicia prædicari mereris Illustrissime *Andrea Sapieha*, Castellane Vilnensis, inclytæ diei huius auspex, & dignissime, *Sponsæ Parens*. Miramur tuum in patriæ causa, sæpius deuotum spiritum; miramur pronam in omnes, ac præsertim sacrarum familiarum cœtus liberalitatem: amorem tamen nostrum, quàm admirationem mauis: cui nos lætitiam cum gratulatione, hodiernam coniungimus. Quantus à Te fulgor, quantum decus *Radiuilianis* hac luce accedit sideribus? Accedat & crescat, nos secuturæ deinceps laudi, præsentibus honoribus præludimus.

Plaudamus! supero lux noua sidere

Ingentis vehitur nuncia gaudij.
O lux! non popularibus
Decantanda triumphis
Fortunata venis, sed comitantibus,
Si non cincta venis mensibus; impar es
Sponsorum meritis dies,
Fortunæq; vocanti.
Nec menses satis est ducere, mensibus
Annos annumera, diuitis inclytos
Annos carmine gloriæ,
Puri germina coeli.
Virtutis pretium, quærimus arduæ
Atq; annis iterum sæcula iungimus;
Voti non datur exitus
Tanto innexus honori!
O quantis melior temporis aurei,
Sese exercitibus conglomerat cohors,
Ite, ite, & *Radiuilias*
Æternùm collite ædes.

Hæc ex communi voto, & vestræ fælicitatis afflatu, recitaui, *Sponsi Illustrissimi.* Quid tandem? Fortunatos vobis successus precer? an eosdem vobis, ac Patriæ gratuler? Non potest deesse spei certitudo, quam superum fauor promouet; nec superum ibi desiderari beneuolentia, vbi virtutum certa sunt merita. Vbicunq; *Radiviliana* Aquila sedem fixit, son-

fundauit prosperitatem. Expansas alas habet non regit pectus patriæ sacrum; nec submouet humeros, eius gloriæ ferendæ expeditos. Habeat suam sibi Iouis fabulosam ministram, atq; fulmine ad terrorem armet. *Radiuiliana* Aquilam *Sapiehanis telis*, quisquis suspicis instructam, si Ciuis es, Patriæ gratulare, si hostis, fidem cum obsequio cole, ne fatum tuum aduoces. Surgite mentes! Quidquid humi serpit, infra *Radiuiliana* auspicia iacet. Aëre libero Ales gaudet, libertatis auitæ ingens decus, libertati propagandæ natum. Sidera continuo volatu petit, nunquam magnis defessa ausibus. O diuinam tuam vim, fortunata *Radiuilorum* Aquila. Excessisti terrarum humilitatem, excessisti, & simul temporum iniurias, virtutis impetu euasisti. Perge Deo Duce, Patria fauente, nostris votis comitantibus; & sæcula, qua gloriæ felicitate diu vicisti, iterum vince. Cumulasti robur *Korecciano* tractum sanguine, auxisti vires *Sapiehanis* armis, enitere ad perennis nominis solem, factorum gloriâ; & barbara lunæ cornua transuola. Nec *Leones Getici* minas, artesq; parent. Sensêre illi ex Caroliana clade, huius Alitis fortitudinem, & si rursus audeant, sentient. Ambitiosa quidem illa Moscouiæ Aquila, etsi vestræ videatur concolor ac æmula; imparem tamen se vobis pariter confessa, *Ra-*

diuiliano, non rarò fugata robore. O boni coelites! seruate fortunam, seruate prospera diu nobis, diu vobis hæc *Radiuiliana Sapiehanaq;* auspicia. Neq; enim *Radiuiliana*, aut *Sapiehana* ætas, alijs, quàm Diuinorum, atq; patriorum commodorum, constat incrementis.

PANEGYRICVS

In laudem Illustrissimi & Excellentissimi Domini, D. *SIGISMVNDI* à DONHOFF *S. R. I. Comitis. Et Annæ Teresiæ Osolinska Supremi Regni Cancellarij Filiæ. Sub titulo.* Sidus publicæ lætitiæ, *nomine Academici. Varsauiæ* 1645.

COncordi sapientiæ Senatu edictum, *Fortunatissimi Sponsi*; eam tantum factorum æstimationem laudis veræ, ferre dignitatem: quæ publicis encomiorum suffragijs, glo-

riæ

riæ intromittitur ſacrario. Honor enim, cuius ſemen laus eſt, non priuato, verùm publico iudicio conſtat, teſtimonio creſcit, præſidio conſeruatur. Blanda laudum educatrix, domus priuata, ſi melle adulatorio partus ſuos paſcit; ſimio, turpior ſimia deprehenditur coluiſſe. Experientiæ iudicijs compertum, fallacia quædam nocturnorum ignium ludibria, exilire in ſcintillas, emicare in radios, effulgere in faces, hominum oculos ambire fulgore: at cum explorator naturæ Phæbus, cœlorum theatrum occupauerit, continuò nitorem perdere: ita euenit, vt qui inter domeſticas tenebras, lucis gloriam fundere videbantur; & ſibi facti theatrum, ſibi Populus, ſibi ſpectatores, laudum ſcenam agebant: hi in lucem publicam educti, vmbris quoq; vincendis, non ſufficiant. Lux Publica, Publicum Iudicium; explorator veri, recti index. Illa laus magnis annumeranda, in quam glorioſa multorum concordia coaleſcit: illa ab omni uitij conſortio cenſenda aliena, quæ omnium cenſurâ approbatur. Quàm ingens igitur, quàm clarum, quàm auguſtum tædarum veſtrarum Nuptialium effulſit ſidus, cuius radij cum ſole ſimul, per regni gaudia diſperſi, tanto penè ſplendore perſtrinxerunt animos; quanto ſol oculos. Agite *Sponſi Glorioſiſsimi*, intuemini in hac veſtra luce, excitatos ſpei maximæ triumphos,

in

ingentem Illuſtriſſimarum Familiarum lætitiam, gratam vniuerſæ Reipublicæ approbationem. Multum Patriæ intereſt,an filij Heroum, pares ſuo generi, dignitati, virtuti, quærant amicitias, & mutuæ amicorum coniunctioni, vinculis veluti firmiſſimis, communia innectant commoda. A prioribus ſæculis, ſequentia robur ſumunt; talia ſucceſſura, qualia inſtituerimus. Succedunt, non homines tantum hominibus, verùm etiam temporibus tempora; opulenta,robuſta, glorioſa, prout tulerit hæreditas. Vnum numen vtriq; præſidet tempori, vnumq; præſideat neceſſe,ſi dignitatem, fortunam, gloriam poſterorum, ſimilem maioribus volumus. Tales ſuccedant poſteri, quales præceſſêre Parentes: atq; adeò talibus naſcantur parentibus, qualibus ipſi editi. Panditur verò hîc ingens ſpei publicæ theatrum, & auguſtum gloriæ *Donhoffianæ* ac *Oſſolinianæ* atrium,quod qui mentis intuitu complexus fuerit; in longa maximorum Heroum ſerie, Romanum illum Gallis ac Pyrrho admirandum ſenatum, mirari tantopere deſinet. Spectaculum antiquiſſimarum ætatum exhibet; virtutem omnium. Quotquot in proſpectu occurrunt, omnes generis nobilitate, omnes facinorum gloriâ, Illluſtriſſimi. Quemadmodum Nilum nauigantes,ſemper per fluuios prouehuntur, ad fontes humanæ induſtriæ de-

defatigandæ abditos, difficile perueniunt: pari ratione magnorum Heroum, atq; adeo *Donhoffiano* ac *Ossoliniano* sanguine prouectis; immensum latè profusæ originis æquor emetiendum, vt ad fontes enauigent. Ostentat autem perennis dignitatis custos gloria, *Franconiam*, gentem, virtutis bellicæ, ac libertatis famâ, sæculis omnibus laudatissimam: in eaq; augustæ antiquitatis gloriosa vestigia, Palatium *Donhoff ad Mosam fluuium*, à Familia vetustissima appellatum. Iam Donhoffianis Liuonia effulserat radijs; iam in Prouinciam Regis Regum, eorum ope cesserat; cum Mosana ditio, ijsdem gauderet hæredibus, quibus Liuonia tutelaribus. Cessit tandem, locorum auulsa distantiâ, alterius gentilis imperio; Donhoffiano, constanter ad gloriam, retento nomine. Posteaquam verò *Sigismundo Augusto* Polonis imperante, libertati sese adiuxêre Polonæ, Tanta merita, tantam in Regno depósuêre gloriam; vt iniuriæ rea, à Republica fortuna accusanda videretur: si tantos Heròës extra Poloniam morata fuisset. Quantum enim omnis æui Læchici decus assurrexit, formidandus hostibus patriæ, *Ottho Donhoff*, cui Mars plurimis gestis bellis, non fracto aut fesso, at emerito Heroi, Senatoriam Palatinatus Pernauiensis substrauit purpuram: vt ad publica bona natus, publicis commodis innutri-

eu-

tus, publicorum consiliorum, salutaribus im-molaretur præsidijs. Successit Herculi The-seus, *Theodorus Donhoff* Palatinus Venden-sis, cuius egregia in Rempublicam, merita, sa-tis abunde fratrem Othonis sunt testata: non à natura magis ad Familiæ gloriam, quàm ab ea-dem pariter ac virtute, ad patriæ salutem, Fratri simillimo Marte instructum. Vestrum iam Musæ, vestrum castra, *Ernestum Donhof-fium* appello. Audiuêre hunc, Principes Le-gatum, & sapientiam sunt mirati: vidêre Tur-cæ Tribunum militum, & robur expauerunt; Spectauêre Sueci inter fædera Polonica ac Sue-tica, Palatinatus Parnauiensis honore insignem, & cedere coacti sententiâ, cuius sæpius armis cesserant, profligati. Non sinit, virtus super-stes, Te immaturè ereptum queri, *Hermane Donhoff*, turmarum militarium, sub auspicijs fortunatissimi. Ducis Zolkiewij, Ductor nobi-lissime. Verum tamen, sola recordationis præsentia, nostra solatia non explet. Vtinam non tuorum mensurâ meritorum, verum pu-blicorum desideriorum votis, vita tua definita fuisset: Sustulit te clades illa Regni, ad Ceceră, Regni inquam, & totius Reipublicæ grauissi-ma clades; tanquam priuata esse non potuisset, in qua Tu occubuisti. Prospiciebat à longè, Respublica emolumenta, cum ætate Tua in se deriuanda, cùm prius miles, & Ductor cohor-

tiũ, quã vir; gloriosissimo Imperaroris Tui encomio, *Verus MartisPullus* audires. Hæc qui cogitat, qui intuetur, nonne ad confessioné gloriosissimã adigitur, magnâ cũ æqualitatis laude, insignia Gentilitia *Alexandri* II. Pontificis maximi, ex Familia Mediolanensi *Pedaciana*, Familiæ *Grandochicorum* & *Treuarteniorum* in Britania, Familiæ *Grensingiorum* in Missnia, Donhoffianæ domui illata? Neq; verò inter hæc decora recensenda, numero, sed delectu sum vsus. Nam illud quoq; præterij, Regio sanguine domum hanc ditari, ab Illustrissima Illustrissimi *Gerardi Donhoff* Palatini Pomeraniæ consorte, Piastide, Ducis Brigensium Filia, Ioachimi Electoris Brandeburgici nepte, deriuato. Quod si Illustrissimæ Familiæ *Ossolinianæ* origo & claritas stylo committeretur, integra Annalium comprehenderentur volumina, cùm Bielscio teste, insigne Asciæ, vulgo *Starza*, à vetustate dictum; ante Craci Imperium Polonos Heròes exornarit: atq; adeò Palatinis fascibus, diuisa, in duodecim Palatinos Regni administratione, insertum fuerit. Sæpe verò fortuna in mortalium sinus liberalissimè exundans, cursum prosperitatis in medio abrumpit: *Donhoffiana* ac *Ossoliniana* felicitas, cùm amplissimos laudum campos innundasset; non aruit inopia, sed copia, aucta. Multis eadem, in Ortu sol, meri-

die

die luna, veſpere ſtella, in tenebris ſcintilla: *Donhoffianum, Oſſolinianumq́;* lumen, diem conſtanter facit, & retinet. O auguſta tot ætatum animo obiectarum ſpectacula! o cuſtodes veritatis ſacra antiquitatis monumenta! quæ ſi ab animis ad oculorum ſolatia transferre volumus, in pulcherrimis Illuſtriſſimorum, & Excellentiſſimorum *Gaſparis Donhoff* Palatini Siradienſis,& *Georgij Ducis de Oſſolin* Regni Cancellarij trophæis,clarè ſpectanda exhibentur. Gloriatur meritò Polonia,de robuſtiſſimis poli ſui Atlantibus, quorum humeris innixa, VLADISLAO IV. Regum Inuictiſſimo, fortunatos imperij orbes verſante; inter trepidantia Europæ fulcra, inconcuſſa perſtat: at *Donhoffianis Oſſolinianiſq́;* conſilijs, pars cæli effulta; firmiſſimis, ſecundum cæterorum Heroum infractum robur,incumbit viribus. Magnum Romanæ gloriæ acceſſurum pondus exiſtimauit Liuius, ſi ſuæ gentis Duces, quos fortuna bellis Alexandri Macedonis ſubduxerat, in Hiſtoria opponeret: victoriam armorum omiſſam, ſtylo quæſiturus. Beatiorem te Lechia: non Tu in ceris oſtentas, at fælicitatis conſtanti vſu diſcis, pares omnium ætatum, ac gentium honori, apud te non deficere Heroas. Inter hos o poſteri, cùm Illuſtriſſimos & Excellentiſſimos *Gaſparum Donhoff* & *Georgium Ducem in Oſſolin* ſuſpexeritis; illos viros, il-

illa ſenatus lumina cogitate, quæ patria noſtra ac veſtra maximè optare poſſitis. Nam Illuſtriſſimus *Gaſpar à Donhoff*, ea palatinatum Siradienſem circumfundit gloriâ; vt purpuræ plus luminis tribuat, quàm acceperit coloris. Vbi annos eius numerare cæperitis, ibi inchoabitis merita. A glorioſiſſima adoleſcentiæ commendatione, *Sigiſmundi* III. Regis Poloniarum beneuolentiam meritus; eam in ætatem ſuam uertit: vt meritorum adoleſceret incrementis. Sagum, cum Republica ſimul depoſuit, Moſchouiticis ac Sueticis laureis glorioſus. *Vladislao* demum IV ijſdem quibus *Sigiſmundo* Regi ſtudijs gratiſſimus; hæreditate, paternam in ſimillimo Filio occupauit gratiam. Dignitatem cum humanite ita coniunxit: vt veneratio amorem, amor venerationem exigat. Prudentiam, opes, potentiam, cum ſalute Patriæ, ita copulauit: vt nihil niſi ex commodo publicæ ſalutis agat. At Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus *Georgius* Dux in Oſſolin, fidem publicam, cum officio Cancellarij Regni ſibi commiſſam, tantis tuetur ſtudijs: vt omnis poſteritatis fidem, ad immortalitatem nominis ſui conſeruandam, obliget. In hoc Heroe *Vladislai* IV. Regis Poloniarum electi, ad *Vrbanum* VIII. Pontificem maximum legato, cum Poloniam Roma ſuſpiceret; ſuos triumphos redditos mirata: cum loquenté

au-

audiret, translato in Sarmatiam Latio, gemitus parabat; donec caput se orbis clarius agnouit, cum tam longinquas nationes, suo ore perorantes audiret. Laudibus deinde populorum externorum, & nostris desiderijs in Patriam reuectus; fortunâ per virtutem partâ fruitur, gaudetq; bene meritorum fructu; par maximis quos gessit; & quos summa dignitas virtutis, meretur, honoribus. Virtutem in gradum honorum primùm subiectam, adeò fortunatâ constantiâ in culmen erigit: vt apices quoq; dignitatū, in gradus maiorum meritorū substernat. Concedamne verò, eam flagitanti animo libertatem, vt per reliqua Herois vtriusq; merita progressus, dignissimæ, desiderij laudum indulgeat voluptati? atq; vt per alios quoq; diuisa Heròes, Illustrissimarum Familiarum decora, exultanti oratione prosequatur? Compendio viribus succurrendum. Sufficit ad venerationis obsequium aliquos fructus gloriæ delibasse; sufficit ad vestram Gloriosissimi Heròes famam magna *Donhoffiorum* & *Ossoliniorum* nomina, hoc est ingentes fidei in Patriam, Sapientiæ, fortitudinis, titulos memorasse. Non est parum loqui, vos appellare. Admittetis igitur venerabundum silentij cultum, Illustrissimi *Christophore Ossolinski* Sendomiriensis, & *Gerarde à Donhoff* Pomeraniæ Palatini. A maiorum vestrorum mentione
ad

ad vos deueni, hærere autem in uestri intuitu non possum, quin in eorum memoriam relabar. Hoc vestro vultu, Mars Donhoffianus æquè Ossolinianus hostes olim terruit/ Hac vestra fronte, salutares Patriæ Catones, sanctitatem vetustioris ætatis sinceram ac candidam prætulerunt: his fortibus dextris, Alexandri suorum temporum, & Iulij, iura Diuina, libertatem, Patriam sunt tutati. Age animę, lætitiam hanc, gloriosissimarum Nuptiarum, magno impetu publica gaudia inundantem, alacrior prosequere, vota pande, precare fortunam, præconia per diuisas materiæ felicis partes, cum apprecatione sparge.

ÆDES NVPTIALES

Sacrarium Hymenæi, gratiarum delicium, Musarum pratum, Amænitatum hortus; hilares & faustos hospites, sponsos, Heros meos, inuito porta. Pandite ampliorē sinum augusti postes. Magno se vobis fortuna infert comitatu. Gaudia prima, amplissima. Tolle sertum Hymen, rosas gratiæ, Musæ lyras. Æternus est coniugalis amor, floridus, cantu gaudet. Atheniensium quoq; genium, non reprobo. Laurum vertici sacro præfigite. Laurus bona vates. Laurus ædium salus. Ingressuris

ſoſpitem egreſſum, egreſſis incolumem reditum dicam. Merui laurum, in triumpho animorum, Lanâ quoq; ex Romanis inſtitutis, caput exornate, Sacrum, modeſtum, nulli infeſtum. Nec hæderæ alienæ, tam glorioſè, exornant frontem: quàm lana propria. Numen laneos pedes habet, ego caput. Hoc nempe Numen attigit, cum veniret; vt ſponſis adeſſet, præſentibus. Stabo ædes, Deo auſpice fortunata. Vos ſponſi, eodem præſente ac tutante, me perennes incolite.

O Hymen beatioris,
Sæculi parens beate
Fac ſit ædes hæc beata,
Sed ſit ædes vt beata,
Fac agas quod te monebo.
Candidis fortuna ſponſos
Vecta bigis, viſit Hoſpes,
Mente, vultu, voce, plauſu,
Nuptiale læta feſtum
Approbat, plaudit, precatur.
Hoſpitem noſti fugacem,
Et fugæ currus paratos,
Sparge tædas, vre currus,
Tam ſuperba nollet hoſpes,
Ædibus pedes abire.

LIMEN NVPTIALE

Seu marmor, seu truncus iaceam, nulli cedo. Nihil me apud eos sanctius; quibus leges amicitiæ, sanctæ sunt. Ante me iura panguntur, quæ Numen dicit, leges statuuntur, quas cœlum scribit. Intra me, meta societatis humanæ fixa, non transilienda. Semper venerabile, semper sacrum, hodie *Donhoffianas Ossolinianasq;* plantas submissum excipio; vt altam venerer dignitatem. Præstat nunc calcari, quàm olim coli, nec tangi. Cum amicorum manibus raptam ante limen sponsam, inferri meis ædibus, apud Romanos obseruarem; fælicitatem meam vidi, non sensi. Imprimuntur vestigijs, quæ illiminabantur transultu decora. Gyrum quoq; ex more intra limen faciendum, pro sponsa fortuna peregit. Cum circumuoluta ædes circumspiceret, de securitate prouidit: cum subsisteret, constantiam gradu certo firmauit. Spargite pro caricis & palmarum fructibus, vota amici. Fæcundius, gloriosiusq; pullulabunt. Dediscat mores antiquos fortuna, & tot sæculorum magistra, studia vetera ad hoc limen deponat; vt maiori industriâ, sponsis faueat.

Intrate amici ô Hospites!

Intrate amica o Pectora!
At vos procul de limine,
Mæror timorq; cedite.
Hîc excubat virtus vigil,
Hîc temporum perennitas;
Hîc limes eſt, & fœderum,
Hîc limes eſt & gaudij.
Abeſto quiſquis perfido,
Limen ſacrum tangis pede,
Offendit hoſtiles vias,
Et improbos trudit gradus.

ANNVLI NVPTIALES

Annulus corona cordis eſt. Ferreus ſit, aut aureus, corona cordis eſt. Vbi amicitia ibi victoria, vbi victoria, ibi triumphus & corona. Reges Plauto ſponſi. Cor Regni ſedes, amor ſceptrum, ſatellitium beneuolentia, animus ditio. Annulus in ſe conuertitur, amicitia vera nuſquam inuenit terminum. Amicus non eſt, qui inimicus eſſe poteſt. Anchoram Seleucianam nuptiali annulo inſculpite; anchoram cogitationum ſponſi figite. Hic portus & ſtatio perennis. Pignus tranquillitatis, annulum tenetis. Nec manus tota annulo coronatur, ſed digitus; quod plùs, amicitia cõferat ornamenti, quàm laboris. Ferreo olim ſæculo,

culo, adeo pretiosa amicitia non visa, ideoq; annulo ferreo donabatur; nisi quod sanctam integramq; sponderent, ferro muniebant: ferro tantum & fato extremo, diuidendi amici. Prodigalitas hic timenda non erat, si summo auri pretio, summum amicitiæ pretium, designaretur. Ferrum neglectum, rude est; excultum fulget: amicitiæ studia intermissa, rubiginem beneuolentiæ inducunt. Gemmâ quoq;, annulus diu caruit. Sponsa gemma iudicabatur, & gemmis omnibus carior, vitæ Societas. Benè tamen ætas sequens, auro ferrum mutauit, vt pretium amicitiæ faceret: & gemmam annulo inseruit; vt auro, posse addi maius pretium; amicitiæ non posse, indicaret. Vos *Dignißimi sponsi* annulos aureos sumite, aureos dies, aurea solatia, auream vitam cum annulis assumpturi.

Sortes polus futuri
Cum temporis notaret;
Sponsiq; fata clara,
Sponsæq; vellet orbi:
Mox gemmeo nitore,
Et aureo nitore,
Fulsêre gloriosè
Sculpta annulis decora:
Donhoffiana imago,
Sponsæq; iuncta imago,

Quis clarior sit auro,
Quis annulus sit igne,
Suffragijs petitum?
Tum Iuppiter Tribunal
Iubet silere Diuûm:
Par inquiens vtrinq́;
Splendor micat decusq;,
Est sponsa Gemma, & Aurum
Sponsusq́; Gemma, & Aurum.

MENSA NVPTIALIS

Joci, lepores, sales, primum locum capiunto, Frons Serena, cœlum serenum. Nuptiale festum, festiuissimum. Sacra, mæror ne turbes. Odit amænitatis lucem, qui vultum induit tenebris. Lætissimi conuiuæ, gratissimi. In amicorum comitijs; suffragium, læsus animus non habet. Crescant fortunata sponsorum gaudia, mutuis gaudijs amicorum: vt tantùm soli gaudeant, quantùm gaudent vniuersi. Vt læsos, ita lætos oculos, dum spectant oculi; læduntur, aut lætantur ipsi. Mensæ, amicos ac inimicos parant. Nuptialis mensa, tota sit amica. Lyra consonans, amici concordes. Ne rumpe chordam, ne violes lætitiam. Commodius tamen huic mensæ assideat, conuiua Ægyptius, quàm Sybarita. Hilaritatem suadeo,

non voluptatem. Polonis, nuptiales mensæ dederunt prouerbium. Mors quoq; nubit.

Mortem nubere dicitis Poloni,
Sed quæ sit mala pompa nuptiarum,
Et cui nubere debeat, siletis?
Illi turpe genus, scelusq; mater,
Nusquam ditio, nulla certa sedes:
An vlli placet ista sponsa sponso?
Eheu, sæua, ferox, scelesta sponsa!
Insultat miseris grauis maritis,
Morbus pronubus, atq; mille casus
Planctus pro cythara est, domus sepulchrũ.
Si mortis ratio ista nuptiarum
Quàm felix ratio illa nuptiarum?
Quando gaudia mille, mille risus,
Quando pectora mille, mill amici,
Circumdant sacra festa nuptiarum,
Et cum lætitiæ, iociq; grati,
Cum plausus Cytharæ, ac amænitatum
Stipant DONHOFFI; latus cohortes,
Vitam hîc nubere dicite o Poloni.

DAPES NVPTIALES

Dulcissimum dapum obsonium, beneuolentia. Quidquid offeratur desipit, si non sa-

pit largitor. Oculos pascunt non famem; cibi pretiosi, & seueritate Domini muniti. Offerte Romani piperata sponsis obsonia. Nihil amarũ,in tã dulci amicitiæ cõsortio.Sumite etiam de spinis vuas. Non quæuis spinæ, manum sauciant. Et vt vulnerent, humana fata, humana societate tolerabiliora existunt. Non terrent spinæ, cum placent vuæ. Patimur, ut votis potiamur; etiam cum potimur, patimur: aliud tamen graue non est, cum aliud gratum. An & Persæ, malum huic conuiuio apponunt? Sumite *Felices sponsi*. Multos Zopyros accipitis, & tot, quot malum Punicum, grana claudit. Fata quoq; vestra agnoscite. Pueritiam, fortuna cum pomo, quo ludere consueuerat, ante vos deponit: virili deinceps constantiâ deseruitura. An & vobis fortuna lusus, fata iocus, vita dulce epulum? Alio cibo quàm malo, nuptiarum die, sponsis vesci non licuit,nec alijs quàm suauibus fortunatorum successuum obsonijs. Viuite *Fortunati sponsi*. Homines immortales esse non possumus, immortales vos tamen optamus, vt uotis affectus mensuremus.

Non parcâ o Superi manu
Vitæ munera spargitis,
Nec parcè data munera

Ve-

Vestri impendimus æmuli,
Nam plenos cyathos damus
Vitæ, munifici mero.
Si vitâ fruimur, bene est:
Si vitam bibimus, bene est;
At cœlestia pignora,
Mortales fugiunt opes.
Quod das, si superis placet,
Cum largâ eripient manu.
Seras tollite iam dapes,
Et dum pocula sumitis,
Implorate polum prece,
Longos atq; hilares dies,
Fiet ita, vt sponsis, vitam Deus ipse propinet.

SACRA NVPTIALIA

Adeste coelites, fauete, aspirate, sanctis, æquis perennibus fæderibus. Si nunquam plausisset coelum, in tanta virtutum plauderet harmonia. En æmula sponsorum pietas! Religio, cultus superum, ante Deum constitit, vt diuinæ authoritatis vinculo necteretur. Dissidet quod impar est,rapit autem similitudo morum affectus. Distinguũtur & sidera inuicem, peneq; propinquiora, quæ similiora. Facilè nostros mores, probamus in alijs. Magna hæc magnorum sponsorum gloria, virtutis nexu, ami-

amicitiam roborari. Fortunatæ Nuptiæ, quarum, virtus Pronuba, ſponſor, Teſtis, Author autem perennatorq; DEvs. Boetijs nulla coniugia firma, niſi prius ante aras à ſponſis libaretur. *Hîc ara, vbi Deus: hîc Deus, vbi Dei vicaria authoritas.* Iam nunc Romani ignem & aquam ante ſponſos ponite. Nec incendia terrebunt, nec naufragia diuident coniunctos animos. Ignis ardet, nec deficit; nuptiales tedæ, ſpei poſteritatis prælucent, eâdem luce, eadem claritate olim ſuſpiciendæ. Current prodiga laudum encomia, & naſcentes gloriæ fontes, mare fient. Vt credatis euenturum, ignis & aqua res naturâ diuerſiſſimæ, in ſponſorum laude, concordarunt.

Et quis non ſolitis percita cantibus,
Demulcet placido carmine pectora?
Nubite læti,
Nubite ſponſi:
Maxima claræ
Gaudia gentis:
Inclyta Diui
Gloria Regni:
Vos polus ornat,
Vos amat orbis.
Magna canit, maiora cupit, vincitq; canendi
Materiæ cantum, votis quoq; vota fatigat.

Vi-

Viuite læti
Viuite ſponſi,
Viuite Cœlo,
Sidera cœli;
Viuite terris
Sidera terræ;
Vos polus ornet,
Vos amet orbis
Hoc virtutis honos, hæc magnæ gloria laudis,
Hoc pietas virtuſq; uouet, uouet atq; meretur.

Satis diu, deliberato gaudiorum errori inſtiti. Supereſt vt uota colligam; & quantum optemus vniuerſi, ſimul declarem optando. Auſpicatiſſima lætitiæ publicæ recenſui argumenta, ea tamen ſpei propinquiora, quæ in Te ipſo *Glorioſiſsime Sponſe* intuemur. Aurea frontis auguſtæ hilaritas, conſtantiæ maieſtas, glorioſi magnarum mentium excubitores, procul humilium cogitationum turbam à ſacra mente tua arcent: & quantus, quàm illuſtris, quàm diuinus animus, ſacrum pectus inhabitet, indicant. Ex vultu virum. In ſereno faciei, tranquillitas explicatur, intra oculorum coruſca lumina, fortunatus exultat animus, in gemmea oris amænitate, vigor animi effloreſcit. Sic & lilia micant, ſic & roſæ candent, vt vis interni humoris, lineis aureis atq; argen-

gen-

genteis, per collum ductis, erumpat. Operosum munus; inter aulæ mores, integram vitæ sanctioris retinere disciplinam: arduum; æstu feruentioris ætatis non abripi: difficile, in lubrico libertatis passu, uirtutis seruare constantiam: tu non magis Deo, quam Principi gratus, vitæ normam, ad optima virtutis præcepta efformas. Amicus ad aras, ad aras aulicus. Imo ara tibi amicitia est; ara aula; ad quam virtutum consecras exempla. Vrgent sua sponte currentem, auita virtutis incitamenta, vrget intima generosi animi æmulatio, vrget transumptus magnorum *Radziuiliorum, Koniecpoliorum, Lesczyniorum, Opaliniorum*, sanguis; quo nihil in vniuersa Polonia nobilius, illustrius, augustius. Tuam Patria incolumitatem, tuam Suecia, Moscouia, Scythia, Turcia, perniciem! Quoties perfidi vultus, ad infamiam, nunquam diluendam, hoc cruore erubuistis? quanta, rebellis audacia naufragia passa? quantum publicæ vitæ, vigorisque spiritusq́, accessit? Tangunt cor tuum, *Dignissime Sponse* hæ uenæ, permeat sanguis, pulsat irrequietus spiritus: in hostico victricia signa, bella, trophæa; domi salutares togas, laureatos fasces, immensa gloriæ capitolia, spectas, accenderis, æmularis. An Tu Miltiadis requiras trophæa, cum tua tibi, & orbis spectaculo sufficiant? Nulla laus domi tuæ peregri-

grina. Constitue in animo tuo vniuersam Poloniam, Lituaniam, Liuoniam, Vniuersa Europæ regna, & quoniam his, capacissima mens tua, non expletur, septemtrionem, Asiam, orbem deniq; circumspice, num quæ pars mundi, gloriâ Illustrissimarum Familiarum, Tuæ affinitati innexarum vacet? Nullus locus tam inuius, nulla Alpium iuga tam excelsa, quæ Aquila *Radziuiliana* famæ volatu non superet. Quanta aëris capacitas, tantum aquilæ volantis spatium. Volat ijsdem vicinum sideribus *Leßczyniorum* nomen ingens, sublime, admirandum. Alis non eget, meritis attollitur. Quid *Opaliniam* memorem nauim? altera, sed non fabulosa Argo, ab ipsis Reipublicæ incunabulis, semper fortissimis Patriæq; fidissimis, non interruptâ serie, plena Heroibus. Iam verò vastus ille Borysthenes, quàm lato sinu laudibus *Koniecpolianis*, oneratus se præcipitat, vt cæteras mundi regiones, non fluuius prætereat, sed mare inundet. Non sola, beato recens Podolia lætata spectaculo, cum sanguine Scythico vndantes spectaret ripas, natantesq; pharetras, arcus, capita numeraret: quodcunq; littus, *Koniecpoliana* hæc trophæa præteruehebantur: Illustrissimi *Stanislai Koniecpolski* Ducis Exercituum Poloniæ, robur inuictum, mirabatur; & tanti Herois incolumitatem Poloniæ; affinitatem Illustrissimæ

Don-

Donhoffianæ Familiæ gratulabatur. Tiberius Gracchus, factione opulentorum oppressus, pridie quam occumberet, patris statuam in foro adijt: eamq́; diu contemplatus, fatis suis miserabiliter est illacrymatus. Enimuerò, cum omnibus graues sint fortunæ aduersantis inimicitiæ, tum ijs plurimum quorum fauori obstrictior videtur. Tantò altiùs vulnus figitur, quantò confidentiùs petit ictus. Meliori omine, tuorum Tibi addicta fortuna, procul fatorum metum à Tuis auspicijs arcet; quandoquidem, per eos rectè factorum gradus, Te Tua virtus ad summa ducit: per quæ Maiores Tui ac Sanguine iuncti, ad culmina fortunæ & dignitatum euaserunt. Perge felix & accessionem Illustrissimæ Familiæ Ossolinianæ diuinis vitæ muneribus adiunge. Neq́; casu, neq́; humanis consilijs stetisse uestram coniunctionem existimare possumus; sed diuina mente olim decretam, hodie perfectam. In tam opulentam gloriæ hæreditatem Te successisse multum erat; nouo splendore auctum superi voluerunt. Agnosce clarissimo beneuolentiæ testimonio, quàm te carum cœli habeant; cui tam illustrem maximis propinquitatibus, tam gratam maximarum virtutum commendatione, designauêre sponsam. Ad solem nemo facibus vtitur, nisi cæcus. Illustriores *ossolinianæ* claritatis radij emicant, quàm

quam vt lumine aduentitio illuſtrentur. Non inter tenues calami vmbras, at in corde cæli, regniq́; meridie ſpectanda ſummi ſplendoris maieſtas. Quod ſi omnia cœlitum munera gratijs ac veneratione colis, tantò maioribus gratum te ijs teſtaberis ſtudijs; quantò maius, omnibus vitæ muneribus munus eſt, digniſſimam vitæ conſortem meruiſſe. Ipſa tibi proſperitas nubit, quia virtus; ipſa virtus, quia ſanctiſſima educatione enutrita, virtutum inſtitutio. O fortunata beatiſſimarum Nuptiarum auſpicia! Aſſurgite candidi dies, nouis illuſtrius ignibꝰ, nec aſſumptos vultus unquam deponite. Dies hic Parens ſit, & norma reliquorum, lætiſſimorum, auguſtiſſimorum, beatiſſimorum. Quid in *Donhoffiano ac Oſſoliniano* cœlo nubes tenebroſæ poſſint, quod genus illuſtriſſimum ſerenat? Quid infeſtarum procellarum tempeſtates, quando uirtus imperat? Quid fatalium ignium rabies, quando cæleſtis fauoris, perenni refulget ſidere? Nunquam cœlites, vota iuſta repulerunt. Dabunt quidquid nos precamur, dabunt quidquid ipſi precamini. Videbit fælix poſteritas, refloreſcentem *Donhoffianam ac oſſolinianam* gloriam, & gaudijs noſtris fruetur: eò opulentioribus, quò præſentioribus. Videbit rediuiuam maiorum fortitudinem, & præteritis intererit ſæculis, cum intra deriuatam ab ijs gloriam, verſabitur. Creſcent

scent demum fæcundiores lauri, augebuntur purpuræ, cumulabuntur fasces, ad Familiæ, Reipublicæ, Ecclesiæ, immortalia ornamenta.

PANEGYRICVS

In laudem Perillustris & Admodum Reuerendi Domini HIPPOLITI Rzepnicki Præpositi Infulati Videniensis, in funere eiusdem. Anno 1640. nomine Academici.

A EGerit sanè cum natura congruè, qui summum de rebus nostris iudicium cineri immiscuit; vt tumidos spiritus paruo exitu corriperet: nisi tamen virtutem, naturæ potentissimam vindicem, in fine maiorem aspexit: crassissimis tenebris aciem offuderat. Nunquam palmaris virtus, potentioribus incrementis per altum enititur: quam tem-

A *Diu silua momento cinis.* Curtius.

temporum prægrauante pondere; nunquam præſentiùs rebus intercurrit, quàm vltima defluentibus ſenectute. Licet enim cum primum occupauerit animum, regnum latè promoueat, & omnia calcet: ita nihilominus cunctis eminet, ut multis par, quibuſdam inferior; rerum noſtrarum iniquitate videatur. Quis audeat eum non conniuenti oculo ſuſpicere, cuius magnitudo dum uiuit, tam certa, quàm incerta eſt? quis cultu tanquam dignum proſequi, cuius meritis, frequens hominum, in melius peiuſq; mutatio, ſæculorum voce reclamat? Nihil eſt, quod aut verbis, aut factis in tanta inconſtantia credamus. Leues ſunt & falſæ mundi imagines, multiſq; adulterantur coloribus. Remoue inuolucra temporum, remoue laruatos vultus, vſitata vitiorum effugia, nudum ſi potes animum intuere: & qualem videris, talem crede. Hunc verò quoniam mors corpore exuit, proximeq; intuetur: ſola ſine errore cognoſcit, ſola rectè, de eo pronunciat. Tùm ſe ingentes animi verè produnt, tùm virtus ſpecie ſuâ emicat, tum mens inclyta cœlum conſcendit: vt ab alto venerationem colligat. Magnorum, magna etiam ruina eſt. Cadunt, vt admiration m, vt cogitationes intuentium ſtupefactas ſuſtentent: vt æſtimationem, mole non impediant, ut iudicia ad certitudinem attollant. Non

est hoc exiguum esse, tantum prosterni: non est desinere; vitam ab exitu inchoare. Si enim vera uita non est, ab animo, & virtute, eo casu emanata: reliqua, ne mortis nomen dignè ferẽto Diuisa nimirũ illa inter se, parte corpus, parte animum vegetat: quæ cum potior nobilitate sit atq; origine, meliorẽ titulũ, digniorẽ merito occupat. Quamdiu tempore alimur, mens negotijs impeditur: & si ad opus manusq; cogitationes conuerterit, aut in corporis commodum laborat, aut in futurum sibi prouidet: in præsenti, angustiæ cum toto apparatu, prodire non sinunt. Erumpunt interdum oculis, splendescentes animi igniculi, vultu liberalis decor refunditur, inuadunt frontem eximia maiestatis ornamenta; nusquam tamen animus, integro comitatu se exponit, nusquam prodit. Itaq; ex magnificẽtiâ vestibuli, & liminum, magnum incolere hospitem auguramur: de ipsius vultu, moribus, potentiâ, tutò decernere non possumus; donec reseratis claustris, magnum, mors in publicum produxerit.

Processerat ætate ad hunc gradum *Hippolytus Rzepnicki*, vt approbantibus fatis, matura virt9, perfecto cultui deberetur; & egregiè facta, lucem sine nube ingrederentur. Soluere igitur morbus membra, laxare compages, animus libertatem quærere, mors parare. Nihil

tamen tumultuosâ instantiâ gestum, nihil formidine sepulchri prænuncia, præcipitatum. Exaggerata quædam vis virtutis, virum in officio continebat, rectè factorum confidentiâ, liberũ æternitatis ingressũ obtinente. Magnâ beatitudinis portionem credebat, mori; & (vt est) viam quandam, ingressumq́; diuinitatis: cuius immersus cogitationibus, nonnisi iniuriâ, molestiâq́; summâ, ad vitam præsentem reflectebatur. Coelum insedisse cum lectulo, diceres animum; ita de coelo, coelestibusq́; continuo agitare, coelum referre, coelum admirari. Assuefecerat nimirum olim, ad grauem æternitatis luctam robur: magnis certaminibus, multis prælijs contra tempus, contra fortunam feliciter gestis. Quod immortalem se sciret, & cogitaret, ne mortale facinus ad manus admitteret, maximè prouidit: etiam cum ad humana declinaret officia, necessitatem secutus, non voluptatem. Eos grauis interitus opprimit; quos, inter medias occupationes, inopinatò inuadit, aut renitentes rapit: ille verò tam præsenti animo excepit aduenientem mortem, quàm intrepido, toto vitæ cursu intuebatur: tamq́; hilariter oblatam admisit æternitatem, quàm prouidenter, eius experimentis mentem addixerat. In vita stadium mortis inuaserat: vt in fine terminaret cursum, non inchoaret. Prudens e-

quis

quidem vir, & admirandus, qui casuum incertitudinem certa spe, temporis inconstantiam, stabili studio, uitæ amorem, eximio neglectu, tam fortiter contempserat: ut in maximis periculum non sentiret, in extrema egestate auxilij, sibi sufficeret. Hæc est gloria vera, benè actæ vitæ, hoc egregiè factorum monumentū uiuere sine sensu uitæ; mori, sine sensu mortis. Propè est vt exclamem. Beatum Te inclyte Præsul! & verò, ita res habet: aliud imperat dolor; cuius encomium stupor est; gratulatio, gemitus; triumphus, lacrymæ. Firmatum igitur in fortitudinem animum cum nulla vis, nullus impetus vestigio dimoueret; ægritudo partitis viribus, acrius impugnare cæpit: aut patientiam deditione, aut constantiam morte violatura. Cecidit, non cessit, vt mors dubitaret, an victus esset, inuicto animo cæsus! Quanti verô erat omnibus partibus distractum, integrum constare? multiplici dolore oppugnatum, singulis adesse? Quanti erat, fata contra se armata, vt pro se pugnarent, cogere? Ducis prælio optimi, superauit laudem. Ille dum singulis opitulatur, omnes non attingit: dū omnes animat, singulis aufertur: hic vero ita vni parti aderat, vt iuuaret omnes: ita vniuersos iuuabat, vt nulli deesset. Pulcherrimum enimuero fuit spectaculum, & plusquam mortali dignum intuitu: cum

cum deficeret, videre non deficientem, cum dissidio grauissimo distraheretur, spectare compositum. Prosequebatur ad hæc, interdum se; & tumulo deponebat, inanime corpus: & viuebat superstes sibi; inter mortem, sine morte. Noluit eijci vitâ, sed exire; quod multum interesset, mors ad aliquem venerit, an ad mortem properarit? iratum vitâ ex urbauerit, an obsequentem esset comitata? Quoties itaq; exundans affectus moras rumpebat? quoties similes voces profunda desideria excusserunt? vita non est quam desero; vita est quam expecto. Primo passu lucem, & mortem ingressus sũ; mecũ nata, mecũ desinet. Æternitati editꝰ, æternitati vixi, æternitati morior. Grata est omnis peregrinatio in Patriã. Audere verba non possent; nisi audaciùs, mores probarent sermonis dictamina. Voces audiebantur, vita erat. Quid verò, ni optimè speraret, ni salutem animosè sibi polliceretur? cum eam amantissimè compressam, inter brachia crucis, suaq; pendentem, amplexaretur. Agnoscite purpuratum coeli, sanguine seruatoris tinctum: cui suauissimo naufragio se immerserat, vt ad profundum misericordiæ pertingeret. Agnoscite fidelem Numinis amicum, cui pectus Dei in obitu patuit; vt arcana destinationis, sperare disceret. Agnoscite susceptum supernæ vrbis ciuem, cui regales manus, non ad

 ascen

osculum tantum indultæ, sed ad delicias expansæ; vt non tam in loculo, quam in sinu salutis, spiritum deponeret. Thebanorum Dux clarissimus Epaminondas, letali vulnere, pro Patria accepto, mori præterquam in scuto, noluit. Gloriosè profectò, & ut aliquid concedam; etiam feliciter. Egregium genus mortis; vnde spiritum acceperis, ibidem deponere: felix, integra arma, non domum solum referre, sed deferre ad immortalitatem. Nihilominus commendant hæc autorem, non iuuant. At verò innexum brachijs saluatoris occumbere, non plus pietatis habet, quam subsidij. Tangebatur tali sensu Præsul, ideoq; pectori, ori, manibus per uices, porrigebat, sanctissimam imaginem; donec mortis considerationi, suauissimè immoreretur. Nequaquam leuia sanctitatis indicia, & subitas notas, dum ista denuncio; explico. Diuturnæ consuetudinis opus erat, & fundatæ religionis perfectio. Nihil perfectum prima manu educitur; nihil magnum primo conatu perficitur Ab eruditâ arte ueniunt, posteritatis instructiones; à culto calamo, successionis monumenta; ab examinato ingenio, diu placitura. Adde in vltimo desudanti agone, etiam quæ magna sunt, infra mediocritatem uideri. Paruum est, quidquid æternitati incomparabile; leue quidquid mortale, quidquid cum tempore transit, nec auto-

rem

rem comitatur. Facile temporum ingenio ſufficimus, breui, & caduco: quod æternitas commendet, quod foueat, ipſam æquare debet. Age in hanc neceſſitatem proiectus, audebis quidpiam ſubitum, aut commodatum proferre? non te periculum incertæ fidei, incertarum rerum mouebit? ne cum uitâ remaneant, ne ſine comitatu deferant, ne in immenſum perenne, ſine prouiſione extrudant. Vtinam tam loqui poſſim, quam ſentio: vtinam tam ſentire quam Præſul egit! Ecce enim cum hæc dico, offerunt ſe menti meæ, rerum ab eo geſtarum præclaræ imagines, & admiratione detentam, ſplendore perſtringunt. Nulla in ijs mortalis facies, nullus temporis vultus. Omnia æterna, omnia immortalia. Secundum in laudibus obtinere locum parum eſt, quidquid prodit, in frontem enititur; vt domino proximè aſſiſtat. O pulcherrimum rerum tumultum! ô confuſionem ordinatam! in qua non de dignitate certatur, ſed de theatro: pari apparatu, pari ſplendore. Quam vere eiuſdem ingenij eſt, res gerere, & geſta tueri! Quam difficilis factorum, in verbis imitatio? Tam admirabili artificio, ſplendoré virtutum, modeſtiâ attemperauerat, & quadam velut vmbrâ velauerat; tam eximia popularitate, maieſtatem demiſerat, vt nec ab alto deſpiceret minores, & in imo colerer etur à maximis. Diſpoſuerat virtutibus

 or-

ordinem, quem inter se, quem in publico obtinerent. Sedebat explicata fronte, liberalis seueritas: genas grauis verecundia tenebat: oculos, dignitas ad pares; comitas ad inferiores, miseratio ad egenos, deferebat. Iam verò ipse animus, quàm pleno comitatu stipabatur! Hîc illa sanctimoniæ custos humilitas, hîc humanarum rationum fidelis encomiastes candor, humanitas, sinceritas. Si cum Deo interueniret actio, & superis, succincta aderat pietas, flagrans amor, inuiolata fides, perfecta confidentia: si ad humana negotia descenderet; quidquid virum iustum, temperantem, prudentem, fortem deceret, non oculis tantum, sed & admirationi sufficiebat. Dispensatur enim interdum, etiam cum vilioribus animis, vt aliquid, maius se ipsis, audeant: ut autem constanti admirationi par; sola magnorum prærogatiua habet. Prodit, non ornat, virtus indignum; vt commodatus splendor egenum: nisi fortè commendationis aliquid tribuat, magnificè esse sordidum. Non est satis virtutem ferre, si te virtus non tolerat. Et personæ rei, & res personæ accommodanda. Vtroq; commendatio nascitur, ab altero imperfecta venit. Apparebant itaq; uenturæ perfectionis à puero adhuc præludia; & admirationis lineamenta: quæ filum veluti Ariadnæ, in abscònditos vlterioris æui annos, præsagium de-
du-

ducerent. Nobilissima Indoles, sapientiæq; desiderium, pulchro impetu mentem concitauerant: vt suæ immaturitati, maturitate animi prælatus, virum in puero aleret: cùm ausu eximio, tum proposito constanti. Noluit virili prudentiâ quâ plantatus erat sede adolescere, nec vni loco, orbi natus, increscere; & quamprimum licuit, effecit. Nescio quæ causa agat, vt tenues plantæ, primo solo non murato, aut degenerent, aut intereant: illud orbis iudicio constat, adolescentum virtutem, in ipso flore defluere, senescere in infantia, nisi diuerso aëre respiret, nisi cœlum mutet. Vtinam verò tam multi culpam agnoscerent, quàm multi contra iuuentutem, contraq; Rempublicam peccant. Ciuis non est qui sibi viuit, quanquam nec sibi viuit, qui semper sub otio iacet. Pro pudor! cunis per annos iuuentutis non excrescere, semper eas prospectare, semper ad eas stertere. Annibali, Campania Cannas reddidit. Cessit floribus, armatus victor; cessit naturæ amænitati, irarum contemptor. Vicit exercitus, victus est sine exercitu; exarmauit præsidia, expauit voluptatem; nulla manu, nullo pede instante, ab audaciâ, à virtute, ab Annibale fugit: cæsus sine viris, debellatus, sine hostibus. Viri crescite, non pueri, ad delicias, ad ignauiam nati: Poloni, non turba, id est fortes, animosi, ad ardua

re-

resoluti, ad magna anheli, ad fortia intenti, ad gloriam, ad famam, ad æternitatem inuadendam prompti. Cracouiam igitur noster Præsul se contulit; virtutis & eruditionis clarissimam magistram; ut in ea, cum ætate, incrementa sapientiæ rectiq; acciperet: & diligenti curâ; breui, doctus probusq; dici, & esse, meruit. Communis videri poterat laus, & vulgaris commendatio, superficiem aspectantibus, curiositatis asseclis: at qui mentem in eius studia, altius immisissent, & accuratius vitæ consuetudines obseruassent, ingentia omina singularibus innectebant præsagijs. Eximium erat; intra licentiam annorum liberiorum; nihil sibi permittere; quod ingrauescenti, aut non liceret, aut non placeret: egregium; paruam ætatem, magnis compleri exemplis: magnum, gradu cæpto nunquam pedem dimouere, vsq; sapientiæ Theologicæ abdita ingrederetur: at, inquietus ad alta animus, & pertinax fortitudo, quidquid egisset, infra se ponens; audendum statuit, quod expectationem communem transcenderet, quod multi laudarent, pauci imitarentur. Per calcatam igitur æstimationem, & spes in hominibus excitatas; per contemptam libertatem, & facultates Polono nobili cognatas; per parata honorum culmina, virtuti & sapientiæ alibi vsitata, apud Polonos debita; transilijt orbem, & sub coelo BB. Mar-

ty-

tyrum, ad Diui Augustini leges vitam compositurus; substitit. Intelligunt etiam qui oderunt, facti magnitudinem: intelligunt, tantum opus, nec humana virtute tentari, nec uiribus communibus perfici posse. Hominem excessit, qui humana: & ex autoritate magni Præceptoris Neronis, Deus quidam, aut deo proximus effectus est; qui momento, res, & spes exuit: ac diuinitatis participatione, vt nunquam egeret; proiectis omnibus, effecit. Neq; enim pauper est, qui perdidit, quæ faciunt pauperem: sed diues, cui paupertas, ingentes contulit opes. Census & redditus opulentum plenè non faciunt: egenum frequenter. Opibus, paupertas instruitur, sæuissima, collectis perditisq;: quoniam illæ non satiant, hæ cruciant. Fecit igitur magnificè, fecit etiam prudenter, deserendo non secutura: nisi relinquendo prouidisset; vt sequerentur. Quem enim vnquam dignitas honoris secuta est? at sanctitatis plurimos. Cuius supplicia aurum, aut æs, morti exoluit? at orbitas multorum. non ignoro, impressa tumulis nomina, & tumidam superbiam titulorum insculptam, ne ignobiles interirent. Scio apud Ethnicos in more viguisse, mercedem pecuniariam ore & tumbâ deferre; nè infernum non meriti ingrederentur. At quam vanus iste, & crudelis genius? Miseros nos, si nosci per scelera volu-

lumus, si interitum emere. Bis perit, qui perire vult. Macte virtute, magne Præsul; Multorum ambitio, ut nomen celebraret, laudibus animauit inanima: multorum superbia, vt gloriam obtineret, sanctitatem famæ, violauit mendacijs; te virtus, te erudita pietas, te animi ingens magnitudo, supra orbem victum euehet, laudesq; perennabit. Ferunt Historiæ Alexandrum Macedonem, cum ante obitum à philosopho accepisset, infinitos mundos inueniri, ingenti querimoniâ comploraße. Heu me qui nè vnum vicerim! ô animum impotentem! ô rerum dominum, cupiditatum mancipium! Quàm verè non vicerat, nominis solius occursu, territus? Non Alexander mundum possidebat, sed mundus Alexandrum. Illenè orienti imperaret, qui ambitioni subditus? ille regeret, qui se Regem ignorauit? maior est, qui per opulentas gazas nudus incessit: qui fastum calcauit, opulentior est, potentior est. Ille multa reperit, quæ sitiret, Præsul noster nihil, quod desideraret: quæ abijceret, plurima. Illi addere orbis aliquid potuit, ab hoc accipere. Illũ pænitentia factorum mouit, hunc promouit gloria. Supra orbem tandem euectus, virtutem admirabiliter ad Dei oculos protulit; dignaq; iudicata, cui se Deus, (ô admirandum!) tantâ liberalitate permitteret; vt dispensari in cæterorũ quoq; vsum, sub sacratissimis panis

&

& vini speciebus, pro libitu pateretur. Acceptauit gratè munus, & cum referendo laboraret; Deum ditauit. Patrimonia enim Christi, vetustate abolita, situ squalida, inertiâ neglecta; priuilegijs puluere, alienoq; dominio abstersis; in libertatem vindicauit, & cœlo iterũ adiunxit. Felix vtroq;, & nescio felicior dando, an accipiendo. Nam & accipiendo dedit; & dando accepit: pro munere animum plenè Deo deuotum; in munere, laborem cum sedulitate recuperandi. Quod si primum Dei donantis gratiam, deinde referentis affectum expẽdere vellemus, nonnè pulcherrimo certamini interueniremus? Quàm ingens cœlorum munus est, Regale sacerdotium! Miratur attonita natura, naturam vniuersi, in humanis palmis considere; stupet mens perculsa, mentem rerum omnium, primam ac maximam; magnam totius mundi animam, imperium mortale expectare, exequi. Vidit hanc in se magnus Præsul Dei liberalitatem, magnoq; cultu, continuâ intentione, dignum beneficio animum exhibere studuit. Sæpe igitur eum ad pedes diuinæ liberalitatis aduoluebat, sæpe peracutis sentibus corpori impressis, ingratam obliuionem expungebat, sæpe flagellis acriter incitatis, tarda mentis molimina, ad recordationem excitabat: nulla parte sibi, omni Deo deuotus, Deo obligatus.

Ni-

Nihil adijt vbi Deum non inueniret; nihil immitatus est, quo Deũ non exprimeret; vt qui Deum omnibus interesse, omnia implere dubitaret: apud Præsulem spectare posset. Hoc incitamento impulsus est, ut hereditatem Christi, cineribus excuteret, vt reditus detractos cœlitibus, apud homines quæreret, vt sublata templorum ornamenta, iniuriâ commoditatis suæ colligeret. Hac cura prouocatus est, ad aras renouandas, ad sacrum splendorem augendum, ad gloriam Numinis optimi Maximi propagandam. Noluit commodis suis, damna Christi alere, placidissimam quietem ratus, pro Deo laborare. Quotquot igitur arbores infestis dominijs ereptæ censentur, tot Præsulis maximi lauri, tot hæderæ: quotquot viæ, iniqua possessione sunt vindicatæ; tot famam eius latè deducent: quotquot agri restaurari; tot memoriam gignent, quam posteritas metat successura. Surgent fertiles laborum manipuli, animorum ac laudum altrices: maturescent rigatæ sudoribus fruges, recordationi. æterna fomenta: turgebunt floridæ curæ, amœnissimis herbis, in posterorum delicium. Meruit, sentiat. Nemo verò ut opinor cum hæc intelligit, publicos viro non decernit honores, concordi cum virtute voto: nemo etiam à quorum potestate venit, non deferebat: nisi demissio gloriosa, regimen maluisset

su-

ſuſtinere aliorum; quam obtinere. Vicit tamen priuati boni rationes, publica vtilitas, bonorum deſideria, concordia ſuffragantium, vt fugientem proſecutus honor, Miednicenſem imponeret adminiſtrationē. Suſcepit, ſuſceptus eſt. Nulli ſeuerus, omnibus æquus; aliorum culpas inſe præuertebat; ne ab exemplari vitia deſumerent. Ad vitam enim ſuperiorum plerumq; ſubditorum mores conformantur, ut tanquam regulâ quadam, vitâ eorum dirigantur. Demittebat ſe plerumq; ad infima, paruiſq; miſcebatur; Dei ſcilicet more, nulla maieſtatis contumeliâ infimis ſeſe permiſcentis. Non ab officio tautum manat honor in perſonam, ſed à Perſona in officium, transfunditur. Pulchrius igitur emicare virtus cæpit in publico, priuata; & perrupto clauſtro, Illuſtriſſimi Ducis, *Martini Giedroyć Mſciſlauienſis Palatini* menti, eſt infuſa. Conſtituerat ille Beatum Michaelem Giedroyć, Diuorum cultu proſequi; & ad ſanctæ cognationis monumentum, Ordinem BB. Martyrum, in quo ſanctitate floruerat; fundatione Videnienſi augere: ut ijſdem ditionibus, in cœlo cum Diuo ſanguine frueretur; quibus in terra propinquitate affinitatis copulabatur: uerum cui rem committeret hærebat. Aduocat igitur *Hyppolitum Rzepnicki*, amorem eius in cœlites obteſtatur, ſuæ pietati in Beatum affinem

ne

ne desit onus & regimen acceptet. Negare non potuit, quia Dei causa agebatur. Ne autem sub onere vel ipse, vel successuri languerent, eiusdem Ducis impensis, vim regendi, à capite Romano, Christi vicario, Româ aduexit; Episcopalibus ibidem susceptis insignibus. Quàm multa paucis inuolui? Quàm amplum Illustrissimi Ducis de virtute iudicium? quàm pium in Diuos animum? quàm ingentes in pietatis operâ labores? Quàm multas Terras, regna, prouincias, multis incommodis superatas? Quid Vicaria Christi beneuolentia & commendatio? nonnè magna laudum præconia? Quid Tiara sceptrumq; Pontificale? nonnè amplissimi honoris testimonia? Non ideo tamen inglorium desero, quando facta succedunt laudationi. Grauius exempla perorant, quàm facundia disceptat. Res, sunt Orationis fulcra; verba rerum blandimenta. Vnde nec ad vlteriorem dictionem erigerer, nisi pondus sustentaret. Dignitatem hanc, ex omnium sententiâ, supra multorum virtutem bene gestam, maior exceptura venit: crederes triumphare honorem, de virtute, cui se tutò commiserat, satiariq; non posse contemptore animo. Omnibus in Prouincia imperaturus, ex omnibus electus, ad gubernacula totius Prouinciæ admotus est. Ingens dignitas nisi sacratissimo ingenio, maiorem effecisset; secum

cum ad humilitatem deferendo. Quisquis altum in alto quæris, erras; in imo decubat, in terra quære. Maius culmen non datur, quàm ubi honor iacet. Transcendit omnia, qui cum dignitate demiſſè inclinatus, eleuari non poteſt. Hoc egit cum dignitatem demitteret, hoc præſtitit cum ad Templi fundamenta ſe inclinaret, hoc monuit, cum ſepulchro honorem præpararet. Suprema vox fuit, primâ digna memoriâ, quâ pompam & feſtum lugubre à ſepultura amouit: ne etiā poſt mortē ſplēdore ſuperbo, modeſtia vulneraretur. Nō promitto ô Præſul ſanctiſſime, nec tam ingratè de tuis polliceor. Dabunt cultum, dabunt apparatū, ſed ſine faſtu, ſinè uanitate. Dabit tua uita, dabunt merita, dabit animi virtutumq; immortalitas. Nullus hoc pretioſior, vitâ functorum cultus, nullus glorioſior apparatus. Laudaberis glorioſè, coleris magnificè, viues æternum. Nequaquam vt oculis noſtris, ita pectori te fata ſubripuerunt. Liberi ſumus, ac integri: recordationem tui cum fide ſeruabimus. Nunc verò quia interdicto alio apparatu, ſolum ſqualorem ac lacrymas tuo funeri impendi permiſiſti; eas ipſas, licet exiguam officij noſtri portionem, ad tumulum deponimus: quidquid præter corpus, inter mortales reli-

quisti; Virtutis scilicet ac beneficiorum memoriam, domum reportaturi ut hac meliore parte, viuas nobiscum immortalis.

PANEGYRICVS

Perillustri ac Reuerendissimo Domino D. CASIMIRO LESZCZYC Rysinski, Præsidenti & Commissario Apostolico, Ordinis Canonici Fratrum de Pœnitentia, Beatorum Martyrum, Regulæ S. Augustini, Vicario Generali, ac Præposito Videniensi, Suum honorem feliciter auspicanti institutus. Anno 1640. nomine Academici.

QVod vnum erat votum proborum, & quod benè sentientium spes, vnicè ambiebant: id, non fortuito euentûs repen-

pentini fauore; sed certissimò superum suffragio, tuarumq; virtutum præclaris meritis: oblatum tibi hodie gaudemus, Perillustris ac Reuerendissime Domine. Reliquerat nimirum, cum summo desiderio, non modo gratam, sed etiam parem sibi memoriam; dignissimus Antistes, tuus Prædecessor: quæ in vacuo, perillustris honoris cœlo defixa; orientem solem, non sine tædio expectabat: num ea dignitate, qua occubuerat, ea luce quam oculis eripuerat, rursus in orbem se referret? Quemadmodum scilicet mundus hic noster, descensu solis ad subterranea, pulcherrimæ lucis gloriâ spoliatus; recreari, nisi sole cum eadem serenitate reuerso, nequit: ita mortalium animi, occasu magnorum virorum afflicti; antequam publicum detrimentum, æquali commodo subleuetur; sub luctu mœroreq; iacent. Magnum igitur est lætitiæ inuitamentum, magnaq; gloriæ seges, te in eo honoris culmine consedisse, quem dignè occuparis: & cum pridem sis meritus, vniuersi demum ordinis suffragante consensu, meritum apparuisse. Debebatur tibi olim, quod redditum est, eoq; amplius, quod tu alienum esse cuperes: sed an deberetur nesciremus; si apud te semper remansisset: quanquam plus sit ius in honorem obtinere, quam cum honore degere: quia multa nobiscum aliena circumferimus, iure, nostra,

pos-

possidemus. In hac verò nobilissima felicitatis vtriusq; coniunctione, cum multa præclara, multa gloriosa tibi contigerint; tum illud præ cæteris eminet; fortunam apud te pro dignitate supplicasse, vt reciperes; non te apud fortunam ut conferret; quod illi seruire non posses, quam totâ vitâ, virtuti famulari coëgeris. Valet illa vt in cæteris multum, itain dignitate plurimum: imo tantum; ut sola propè, æui nostri perpetuis querelis, dominari videatur, & accusetur. Cui non palam sunt Timothei, prouincias, præturas, vrbes, regiones, imperia, umbras veluti quasdam somniorum captantes? Quem latent imperatoria sacra, aureæ deuota fortunæ: cui, & Imperatores regale tributū supplicandi, quot annis persoluebant, in testimonium collatæ ab ea dignitatis: & succcessorum fidei, imponebant, ut eius munus; siue dignitatem imperij, siue hæreditatem agnoscerent, colerentq;. At pulchrius iter virtutis est, & cursus velocior; quem constanter pressisti. Displicuit tibi, ambitiosa magnorum seruitus, pro qua, libertatem egregiè factorum, ad dignitatis meritum assumpsisti: ut non plus tibi conferret susceptus honor; quàm à te acciperet. Magni nimirum & tui censura iudicij est; quidquid in alto superbum ostentat, non autem sublimem attollit; calcandum obijjcere virtuti; & per aceruos contemptæ cupi-

dita-

ditatis, gradum in alta facere. Displicuit mollis otiosorum ignauia; à fatorum leuitate, in expectatione felicitatis pendentium. Fortis enim, & tui animi proprium est, fatis, necessitatem fauendi, generosis ausibus imponere: & felicitatem, non ab aliena manu, tanquam donatiuum expectare, sed constanti labore atq; industria sibi facere. Displicuit transuecta ab antiquitate ad nostra secula, manuum suffragiorumq; captatio; recti enim, & tibi similis animi decretum est; virtutem intercessoribus non egere. Magnum igitur sit, te dignitatē supremā, ordinis nobilissimi Sanctissimiq; attigisse; plus est, æqualia officio merita attulisse. Gloriosū censeatur, pulcherrimæ Prouinciæ studia & suffragia, in te cōquieuisse; Maius est, eius oneribus paria brachia supposuisse. Eximium videatur, tot sanctissimorum virorum, nobilissimorumq; collegiorum regimen accepisse; nobilius est, ita cum singulis priuatum vixisse, vt ab omnibus superior dicereris. Debet tibi fortuna seruitutem, quam à multis accepit, debet obedientiā, quam multis imperauit; debet reuerentiam, quam multis eripuit. Absoluisti tempora crimine, meritis tuis: & senio defluentem ætatem, ad florem reuocasti. Strenua contumelijs inertia. publicam imposuit rebus ignauiam: ne si ad illustria factorum decora aspirarent; non vbiq; desidiosa compareret. Illustrem ple-

riq; censent gloriam, vniuersitatis (quemadmodum aiunt) vitio corrumpi; eximium vitæ decus, sæculi genium imitari; rectum animi studium, virtutem antiquitati relinquere; magna temporum nostrorum iniuriâ, quia contemptu. Desidiam manu mittunt, ut liberius vitijs mancipentur; excusationes foris cum tempore vendunt, ut domi sine querelis, ignauiam clarè exerceant.

Ostendisti vniuersis, non sæcula viris deesse, sed viros sæculis; cum pulchritudine virtutis, omnium oculos impleuisti: ut eam tanquam eminentem, ac inter optimos, meliorem, supremo honore adorarent. Eximium profectò, de excellentia tuorum meritorum iudicium, siue ad veritatem confirmandam, siue ad augendam gloriam. Tuto nimirum omnibus creditur; etiam quod cum periculo singulis committeretur; neq; facile error ad ea vota pertingit, quæ multorum numero, dignitate, authoritate muniuntur. Quod si eam integritatem suffragantium, eamq; sãctitatem, quæ in tua electione tibi seruiuit, statuerimus: vt vnius sententiam, omnes sine trepidatione sequi possint: nescio, an non ipsa virtute maiorem Te dixerim, nisi superior, eorundem votis denunciareris, decretis approbareris. Rarus est, rarus profectò, qui generosiore animo, reptantis vulgi confinio, & vitijs se abstulerit:

ra-

rarior, qui dignos etiam, dignitate superauerit: rarissimus qui inter optimos, primatum teneat. Impares non egent delectu; at vbi se æqualis virtus præsentat, altiorem, quâ arte cognosces? si felicem, inter victorum nomina quæris? habes Pompeium; at si cum Iulio contuleris, quem fortunatiorem appellabis: cũ vtroq;, diu & semper felice, vltima fortuna in altero errauerit, alter in fortunã impegerit. Tantus igitur es Antistes Reuerendissime, vt qui te magnũ dixerit, paruũ dicturus sit: qui maximũ, rẽ dicere conatus videatur: quia cætera, sunt communis virtutis nomina; eam autẽ, quæ inter sanctissimos sanctior, inter magnos, maior iudicata est; qua tituli magnitudine exprimas? Sentio hic modestiã tuã vulnerari, sẽtio animi humilitatem, infra præconia descendere; sed facile ignosces verbis, qui ampliora præstas rebus. Noui sanctissimã, ambitionem mentis tuæ, parere cupientis potius, quàm imperare, colere, quàm coli: sed nemo libenter subesse cupit, qui dignè regnare non possit. Ita profectò est, naturâ tuâ, fortunâq; mecum consentiente. Liceat enim augurari, quid sit; cur te, natura in lucem progredientem, non in vulgus exturbauerit, non in vili sinu deposuerit, non inhonoratum inter animas communes, miscuerit: sed nascenti purpuras maiorum, trabeasq; substrauerit: ut eodem passu vi-

dd2 tam,

tam, dignitatesq; aggredereris. Cognouerat nimirum, mens Dei, futurorum certissima; dignissimam animi tui indolem, qua ad eius partes transiturus; cognata bona, opulentã felicitatem, ingentes spes, deserturus eras: & digna viro facta, in cunis coronauit. Reuocemne itaq; gentis tuæ pulcherrima decora, & insignes in republica titulos? Proferamne longam seriem imaginum, & in oculis constitutam? Exponamne vetustissima maiorum monumenta, nobilissima officia, Illustrissimos magistratus? Multa pace ab ijs cum salute Reipublicæ gesta scio; tacebone? multa bello ex publico bona profecta comperi; num dissimulabo? credo temporum gratitudini, credo charissimæ Patriæ, quæ de magnis vestræ familiæ viris, non tantum ipsa magnificè sensit, & publicis dignitatibus, quid alij sentire deberent, ostendit: verum etiam recentem eorum existimationem, memoriâ constanti tuetur. Ne igitur pulueres excutere videar, Auus tuus Illustrissimus *Ianusius Leſczyc Ryſinski*, Castellaneus Kowaliensis, quam pretiosam purpuram tibi reliquit? Parens tuus Christophorus, Succamerarius Brestensis Cuiauiensis, Gubernator Naclensis, Palatinus Inouladislauiensis, quàm nobiles fasces nascenti supposuit? Inuitabat te paterna fortuna, ad libertatem; tu supra libertatem ascendisti. Promittebat opulen-

lentum vitæ beatioris ſucceſſum, tu virtuti magis credidiſti. Porrigebat, avita trophæa; tu ea, de te ipſo, victor erexiſti. Promittebat nobiles ſpes, magnos honorum fructus, tu ita honorem vitaſti; vt fugientem proſecutus, in tuam ſe hodie fidem recipiat, & admitti cupiat. Quomodo enim tibi non confidat? Fortitudinem in difficilibus fulciri petit? nemo dubitat, eum facile victurum omnia; qui ſui victoria præluſerit. Conſtantiam in aduerſis exigit? gradum quem obtinuiſti, nunquam perdidiſti. Animum in tempeſtatibus & periculis requirit? eum tranquilitate mentis, præparaſti. Non attingam pietatem in Diuos eximiam; quid tamen in eo genere, maius audacia offerat, quàm ſui, propter eam, obliuione? Non prudentiam in rebus gerendis præſtantiſſimam, quod tamen iudicium de ea præſtantius dabitur, quàm ita rationes diſpenſare viuendi, ut omnes probent, omnes ſuſpiciant? Non ſcientiam rerum Diuinarum, humanarumq; pulcherrimam; quid tamen excellentius dicetur, quàm maiorem ætatis partem, eâ inſtruxiſſe? Enimvero quemadmodum magna domicilia, magnis animis natura metatur, ex opinione Latini Pacati: ita ſapientiſſima Numinis maximi prouidentia; te, cui corpus hoc, ſacræ Reipublicæ committere ſtatuerat, magnis præſidijs ditauit. Poteſtas tua, animi ſi-

mu-

mulachrum est, Animi arbitrio, membra ordinantur; tuo, partes ordinis dispensantur. Animus per omnia diffusus, tu apud omnes venerandus pariter, ac amabilis: nec solum dignitate praees, sed & virtute. Potestate voluntatem moues; factis, ad opera excitas. Maiorem te caeteris ita putas, si exemplo praestes; & ad virtutem, virtutibus animes. Dignum corpus tanta mente, digna mens tanto corpore. Illud beneficium accipit, dum informatur; haec praestat, dum se liberalissimè communicat. Praestes diu quod caepisti; audias quae meruisti. Censum crede fortunae tuae, quem laudibus persoluimus: nec nostrae obligationi nec tuae dignitati parem. Vt adorarem dignitatem accessi, non vt eloquerer: ea spe ac voto, fore, vt tua merita non mei sermonis tenuitate, sed germano virtutum pondere metiaris.

PANEGYRICVS

In laudem Perillustris ac Magnifici Domini D. Georgij Iacobi Szweryn Cubicularij Aulici, S. R. Maiestatis.

tis. ac Illustrißimæ Dominæ Euphrosinæ Sangußkowna Ducis à Kowel, sub titulo. Plausus Epithalamicus. 1644. nomine Academici.

Exorere
Sublimiori conspicua cœlo
Lux auspicatissima!
Coniugalis amicitiæ pronuba, æternorum testis fæderum.
Exorere
Szwerinianarum Sangușcianarumq; tedarum ignibus auctior!
Effulsisse ad spendorem non sufficit, quin luceas:
Illustrissimis facibus accensa.
Ingens cœlo Litauo facta claritatis accessio,
Tantorum ignium luce.
Singuli, multos splendore superabant,
Geminatus fulgor, quàm latè spargetur?
Sidera ante dixisses,
Nunc nomen, par splendori, difficile reperias:
Meritoq; queraris,
Cœlos, inter sua lumina
Par fratrum, nec tamen par tale sponsorum
Adsciuisse.

At

At

Sidera sint cœlis, sua sunt quoq; sidera terris
Quæ genus, & virtus, illustribus ignibus ornat.

Tollite faces maritales,

Suo, satis latè *Szwerinian*a *Sanguscianaq;* gloria,

Refulget splendore:

NISI

Romanorum vetus consuetudo,

Ideo faces nuptijs intulerit;

Vt minores ignes, maiorum splendori famulari;

Cum exurerentur, deficerentq́;

Gloriosius generis, perenne virtutis decus testarentur.

Hoc, cui adstiterit, commodatis luminibus non eget.

Agnosce ô Patria

Tuos in *Szwerinian*a luce radios!

Quanta quanta lux apparet, Tuæ gloriæ sidus est.

Splendet, vt splendeas;

Iungitur nouæ luci, ut lumine cumuleris;

Nitet, vt commoda tua clarius in ea perspicias.

Szwerinianum est,

Vtilitates suas, publicis immiscere:

Viuere & nubere Patriæ;

Vt semel acceptam vitam, sæpius in se suisq́;

rependat.
Familiæ, sine nuptijs esse non possunt,
Ciuitates sine Familijs.
Caue, toties triumphatis hostibus
Epaminonda,
Pelopidas, te accusat.
Non curat Remp: qui nullos post se Filios
relinquit:
quorum manu salus Patriæ defendi possit.
Succide plantas, ingentes breui syluas metes.
Orbis rerum vicissitudine constat.
Nisi sibi succederent homines; homines inter
homines
quæreremus.
Mortibus perennamur;
Semel nobis, ac orbi occideremus, si semper
viueremus.
Parentes, suæ in vita posteritati intersunt,
quam à morte occupant.
Vivunt sæcula, ad quæ nondum peruenerunt;
Dum inter successores versantur:
In quibus deinceps sibi superuivunt.
Szweriniana insuper, in publicis vtilitatibus
Procurandis industria:
quod conmmune erat multis;
Proprium fecit.
Ducatus fæderum, sacramentis colligatos,
Sanguinis quoq; vinculis vniri voluit:
Quod Prouinciæ,

Nul-

Nullis firmioribus, quam affinitatum
vinculis
teneantur.
Nemo sua viscera, suum sanguinem, suum
corpus petit.
Corpus est Respublica,
Vno spiritu animatur, saguine alitur.
Parem se vtriusq́ Prouinciæ splendori,
sponsum præstitit.
Parem vtriusq; dignitati sponsam,
Accepit.
Fauete superi,
Tam sanctis, tam iustis fæderibus!
Vniuersi factum *Probamus*, *vouemus*.
Apage verò
Improbe laudum censor, Liuor.
Dentes acuis & extenuas vt frangas
Ad adamantinam veritatem.
Integra pro Sponsis, nobiscum vetustas vouet.
Macte gloriæ magne *Szwerin*,
Sæcula suum tibi cultum deferunt.
Cum ingentes illas *Szwerinianas* animas,
Summa sagi togæque decora,
In te suspiciunt;
Gaudent, Te tuis parare honores temporibus,
suis conseruare.
Iungis virtutum similitudine absentia, cum
præsentibus.
Exactam ætatem iterum reuocas:

Vt qui illam, atq; hanc in *Szweriniana* domo
intuentur;
Vtramq; ament, laudent, mirentur.
Vtramq; autem meritò; neutram satis,
Illam in maioribus, hanc in posteris.
Imagines Familiæ,
Non in atrijs, spectandas proponis:
Sed in Te,
Absq; aliorum iniuria;
Et cum dignissimis fratribus,
Absq; tuæ gloriæ detrimento.
Tuis inscribit postibus fama,
Honor immortalis *Parentum*, dignus
immortalibus
Parentibus, FILIVS:
Anima, vita, deficientium sæculorum.
Sæpè, vestigia maiorum, natis ignota,
Sæpe pessimo errore omissa, sæpe ignobili
pede obtrita
T V
Ne quæreres, à prima ætate occupasti;
Ne dimitteres, constanter inhæsisti.
Dicamne ne perderes?
Vox ipsa, virtutis dignitatem, periculi
suspicione violat:
Corrigo itaq;,ad Tuorum meritorum normam,
sermonem.
Vt posteros idem agere doceres,
Ingentibus passibus per omnem laudum
ma-

materiem es progressus.
Publica Comitia, amantissimum Patriæ ciuem
Aula Regia, gloriosissimum S.R.M. Aulicum
cubicularium,
Viderunt, prædicarunt.
Habeant Romani Imperatores auream
fortunam,
quam natis, decessuri e vita porrigant:
Aurea non est, quæ virtutis Hæreditatem
natis non emit:
Aurea non est, quæ cum Lutea humi serpit:
Aurea est, quæ
Famam rectè factis mercatur.
Pulcherrimæ Filiorum opes, seruata in
integro maiorum gloria.
Opulentissimus Thesaurus, benè meritorum.
Idem *Szwerinianus*, *&* *tuus*,
Digne maximis Auis, Proauis, Atauis,

Ioanne comite Szwerinensi, Archiepiscopo olim Rigensi, Christophoro à Szwerin apud Romanorum Regem, Summo Equitum Magistro, & Consiliorum Præfecto. *Iacobo Ottone Szwerin, Imperatoris Christianorum, Supremo Exercituum* Re*ctore, & regendorum finium præside, super Pomeraniam, Familiæ præposito.* Ioanne *Fælice Szwerin, Ducatus Pomeraniæ Cancellario maximo, & Capitaneo. Vlrico Szwerin Cæsaris Consiliario Primate, cohortium eme-*

emerito Duce & Capitaneo. Ioanne, dignißimo Curlandiæ & Semigaliæ Marſchalco ac Capitaneo. Ioanne Vlrico, hærede in Alſzwank. S. R.M. Tribuno Militum, Tuo glorioſiſſimo Parente.

Inueniſſe tamen
Tanta domi decora parum eſt; quin promoueas,
Sublimi maiorum gloriæ faſtigio, quod addas
quæris, addis.
Culmen infra gradum ponis;
Generoſo non ſuperbo animi paſſu.
Virtus verus animi Honor,
Glorioſum *Szwerinianumq;* ſatellitium.
Augent Decus;
Sanguſcianæ gloriæ ornamenta.
Quæ & quanta?
Omnia Lituani Poloniq; orbis decora, hac
vna domo
continentur.
Nec familias tantùm, ſed Regnum implet,
Ampliſſimus hic,
Ducum, Principum, Regum ſanguis.
Vobis *Coniuges Fortunatißimi,*
Auſpicatum Hymenæum, Martiæ olim
clangunt tubæ;
quæ vtrinq;, è maiorum digreſſæ caſtris;
Germanicas, Sueticas, Scythicas,
Moſchouiticas, Othomanicas

ier-

terras, *Szwerinianí, Sanguſcianiq;*,
nominis terrore, compleuerunt.
Gaudent & hilariori compleri triumpho,
ſaturæ nimiùm,
Laudum bellicarum.
Lætitia nuptiarum, ipſa inanima ad ſenſum
excitat.
Mars quoq; *Szwerinianus Sãguſcianusq;*, mutat
Frontem.
Roſas pro Lauro gerit,
Seuerus inter hoſtes, blandus inter amicos
triumphator.
Vobis,
Bellica ingenti ſonitu pariter acclamant
tormenta,
Diu
Ad hoſtium Victorias frangendas validiſſima;
Nunc
Ad veſtri nominis ſplendorem,
Deinceps
Ad famam poſteris dicendam, triumphali
mugitu completa.
Veſtro
Vexilla, Haſtæ, torques, clauæ cæteraq;
bellorum inſtrumenta,
Subſternuntur Hymenæo;
Vt paſſus non ſuperſit, imprimendus,
Niſi laudum, honoris, virtutis ſubſtratis
veſtigijs.

Quid-

Quidquid pes *Szwerinianus sanguscianusq;* attingit,
Aut Lauros, aut rosas inuenit.
Hac via precessêre Parentes, Sequentur Nati;
Deo Auspice, Deo Duce.
Spondeo succedenti ætati,
fælicitatem, solatia, Hilaritatem.
Ab aris omen - venit.
Cum
Ad aras, Deo sacras, easq́; publicas;
Gloriosissimi Pijssimiq́; *sponsi*, in fidem mutuã iurarent:
Oraculo decretum,
Deo res eorum curæ esse, à quibus res diuinæ curarentur.
Quanto pietatis exemplo,
Sacrum fædus in facie publica Ecclesiæ initum;
Tanto diuini patrocinij merito.
Cùm ante Diuinæ maiestatis vultus starent;
Fortuna vtriusq́;, domus, firmiore gradu assurrexit:
Cùm dextris datis, fidem sponderent:
Probauit Numen consilium, & fortunatos in posterum
Imperauit euentus.
Tum demum; dubio procul
Vox populi, vox Dei facta.
Inter laudes, gaudia, apprecationes, vota
vni-

vniuersorum.

Accessit pietati munificentia;

Ad vsum sacrum, pretioso nuptialium

vestium apparatu,

couerso:

Vt candido munere, candidum in superorum

cultu animum,

Semel testati, semper testarentur.

O sponsi!

Optimam humanam supernamq; fortunam

meriti,

Viuite, Florete!

Multorum in vestri fauorem, fortuna se

addixit.

Konarsciorum, Tæciniorum, Czerniorum, A-peuerensinorum, Duniuorum, Zelislauiorum, Odrowązorum, Czastrowsciorum, Biberstey-niorum, Elemberkorum, Baziniorum, Slezeneorum, Dąbrouiorum, Machuiciorum, Mortan-sciorum, Sokolowsciorum, Kostkarum, Narusewiciorum.

Insuper

Quos *Sanguscanus* sanguis secum traxit

Tot sunt; vt numerari non possint

Iterato igitur Longeui, Fortunati, Beati,

Viuite Florete.

DEO, VOBIS, PATRIÆ, ORBI.

MERVISTIS, PRECAMVR.

✱

Nomina Heroum, & rerum nonnullarum in hoc libro contentarum, index.

A.

Co-

D.

.E

F.

G.

xi-

I,

L.

Mar-

No-

Si-

T.

V.

Va-

AD MAIOREM DEI GLORIAM BEATISSIMÆQVE VIRGINIS MARIÆ IMMACVLATE CONCEPTÆ HONOREM,

AD LECTOREM.

Olim quæ dederam, cum rursum
profero scripta,
Tu meliora cupis, da meliora, licet.

Abcdefghikl
mnopqrsstuwxyz